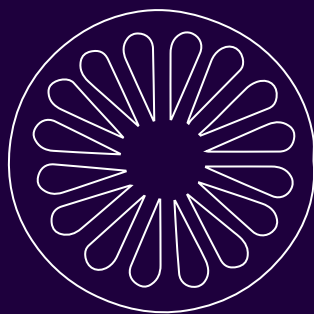

**50 VORBJE
DĂN BIBLIJE
Š**

**BUNĂ VORBA ALU
LUKE**

50 VORBJE DĂN BIBLIJE Ș

BUNĂ VORBA ALU
LUKE

50 Vorbje dăn Biblije š
Bună vorba alu Luke
š Rječniku

50 Vorbje dăn Biblije š Bună vorba alu Luke

š Rječniku

This work is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Sadržaj

50 Vorbje dān Biblije	1
Bunā vorba alu Luke	67
Rječniku	155

50 Vorbje đǎn Biblije

Open Bible Stories

unrestricted visual Bible stories

50 key stories of the Bible, from Creation to Revelation, in text, audio, and video, in any language, for free.

This work is a translation of unfoldingWord. Open Bible Stories. The original work by unfoldingWord is available from <https://openbiblestories.org>.

If you would like to notify unfoldingWord regarding your translation of this work, please contact us at <https://unfoldingword.org/contact/>.

Published 2022 by Romska Biblija (RomBib) for Ludari (Rumunski, Munćan) version.
www.rombib.com

Cover Design: MediaWorks a ministry of OM, om.org/mediaworks

eBooks for download:

<https://library.mediaworks.global/en>

This is a joint production by Romska Biblija (RomBib) and MediaWorks.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit
(English) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode#languages>
(hrvatski) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.hr>
or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Činzáč (50) Vorbje dān Biblije

1. Vorba dān Biblije: Astvorit

Vorba dān Biblije dān Postanak 1–2

1 ¹ Jakā kum afost kum ančiput tot. Dimizov ān šasā (6) zālje astvorit svemiru š tot čije ān jel. Dāpā čerj Dimizov astvorit pāmāntu, p pāmāntu afost nuaptje š afost gol, š nimik p ja na fost oblikujit. Ali alu Dimizovuluj Sufletu afost p apā.

² Atunča Dimizov azās: “S fije lumina!” A afost lumina. Dimizov avizut k lumina bunā š akimato p ja “zuva”. La udvojito dāla tamā, karje akimat “nuaptja”. Dimizov astvorit lumina la prva zuvā.

³ Altā zuvā (2), Dimizov aprogovorit š astvorit čerju dāpā pāmānt. Astvorit čerju aša ča odvojit apa dān sus š apa ān zos.

⁴ Aldā trje (3) zālje, Dimizov aprogovorit š aodvojit apa dāla obalā. Obala akimat “pāmānt”, a apa akimat “more”. Dimizov avizut k je binje aja ča stvorit.

⁵ Atunča Dimizov azās: “Las pāmāntu s s umplje d ljamnje š d biljke d tuatā vrstā.” Aja š afost. Dimizov avizut k je binje aja ča stvorit.

⁶ Aldā patru (4) zālje kānd astvorit, Dimizov arubit š astvorit suarje, aluna š stjanje. Dimizov astvorit aja s dja luminā alu pāmāntuluj š označaskā zuva š nuaptja, sezonā š anu. Dimizov avizut k je binje aja ča stvorit.

⁷ Aldā činč (5) zuvā, Dimizov arubit š astvorit tot če plivjaštje ān apā š tuatje pujurlje. Dimizov avizut k je tot binje š la blagoslovit.

⁸ D šasā (6) zālje če stvorit, Dimizov azās: “Apāj s fije d tuatje vrstje če umblā p pāmānt!” Š sa dogodit kum Dimizov azās. Altje afost domaće živutinj, altje pljakā dabušlja p pāmānt, a altje afost divljačj. Š Dimizov avizut k je aja binje.

⁹ Atunča Dimizov azās: “Fāčem lumje p slika anuastrā s fije kašā noj. Jej osā ajbje vlast p tot pāmāntu š p tuatje živutinj.”

¹⁰ Š aša, Dimizov alat učārā pāmānt, š aoblikujit p om š asuflat ān jel život. Āla om sa kimat Adam. Dimizov asadit vrtu ān karje Adam aputut s trijaskā, š la pus ānklo s brinjaskā d vrt.

¹¹ Ān mižlok d vrt Dimizov asadit doj ljemnurj: ljemnu d život š ljemnu dāla karje omu kunuaštje

binje š rov. Dimizov azās alu Adam k puatje s mālānče d karje god ljemn ān vrt osim d ljemn dāla karje omu kunuaštje binje š rov. Akā Adam mālānkā d ljemnula, osā muarje.

¹² Atunča Dimizov azās: “Nuje binje omu s fije sāngur.” Ali ničuna žvotinje na fost bunā s fije pomoćniku alu Adam.

¹³ Š aša, Dimizov p Adam tarje la kulkat. Atunča Dimizov alat dāla Adam ān kuastā š d jel afukut mujarje š aduso la Adam.

¹⁴ Kānd Adam avizuto, azās: “Fajn! Ja je kašā jo! S s kjamje ‘mujarja’ daja če je fukutā d la om.” Daja omu lasā p tatusov š p mumusa aluj š postanjaštje una ku mujara aluj.

¹⁵ Dimizov astvorit omu š mujarja p slika aluj. Lja blagoslovit š lja zās: “Avjec mult kupi š unučadj š umplāc pāmāntu!” Atunča Dimizov avizut k je mult binje tot aja ča stvorit, daja če irja ku totu mult zadovoljit. Aja sa dogodit aldā šasā (6) zālje kānd sa stvorit.

¹⁶ Kānd avinjit zuva aldā šaptje (7), Dimizov azavršāt lukru aluj. Š aša, Dimizov sa uđinjit dāla tot ča fukut. Ablagoslovit zuva aldā šaptje (7) š la fukut svānt, daja ān zuvaja s uđinjaštje d lukru aluj. Š aša Dimizov astvorit pāmāntu š čerju š tot čije ān jel.

2. Vorba dān Biblije: Grešala untrā ān lumje

Vorba dān Biblije dān Postanak 3

2¹ Adam š mujarja aluj afost mult nurukošj daja če trija ān māndru vrt karje Dimizov afukut d jej. Ničunu d jej na dus cualjilje, ali daja nu lja fost rušunje daja če na fost grešalā. D mult vorj aumblat ān vrt š rubjaštje ku Dimizov.

² A ān vrt afost unu šarpje lukav. Antribat p mujarja: “Če Dimizov va zās k nu kutizac s mānkāc plodu d ničunu ljemn ān vrt?”

³ Mujarja odgovorit: “Dimizov azās nuavā k putjem s mānkām d bilo karje ljemn, osim d ljemnu dāla karje omu kunuaštje binje š rov. Dimizov nuavā azās: ‘Oz mānka ili oz dirja āla plodu osā muric.’”

⁴ Šarpilje odgovorit alu mujarje: “Aja nuje istina! Nusā muric. Njego, Dimizov štije akā o mānka āla plodula, osā fic ka Dimizov š razumic čije binje š čije rov ka š jel.”

⁵ Mujarja avizut k je plodu māndru š izglidjaštje dulčje. avrut s fije mintuasā, pa arupt ucrganā dāla plod š la amānkāt. Atunča adat š alu omuluj alu je, karje afost ku ja, š jel amānkāt.

⁶ Dāturdatā, vojki sa idiškis š ashvatit k je dāzbrkat. Apokušāt s ānviljaskā tjela alor, aša ča plitit fojilje s fakā alor cualje.

⁷ Atunča omu š mujarja auzāt p Dimizov kum umblā p vrt. Amiždo sa skuns dāla Dimizov. Atunča Dimizov akimat p omula: “Undje ješt?” Adam sa javit: “Auzāt kum umblj p vrt š ma spirjat, daja k sānt dāzbrkat. Daja maskuns.”

⁸ Atunča Dimizov antribat: “Činje ca zās k ješt dāzbrkat? Dal amānkat plodu karje cam zās s nu mālānč?” Omu aodgovorit: “Tu maj dat p mujarasta, a ja madat plodu.” Dimizov antribat p mujarja: “D ča fukut aja?” Mujarja aodgovorit: “Šarpilje ma ānšalat”.

⁹ Dimizov azās alu šarpiluj: “S fi prokletit! Osā umblj da bušlja p burta š osā mālānč pāmānt. Tu š mujarja osā vu mrzāc, a kupi alji tāj š kupi alu je takoder osā s mrzaskā. Sāmānca alu mujarjej osā c mačinje kapu, a tu osā l ranješt ān petā.”

¹⁰ Dimizov azās alu mujarje: “Osā fak d tinje s t duarje mult kānd oj fiča. Osā vrjaj p omu alu tov, a jel osā vladaskā ku tinje.”

¹¹ Dimizov azās alu omuluj: “Askultat p mujara ata, a p minje nu ma skultat. Akuma je pāmāntu blāstāmat, a tu osā lukrjez grjev s fač d mānkarje. Atunča osā

morj, a tjela ata osā āntuarkā ān pāmānt.” Omu akimat p mujara aluj “Eva”, če značaštje “aja karje dā životu”, k ja osā postanjaskā mama alu tuatā lumjej. A Dimizov ambārkat p Adam š p Eva ān pjalje d životinje.

¹² Dāpā aja, Dimizov azās: “Akuma kānd lumja apostanit kašā noj aša k štije čije binje š čije rov, nu kutjazā s lji dopustjaskā s mālānče plod d ljemnu alu životuluj š s trijaskā pānd je pāmāntu.” Aša Dimizov aputirit p Adam š Eva d māndru vrt. Dimizov apus capānj anđelurj la ulaz ān vrt s sprečaskā bilo činje s mālānče plod d ljemn alu životuluj.

3. Vorba dān Biblije: Potopu

Vorba dān Biblije dān Postanak 6–8

3¹ D mult vrijamje, p pāmānt atriijt mult lumje. Apostanit mult strikac š sālnič. Stvarurlje apostanit aša d urāt k Dimizov aodlučit s uništjaskā p tuatā lumja p pāmānt ku potopu alu marje.

² Ali Dimizov avut milā kātri Noa. Jel afost om d pravdā, a trija āntrā lumje strikatā. Dimizov azās alu Noa d potop karje aplanirit s trimjatā. Azās alu Noa s fakā maj marje brod.

³Dimizov azās alu Noa s fakā brod d lung njeđe usutā š patruzāč (140) d mitjarje, a larg duavāzāč š trje (23) mitjarje š nalt trjesprijače š žumutatje (13,5) mitjarje. Noa atribut s fakā d ljemn š s fakā marje trje katurj, mult sobje, krovu š pindārilje. Brodu osā pāzaskā p Noa, aluj familija š d tuatā vrsta živutinj p pāmānt la bun lok kānd je potopu.

⁴Noa askultat p Dimizov. Jel š aluj trje fičorj afukut brodu točno aša kum lja zās Dimizov. Atribut mult aj s fakā brodu, daja ča fost mult marje. Noa lja upozorit p lumja d potop karje vinje š lja zās s okrinjaskā kātri Dimizov, ali nu ja krizut.

⁵Također, Dimizov p Noa š familija aluj azapovidit s strāngā dosta mānkarje d jej š d živutinj. Kānd afost tot sprimit, Dimizov azās alu Noa k avinjit vrijamja, jel, mujarja aluj, aluj trje fičorj š alor mujeri s untrje ān brod; lja fost opt (8) lumje.

⁶Dimizov atrimjes mužijak š p mujarjā d tuatā živutinj š pujurj la Noa s puatā s untrā ān brod s fije la bun lok d vrijamje d potop. Dimizov atrimjes šaptje (7) mužijakurj š šaptje (7) mujerj d tuatā vrsta d živutinj karje puatje s žrtvujaskā. Kānd afost toc p brod, sāngur Dimizov ankis uša.

⁷Atunča pluaja ančiput s kadā š kadje š kadje. Akāzut patruzāč (40) d zālje š patruzāč (40) nopc, na stat pluaja! Apa vinja š dān pāmānt. Tot pāmāntu afost ānviljit d apā, čak š maj marje djalurj.

⁸Tot ča trijit p pāmānt amurit, frzdā lumje š živutinj ān brod. Brodu aplivit ān lok p apā š pāza p toc ānontru s nu s njače tot ča fost ānontru ān brod.

⁹Kānd plojilje astat, brodu aplivit ān lok p apā još činč (5) lunj, a d vrijamaja apa ančiput s s tragā. Atunča una zuvā brodu astat p vrhu alu djal, ali pāmāntu još afost pusu apā. Dāpā trje (3) lunj s vidja vrhulje alu djalurj.

¹⁰Dāpā još d patruzāč (40) zālje, Noa atrimjes puj karje s kjamā gavran s vjadā dal apa sa uskat. Gavran apljikat š sa tors s katje pāmānt, ali na putut s l gāsaskā.

¹¹Maj ānklo, Noa atrimjes puj karje s kima golubicā. Ali nič ja na putut s gāsaskā pāmāntu, pa sa tors la Noa. Duminikā maj purmā jar atrimjes golubicā, karje sa tors ku kraka d maslinā ān kljun! Apa sa tras, š tuatā vrsta d jarbā ančiput s krjaskā.

¹²Noa aštiptat još una duminikā, atunča d trje (3) vorj atrimjes golubica. Akuma angāsāt loku undje s trijaskā š nu sa tors. Apa sa uskat!

¹³ D duavā (2) lunj maj ānklo, Dimizov azās alu Noa: “Tu, familija ata, š žvutiniļe akuma putjec s napustic brodu. Avjec mult kupi š unučad š unplāc pāmāntu.” Š aša, Noa š aluj familija aišāt afar dān brod.

¹⁴ Kānd Noa aišāt dān brod, afukut loku undje s dā žrtva š adat žrtva d tuatā žvutiniļe karje aputut s koristjaskā d žrtvā. Dimizov afost vjasāl ku žrtva š blagoslovit p Noa š p familija aluj.

¹⁵ Dimizov azās: “Običesk k višē nikad nu blastām pāmāntu d rov če fače lumja ili s uništjaskā narodu ku potopu, š akā lumja agrešāt d kānd sa fukut.”

¹⁶ Dimizov afukut prva dugā s l dja d gānd če obečit. Uvjek kānd p čerj s pojavjaštje duga, Dimizov osā sitjaskā ča obečit, a š narodu aluj s s dja d gānd d aja.

4. Vorba dān Biblije: Alu Dimizovuluj savezu ku Abraham

*Vorba dān Biblije dān
Postanak 11–15*

4¹ Mulc aj la intje dāpā poplavā, p pāmānt jar atriijt mult lumje. Toc je arubja ista ljimā. Umjesto s umplje pāmāntu kum Dimizov azapovjedit, jej sa strāns š afukut trg.

² Afost mult ponosni, š na lat sama d aja če Dimizov azās. Jej ančiput s fakā marje toranj karje atribut s žungā ān čerj. Dimizov avizut aja akā nastavja zajedno osā fakā rov, akuma osā puatā s fakā mult grešala.

³ Daja Dimizovu apromenit ljimba alor ān multe vrstje d ljimā, š d aja araširit lumja p tot pāmānt. Trgu karje ančiput s fakā sa kimat Babel, če značāštje “zbunit”.

⁴ Maj mult usutje d aj maj purmā, Dimizov azās alu omuluj karje sa kima Abram. Dimizov azās aluj: “Las pāmāntu alu tov š familija, š fuđ p pāmānt karje osā c pokazāšk jo. Osā t blagoslovjesk š osā fak d tinje marje lumje. Osā fak lumilje alu tov marje. Osā blagoslovjesk p ālja karje p tinje blagoslovjaštje š osā blastām p ālja karje p tinje blastāmā. Tuatā familija p pāmānt osā fije blagoslovic d tinje.”

⁵ Š aša, Abram askultat p Dimizov. Alat p mujarja aluj, Saraja, una ku tuatā sluga š tot ča vut, š sa dus p pāmānt karje Dimizov lja apokazāt, pāmāntu alu Kanaan.

⁶ Kānd avinjit Abram la Kanaan, Dimizovu ja zās: “Ujtijtje pistitot pānglā tinje. Cije š alu sāmānca ata osā c dav nasljestvo tot pāmāntu

karje poc s vjez.” Atunča Abram sa naseljīt p pāmāntula.

⁷ Una zuvā, Abram angāsāt p Melkisedek, p popu dāla Dimizov Maj marje. Melkisedek ablagoslovit Abram š azās: “Maj marje Dimizov karje je gazda alu čerjuluj š alu pāmāntuluj s s blagoslovjaskā p Abram.” Atunča Abram adat alu Melkisedek p zjače (10) talurj d tot če arje.

⁸ Mult aj atrikut, ali Abram š Saraja još na vut fičor. Dimizov arubit alu Abram š jar ja obečit ku osā ajbje fičor š sāmāncā kāt jaštje stjalje p čerj. Abram akrizut alu Dimizovuluj ča obečit. Dimizov azās k je Abram pravedan daja ča krizut alu Dimizovuluj ča obečit.

⁹ Atunča Dimizov afukut savez ku Abram. Savezu sa dogovorit āntrā duavje (2) pārc. Dimizov azās: “Osā c dau fičor d tjela ata. Dauv alu sāmānca ata pāmāntu Kanaan.” Ali Abram još na vut fičor.

5. Vorba dān Biblije: Fičoru cije obečit

*Vorba dān Biblije dān
Postanak 16–22*

5¹ Zjače (10) aj dāpā aja če Abram š Saraja ažuns ān Kanaan, još je na vut kupil. Atunča Saraja, mujarja alu Abram, ja zās:

“Kānd Dimizov na dopustit s am kupij, a akuma sānt bātrnā s am kupij, jakā amja argata, Hagara. Ānsuaroj p ja s puatje ja s c fakā kupil umjesto minje.”

² Š aša, Abram ansurat p Hagara. Hagara adobidit fičor, a Abram la kimat Jišmael. Atunča Saraja afost ljubomorna p Hagara. Kānd Jišmael avut trjesprjače (13) d aj, Dimizov jar azās alu Abram.

³ Dimizov azās: “Jo sānt Dimizov karje puatje tot s fakā. Osā fak savez ku tinje.” Atunča Abram sa poklonit pānd la pāmānt. Dimizov azās alu Abram: “Osā fi tatā alu mult narod. Cije š alji tej sāmānca zdauv pāmāntu alu Kanaan s fije alu tov, a jo osā fijuv Dimizov alor pānd jaštje pāmānt. Mora s obrzeštj tot vujniku ān familija ata.”

⁴ “Mujarja ata, Saraja, osā ajbje fičor; jel osā fije fičoru karje cije obečit. Kjamālāj Izak. Ku jel osā fak savezu, a d jel osā postanjaskā marje narod. Š d Jišmael osā fak marje narod, ali osā fak savezu ku Izak.” Atunča Dimizov apromenit lumilje alu Abram ān lumilje “Abraham”, če značaštje “tata alu mulc”. Dimizov apromenit lumilje alu Saraja ān “Sara”, če značaštje “princeza”.

⁵ Ān zuvaja Abraham aobrezāt tot vujniku ān kasa aluj. Unu an maj

ānklo, kānd Abraham avut usutā (100) d aj, a Sara nuavāsprjače (90) d aj, Sara afukut fičor alu Abraham. Š la kimat Izak, kum lja zās Dimizov.

⁶ Kānd Izak afost tānār, Dimizov aispitit p vjera alu Abraham kum ja zās: “Ja p Izak jedini fičoru alu tov, š umarālej kašā žrtva mije.” Abraham jar askultat p Dimizov š sa pripremīt s žrtvujaskā p fičoru aluj.

⁷ Pānd Abraham š Izak aumblat pānla lok undje s žrtvujaštje, Izak antribat: “Tato, avjem ljamnje d žrtvā, a undje mjelu?” Abraham aodgovorit: “Dimizov osā pobrinjaskā d mjel d žrtvā, fičoru alu mjov.”

⁸ Kānd ažuns pānla lok undje atribut s fakā žrtvā, Abraham aljigat p fičoru aluj, p Izak, š la pus p žrtvenik. Kānd sa sprimit Abraham s umuarje p fičoru aluj, Dimizovu ja zās: “Stāj! Nu naudja alu fičoruluj! Akuma štiuv k c frikā d minje, k naj pāzāt d minje nič jedini fičor alu tov.”

⁹ Abraham la uprapje avizut mjelu karje azapinit ān krāč. Dimizovu sa pobrinit mjelu s fije žrtvā umjesto Izak. Abraham tot vjasāl adus mjelu d žrtvā.

¹⁰ Atunča Dimizov azās alu Abraham: “Daja čaj fost spremīt s daj tot, čak jedini fičor če l

aj, običek k c dau blagoslov. Familija osā c fije maj mult njego stjalje p čerj. Daja če maj skultat, tuatā familija p pāmānt osā fije blagoslovitā d familija ata.”

6. Vorba dān Biblije: Dimizov sa pobrinit d Izak

*Vorba dān Biblije dān
Postanak 24,1–25,26*

6¹ Kānd Abraham afost mult bātār, bijatu aluj Izak akriskut š apostanit om. Atunča Abraham atrimjes p unu dān argatuluj s s āntuarkā p pāmānt undje atrijit familija alu Abraham, kum anturča p mujarja alu bijatu aluj, Izak.

² Dāpā jako marje lung drum p pāmānt undje atrijit familija alu Abraham, Dimizov adus p argatu aluj pānla Rebeka. Ja afost unuka alu fratilje alu Abraham.

³ Rebeka apristanit s lasā p familija alu je š s āntuarkā ku argatu la Izak. Kānd ja ažuns, Izak ansurato.

⁴ Atrikut mult vrijamje, Abraham amurit, a tot savezu ča obečit karje Dimizov adat, atrikut p Izak. Dimizov aobečit k Abraham osā ajbje mult multā sāmāncā, ali mujarja alu Izak, Rebeka, na putut s ajbje kupi.

⁵ Izak sa rugat d Rebeka š Dimizov adopustit s rāmāje grja š s adukā blizanc. Doj (2) kupi āntrā je s bātja kānd afost ān burtā la Rebeka. Rebeka antribat p Dimizov če s dogodjaštje.

⁶ Dimizov azās alu Rebekāj: “Doj (2) narodurj osā jašā d doj fičorj karje je ān tinje. Osā s batā jej āntrā jej š alu maj bātārn osā služaskā alu maj tānār.”

⁷ Kānd sa fukut kupi alu Rebekāj, maj bātārn kupil aišāt roši š pāros, š la kimat Ezav. Atunča aišāt maj tānār kupil š cānja peta alu Ezav. Š la kimat Jakov.

7. Vorba dān Biblije: Dimizov blagoslovjaštje p Jakov

*Vorba dān Biblije dān
Postanak 25,27–33,20*

7 ¹ Kum kupi krijaštje, Jakov avrut s rāmije akasā, a Ezav avrut s pljače ān lov. Rebeka maj mult avrut p Jakov, a Izak maj mult avrut p Ezav.

² Una zuvā, kānd Ezav sa tors dān lov, afost mult flāmānd. Ezav azās alu Jakov: “Mārog d tinje, adām neka mānkarje d karje afukut d mānkat.” Jakov aodgovorit: “Prvo tu mije adām prava ata alu maj bātārn fičor.” Š aša Ezav adat alu Jakov prava aluj karje avut kašā

maj bātārn fičor. Jakov atunča ja dat s mālānče.

³ Izak avrut s dja blagoslov alu Ezav. Ali majdatā če sa žungā s fakā, Rebeka š Jakov lja ānšālat aša če p Jakov sa fukut k je Ezav. Izak afost bātārn š na putut s vjadā više. Jakov atunča sa ānbrkat ān cualjilje alu Ezav š apus pāru dāla krapā p gāt š p mānā.

⁴ Jakov apljikat la Izak š ja zās: “Jo sānt Ezav. Avinjit s m daj blagoslov.” Kānd Izak aositit pāru dāla krapā š amirusat cuala, agāndit k je aja Ezav š la blagoslovit.

⁵ Ezav azamrāt p Jakov, daja če Jakov afurat prava aluj karje avut kašā maj bātārn fičor, kašā š blagoslovu aluj. Daja aplanirit s umarje p Jakov maj ānklo kānd umurja tatusov.

⁶ Ali Rebeka auzāt planu alu Ezav, daja ja š Izak atrimjes p Jakov dāpartje, s trijaskā ku familija alu Rebekāj.

⁷ Jakov atrijit ku familija alu Rebekāj mult aj. Atrikut dosta vrijeme š sa ānsurat š adobidit duavāsprjače (12) fičorj š una fatā. Dimizov la fukut mult bogat.

⁸ Dāpā če duavāzāč (12) d aj atrijit dāpartje dāla kasa aluj la Kanaan, Jakov sa tors ku familija aluj, ku argacā š tuatā živutinjlje aluj.

⁹ Alu Jakov ja fost mult frikā, daja ča gāndit k Ezav š majdāpartje vrja s l umarje. Daja atrimjes mult živutinj alu Ezav kašā poklon. Argatu karje adus živutinjlje azās alu Ezav: “Alu tov argatu, Jakov, c dā aštja živutinj. Jel akuma vinje.”

¹⁰ Ali, Ezav već aoprostit alu Jakov. Aša amiždoj afost nurukošj ča putut jar s s vjadā. Jakov dāpā aja atriġit mirno la Kanaan. Atunča Izak amurit, a Jakov š Ezav la āngurpat. Savezu karje Dimizov aobečit alu Abraham akuma atrikut la Izak p Jakov.

8. Vorba dān Biblije: Dimizov spasaštje p Josip š familija aluj

*Vorba dān Biblije dān
Postanak 37–50*

8 ¹ Mult aj maj ānklo, kānd Jakov afost bātārn, atrimjes p fičoru aluj karje maj mult l vrja, Josip, s provirjaskā kum je fracā aluj karje s brinjaštje d živutinj.

² Fracā alu Josip l mrza daja če tata alor mult l vrja, š daja če Josip avisat k osā fije vladaru alor. Kānd Josip avinjit la fraci aluj, la furat š la vindut alu lumje če vindje lumje.

³ Majdatā če sa tors fracā alu Josip akas, arupt alu Josip cualjlilje š aprljito ān sānde alu krapāj.

Atunča cualjlilje aluj arātat alu tata alor kum jel agāndja k p Josip la umurāt divlja živutinje. Jakov afost mult tužan.

⁴ Lumja če vinjdje p lumje adus p Josip ān Egipat. Egipat afost marje, capān pāmānt, karje s nalazaštje p lungā apā Nil. Lumja če vindje p lumje avindut kašā argat alu službenikuluj alu državāj karje je bogat. Josip binje skulta p gazda aluj, daja Dimizov ablagoslovit p Josip.

⁵ Mularja alu gazda aluj pokuša s zavudjaskā p Josip s s kulče ku ja, ali Josip na vrut s sagrešaskā pāntruv Dimizov. Ja mult sa nikāžāt š apus minjčunj p Josip, k avrut s l pukā s l puje ān kisuarje. Ali, čak š ān kisuarje Josip arāmas vjeran alu Dimizov. Dimizov daja la blagoslovit.

⁶ Doj (2) aj maj ānklo, Josip još uvijek afost ān kisuarje, ali afost nevin. Una sarā, Faraonu (aša Egipcāni kjamā p caru alor) avisat doj (2) visurj karje mult la uznemirit. Ničunu savjetniku aluj na štijut s spuġe če značaštje visurlja.

⁷ Dimizov alu Josip adat daru s protumičaskā visu, š Faraon akātat s adukā p Josip d kisuarje. Josip aprotumačit visu aluj š ja zās: “Dimizov osā trimijatje šaptje (7)

aj d binje žetvā, š dāpā aja osā fije šaptje (7) aj d fuamje.”

⁸Faraon afost aša mändru iznenadit ku Josip š daja la postavīt d altu majcapān om ān tot Egiptu.

⁹Josip azās alu lumjej s puje la upartje marje količinā d mānkarje tjekom šaptje (7) aj d bunā žetvā. Atunča Josip vindja mākārja alu lumjej kānd avinjit šaptje (7) d aj d fuamje, kum toc avja s mālānče.

¹⁰Fuamja na fost marje samo ān Egiptat njego š la Kanaan, undje trija Jakov š familija aluj.

¹¹Atunča Jakov atrimjes p maj bātrnj fičorj ān Egiptat s kumprje mānkarje. Fracā na kunuskut p Josip kānd astat la intja aluj s kumprje mānkarje. Ali, Josip akunuskut p jej.

¹²Dāpā aja ča iskušāt p fracā aluj s vjadā dal sa prominīt čiva, Josip lja zās: “Jo sānt fratilje alu vostru, Josip! Navjec frikā. Voj p minje aspokušāt s fičec rov kānd maj vindut kašā argatu, ali Dimizov aiskoristit āla rov d binje! Vinjic š trijic ān Egiptat s pot jo s m brnjesk d voj š d familija avuastrā.”

¹³Kānd alu Josip fracā sa tors akas š azās alu tata alor Jakov k Josip viuv, afost mult drag!

¹⁴Š akā Jakov afost bātārn, ku tuatā familija aluj sa presilit ān Egiptat. Š aša toc atrijsit ānklo.

Majdatā če osā muarje Jakov, ablagoslovit p tot fičoru aluj.

¹⁵Savezu če obečaštje karje Dimizov adat alu Abraham atrikut p Izak, atunča p Jakov, a atunča p duavāsprjače (12) fičorj alu Jakov š p familija aluj. Sāmānca alu duavāsprjače (12) fičorj apostanit duavāsprjače (12) plemena alu Izrael.

9. Vorba dān Biblije: Dimizov kjamā p Mojsije

Vorba dān Biblije dān Išjala 1–4

9¹Kānd amurit Josip, tuatā familija aluj arāmas ān Egiptat. Jej š sāmānca alor arāmas ānklo s trijaskā mult aj š avut mult kupi. Jej sa kimat Izraelci.

²Dāpā mult aj, broju alu Izraelcilor mult akriskut. Egipcāni više nu maj sa dat d gānd d Josip š d tot ča fukut d jej. Ančiput s lji fije frikā d Izraelcurj, d aja če lji irja mult. D aja Faraon karje atunča avladit p Egiptat afukut p Izraelci argac alu Egipcānilor.

³Egipcāni anatirit p Izraelci s fakā mult zgrādj, š još tuatje trgurlje. Grjev lukru alor afukut životu sračj, ali Dimizov lja blagoslovit, aša da avut još maj mult kupi.

⁴Faraon avizut k Izraelci arje mult kupi, pa azapovjedit alu lumja aluj s umuarā p toc vujniči alu Izraelci aša če s lja runkā ān apā Nil.

⁵Njeka Izraelka afukut bijat. Ja š omu alu je askuns kupilu kāt je god aputut.

⁶Kānd roditelji više na putut s la skundje, la pus ān plutača košarā d trskā p rub d apā Nil, s puatje s l spasaskā dāla muartje. Sorāsa ald maj bātrnā la sljedit s vjadje če osā fije.

⁷Fata alu Faraon avizut košara š sa ujtat ānontru. Kānd avizut kupilu, la prihvati kum god kupilu je. Alat p Izraelka s ji dja s sugā, ali na shvati k je mujarja zapravo prava mumā alu kupilula. Kānd kupilu afost dustul bātārn s nu maj ji trjebje s sugā, la tors alu fata alu Faraon, karje la kimat Mojsije.

⁸Una zuvā, kānd Mojsije već afost marje om, avizut k njeki Egipcānin batje argatu alu Izrael. Mojsije apokušāt s spasaskā p sunarodnjaku aluj Izraelcu.

⁹Kānd Mojsije agāndit k numilja nu s vjadje, aumurāt p Egipcāninu š askuns tjela aluj. Međutim njeko avizut ča fukut Mojsije.

¹⁰Kānd Faraon auzāt ča fukut Mojsije, apokušāt s l umuarje. Mojsije afuđit dān Egipat ān

divljinā, kum s puatā s fije siguran d argacā alu Faraon.

¹¹Mojsije apostanit pastir ān divljinā dāpartje dāla Egipat. Sa ānsurat ku mujarja dān satula, š atunča adobidit doj (2) fičorj.

¹²Una zuvā, pānd Mojsije alat sama d vojilje aluj, avizut k unu grm ardje. Ali grmu na ars. Mojsije apljikat la grm s l puatje maj binje s vjadā. Kum apljikat la grm karje ardje, glasu alu Dimizovuluj ja zās: “Mojsije, dāskulciti. Staj p pāmānt svānt.”

¹³Dimizov azās: “Amvizut kum pacaštje lumja amja. T trimjet la Faraon s skoc p Izraelci dān Egipat undje akuma argac. Jo lji dav pāmāntu Kanaan, pāmāntu karje amobečit alu Abraham, Izak š alu Jakov.”

¹⁴Mojsije antribat: “A če akā lumja osā vrja s štije činje ma trimjes, če s zāk?” Dimizov azās: “JO SĀNT KARJE SĀNT. Zālje: ‘JO SĀNT ma trimjes la voj’. Isto lji zi: ‘Jo sāt Jahve, Dimizov alu sāmānca avuastrā, alu Abraham, Izak š alu Jakov.’ Asta je lumilje alu mjov d tot.”

¹⁵Mojsije sa spirjat š na vrut s pljače la Faraon, daja ča gāndit k nu puatje binje s rubjaskā. Š daja Dimizov atrimjes p fratilje alu Mojsije, Aron, s ja žutje. Dimizov

aupozorit p Mojsije š p Aron k Faraon nu vrja s la skultje.

10. Vorba dān Biblije: Zjače (10) kaznje

Vorba dān Biblije dān Išjala 5–10

10¹ Mojsije š Aron apljikat la Faraon. Azās: “Asta začē Dimizov alu Izrael: ‘Oslobodjašte narodu alu mjov!’” Faraon na pus urjajke la jej. Umjesto s lasā Izraelci s pljače, lja natjerit s lukrjazā još maj mult!

² Faraon aodbit s oslobodjaskā p narodu, š Dimizov atrimjes zjače (10) urātje kaznje p Egipat. P drumu alu kaznasta Dimizov alu Faraon pokazāt k je majcapān d jel, š kašā d toc dimizovurj ān Egipat.

³ Dimizov apa Nil apretvorit ān sānde, ali Faraon još uvjek na vrut s oslobodjaskā p Izraelci s pljače.

⁴ Dimizov atrimjes bruaskā p tot Egipat. Faraon arugat p Mojsije s uklonjaskā broštji. Ali dāpā aja kānd tuatje broštji amurit, Faraon sa fukut inima ka buluvanu š na dopustit alu Izraelcilor s napustjaskā Egipat.

⁵ Atunča Dimizov atrimjes kaznā p cāncarurj. Atunča atrimjes kaznā p obadurj. Faraon akimat p Mojsije š p Aron s lji zākā k Izraelci, akā zaustavja aštja kaznje, puatje s

jašje dān Egipat. Atunča Mojsije sa rugat, Dimizov auklonit obadu d Egipat. Ali, Faraon sa fukut inima ka buluvan š na vrut s lasje narodu s pljače.

⁶ Dāpā aja, Dimizov afukut tuatje živutinjlje alu Egipcānilor s razbuljaskā š s muarje. Jar alu Faraonu afost inima ka buluvanu, š na vrut s lasje p Izraelci s pljače.

⁷ Atunča Dimizov azās alu Mojsije s arunče činuša ān zrak la intja alu Faraon. Kānd afukut aja, bubilje če lji duarje sa pojavit p tot Egiptu, ali nu š p Izraelci. Dimizov alu Faraon afukut s fije inima ka buluvanu aša k Faraon na vrut s lasje p Izraelci s pljače.

⁸ Dāpā aja, Dimizov atrimjes pjatrā karje auništīt plodu skoro tot ān Egipat, aumurāt p toc karje aišāt afar. Faraon akimat p Mojsije š p Aron š azās alor: “Amgrešāt. Putjec s pljikāc.” Mojsije atunča sa rugat, a pjatra aprestanit s kadā dān čerj.

⁹ Ali, Faraon jar agrešāt š inima aluj sa fukut ka buluvanu. Na vrut s lasā p Izraelci s pljače.

¹⁰ Dāpā aja, Dimizov atrimjes roj d skakavacurj s s slubadā p Egipat. Skakavacā amānkat tot plodu karje pjatra na unuštīt.

¹¹ Atunča Dimizov atrimjes nuaptje karje atriжит trje (3) zālje. Afost aša nuaptje k Egipcāni na

putut s napustjaskä kasa alor. Ali änklo undje atriit Izraelci, afost luminä.

¹²Š dāpā aštja nuavā (9) kaznje, Faraon na vrut s lasje p Izraelci s pljače. Daja če Faraon na vrut s askultje, Dimizov avrut s lasje još una kaznā. Asta osā prominjaskā inima alu Faraon.

11. Vorba dän Biblije: Zuva känd Dimizov aoslobodit p Izraelci

*Vorba dän Biblije dän
Išjala 11,1–12,32*

11 ¹Dimizov aupozorit p Faraon k akā nu slubudja p Izraelci s pljače, umarā p toc kupi karje prvi sa fukut alu lumje š alu živutinjilor. Känd Faraon aja auzāt, jar aodbit s krjadā š s skultje p Dimizov.

²Dimizov adat način s s spasaskā kupi karje jedinac alu toc karje krjadje än jel. Tuatā familija atribut s kuljadje mjel karje narje manā š s lätaje.

³Dimizov azās alu Izraelcilor s ungā sändē alu mjeluluj p štok alu ušāj alu kasa aluj, s fakā karnje š majdatā s l mālānče, ku mālaju karje fukut frzdā germā. Također, lja zās s fije spremic s napustjaskā p Egipat känd o mänka.

⁴Izraelci tot afukut kum Dimizov azapovjedit s fakā. La nuaptje, Dimizov atrikut p Egipat s umarje p toc karje jedinac fičor.

⁵Tuatā kasa alu Izraelcilorj avut sändē p štoku alu kasāj, š Dimizov atrikut kasaja. Toc än kasā afost sigurni š sa spasāt d sändē alu mjeluluj.

⁶Egipcāni na krizut alu Dimizovuluj š daja na vrut s puje urjajke la zapovjed aluj. Daja Dimizov na vrut s trjakā kasa alor. Dimizov aumurāt p toc pänla unu fičor jedinaku alu Egipcānilor.

⁷Tot fičoru jedinac alu Egipcānilor amurit, dāla jedinac alu zatvorenikuluj pänla jedinac alu Faraon. Mult lumje än Egipat aplāns š pomagaja d marje tugā alor.

⁸Än nuaptaja, Faraon akimat p Mojsije š p Aron š azās alor: “Adučec p Izraelci š odma napustic Egipat!” Narodu alu Egipat anagovorit p Izraelci s pljače odma.

12. Vorba dän Biblije: Išjala

*Vorba dän Biblije dän
Išjala 12,33–15,21*

12 ¹Izraelci afost mult nurukošj če napustjaštje Egipat. Na fost više argac, a

akuma pljakā ān pāmānt karje Dimizov aobečit! Egipcāni adat alu Izraelcilor če god ačirut, čak adat š aur, arđint š još njeke stvarurj karje mult vridjaštje. Alcā lumje d alci narod akrizut ān Dimizov š apljikat zajedno ku Izraelci kānd anapustit Egipat.

² Dimizov lja dus ku pomoću d marje stupac d oblak karje apljikat la intja alor pisti zuvā, a karje ān nuaptje afost stupac d fok. Dimizov afost uvjek ku jej š lja vudja pānd putuja. Jej atribut samo s sljedjaskā.

³ Duavā trje zālje dāpā aja Faraon š aluj lumja apromenit gāndu š avrut jar s fije Izraelci argacā alor. Dimizov afukut s fije Faraon bisāov kum narodu aputja s vjadā k jel je Dimizov Unu Pravi, š s razumjaskā k je jel, Jahve, majcapān d Faraon š aluj dimizovurj.

⁴ D aja Faraon š aluj vuastja aputirja p Izraelci kum jar aputja s fakā alor argac. Kānd Izraelci avizut kum vinje vuastja alu Egipat, ashvatit k je zarubic āntri vuastje alu Faraon š apa Roši. Mult sa spirjat š astrigat: “Dāče anapustit p Egipat? Osā murim!”

⁵ Mojsije azās alu Izraelcilor: “Prestanic s ufije frikā! Dimizov astāz osā burjaskā d voj š vu spasaštje.” Atunča Dimizov azās

alu Mojsije: “Zi alu naroduluj s pljače kātri apa Roši.”

⁶ Dimizov atunča apomaknit stupacu d oblak š apus āntrā Izraelci š Egipcāni aša k Egipcāni na putut s vjadā p Izraelci.

⁷ Dimizov azās alu Mojsije s adrikā aluj māna dasupra p š podiljaskā apa. Atunča Dimizov atrimjes vāntu karje apus p apa p stānga š p dirjaptja, aša sa pojavit drumu p apā.

⁸ Izraelci atrikut p apā p pāmānt uskat, ku zidu d apā d amižduavje pārc.

⁹ Atunča Dimizov amaknit oblaku d drum aša d Egipcāni aputut s vjadā p Izraelci kum fuđje. Egipcāni aodlučit s pljače dāpā jej.

¹⁰ Š aša, sljedjaštje p Izraelci p drum p apā, ali Dimizov afukut d Egipcāni s uspaničaskā š alor karu karje s burjaštje azaglavit. Astrigat: “Fuđim! Dimizov s burjaštje d Izraelcurj!”

¹¹ Dāpā aja če toc Izraelci atrikut sigurno p alta partje d apā, Dimizov azās alu Mojsije jar s atingā māna aluj. Kānd askultat, apa sa tors āntrāt p loku alu je š apotopit tuatā vuastja alu Egipat.

¹² Kānd Izraelci avizut k je Egipcāni morc, sa uzdit ān Dimizov š akrizut k je Mojsije proroku alu Dimizovuluj.

¹³ Majdāpartje, Izraelci afost mult vjasāl š lji irja drag če Dimizov lja spasāt d muartje š d argac! Akuma aputut slobodno s služaskā alu Dimizovuluj. Izraelci akānta mult muziĉ s proslavjaskā alor slobodā karje akuma asteknit š aslavit p Dimizov če lja spasāt d vuastje alu Egiptat.

¹⁴ Dimizov azapovjedit alu Izraelcilor tot anu s slavjaskā Pasha kum sa da d gānd kum Dimizov lja dat pobjedā p Egipcāni š lja spasāt d argac. Aslavit aša kum atijat mjel frzdā manā, karje atunĉa amānka zajedno ku mālaju frzdā germā.

13. Vorba dān Biblije: Savezu alu Dimizov ku Izrael

Vorba dān Biblije dān Išjala 19–34

13 ¹ Dāpā aja če Dimizov adus p Izraelci p apa Roši, lja dus p pustinje pānla djal karje sa kimat Sinaj. Afost aja isti djal p karje Mojsije avizut grmu karje ardje. Narodu apostavit šatoru ān zos d djal.

² Dimizov azās alu Mojsije š alu naroduluj d Izrael: “Akā ma skultac š cānjec pānla savezu alu mjov, osā fic bugacija amja maj draga, cara alu popilor š lumja asvāntā.”

³ Trje (3) zālje dāpā aja, kānd narodu ku sufljetu sa pripremit, Dimizov sa slubuzāt p vrh d djal Sinaj ku atunā, sklipjala, fumu š ān tarje glasu dān trubā. Samo alu Mojsije afost dozvolit s s urĉje p djal.

⁴ Atunĉa Dimizov adat alu Izrael savezu š azās: “Jo sānt Jahve, Dimizov alu tov, karje ta spasāt d argat ān Egiptat. Nu slavja alcā dimizovurj.”

⁵ “Nu fiĉa kip š nu slavja, k jo, Jahve, sānt ljubomoran Dimizov. Rubjaštje d minje aša če m iskazāštj poštovanje š častu. Pāzaštje s fije zuva aldā šaptje (7) svāntā. Alta vorbā, tot alu tov lukru fāj ān šasā (6) zālje, k aldā šaptje (7) zā je zuva kānd trjebje s tje udinještj š s t daj d gānd d minje.”

⁶ “Poštujāštje p tata alu tov š p mama ata. Nu umura. Nu fi ku altā mujarje. Nu fura. Nu minjtja. Nu požilja p mujarje, ili p kasā ili bilo čiva če pripadnjaštje alu bližnji alu tov.”

⁷ Atunĉa Dimizov askris aštja zjaĉe (10) zapovjedurj p duavā (2) ploĉ d buluvan š adat alu Mojsije. Dimizov ān una adat mult altje zakonurj š pravila karje atribja sa skultā. Akā lumja askulta aštja zakonurj, Dimizov aobeĉit k lji blagoslovjaštje š lji pāzaštje. Akā nu skulta, Dimizov lji kaznjaštje.

⁸Dimizov ān detaljurj azās alu Izraelcilor k jel avrut jej s fakā šatra. Sa kimat Šatoru d sastanak š avut duavje (2) sobje, karje adiljit marje firjangā. Samo marje popā aputut s untrje ān sobā dāpā firjangā, daja če ānklo trija Dimizov.

⁹Karje god aprekršāt zakonu alu Dimizov, aputut s dukā živutinje p žrtvenik pānla Šator d sastanak kašā žrtvā alu Dimizovuluj. Popu atunča umura p živutinja š uprindja p žrtvenik. Sānde alu živutinje karje afost žrtvuitā āvilja grešala alu omuluj karje agrešāt š fiča čist ān vojki alu Dimizovuluj. Dimizov akuljes p fratilje alu Mojsije, Aron, š sāmānca alu Aron, s fije popurj aluj.

¹⁰Narodu apristanit s skultje zakonu karje Dimizov adat, s štujaskā jedino p Dimizov š s fije aluj poseban narod. Ali majdatā če obečit s askultje p Dimizov, mult agrešāt.

¹¹Mojsije mult zālje afost p vrh alu djaluluj Sinaj, undje rubja ku Dimizov. Alu lumje adosadit s aštjaptje s s āntuarkā. Atunča adus auru alu Aron š akātat dāla jel s ji fakā kip.

¹²Aron afukut kip d aur ān obliku d vakā. Lumja ančiput s štujaskā p kipula š adus žrtvā! Dimizov afost mult nikāžāt p jej daja ča grešāt

š aplanirit s lji potamanjaskā. Ali Mojsije sa rugat d jej š Dimizov apus urjajke la rugalā š na vrut s lji potamanjaskā.

¹³Kānd Mojsije sa dat ān zos dāpā djal š avizut p kipu, afost aša nikāžāt š aspart pločilje d buluvan p karje Dimizov askris Zjače (10) zapovjedurj.

¹⁴Atunča Mojsije aspart p kipu ān prašānā, apus prašāna ān apā š anatirit p narodu s bja apaja. Dimizov atrimjes kaznā p lumje š mulc amurit.

¹⁵Mojsije afukut nuavje ploč d buluvan d Zjače (10) zapovjedurj kum azaminja alja karje aspart. Atunča jar sa urkat p djal š sa rugat la Dimizov s oprostjaskā alu naroduluj. Dimizov askultat p Mojsije š aoprostit. Sa tors d djal ku Zjače (10) zapovjedurj skrisje p nuavje ploč. Dāpā aja, Dimizov p Izraelci adus dāpā djal Sinaj kātri pāmāntu karje Obečit.

14. Vorba dān Biblije: Lutještj p divljina

*Vorba dān Biblije dān Išjala 16–17;
š dān Brojurle 10–14; 20; 27; š dān
Zakonu s ponavljaštje 34*

14¹Dāpā aja če Dimizov alu Izraelcilor aobjavit zakonu karje avrut s fije skultac kašā talu

savezu alor ku jej, sa dus dāpā djal Sinaj. Dimizov ančiput s lji dukā kātri pāmāntu karje Obečit, karje još s kima Kanaan. Stupacu d oblak apljikat la intja alor ān pravacu alu Kanaan, a jej l pratja.

² Dimizov aobečit alu Abraham, Izak š Jakov k osā dja alu familija alor pāmāntu karje Obečit, ali akuma ānklo atrijit mult narod. S kima Kanaanci. Kanaanci na vrut s poštujaskā nit s skultje p Dimizov. Jej poštuja p dimizovurj karje nuje dimizov š strigā mult urāte stvarurj.

³ Dimizov azās alu Izraelcilor: “Mora s putiric p toc Kanaanci dān pāmānt karje Obečit. Nu sklopic ku jej miru š nu vu unsurāc ku jej. Mora s lji uništīc p toc alor kipu. Akā nu ma skultac, osā poštijic alor kipu umjesto p minje.”

⁴ Kānd Izraelci ažuns pānla granicā alu Kanaan, Mojsije akuljes duavāsprjače (12) omurj, p unu d tot sāmānca alu Izrael. Mojsije lja zās s pljače š s vjadā pāmāntu kum izgledjaštje. Također atribut s sljedjaskā p Kanaanci s vjadā snaga alu vuastja alor.

⁵ Duavāsprjače (12) omurj aputujit pānglā Kanaan patruzāč (40) d zālje, š atunča sa tors. Azās alu lumjej: “Pāmāntu mult rudjaštje š dā mult plodurj.” Ali d zjače (10) omurj karje avizut

pāmāntu azās: “Trgurj jaštje mult capānj š lumjaja jaštje naspram d noj divurj! Akā napadnim sigurno nji pobidjaštje š nji muarā!”

⁶ Međutim, aldā doj (2) omurj karje avizut pāmāntu, Kaleb š Jošua, odma azās: “Istina jaštje, lumjaja dān Kanaan je marj š capānj, ali noj sigurno putjem s lji pobidim k Dimizov s burjaštje ku noj!”

⁷ Međutim, narodu na skultat p Kaleb š p Jošua. Sa nikāžāt p Mojsije š p Aron š azās: “Dāče p noj adus ānkua ān lokusta aurāt? Majbinje arfi sa rāmas ān Egipat, a akuma s poginjim ān rat, a mujeri š kupi alji noštri s fije argac.” Narodu avrut s kuljađje p njeko altu vođe karje lja dučje āndrāt ān Egipat.

⁸ Dimizov mult sa nikāžāt š sa dus ān Šator d sastanak. Dimizov azās: “Daja če voj va bunjit pāntruv d minje, tot narodu mora s lutjaskā p divljīnā. Osim Jošua š Kaleb, toc karje arje duavāžāč d aj š maj mult, osā muarje aiča š nikad nusā untrje ān pāmānt karje Obečit.”

⁹ Kānd narodu auzāt aja lja fost žau ča grešāt. Alat je toc oružija š apljikat s napadjaskā p Kanaanci. Mojsije lja upozorit s nu pljače k Dimizov nuje ku jej, ali jej na vrut s skultje.

¹⁰ Dimizov na pljikat ku jej ān rat š daja jej aizgubit š mulc apoginit. Dāpā aja, Izraelci sa okrint d Kanaan, š patruzāč (40) d aj aumblat p divljinā.

¹¹ Tjekom d patruzāč (40) d aj kānd narodu alu Izrael aumblat p divljinā, Dimizov s brinja d jej. Lja dat mālaj če kidja dān čerj, karje s kima “mana”. Također, atrimjes jato d prepelice (puj karje nuje marje) ān logor alor, aša s puatā s mālānče š karnje. Tjekom d tot vrijamje, Dimizov apāza alor trjenci š sandaljlje s nu istrušaskā.

¹² Dimizov čak čudesno lja dat apā dān buluvan. Ali, d tot aja, narodu alu Izrael prigovorja š mrmlja pāntruv Dimizov š pāntruv Mojsije. Međutim, atunča Dimizov š majdāpartje afost vjeran aluj če obečit alu Abraham, Izak š alu Jakov.

¹³ Udatā afost k narodu na vut apā, Dimizov azās alu Mojsije: “Rubjaštje alu pjatrej š apa osā jašā dān ja.” Međutim Mojsije na pokazāt poštujaļā kātri Dimizov pāngļā tot narodu aša če dadavorj aluvit p pjatrā ku bācu umjesto s rubjaštje ku ja. Apa apljikat d pjatrā š toc abut, ali Dimizov afost nikāžāt p Mojsije š azās aluj: “Tu nusā uncār p pāmānt karje Obečit.”

¹⁴ Dāpā aja če Izraelci umbla patruzāč (40) d aj, toc karje sa

pobunit pāntruv Dimizov afost morc. Atunča Dimizov jar adus p narodu pānla rub pāmāntuluj karje Obečit. Mojsije atunča afost mult bātārn, pa Dimizov akuljes p Jošua s jažutā s vudjaskā narodu. Dimizov isto aša obečit alu Mojsije k una zuvā trimjatje p altu prorok karje je kašā Mojsije.

¹⁵ Dāpā aja, Dimizov alu Mojsije azās s pljače p vrh alu djaluluj kum aputja s vjadā pāmāntu karje Obečit. Mojsije avizut pāmāntu karje Obečit, ali Dimizov na dopustit s untrā ān jel. Atunča Mojsije amurit, a Izraelci tuguja dāpā jel trjezāč (30) d zālje. Jošua apostanit alor vođa. Jošua afost bun vođe, d aja če kridja ān Dimizov š askulta.

15. Vorba dān Biblije: Pāmāntu karje Obečit

Vorba dān Biblije dān Jošua 1–24

15 ¹ Napokon avinjīt vrijamja Izraelci s untrā ān Kanaan, p pāmānt karje Obečit. Jošua atrimjes doj (2) omurj s vjadā trg Jerihon ān Kanaan, karje afost zaštitit ku capānj zidurj. Ān trgula atrijit una prostitutkā karje s kima Rahaba, karje askuns p doj (2) omurj š maj ānklo lja žutat s fugā. Afukut daja ča krizut ān Dimizov.

Doj (2) omurj aobečit k zaštitjaštje p Rahaba š p familija alu je känd Izraelci uništja p Jerihon.

² Izraelci mora s trjakā apa Jordan s puatā s untrā p pāmānt karje Obečit. Dimizov azās alu Jošua: “Las p popurlje s pljače prvi.” Känd popurlje azakoračit ān apa Jordan, apa aprestit s kurje s puatā Izraelci s trjakā p alta partje p pāmānt uskat.

³ Dāpā aja če lumja atrikut apa Jordan, Dimizov adat uputje alu Jošua kum s napadnjaskā majcapān trg Jerihon. Narodu askultat p Dimizov. Vuastja š popurlje šasā (6) zālje aumblat pānglā trgu Jerihon udatā p zā, baš kum Dimizov azās s fakā.

⁴ Aldā šaptje (7) zā Izraelci aumblat pānglā trg još d šaptje (7) vorj. Känd aumblat pānglā trg zadnja vorj, vuastja astriga, a popurlje asuflat ān truba alor.

⁵ Atunča zidurlje pānglā Jerihon akāzut! Izraelci auništīt tot ān trg kum Dimizov anaredit. Samo p Rahaba apoštedito š p familija alu je, karje apostanit sāmānca alu Izraelcilor. Känd alcā lumje karje atriijt ān Kanaan auzāt k Izraelci auništīt p Jerihon, mult lja fost frikā s nu lji napadjaskā Izraelci.

⁶ Dimizov azapovjedit alu Izraelcilor s nu sklapjaskā miru ku ničunu narod dān Kanaan.

Međutim, unu narod dān Kanaan, karje sa kimat Gibeon, amincāt alu Jošua š ja zās k vinje dān lok dāpartje dān Kanaan. Akātāt dāla Jošua dāla jel s sklapjaskā mir. Jošua š Izraelci na antribat p Dimizov d undje avinjīt Gibeonci, š Jošua asklopit miru ku jej.

⁷ Izraelci afost mult nikāžāc känd asaznajīt k Gibeonci lja ānšālat, ali jar aodržāt miru ku jej daja ča fost obečit pānglā Dimizov. Maj ānklo carulje d unu altu narod ān Kanaan, Amorejci, auzāt k Gibeonci asklopit miru ku Izraelci, š aspojit vuastja alor ān una marje vuastje š anapadit p Gibeon. Gibeonci atrimjes porukā alu Jošua, š kāta pomoć.

⁸ Š aša, Jošua astrāns vuastja alu Izraelcilor, aša d tuatā nuaptja aumblat s puatje s vije pānla Gibeonci. Dānzorj aiznenadit p vuastja alu Amorejci š anapadito.

⁹ Dimizov sa borit d Izrael ān zuvaja. Azbunit p Amorejci š atrimjes marje pjatrā karje mult lumje amurit d ja.

¹⁰ Također, Dimizov afukut suarilje s stā ān lok, kum Izraelci avja dosta vrijamje s pobjedjaskā p Amorejci. Ān zuvaja Dimizov aizborit marje pobjedā d Izrael.

¹¹ Dāpā aja če Dimizov apobjedit p vuastja, mult alcā narodurj alu Kanaan sa strāns s napadjaskā p

Izrael. Jošua š Izraelci lja napadit š apobjedit.

¹² Dāpā bātaje, Dimizov adat alu tot pleme alu Izrael talu alor dān pāmāntula karje Obečit. Atunča Dimizov adat miru alu Izrael p tuatā granica.

¹³ Kānd Jošua apostanit bātār, akimat p tot narodu alu Izrael. Jošua p narodu lja dat d gānd če trjebje s fakā s fije s skultā savez karje Dimizov asklopit ku Izraelci p Sinaj. Narodu aobečit k rāminje s krjadje ān Dimizov š s izvršastje zakonu alu Dimizovuluj.

16. Vorba dān Biblije: Spasitelji

*Vorba dān Biblije dān Knjiga d
Sudacurj 1–3; 6–8; š dān
Prva Knjigā d Samuel 1–10*

16 ¹ Dāpā aja kānd Jošua amurit, Izraelci na skultat p Dimizov š na putirit p alci Kanaancurj š na fost s skultje p zakonu alu Dimizov. Izraelci ančiput s poštujaskā p dimizovurj alu Kanaan umjesto p Jahve, pravi Dimizov. Izraelci na vut car, š toc ančiput s fakā aja kum agāndit k je binje.

² Daja če Izraelci š majdāpartje nu skulta p Dimizov, jel lja kaznit aša ča dopustit s lji pobidjaskā dušmanji alor. Ālja dušmani afurat

mult stvarurj dāla Izraelci, auništit alor kāšilje š amurāt mulc dāla jej. Dāpā aja mulc aj afost s nu skultje p Dimizov, d aja če alor dušmani s lji gazaskā, Izraelci sa pokajit š akātāt p Dimizov s lji spasaskā.

³ Atunča Dimizov adat p spasitelj karje lja oslobodit dāla dušmanji alor š adus miru p pāmānt. Međutim, narodu amujtat p Dimizov š ančiput jar s poštujaskā kipurj. Atunča Dimizov adopustit alu Midjanci, komšij alu dušmanulor narodu, s lji pobidjaskā.

⁴ Midjanci šaptje (7) aj alat tot plodu dāla Izraelcilor. Izraelci mult avja frikā. Sa skudja ān pečinj s nu lji gāsaskā Midjanci. Sa desāt udatā, aplāns alu Dimizov s lji spasaskā.

⁵ Ān una zuvā, unu Izraelac karje s kima Gideon p furiš duna gru s nu furā Midjanci. Anđelu alu Jahve avinjit alu Gideon š azās: “Dimizov jaštje ku tinje, capān ratnikulje. Fuđ š spasaštje p Izrael dāla Midjanci.”

⁶ Tata alu Gideon avut žrtvenik posvetit alu kipurj. Dimizov azās alu Gideon s dubuarje p žrtveniku. Ali, Gideon avut frikā d lumje, š aštiptat s kadā nuaptje. Atunča aduburāt žrtveniku š la spart ān djelurj. Duprapje d lok undje afost žrtvenik d kip, Gideon asagradit

altu nov žrtvenik karje afost posvetit alu Dimizovuluj š p jel afukut žrtvā alu Dimizovuluj.

⁷ Alta diminjacā lumja avizut k njeko aduburāt š auništit p žrtveniku, š afost mult nikāžāc. Apljikat la kasa alu Gideon s l muarje, ali tata alu Gideon lja zās: “Dāce pokušāc s ažutāc alu vostru dimizov? Akā jel jaštje dimizov, s s zaštitjaskā sāngur.” Daja če jel azās aja, lumja na umurāt p Gideon.

⁸ Atunča Midjanci jar avinjit s furje p Izraelci. Afost aša mult k na putut s lji brujaskā kāt lji irja. Gideon akimat p Izraelci s s batā ku jej. Gideon arugat p Dimizov s idja doj (2) znakurj kum aputja s fije siguran k Dimizov osā l koristjaštje p jel s spasaskā p Izrael dāla Midjanci.

⁹ Kašā prvi znak, Gideon apus pjalja d mjelu p pāmānt š arugat p Dimizov s ruava d diminjacā s kadā samo p pjalja alu mjeluluj, a nu p pāmānt. Dimizov aja afukut. Alta nuaptje, arugat s fije pāmāntu ud, ali s fije pjalja alu mjeluluj uskatā. Dimizov aja afukut. Aštja ali doj (2) znakurj auvjerit p Gideon k Dimizov osā l koristjaštje p jel s spasaskā p Izrael dāla Midjanci.

¹⁰ Trježāc š doj mij (32.000) d vuastje alu Izrael avinjit la Gideon, ali Dimizov azās k aja mult. Atunča Gideon atrimjes akas duavāžāc š

doj mij (22.000) d lumje karje lja fost frikā s s batā. Dimizov azās alu Gideon jar arje mult lumje. Daja Gideon atrimjes akas p toc osim trje sutje (300) d vuastje.

¹¹ Aja nuaptje Dimizov azās alu Gideon: “Dātje ān zos ān logor alu Midjanci š kānd auz če rubjaštje, nusā c fije više frikā.” Daja asta nuaptje Gideon apljikat ān zos ān logor š auzāt vujnik alu Midjancilor kum spunje visu alu ortaku aluj. Ortaku alu omuluj azās: “Āsta vis značaštje k vuastja alu Gideon osā pobidjaskā p vuastje alu Midjanci!” Kānd Gideon auzāt, aslavit p Dimizov.

¹² Atunča Gideon sa tors p vuastja aluj š alu toc adat rog, čup d gline š baklja. Lja ukržāt logoru undje sa kulkat vuastja alu Midjanci. Trjejsutje d (300) vuastje alu Gideon apus baklje ān čup kum Midjanci na vidja lumina d baklje.

¹³ Atunča tuatā vuastja alu Gideon dāturdatā aspart alor čupu, aša dāturdatā sa pokazāt foku d baklje. Asuflat ān rog alor š astrigat: “Maču d Jahve š d Gideon!”

¹⁴ Dimizov azbunit p Midjanci aša k ančiput s napadjaskā š s umarā āntri jej. Odma alcā Izraelci afost kīmac dān kāšilje alor s ažutje s putirjaskā p Midjanci. Mulc aumurāt, a p alci aputirit d pāmānt

alu Izraelcilor. Ān zuvaja amurit usutā š duavāžāč mij (120.000) d Midjanci. Dimizov aspasāt p Izrael.

¹⁵ Narodu p Gideon avrut s fakā alor caru. Gideon na vrut s fakā aja, ali akātāt s ji dja injel d aur karje alat toc dāla Midjanci. Lumja alu Gideon adat marje količinā d aur.

¹⁶ Gideon akoristit aur kum afiča aluj posebne cualje karje adus marje popu. Međutim, lumja ančiput s štujaskā cualjilje koda je kipu. Atunča Dimizov jar akaznit p Izrael daja če slavja p kipu. Dimizov adopustit alu dušmanji alor s lji pobidjaskā. Sa desāt udatā jar akātāt p Dimizov s lja žutje, a Dimizov atrimjes još unu spasitelj.

¹⁷ Aja sa ponavit mult vorj: Izraelci jar griša, Dimizov jar lja kaznja, jej sa pokaja, a Dimizov alor atrimjes p spasitelju s lji spasaskā. Dāpā mult aj, Dimizov atrimjes mulc spasiteljurj karje spasa p Izrael d dušmanji alor.

¹⁸ Konačno, narodu sa rugat la Dimizov d car karje avut toc alci narod. Avrut car karje je nalt š capān, karje putja s vudjaskā multje bātaje. Alu Dimizov nu sa sviđit zahtjevu alor, ali adat car, kum akātāt.

17. Vorba dān Biblije: Savezu alu Dimizov ku David

Vorba dān Biblije dān Prva knjigā d Samuel 10; 15–19; 24; 31; š dān Altā knjigā d Samuel 5; 7; 11–12

17 ¹ Šaul afost prvi car ān Izrael. Afost nalt š māndru, baš kum narodu avrut. Doj trje aj aluj ča avladit p Izrael, Šaul afost bun car. Međutim, atunča apostanit rov š nu skulta p Dimizov, aša Dimizov akuljes p unu altu om karje ān zā osā postanjaskā car umjesto jel.

² Dimizov akuljes p tānār Izraelc karje sa kimat David s postanjaskā car dāpā Šaul. David afost pastir dān trg Betlehem. Ān altje prilikje, pānd apazāt p žvutinjilje alu tatusov, David aumurāt š p lavu š p ursu karje anapadit p vuaja. David afost ponizāt š om d pravdā, karje kridja ān Dimizov š askulta p Dimizov.

³ David apostanit marje vojniki š vođe. Kānd afost David tānār, sa borit pāntruv unu div karje sa kimat Golijat. Golijat afost trenirit vojniki, mult capān š nalt skoro trje (3) mitjarje! Međutim, Dimizov ažutat alu David s umuarje p Golijat š spasaskā p Izrael. Dāpā aja, David aizborit multje pobjedje

p dušmani alu Izrael, š pāntruv aja narodu l slavja.

⁴Šaul afost ljubomorān daja če narodu avrut p David. Mult vorj avrut s l umarje, ali David s skundja d jel. Una zuvā Šaul kāta p David s l umarje. Auntrat upravo ān špilje undje David sa skuns d jel, ali nu la vizut. David atunča afost mult d prupaje š aputut s l umarje, ali nu la umurāt. Umjesto aja, atijat ān krod d cualcā alu Šaul kašā dokazu k nu l muarā d aja kum aputja s postanjaskā caru.

⁵Dāpā aja Šaul amurit ān borbā, a David apostanit car p Izrael. Afost bun car, š narodu la vrut. Dimizov ablagoslovit p David š la fukut s fije rānākos. David sa borit ān multje borbje š Dimizov ja žutat s pobidjaskā p dušmani alu Izrael. David aosvojit Jeruzalem š la fukut glavni trg alu cara aluj. Kānd David avladit, Izrael apostanit capān š bugat.

⁶David avrut s fakā Hram undje toc Izraelci aputja s slavjaskā p Dimizov š sa dukā žrtvā. Skoro patrusutje (400) d aj, lumja slavja p Dimizov š duče žrtvā aluj ān Šator d sastanak karje afukut Mojsije.

⁷Ali Dimizov alu David atrimjes porukā p proroku Natan: “Daja če ješt om d rat, nu vrjaj s gradješt āla Hram. Bijatu alu tov osā

gradjaskā. Ali, jo p tinje mult t blagoslovjesk. Unu sāmānca dāla tinje osā vladjaskā kašā caru p lumja amja!” Jedina sāmānca alu David karje puatje s vladjaskā zauvjek jaštje Mesija. Dimizov akuljes p Mesija s spasaštje p lumja alu pāmāntusta d grešala alor.

⁸Kānd David auzāt vorbiljaštja, odma azahvaljit alu Dimizov š aslavit p Dimizov daja ča obečit alu David aša marje poštujašā š mult blagoslov. David na štijut kānd Dimizov osā ispunjaskā aja ča obečit. Akuma štijim k Izraelci mora da štiptat još mult majdatā njego ča vinjit Mesija, skoro mij (1000) d aj.

⁹David mult aj avladit ān pravdā š vjerno, a Dimizov la blagoslovit. Međutim, majdatā če s fije gata životu aluj, urāt agrešāt pāntruv Dimizov.

¹⁰Una zuvā, kānd vuastja aluj dāpartje dāla kasā vudja bitkā, David sa ujtat p palača aluj š avizut una māndrā mujarje kum s skaldā. S kima Bat–Šeba.

¹¹Umjesto s nusā ujtje, David atrimjes p njeko s dukā p ja la jel. Sa kulkat ku ja š atrimjeso āndrāt akas. Nuje d mult dāpā aja, Bat–Šeba atrimjes porukā alu David š azās k je grja.

¹²Om alu Bat–Šeba, karje sa kimat Urija, afost unu dāla maj

bunj vojnīk alu David. David akimat p Urija s s āntuarkā dān bitkā š azās s pljače š fije ku mujarja aluj. Međutim, Urija aodbit s pljače akas kānd vuastja afost ān rat. D aja David atrimjes p Urija āndrāt ān rat š azās alu generaluluj s l puje ānklo undje jaštje majcapān dušmanj, s poginjaskā. Aja š afost Urija apoginijit ān rat.

¹³ Dāpā aja če Urija apoginjit, David ansurat p Bat–Šeba. Maj ānklo alu David afukut fičor. Dimizov mult sa nikāžāt daja če David afukut, š atrimjes p proroku Natan s zākā alu David kāt afost rovā grešala aluj. David sa pokajit d grešala aluj š Dimizov ja oprostit. Pānd god David irja viuv, apratja p Dimizov š tot l skulta, čak š ān grjevā vrijamje.

¹⁴ Međutim, kašā kazna alu David ča grešāt, aluj fičoru amurit. Isto aša, pānd god David irja viuv afost borbā ān familija aluj, aša k moć alu David mult aoslabit. Premda David na fost vjeran alu Dimizov, Dimizov jar afost vjeran če obečit. Maj ānklo, David š Bat–Šeba avut p još unu fičor, karje s kima Salomon.

18. Vorba dān Biblije: Sa podiljit cara

*Vorba dān Biblije dān Prva
knjigā d Carurj 1–6; 11–12*

18¹ Mult aj la intje, David amurit, a fičoru aluj Salomon ančiput s vladjaskā p Izrael. Dimizov arubit alu Salomon š antribat p jel če maj mult vrja. Kānd Salomon akātāt maj marje minc, alu Dimizov sa svidit š la fukut mult mudar om p pāmānt. Salomon anvācat mult stvarurj š afost mult mintos sudac. Dimizov la fukut ujedno mult bogat.

² Salomon ān Jeruzalem asagradit Hram d karje tatusov aluj David afukut plan š strāns građe. Narodu akuma slavjaštje p Dimizov š duče žrtvā ān Hram umjesto ān Šator d sastanak. Dimizov avinjit š afost aiča ān Hram, š atrijit ku narodu aluj.

³ Međutim, Salomon avrut mujerj dān altje pāmānturj. Na skultat p Dimizov š ansurat multje mujerj, p jalje njeđe mij (1.000)! Multje d alja mujerj avinjit dān altje pāmānturj, š dāpā jalje dučja š dimizovurj alor karje nastavja s lji slavjaskā. Kānd Salomon abātrnjit, jel takoder slavja dimizovurj alor.

⁴Dimizov sa nikāžāt p Salomon š aobečit kaznā daja če Salomon na skultat. Osā podiljaskā p narodu alu Izrael p doj (2) cara dāpā muartja alu Salomon.

⁵Dāpā muartja alu Salomon, fičoru aluj, Rehoboam apostanit caru. Rehoboam na fost mintos om. Tot narod alu Izrael sa strāns s l potvrdjaštje kašā caru. Prigovorja alu Rehoboam k Salomon lji putirja grjev s lukrjazā š s platjaskā mult porez.

⁶Rehoboam ku nibunijilje lja zās: “Voj agāndit k p voj tatimjov Salomon aputirit s lukrizāc grjev, ali jo p voj osā putirjesk s lukrizāc još maj mult njego če putirja jel, š osā vu kaznjesk maj rov njego če va kaznit jel.”

⁷Š aša zjače (10) plemenurj d narod alu Izrael sa pobunit pāntruv Rehoboam. Samo duavā (2) plemena arāmas pānglā jel. Aštja doj (2) plemenurj apostanit cara ān Judeja.

⁸Altje zjače (10) plemenurj d narodu alu Izrael, karje sa pobunit pāntruv Rehoboam, apus p om karje s kima Jeroboam s fije caru alor. Aluj cara afukut ān sjevjerni tal d pāmānt, a la kimat cara alu Izrael.

⁹Jeroboam sa pobunit pāntruv Dimizov š adus lumja s grešaskā. Asagradit doj (2) kipurj kum

narodu aluj aslavja kipurlja, umjesto s slavjaskā p Dimizov ān Hram, ān cara alu Judeja.

¹⁰Cara alu Judeja š Izrael apostanit dušmanj š često s bātja unu pāntruv alt.

¹¹Ān nuavā cara alu Izrael, toc carurj afost rovj. Alci Izraelci amurāt p mulc carurj, karje avrut s fije car umjesto jej.

¹²Toc carurj š multā lumje ān cara alu Izrael slavja p kipurj. Pānd slavja p kipurj često fāča seksualna grešalā, š njekad čak duča kupi kašā žrtvā.

¹³Carurj alu Judeja afost sāmānca alu David. Njeki d cara afost bunj lumje, karje avladit p pravdā š slavja p Dimizov. Međutim, maj mulc carurj alu Judeja afost rovj š strikac, š slavja p kipurj. Njeki carurj žrtvuja kupi alor alu mičinoš dimizovurj. Maj mulc narod alu Judeja takoder sa pobunit pāntruv Dimizov š slavja p alcā dimizovurj.

19. Vorba dān Biblije: Prorokurlje

Vorba dān Biblije dān Prva knjigā d Carurj 16–18; š dān Altje knjigā d Carurj 5; š dān Jeremija 38

19¹Dimizov atrimjes prorokurj alu narodu alu

Izrael ān tuatā povjastja aluj.
Proroku audja vorba dāla Dimizov,
atunča alu naroduluj rubja vorba
alu Dimizovuluj.

² Ilija afost prorok ān vrijamje
kānd Ahab afost car p cara alu
Izrael. Ahab afost om urāt š
navadja lumja s slavjaskā mičinoš
dimizov karje s kima Baal. Ilija
azās alu Ahab: “Nusā fije pluaje nit
ruavā ān cara alu Izrael pānd jo
aša nu zāk.” Aja p Ahab anikāžāt.

³ Dimizov azās alu Ilija s pljače
pānla potok ān pustinje š ānklo s
skundje dāla Ahab, karje avrut s
l umarje. Tuatā diminjaca š tuatā
sara, puji adučē aluj mālaj š karnje.
Ahab š aluj vuastja akātāt p Ilija,
ali na putut s l gāsaskā. Suša afost
aša d marje š maj ānklo sa uskat š
āla potok.

⁴ Atunča Ilija apljikat ān altu
pāmānt karje afost pānglā Izrael.
P pāmāntula trija una uduvicā š
bijatu alu je, š skoro arāmas frzdā
mānkarje daja če na fost pluaje.
Međutim, jej sa pobrinit d Ilija š
Dimizov sa pobrinit d jej, aša če
lajrika alor ku pjelmu š alor volba
d zitin nikad nu sa spraznit. Tuatā
vrijamja pānd atrajit fuamja, jej
avut mānkarje. Ilija ānklo arāmas
doj trje aj.

⁵ Dāpā trje (3) š žumutatje d aj,
Dimizov azās alu Ilija s s āntuarkā
ān cara alu Izrael š arubit ku Ahab,

k jar osā trimjatje pluaja. Kānd
Ahab avizut p Ilija, ja zās: “Ačija
ješt, tu karje aduč problemurj!”
Ilija azās: “Tu ješt āla karje adučē
problemurj! Ajnapustit p Jahve,
pravi Dimizov, š slavješt p Baal.
Aduj p tot narodu alu cara alu
Izrael p djal Karmel.”

⁶ Tuatā lumja dān cara alu
Izrael, š patru sutje š činžāč (450)
prorokurj alu Baal, avinjit p djal
Karmel. Ilija azās alu lumjej: “Pānā
kānd osā vu predomislic? Akā
Jahve Dimizov, služāc aluj, š akā
Baal Dimizov, služāc aluj!”

⁷ Ilija atunča azās alu prorokulor
alu Baal: “Taje p biku š
pripremicālej kašā žrtvā, ali
nu prindjec foku. Jo fak isto.
Dimizov karje odgovorjaštje ku
foku, je pravi Dimizov.” Š aša
popurlje alu Baal apripremit d
žrtvā, ali na prins foku.

⁸ Atunča prorokurlje alu Baal sa
rugat d jel: “Baal, punje urjajke
la noj!” Tuatā zuva sa rugat š
astrigat, š čak s tija ku kucuturlje,
ali na fost odgovor.

⁹ Pusu sarā, Ilija apripremit žrtvā
alu Dimizovuluj. Atunča azās
alu lumjej s tuarnā duavāsprjače
(12) dalji marj posudje d apā p
žrtvā pānd karnja, ljemnu pa čak
š pāmāntu pānglā žrtvenik nuje
tot ud.

¹⁰ Ilija atunča sa rugat: “Jahve, Dimizovulje alu Abraham, alu Izak š alu Jakov, aratinje astāz k tu ješt Dimizov alu Izrael š k jo sāt argatu alu tov. Odgovorjaštjem kum lumjasta avidja k tu ješt pravi Dimizov.”

¹¹ Odma foku akāzut dān čerj š aprins karnja, ljamnilje, buluvani, pāmāntu, š čak apa karje afost pānglā žrtvenik. Kānd lumja asta avizut, akāzut p pāmānt š azās: “Jahve je Dimizov! Jahve je Dimizov!”

¹² Ilija atunča azās: “Nu dāc alu ničunuluj prorok alu Baal s fugā.” Š aša, lumja apukat p prorokurj alu Baal, lja dus dānklo š lja umurāt.

¹³ Atunča Ilija azās alu caruluj Ahab: “Odma āntuarčitje ān trg. Vinje pluaja.” Ādatā anigrit čerju š ančiput pljusaku. Jahve aprekinut suša š adokazāt k jel je pravi Dimizov.

¹⁴ Dāpā vrijamja alu Ilija, Dimizov akuljes om karje s kima Elizej s fije prorok. Dimizov afukut mult čudā p Elizej. Una d čudā sa dogodit alu Naaman, zapovidnjiku alu dušmanuluj, karje avut strašnā bualā p pjalje. Auzāt d Elizej, apljikat š sa rugat d jel s l likujaskā. Elizej azās alu

Naaman d šaptje (7) vorj runjaštje ān apa Jordan.

¹⁵ Naaman prvo sa nikāžāt š na vrut s fakā aja, daja če ispadnit glupo. Ali, maj ānklo sa predomislit š auntrat skroz ān apā Jordan d šaptje (7) vorj. Kānd d šaptje (7) vorj aištāt dān apā, pjalja afost d tot likujitā! Dimizov la likujit.

¹⁶ Dimizov atrimjes multje altje prorokurj. Jej rubja alu naroduluj s prestanjaskā s slavjaskā kipurj š s ānčapje s pokazaskā pravdā š ljubav d tuatā lumje. Prorokurlje upozurja p lumja k Dimizov osā kaznjaskā, akā nu prestanja s fakā rov š nu ānčipja s l slavjaskā.

¹⁷ Lumja nu punja urjajke la Dimizov. Mult vorj nu pustupja binje ku prorokurlje, njekad š lji umura. Udatā proroku Jeremija afost runkat ān uskat puc š la lāsāt ānklo s muarje. Apotonit ān nuroj karje afost skroz ān zos ān puc, ali atunča caru sa smilokit š anaredit alu argacā aluj s l skuatje dān puc majdatā njego če muarje.

¹⁸ Prorokurlje anastavit s prenosaskā poruka alu Dimizovuluj ali lumja lji mrza. Upuzorja p lumja k Dimizov osā uništjaštje p jej akā nu s pokaja. Također, adat d gānd p lumja k Dimizov aobečit k trimjatje p Mesija.

20. Vorba dān Biblije: La putirit š sa tors

*Vorba dān Biblije dān Alta knjigā d
Carurj 17; 24–25; š dān Alta
knjigā d Dnevnik 36; š dān
Knjigā alu Ezra 1–10; š dān
Knjigā alu Nehemija 1–13*

20¹ Cara alu Izrael š cara alu Judeja agrešāt pāntruv Dimizov. Aprekršāt savezu karje Dimizov afukut ku jej p djal Sinaj. Dimizov atrimjes p prorokurlje s lji upozorjaskā s s pokajaskā, š s ānčapje jar s slavjaskā p Jahve, a nu alcā dimizovurj. Ali, jej na vrut š skultje.

² Daja Dimizov akaznit p amiždoj carurj aša ča dopustit alu dušmani alor s lji uništjaskā. Cara alu Asirija, unu majcapān, rov narod, auništīt p cara alu Izrael. Asirci aumurāt mult lumje ān Izrael, alat tot če vridjaštje, aprins mult trgurj š saturj ān pāmāntula.

³ Asirci astrāns p toc vođe, bogatašurj š lumje d zanat š lja dus ān Asirija. La cara alu Izrael alāsāt samo p ālja Izraelci karje afost mult sārač, karje na fost umurāc.

⁴ Atunča Asirci adus p abandī s trijaskā ān lokula undje majdatā afost cara alu Izrael. Ālja abandī jar asagradit trgurj, š s ānsura ku Izraelci karje arāmas ānklo.

Sāmāncilje alu Izraelcilor karje sa kununat ku abandī sa kimat Samarijanci.

⁵ Narodu karje atriijt ān cara alu Judeja avizut kum Dimizov akaznit p narodu dān cara alu Izrael daja če nu ja krizut š na skultat. Ali jar anastavit s slavjaskā kipurj š dimizovurj alu Kanaanci. Dimizov atrimjes p prorokurlje s lji upozorjaskā, ali jej na vrut s puje urjajke.

⁶ Njeđe usutā (100) d aj dāpā aja če Asirci auništīt p cara alu Izrael, Dimizov atrimjes p Nabukodonor, caru alu Babiloncilor, s napadnjaskā cara alu Judeja. Babilon afost majcapān cara. Caru alu Judeja apristanit s fije argat alu Nabukodonor š s platjaskā mult banj ān tot anu.

⁷ Ali, na trikut mult aj, caru alu Judeja sa pobunit pāntruv Babilon. D aja Babilonci sa tors š anapadit p cara alu Judeja. Aosvojit trgu Jeruzalem, auništīt Hramu š alat tuatā bugucija dān trg š dān Hram.

⁸ Kum akaznja p caru alu Judeja če sa pobunit, vuastja alu Nabukodonor aumurāt p kupi alu caruluj pānglā jel š atunča la lāsāt vorb. Dāpā aja, adus p caru ān Babilon s muarje ān kisuarje.

⁹ Nabukodonor š vuastja aluj adus gotovo tot narodu dān cara alu Judeja ān Babilon, š alāsāt

samo maj sārač lumje s sadjaskā polje. Dobasta s kjamā Putirijala d aja če narodu alu Dimizov afost natjeric kuda sāla s napustjaskā pāmāntu karje Obečit.

¹⁰ Š akā Dimizov akaznit p narodu aluj pāntruv grešala alor aša če lja putirit, na mujtat nič p jej nič ča obečit aluj. Dimizov anastavit s pāzaskā p narodu aluj š s lji rubjaskā. Aobečit k, dāpā šaptjezeč (70) d aj, jej jar s āntuarče ān pāmānt če Obečit.

¹¹ Njeđe šaptjezāč (70) d aj maj ānklo, cara alu Perzija, Kir, apobjedit p Babilon, š cara alu Perzija azamjenit cara alu Babilon. Izraelci akuša sa kimat Židovi. A mulc Židovj kum sa fukut trija ān Babilon. Samo njeki mult bātrnj Židovurj sa dat d gānd pāmāntu alu Judeja.

¹² Cara alu Perzije afost capān, ali bun ku lumja karje apokorit. Ucrā dāpā aja če Kir apostanit caru alu Perzije, anaredit k tot Židovu, karje vrja s s āntuarkā ān Judeja, puatje s lasje Perzija š s pljače ān Judeja. Čak lja dat banj s puatje jar s gradjaskā Hramu! Š aša, dāpā šaptjezāč (70) d aj ča trijit ān potrijalā, mik broj d Židovurj sa tors ān trg Jeruzalem ān Judeja.

¹³ Kānd lumja ažuns ān Jeruzalem, jar agradit Hram š zidurj pānglā trg. Š akā još uvjek

irja p zakonu alu alcā narod, jar atrijit p pāmānt karje Obečit š slavja p Dimizov ān Hram karje jar asagradit.

21. Vorba dān Biblije: Dimizov obečaštje alu Mesija

Vorba dān Biblije dān Postanak 3,15; 12,1–3; š dān Zakon karje s ponavljaštje 18,15; š dān Alta knjigā d Samuel 7; š dān Jeremija 31; š dān Izaija 59,16; š dān Danijel 7; š dān Malahija 4,5; š dān Izaija 7,14; š dān Mihej 5,2; š dān Izaija 9,1–7; 35,3–5; 61; 53; š dān Psalmi 22,18; 35,19; 69,4; 41,9; š dān Zaharija 11,12–13; š dān Izaija 50,6; š dān Psalam 16,10–11

21 ¹ D ānčipjalā, Dimizov aplanirit s trimjatje p Mesija. Prva obečalā d Mesije avinjit alu Adam š alu Evāj. Dimizov aobečit k osā fakā sāmānca alu Evāj, karje osā turtjaštje kapu alu šarpiluj. Šarpje karje azavodit p Eva afost Nikuratu. Obečalā aznačit k Mesija d tot osā pobidjaštje p Nikuratu.

² Dimizov aobečit alu Abraham k pisti jel tot narodu alu pāmāntuluj osā primjaštje blagoslovu. Āsta blagoslov osā s ispunjaštje ān budučnost, kānd vinja Mesija.

Jel osā omugučastje alu lumjej s spasaskā d tot narodu.

³Dimizov aobečit alu Mojsije k ān budučnost osā adrikā još unu prorok kašā jel. Afost aja još una obečalā d Mesije karje osā vinje maj ānklo.

⁴Dimizov aobečit alu caru David k unu dān sāmānca aluj vječno osā vladjaskā p narodu alu Dimizovuluj. Aja aznačit k Mesije osā fije unu dān sāmānca alu David.

⁵Dimizov aobečit p proroku Jeremija k osā fakā Novi savez, ali nu savez kašā āla karje Dimizov afukut ku Izrael p Sinaj. Ān Novi savez, Dimizov osā skrije zakonu aluj p inima alu lumjej, a lumja osobno osā poznajaskā p Dimizov, osā fije narodu aluj, a jel osā jartā grešala alor. Mesija osā ānčapje āla Novi savez.

⁶Prorokulje alu Dimizovuluj isto aša azās k Mesija osā fije prorok, pop š car. Proroku jaštje om karje auzāt alu Dimizovuluj vorba š atunča arubit vorba alu Dimizovuluj alu naroduluj. Mesija karje Dimizov aobečit k trimjatje osā fije savršen prorok.

⁷Popurlje alu Izrael adus žrtvje alu Dimizovuluj umjesto narodu, kašā zamjenā d kazna pāntruv grešala alor. Popurlje isto sa rugat alu Dimizov d lumje. Mesija osā

fije savršen marje pop, karje osā dukā sāngur p jel kašā savršena žrtvā alu Dimizovuluj.

⁸Caru je njeko karje vladjaštje p cara š sudjaštje alu naroduluj. Mesija osā fije savršen car, karje osā šagā p tron alu sāmānca alu David. Osā vladjaskā p tot pāmāntu pānd god jaštje pāmāntu, š uvijek osā sudjaskā pošteno š osā adukā bunā odlukā.

⁹Prorokurlje alu Dimizovuluj aprividit još mult aja d Mesija. Proroku Malahija aprividit k majdatā d Mesija osā vinje unu marje prorok. Proroku Izaija aprividit k djevica osā fakā p Mesija. Proroku Mihej azās k osā s fakā ān trg ān Betlehem.

¹⁰Proroku Izaija azās k Mesija osā trijaskā ān Galileja, jel osā tješaskā p lumja karje inima frāntā, š osā zākā alu argaculor k puatje s fije slobodni š osā slubuadā p ālja karje je ān kisuarje. Isto aša aprividit k Mesija osā likujaskā p bulnavj š p ālja karje nu puatje s audā, s vjadje, s rubjaskā ili s umblje.

¹¹Proroku Izaija isto aša aprividit k p Mesija frzdā razlog osā l mrzaskā š osā l odbacaskā. Altī prorokurj aprividit k ālja karje osā umarje p Mesija osā runče kockā d cualjilje aluj, š osā l izdajaskā ortaku. Proroku Zaharija aprividit

k alu āla ortak osā platjaskā trježāč (30) komadurj d arđint daja ča izdajit p Mesija.

¹² Prorokurlje takoder azās p karje način Mesija osā muarje. Izaija aprividit k p Mesija lumja osā l škupje, osā s ljağā d jel š osā l batje. Osā l āncjapje, a jel osā muarje ān marje patjalā š mukā, š akā na fukut nimik urāt.

¹³ Prorokurlje isto aša azās k Mesija osā fije savršen, odnosno k nikad nusā griješaskā. Osā muarje aša kum podnesastje kazna d grešala alu alcā lumje. Kazna aluj osā adukā mir āntrā Dimizov š lumje. Aja je razlogu dāče muartja alu Mesija irja voja alu Dimizovuluj.

¹⁴ Prorokurlje aprividit k Mesija osā muarje, ali š k Dimizov osā la ardikā dānā morc. Muartja š uskrisnjala alu Mesije osā fije načinu karje Dimizov osā koristjaskā s ostvarjaskā planu aluj s spasaskā lumja karje agrešāt š s āncjapje Novi savez.

¹⁵ Dimizov alu prorokurlje aotkrijit mult aja d Mesije, ali Mesija na vinjit d vrijamje nit ničunu dāla ālja prorokurj. Maj mult d patrusutje (400) d aj dāpā aja ča dat zadnja proročanstvo, točno la prava vrijamje, Dimizov atrimjes p Mesija p pāmāntusta.

22. Vorba dān Biblije: Sa fukut Ivan

*Vorba dān Biblije dān
Bunā vorba alu Luke 1*

22 ¹ Mult majdatā d asta, Dimizov arubit ku narodu aluj pisti anđelurj š pisti prorokurj. Ali, atunča atrikut patrusutje (400) d aj kum na rubit ku jej. Dāturdata, alu unu bātārñ popā karje sa kimat Zaharija avinjit anđelu ku poruka dāla Dimizov. Zaharija š mujarja aluj, Elizabeta, akrizut mult ān Dimizov, ali na putut s ajbje kupi.

² Anđelu azās alu Zaharija: “Asta mujarje osā fakā bijat. Osā ji daj lumje Ivan. Osā fije pljin d Sufļjetu alu Svāntuluj, š osā pripremjackā p narodu d Mesije.” Zaharija aodgovorit: “Mujarja amja š jo ištjem bātārñ s putjem s dobidim kupi. Kum pot s fiuv siguran, s štiuv k aja osā s dogodjaštje?”

³ Anđelu odgovorit alu Zaharija: “Dimizov ma trimjes s ca duk vorbasta bunā. Daja če nu maj krizut, nusā poc s rubješt pānd kupilu nu s fāča.” Zaharija odma dāpā aja više na putut s rubjaskā. Atunča anđelu alāsat p Zaharija, dāpā aja Zaharija sa tors akas, a mujarja aluj arāmas grja.

⁴ Kānd Elizabeta afost d šasā (6) lunj grja, isti anđelu dāturdata sa

pojavit alu rođakinja alu Elizabetāj karje sa kimat Marija. Ja afost djevičā š irja zaručitā dāpā om karje sa kimat Josip. Anđelu ja zās: “Osā rāmāj grja š osā fač bijat. Osā daj lumje Isusu. Jel osā fije Bijatu alu Maj marje Dimizov š osā vladjaskā zauvjek.”

⁵ Marija azās: “Kum osā fije aja, känd sánt djevičā?” Anđelu ja objasnit: “Sufļjetu alu Svāntuluj osā slubuadā p tinje š sāla alu Dimizovuluj t ānviljaštje. Š daja kupilu osā fije svānt, Bijatu alu Dimizovuluj.” Marija akrizut š aprihvatit če ja zās anđelu.

⁶ Maj ānklo d aja če ja zās anđelu alu Marijej, ja apljikat s posetjaskā p Elizabeta. Čim Elizabeta auzāt k apozdravito Marija, kupilu alu Elizabetāj samiškāt ān ja. Mujerilje zajedno sa radujit d aja če Dimizov lja fukut. Dāpā aja če Marija aprovidit trjej (3) lunj ān posjetā la Elizabeta, Marija sa tors akas.

⁷ Dāpā aja če Elizabeta afukut fičor, Zaharija š Elizabeta kupilu akimat Ivan, kum anđelu azapovjedit. Atunča Dimizov adopustit alu Zaharija jar s rubjaskā. Zaharija azās: “Slava alu Dimizovuluj, d aja ča žutat alu narodu aluj! Tu, fičoru alu mjov, osā t kijem proroku alu Dimizovuluj Maj marje š osā

zāč alu naroduluj kum puatje s primjaskā oprostu d grešala alor!”

23. Vorba dān Biblije: Sa fukut Isusu

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 1; š dān Bunā vorba alu Luke 2

23 ¹ Marija irja zaručitā dāpā om bun karje sa kimat Josip. Känd jel auzāt k je Marija ku burta la gurā, aštijut k kupilula na putut s fije kupilu aluj. Na vrut s dja p Marija d rušunje, š aplanirit s s rastavjaskā p furiš d ja. Majdatā ča uspit s fakā, ān somnā ji sa pokazāt anđelu š ja zās.

² Anđelu ja zās: “Josipe, navja frikā s jaj p Marija d mujarja ata. Kupilu karje je ān ja ku čuda sa fukut dāla Sufļjetu alu Svāntuluj. Ja osā fakā bijat. Kjamālāj Isusu (če značāštje: ‘Jahve spasaštje’) daja k jel osā spasaskā lumja d grešala alor.”

³ Š aša, Josip ansurat p Marija š alato akasā ka mujarja aluj, ali nu sa kulkat ku ja pānā god na fukut.

⁴ Känd irja vrijamja upruapje s fakā Marija, vlast alu rimuluj alu toc azapovjedit s pljače p popis ān trg undje atriжит sāmānca alor. Josip š Marija atribut s pljače dān Nazaret, undje atriжит, ān Betlehem,

d aja če Betlehem afost trg undje sa fukut David, sāmānca alu Josip.

⁵ Kānd ažuns ān Betlehem, na vut undje s fije. Jedino loku karje aputut s gāsaskā, irja štala. Bijatu ačija sa fukut, a mumusa la pus ān aljbje, d aja če na vut pat d jel. La kimat Isusu.

⁶ Ān saraja, njeke pastirurj alat sama d živutiniļje alor. Dāturdātā, lji sa pojavit anđelu ku lumina marje. Sa spirjat. Anđelu lja zās: “Navjec frikā, k am d voj bunā vorbā. Ān Betlehem sa fukut Mesija, Domnu!”

⁷ “Kātāc bijatu, š osā l gāsāc kum zāče ān aljbje ānvilijāt ān trakā d tkaninā.” Dāturdātā, čerju irja pljin ku anđelurlje karje aslavit p Dimizov, ku vorbilje: “Slava alu Dimizovuluj ān čerj š miru p pāmānt alu lumjej karje Dimizov vrja.”

⁸ Pastiri samo če na žuns la lok undje afost Isusu š la gāsāt kum zāče ān aljbje, baš kum anđelu lja zās. Afost mult uzbudic. Pastiri sa tors la lok undje afost vojilje, š aslavit p Dimizov d tot ča vizut š ča auzut.

⁹ Maj ānklo, mudraci dān pāmānt dāpartje dāla istok avizut neobičnā stjāvā p čerj. Ashvatit k sa fukut novi caru alu Židovilor. Š aša aputujit dāpartje s puatje s vjadā p carula. Avinjit ān Betlehem š

angāsāt kasā undje atrijit Isusu ku mumusa š ku tatusov.

¹⁰ Kānd mudraci avizut p Isusu ku mumusa, jej sa pus ān žunujkj š sa poklonit la jel. Adat alu Isusuluj skumpje darurj. Atunča sa tors akas.

24. Vorba dān Biblije:

Ivan bātjazā p Isusu

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 3; š dān Bunā vorba alu Marko 1,9–11; š dān Bunā vorba alu Luke 3,1–23

24 ¹ Ivan, fičoru alu Zaharija š Elizabeta, akriskut š apostanit prorok. Atrijit ān pustinje, mānka divļji med š skakavacurj, š duča cualje karje afukut d pāru alu devāj.

² Mulc lumje apljikat ān pustinje kum apunja urjajke la Ivan. Jel alor rubja: “Pokajicāvā, daja če cara alu Dimizovuluj duprapje!”

³ Kānd lumja auzāt poruka alu Ivan, mulc inš sa pokajit d grešala alor, a Ivan lji bātiza. Multje duhovne vođe avinjit la Ivan s lji bātjazā, ali jej nu sa pokajit nit apriznajit grešala alor.

⁴ Ivan azās alu duhovni vođe: “Voj šarpji alji otrovne! Pokajicāvā š promjenicāve ponašala avāstrā. Tot ljemnu karje nu duče bun

plod osā s taje š osā sa runče ān fok.” Ivan aispunit vorba d prorok: “Ujtītje, trimjet p omu alu mjov karje rubjaštje la intja ata, karje osā c fakā drum.”

⁵ Alci Židovurj antribat p Ivan dali je jel Mesija. Ivan aodgovorit: “Jo nu sānt Mesija, ali njeko vinje dāpā minje. Jel je atāta d marje k jo nu vridjesk s idizljeg sandaljlje.”

⁶ Alta zuvā, Isusu avinjit la Ivan s l bātjazā. Kānd Ivan la vizut, jel azās: “Ujtītje! Jakā Mjelu alu Dimizov karje adučē grešala alu pāmāntuluj.”

⁷ Ivan azās alu Isusuluj: “Nu vridjesk s t bātjez. Tu p minje atribja s m bātjez.” Ali Isusu ja zās: “Trjebje s m bātjez, k asta je aja če Dimizov vrja s fičem.” Š aša, Ivan la abātizat, ali Isusu nikad na grešāt.

⁸ Kānd Isusu aišāt dān apā, dāpā aja kānd la bātizat, Sufljetu alu Dimizovuluj sa pojavit ān oblik d golub, sa slubuzāt š arāmas p jel. Ista vrijamje, dān oblak arubit Dimizov š azās: “Tu ješt Bijatu alu mjov karje vrjauv, š mult sānt rānukos ku tinje.”

⁹ Dimizov majdatā d aja azās alu Ivan: “Sufljetu alu Svāntuluj osā vije ān zos š rāminje p āla karje bātjez. Āla je Bijatu alu Dimizovuluj.” Samo je unu

Dimizov. Ali, kānd Ivan abātizat p Isusu, auzāt vorba alu Tatāj alu Dimizov, avizut Bijatu alu Dimizovuluj karje je Isusu, š avizut Sufljetu alu Svāntuluj.

25. Vorba dān Biblije: Sotona iskušāštje p Isusu

*Vorba dān Biblije dān Bunā vorba
alu Matej 4,1–11; š dān Bunā vorba
alu Marko 1,12–13; š dān
Bunā vorba alu Luke 4,1–13*

25 ¹ Odma dāpā aja kānd Isusu afost bātizat, Sufljetu alu Svāntuluj la dus ān pustinje. Ānklo Isusu apostit patruzāč (40) d zālje š patruzāč (40) d nopc. Atunča Sotona avinjit la Isusu š l iskušā s grešaskā.

² Sotona iskušā p Isusu aša če ji zāča: “Akā tu ješt Bijatu alu Dimizovuluj, pretvurjaštje buluvanjištja ān mālaj s poc s mālānč!”

³ Isusu ja zās: “Ān vorba alu Dimizovuluj skrije: ‘Lumja nu trjebje samo d mālaj s trijaskā, njego trjebje d tuatā vorbā karje Dimizov izgovurjaštje!’”

⁴ Atunča Sotona adus p Isusu p maj marje lok p Hram š ja zās: “Akā ješt Bijatu alu Dimizov, arunkitje ān zos, k aša stā skris: ‘Dimizov osā zapovidjaskā alu anđelurj aluj

s t adukā, aša k pičoru alu tov s nu luvjaskā ān buluvan.”

⁵ Ali, Isusu azās alu Sotonej vorba dān Svāntā Pismā. Ja zās: “Ān vorba aluj, Dimizov zapovidjaštje alu naroduluj: ‘Nu iskušā p Domnu, Dimizov alu tov.’”

⁶ Atunča Sotona arātat alu Isusuluj tuatā cara alu pāmāntuluj š tuatā bugucija š moć alor š azās: “Osā c dauv tot asta akā mi t klanještj š slavještj p minje.”

⁷ Isusu azās: “Fuđ dāla minje, Sotono! Ān vorba aluj Dimizov zapovidjaštje alu naroduluj: ‘Slavjaštje samo p Domnu, Dimizov alu tov, š samo aluj služaštje.’”

⁸ Isusu na kązut p kušnjilje alu Sotonej š Sotona la lāsāt. Atunča avinjit anđelurlje š sa pobrinit d Isusu.

26. Vorba dān Biblije: Isusu ānčapje služba aluj

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 4,12–25; š dān Bunā vorba alu Marko 1,14–15, 35–39; 3,13–21; š dān Bunā vorba alu Luke 4,14–30, 38–44

26 ¹ Dāpā aja kānd apobjedit kušnja alu Sotonej, Isusu sa tors ān moć alu Sufljetu alu Svāntuluj ān regija Galileja, undje

atrijit. Isusu apljikat pisitot š ānvāca. Toc rubja binje d jel.

² Isusu apljikat ān trg Nazaret, ān karje atrijit d kānd irja kupil. Sāmbātā apljikat p lok undje s slavja p Dimizov. Ja dat svitaku alu prorokuluj Izaija š dān jel s čitjaskā nješto. Isusu adiškis svitaku š ačtitit odlomaku alu lumje.

³ Isusu ačtitit: “Dimizov ma dat Sufljetu aluj s pot s rubjesk Bunā vorbā alu sāračilor, s puatje s pljače slobodni, s āntork vidu alu vorbilor, š s oslobodjesk p lumja dāla ālja karje lji mučaštje. Asta je anu ān karje Domnu aratā binilje aluj.”

⁴ Atunča Isusu ašāžut. Toc sa ujtat p jel. Aštijut k āsta odlomaku dān Svāntā Pismā karje akuma auzāt s odnosāštje p Mesija. Isusu azās: “Vorba karje akuma amčtitit sa ispunit baš akuša.” Lumja afost zadivic. Jej azās “Nuje āsta fičoru alu Josip?”

⁵ Atunča Isusu azās: “Istina k ničunu prorok nuje prihvātīt ān trgu aluj ān karje akriskut. Kānd afost proroku Ilija viuv, afost multje udovicje ān Izrael. Ali kānd trje (3) aj na kązut pluaja, Dimizov na trimjes p Ilija s ažutje alu udovicilor dān Izrael, njego udovicje dān altu narod.”

⁶ Isusu š majdāpartje rubjaštje: “Isto aša, dān vrijamja alu

prorokuluj Elizej, afost mult lumje ān Izrael ku buala p pjalje. Ali Elizej na likujit p ničunu d jej. Alikujit samo una bualā p pjalje alu Naaman, zapovidniku alu dušmanu alu Izrael.” Lumja karje punja urjajke la Isusu afost Židovj. Kānd auzāt k aja rubjaštje, afost mult nikāžac p jel.

⁷ Lumja dān trg Nazaret la tras p Isusu dān zgradā undje Židovi s strānda kum aslavja p Dimizov š la dus p rub d provalije dundje avrut s l runjče s l muarje. Ali, Isusu atrikut āntrā lumje š anapustit trgu Nazaret.

⁸ Isusu atunča atrikut pānglā Galileja, a mulc inš avinjit la jel. Ji duča mult lumje karje irja bulnavj ili invalid, kašā š ālja karje nu putja s vjadā, s umblje, s audje ili s rubjaskā, a Isusu lji likuja.

⁹ Ji duča š mulc lumje karje avja ān jej sufljet alu rov. P vorba alu Isusuluj, sufljeti alji rovj ajiša dān lumje, š atunča striga mult vorj: “Tu ješt Bijatu alu Dimizov!” Mult lumje sa mirat š slavja p Dimizov.

¹⁰ Dāpā aja, Isusu akuljes duavāsprjače (12) d omurj p karje akimat apostoli aluj. Apostoli putuja ku Isusu š ānvāca dāla jel.

27. Vorba dān Biblije: Vorba d bun Samarijancu

*Vorba dān Biblije dān Bunā
vorba alu Luke 10,25–37*

27 ¹ Una zuvā, omu karje aštijut zakonu alu židovilor avinjit la Isusu s l iskušaskā. Ja zās: “Učiteljulje, če mora s fak s trijesk vječno?” Isusu ja odgovorit: “Če skrije d aja ān zakonu alu Dimizov?”

² Omu karje aštijut zakonu aodgovorit k zakonu alu Dimizov začē: “Vrja p Domnu, Dimizov alu tov, ku tuatā inima ata, sufljetu alā tov, snaga š ku gāndjala ata. Š vrja p bližnji alu tov kašā sāngur p tinje.” Isusu ja odgovorit: “Binje ajzās! Fāj aša š osā triješt vječno.”

³ Ali, omu karje aštijut zakonu avrut s dokazaskā k je pravedan, š atunča la tribat: “Karje je bližnji alā mjoy?”

⁴ Isusu alu omuluj karje štije zakonu aodgovorit aša če ja rubit vorbā: “Afost unu Židov karje pljika p drum dān Jeruzalem ān Jerihon.”

⁵ “Pānd omu pljika p drumula, la napadnit grupa d fārāčoš. Ja lat tot ča vut š atāta la butut k aputut s muarje. Atunča sa dus.”

⁶“Odma dāpā aja, unu pop alu židovilor aumblat p isti drum. Kānd āsta popu avizut om karje ja furat tot š la butut, atrikut p alta partje d drumula, na vrut sa žutje alu omula karje atribut pomoć dāla jel š anastavit s umblje.”

⁷“Na trikut mult dāpā aja, unu Levit apljikat p isti drum. (Leviti afost pleme alu židovilor karje ažuta alu popilor ān Hram.) Š Levit atrikut p alta partje d drumula š na vrut s ja žutā alu omula karje la upljačkit š la butut.”

⁸“Alta osobā karje atrikut p drumula afost Samarijanac. (Samarijanci afost sāmānca alu Židovilor karje s mārta ku lumja d alcā narod. Samarijanci š Židovi nu sa podnāsāt.) Ali, kānd Samarijanac avizut p Židovu, ja fost mult žao. Š daja sa pobrinit d jel š ja ljigat rānji.”

⁹“Samarijanac atunča adrikat p omu p magaracu aluj š la dus ān gostijonā pānglā drum, undje majdāpartje s brinjaskā d jel.”

¹⁰“Alta zuvā, Samarijanac atribut s nastavjaskā s putujaskā. Adat nješto banj alu vlasniku alu gostijonej š azās: ‘Pobrinjaštje d jel, a akā putrošāštj tot banji d asta, jo c plātjesk trošaku kānd om ānturča.”

¹¹Atunča Isusu antribat p omu karje aštijut zakonu: “Če

gāndještje? Karje d āštja trje (3) afost ortaku alu omula karje afost upljačkit š butut.” Jel ja odgovorit: “Āla karje ja fost pljin d milā.” Isusu ja zās: “Fuđ š tu fāj aša.”

28. Vorba dān Biblije: Gazda alu tānār

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 19,16–30; š dān Bunā vorba alu Marko 10,17–31; š dān Bunā vorba alu Luke 18,18–30

28¹Una zuvā, unu gazda alu tānār avinjit la Isusu š la tribat: “Učiteljulje alu bun, če mora s fak s trijesk vječno?” Isusu ja odgovorit. “Dāče mākjem ‘Bun’? Samo unu jaštje karje je bun, a aja je Dimizov. Međutim, akā vrjaj s triješt vječno, askultā zakonu alu Dimizov.”

²“Karje zakon mora s askult?” la tribat. Isusu ja odgovorit: “Nu mura. Nu ānšāla mujarja. Nu fura. Nu minjtja. Askultā p tatutov š p mumuta, š vrja p komšiju alu tov kum vrjaj p tinje sāngur.”

³Ali, gazda alu tānuru ja zās: “Amskultat tot zakonu d kānd irjam mik. Če maj mora s fak s trijesk vječno?” Isusu sa ujtat p jel š la vrut.

⁴Isusu ja odgovorit: “Akā vrjaj s fi frzdā manā, atunča fuđ, vindje

tot če aj š dāj banji la sārāč, š osā aj bugucije p čerj. Atunča vinā š pratjaštimā.”

⁵Kānd gazda alu tānār auzāt če Isusu azās, afost mult tužan, daja ča fost mult bogat š na vrut s dja tot če arje. Sa okrnit š alāsāt p Isusu.

⁶Atunča Isusu azās alu učenikurlje aluj: “Mult je grjev alu bogatašilor s untrā ān cara alu Dimizov! Sigurno, maj ušurje alu devāj s untrje p urjekj alu akuluj njego bogatašu s utrje ān cara alu Dimizov.”

⁷Kānd učenikurlje auzāt če Isusu azās, afost mirac š azās: “Činje atunča puatje s spasaskā?”

⁸Isusu sa ujtāt p učenikurlje aluj š azās: “Lumja nu puatje ali Dimizov puatje tot s fakā.”

⁹Petar azās alu Isusuluj: “Noj alāsāt tot š tam sljedit. Če osā dobidim noj?”

¹⁰Isusu ja aodgovorit: “Toc karje alāsāt kāšilje, fracā, sārōljilj, tatā, mamā, kupi ili imanje pāntruv minje, osā primjaštje d usātā (100) d vorj maj mult, a isto aša osā ajbje vječni život ku Dimizov. Ali, mulc inš karje afost prvi osā fije zadnji, a mulc inš karje afost zadnji osā fije prvi.”

29. Vorba dān Biblije: Vorba d argat karje na vut milā

*Vorba dān Biblije dān Bunā
vorba alu Matej 18,21–35*

29¹Una zuvā, Petar antribat p Isusu: “Domnulje, kātje trjebje vorj s oprostjesk alu fratimjov kānd sagrašajtje pāntruv minje? D šaptje (7) vorj?” Isusu aodgovorit: “Nu d šaptje (7) vorj, njego oprostjaštje d šaptježāč š šaptje (77) d vorj!” Ku asta Isusu angidit k trjebje uvijek s s oprostjaskā. Isusu arubit asta vorbā.

²Isusu azās: “Cara alu Dimizov jaštje kašā caru karje vrja s poravnjaskā računu ku argacā aluj. Unu d argat adugujit atāta marje daturije k trjebje s lukrijazā 200.000 d aj s puatā s l āntuarkā.”

³“Kānd argatu na putut s āntuarkā daturija, caru azās: ‘Vindjec p omusta š p familija aluj p argatu s āntuarkā daturija aluj.’”

⁴“Argatu akāzut p žunujkj pānglā caru š azās: ‘Mārog d tinje, fi strpljiv ku minje š osā c āntork tuatā daturija če c dugujesk.’ Caru avut milā p argat, š aoprostit tuatā daturija aluj š la lāsāt.”

⁵“Ali kānd argatu apljikat dāla caru, angāsāt altu argat karje

aluj adugujit patru (4) platje. Argatu apukat p ortaku aluj š azās: ‘Āntuarčem banji karje mi duguještj!’”

⁶“Altu argat akāzut p žunujkje š azās: ‘Mārog d tinje, fi strpljiv ku minje, š osā c āntork tuatā daturija če c dugujesk.’ Ali, umjesto aja, prvi argat arunkat p altu argat ān kisuarje pānd nu unturča daturija aluj.”

⁷“Alcā argac avizut ča fost š mult sa uznemirit. Apljikat la caru š azās tot ča fost.”

⁸“Caru akimat p prvi argat š azās: ‘Tu nu ješt bun argat! Cam oprostīt atāta daturije samo d aja če taj rugat d minje atāta. Tu trjebje s fač isto aša.’ Caru afost aša d nikāžāt k arunkat p argatu karje nuje bun ān kisuarje pānd nu unturča tuatā daturija aluj.”

⁹Atunča Isusu azās: “Asta Tatimjov dān čerj osā fakā d toc d voj akā nu oprostja alu fratilje avostru dāla inimā.”

30. Vorba dān Biblije: Isusu rānjaštje činč mij (5.000) d lumje

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 14,13–21; š dān Bunā vorba alu Marko 6,31–44; š dān Bunā vorba alu Luke 9,10–17; Bunā vorba alu Ivan 6,5–15

30¹ Isusu atrimjes p apostoli aluj s prenosaskā vorba alu Dimizov š s ānvacā lumja ān tot satu. Kānd sa tors la Isusu, azās ča fukut. Atunča Isusu lja kimat s pljače ku jel la mirnik lok pisti drum la apā s odmurjaskā ucārā. Daja auntrat ān čamac š apljikat la alta partje d apā.

²Ali, mulc lumje avizut p Isusu š p učenikurj aluj kānd apljikat ān čamac. Lumjaja adat fuga p obalā pānglā apā s puatā s vije ān alantā partje majdatā d jej. Š aša, kānd Isusu š učenikurj aluj ažuns, marje grupā d lumje već lja štiptat ānklo.

³Afost pisti činč mij (5.000) omurj, a nu s lumurā mujeri š kupi. Isusu mult sa sažalit p lumjaja.

Isusu aštijut k lumjaja afost kašā vuaja karje narje pastir s brinjaskā d jej. Daja lji ānvāca š likuja p ālja karje afost bulnavj.

⁴ Maj ānklo ista zuvā, učenikurj azās alu Isusu: “Kasno je, a la upruapje nuje trgurj. Trimjatje lumja s pljače, s pot s kumpār nješto d mānkat.”

⁵ Ali, Isusu azās alu učenikurlje aluj: “Voj dāc alor nješto d mānkat!” Jej aodgovorit: “Ali, kum s fičem aja? Avjem samo činč (5) mālaj š duavā (2) mič pještj.”

⁶ Isusu azās alu učenikurj aluj s zākā alu mulc lumje s šagā p jarbā ān grupje d činžāč (50) d lumje.

⁷ Atunča Isusu alat činč (5) mālajurj š duavā (2) pještj, sa ujtat ān čerj š azahvaljit alu Dimizovuluj d mānkarje če arje.

⁸ Atunča Isusu arupt mālaju š pješti p komadičurj. Adat komadičurlje alu učenikurlje aluj s dja alu lumjej. Učenikurlje adiljit mānkarja, a mānkarja na nistanit. Tuatā lumja amānkat š afost sutulj.

⁹ Dāpā aja, učenikurlje astrāns mānkarja karje mulc lumje na mānkat, š arāmas dosta s napunaskā duavāsprjače d (12) korpje! Tuatā mānkarja avinjit dāla činč (5) mālajurj š d duavā (2) pještj.

31. Vorba dān Biblije: Isusu umblā p apā

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 14,22–33; š dān Bunā vorba alu Marko 6,45–52; š dān Bunā vorba alu Ivan 6,16–21

31 ¹ Dāpā aja, Isusu azās alu učenikurlje aluj s untrā p čamac š s plivjaskā p alta partje d apā, pānd jel zāče alu lumjej s pljače la kasa alor. Dāpā aja kānd azās alu lumjej s pljače la kasa alor, sa urkat p djal s s ruadje. Isusu ānklo afost sāngur, a sa rugat pānd nuaptje.

² D vrijamaja, učenikurlje veslja ān čamac, ali kasno ān nuaptje ažuns pānla mižlok d apā. Veslja ku marje mukā daja če vāntu sufla ān jej.

³ Kānd Isusu završāt molitva, apljikat la učenikurj. Aumblat p apā pisti jezer pānglā čamacu alor!

⁴ Učenikurj mult sa spirjat kānd avizut p Isusu, k agāndit k jej vjadje māroj. Isusu aštijut k s lji fije frikā, š lja kimat š azās: “Navjec frikā. Aja sānt jo!”

⁵ Atunča Petar azās alu Isusu: “Domnulje, akā tu ješt aja, zapovidjaštje s viuv la tinje p apā.” Isusu azās alu Petar: “Vinā!”

⁶ S aša Petar aišāt d čamac kātri Isusu p apā. Ali, dāpā aja če ucārā

aumblat p apā, askrenit pogledu dāla Isusu š ančiput s ujtje p valurj š aositit capān vānt.

⁷ Petar atunča sa spirjat š ančiput s potonjaskā ān apā. Astrigat: “Domnulje, spasaštimā!” Isusu odma sa sagnit š la pukat. Atunča Isusu azās alu Petar: “Nu mi krjez. Dāče aposumnit ān minje?”

⁸ Kānd Petar š Isusu auntrat ān čamac, odma aprestanit s suflā vāntu š apa sa smirit. Učenikurlje sa mirat. Slavja p Isusu š zāča aluj: “Istina k ješt tu Bijatu alu Dimizov.”

32. Vorba dān Biblije: Isusu likujaštje p omu karje ān jel avut sufljeti alji rovj š p mujarje karje bulnavā

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 8,28–34; 9,20–22; š dān Bunā vorba alu Marko 5,1–20, 24b–34; š dān Bunā vorba alu Luke 8,26–39, 42b–48

32 ¹ Una zuvā, Isusu š učenikurlje aluj p čamac atrikut apa la lok undje trija Gerazenci.

² Kānd ažuns p alta partje d apā, omu karje ān jel avut sufljeti alji rovj adat fuga la Isusu.

³ Omu afost atāta d capān k nimilja na putut s l cāje. Lumja

ja ljigat š mānilje š pičuarilje ku lanacu, ali jel stalno lji rupja.

⁴ Trija āntrā märmānc ān lokula. Čāpa tuatā zuva š tuatā nuaptja. Nu duča cualje š stalno s tija ku buluvanji.

⁵ Kānd avinjit Isusu, omu akāzut p žunujkje la jel. Isusu azās alu sufljetu alu rov: “Ješ dān omusta!”

⁶ Omu karje ān jel avut sufljetu alu rov astrigat ān tarje: “Če vrjaj dāla minje, Isusulje, Bijatu alu Dimizovuluj Maj marje? Mārog d tinje, nu m mučja!” Atunča Isusu antribat p sufljetu alu rov: “Kum t kjem?” Āsta ja odgovorit: “Jo m kjem Legija, daja če nji jaštje mult.” (“Legija” afost grupā nekoliko d mij lumje d vuastje alu Rim.)

⁷ Sufljeti alji rovj arugat p Isusu: “Mārog d tinje, nu nji trimitja dān lokusta.” Ānklo irja grmadā porč karje mānka p aupruapje djal. Daja sufljeti alji rovj arugat p Isusu: “Mārog d tinje, umjesto s nji putirještj da iča, trimjatinje ān porč!” Isusu azās: “Fuđic!”

⁸ Sufljeti alji rovj aišat dān om š auntrat ān porč. Porči adat fuga dān djal ān apā š sa nikat. Afost njeđe doj mij (2000) d porč ān krdo.

⁹ Kānd lumja karje pāza p porči avizut ča fost, adat fuga ān trg š azās alu toc karje avizut ča fukut

Isusu. Lumja dān trg avinjit š avizut p omula karje majdatā avut ān jel p sufljeti alji rovj. Ašāžut mirno, adučē cualje š ponaša kašā sānātos om.

¹⁰ Lumja sa spirjat mult š azās alu Isusuluj s pljače. Š aša, Isusu auntrat ān čamac š sa pripremit s pljače. Omu karje majdatā avut ān jel p sufljeti alji rovj s ruga d Isusu s pljače ku jel.

¹¹ Međutim, Isusu ja zās: “Nu, vrjauv s plječ akas š s zāč alu ortači tje š alu familija ata tot če Dimizov afukut d tinje š kum avut milā d tinje.”

¹² Š daja omu apljikat š alu toc arubit če Isusu afukut d jel. Toc karje auzāt vorba aluj sa mirat.

¹³ Isusu sa tors p partja alantā d apā. Kānd ažuns ānklo, mulc lumje sa strāns pānglā jel š l pritisnja. Ān grmadaja irja una mujarje karje duavāsprjače (12) d aj apatit če krvarja. Toc banji atrušāt p doktorjamja s ju likujaskā, ali ja afost još maj rovj.

¹⁴ Auzāt k Isusu likujaštje p mulc bolesnikurj š sa gāndit: “Sigurna sānt k š jo pot s m likujaskā čim dotaknja alu Isusuluj cuala.” Daja avinjit la Isusu dān drāt š adotaknit cuala aluj. Kānd adotaknit, sāndilje aprestanit.

¹⁵ Isusu odma ashvatit k sāla aišāt dān jel. Daja sa okrnit š antribat:

“Činje ma dotaknit?” Učenikurlje ja zās: “Jaštje mulc lumje karje s pinjђе pānglā tinje š s sudarjaštje ku tinje. Dāče m trjebj: ‘Činje ma dotaknit?’”

¹⁶ Mujarja akāzut p žunujkj pānglā Isusu, trimura š irja mult frikā. Atunča azās alu Isusu ča fukut, š sa likujit. Isusu ja zās: “Vjera ata ta likujit. Fuđ ku Dimizov.”

33. Vorba dān Biblije: Vorba d om karje sijaštje

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 13,1–8, 18–23; š dān Bunā vorba alu Marko 4,1–8, 13–20; š dān Bunā vorba alu Luke 8,4–15

33 ¹ Una zuvā, Isusu ānvacā p mulc lumje d upruapje d apā. Atāta mult lumje avinjit s puje urjajke, k Isusu auntrat ān čamac p obalā aupruapje d apā kum aputja s ajbje maj mult lok s rubjaskā. Ašāžut ān čamac š ānvāca p lumja.

² Isusu lji rubja vorbiljaštja: “Unu om karje sijaštje aišāt s sijaskā sāmānca. Pānd ku māna runka sāmānca, njeke sāmānc akidja p drum, aša k vinja puji š mānka tuatā sāmāncā.”

³ “Altje sāmānc akidja p pāmānt undje jaštje buluvan, undje irja maj pucān pāmānt. Sāmānca

karje kidja p pāmānt undje jaštje buluvan majdatā iša, ali korjenu nu putja s utrā maj adānk ān pāmānt. Kānd suarilje iša š kānd arfi zāpuk, biljkilje sa uska š uvinja.”

⁴“A jar, altje sāmānc akidja āntrā mārčinj. Jalje ānčipja s krjaskā, ali mārčinilje lji guša. Daja, biljka karje iša dān sāmānc karje kidja p pāmānt undje jaštje mārčinj nu da nikako plod.”

⁵“Altje sāmānc akidja p bun pāmānt. Aja iša š adat trjezāč (30), šajzāč (60) ili čak usutā (100) vorj maj mult njego ča fost posijit. Toc činje arje urjekj s audā, trjebje s puje urjajke š s razumjaskā!”

⁶Asta vorbā azbunit p učenikurlje aluj. Daja Isusu lja objasnit: “Sāmānca je vorba alu Dimizov. Drumu rubjaštje d om karje audje vorba alu Dimizov, ali nu razumjaštje, aša k Sotona oduzmjaštje Vorba.”

⁷“Pāmāntu undje jaštje buluvan rubjaštje d om karje audje vorba alu Dimizov š prihvatjaštje ku drag. Ali, kānd vinje iskušala, kadje ān vjerā š prestanjaštje s sljedjaskā p Dimizov.”

⁸“Pāmāntu undje jaštje mārčinj rubjaštje d om karje audje vorba alu Dimizov, ali kum vrijamja trjače, aša brigje, bugucija š uživjala alu životusta ugušaštje ljubav aluj kātri Dimizov. Kašā

rezultatu d aja, ānvācala ča uzāt nu dā plod.”

⁹“Međutim, pāmāntu alu bun rubjaštje d om karje audje vorba alu Dimizov, krijadje ān ja š aduče plod.”

34. Vorba dān Biblije: Isusu ānvacā altje vorbje

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 13,31–33, 44–46; š dān Bunā vorba alu Marko 4,30–32; š dān Bunā vorba alu Luke 13,18–21; 18,9–14

34¹ Isusu arubit multje altje vorbje d cara alu Dimizov. Naprimjer, azās: “Cara alu Dimizov jaštje kašā sāmānca alu gorušice karje njeko aposadit ān polja aluj. Štjiec k sāmānca alu gorušice je maj mikā sāmāncā d tuatje karje lumja sadjaštje.”

²“Ali, kānd sāmānca gorušice krjaštje, ja postanjaštje marje d tuatje grmu ān baštja. Dovoljno je marje k š puji puatje s vije š s odmurjaskā p krāči alu je.”

³ Isusu arubit još una vorbā: “Cara alu Dimizov jaštje kašā germa karje mujarja zamisaštje ku pjelmu, karje sa drikā zajedno ku mālaju.”

⁴“Cara alu Dimizov je, isto aša, kašā bugucija karje njeko askuns

ān polje. Njeki altu om atunča gāsaštje bugucijaja, š jar surpā. Atāta irja nurukos, k apljikat š avindut tot če arje, s puatā s kumprje ku banilja poljaja.”

⁵“Cara alu Dimizov je, isto aša, kašā savršen biser če vridjaštje mult. Kānd l gāsaštje omu karje vindje biserurj, vindje tot če arje s puatā s l kumprā ku banilja.”

⁶Atunča Isusu arubit vorbā karje rubjaštje d lumje karje akritzut k bunje djela alor lji fače maj bunj, a p alcā lumje nu podnosa. Isusu lja zās: “Doj (2) omurj apljikat ān Hram s s ruadje. Unu d jej irja porezniku, a altu irja vjerski vođa.”

⁷“Vjerski vođa sa rugat aša: ‘Hvala cije, Dimizovulje, če nu sānt aša marje grešnik kašā alcā lumje, kašā fārāčošī, lumje karje nuje pravedni, ili omurj karje prevaraštje mujarja, ili kašā poreznikusta.”

⁸“Naprimjer, postjesk doj (2) vorj ān duminikā š dau d zjačje (10) krodurj d tuatje banj š d bugucija amja karje primjesk.”

⁹“Međutim, porezniku astat dāpartje d vjerski vođe š uopće nu sa ujtat ān čerj. Umjesto aja, s bitja ku pulmji ān tjept š sa rugat: ‘Dimizovulje, mārōg d tinje, smilujaštītje p minje daja če sānt grešnik.”

¹⁰Atunča Isusu azās: “Vu zāk istinā: Dimizov auzāt rugala alu poreznikuluj š azās k je pravedan. Ali, nu ja plukut rugala alu vjerski vođa. Dimizov osā ponizaskā p tot āla karje je ponosan, a adrikā p āla karje s ponizaštje.”

35. Vorba dān Biblije: Vorba d bun tatā

*Vorba dān Biblije dān Bunā
vorba alu Luke 15,11–32*

35¹Una zuvā, Isusu ānvāca mult poreznikurj š altje grešnikurj karje sa strāns s puje urjajke la jel.

²Alcā vjerski vođe karje afost ānklo ku jel, avizut k Isusu s ponašaštje ku grešnikurje kašā ku ortači, pa ančiput s l tračarjaskā āntrā jej. Daja Isusu aspus asta vorba.

³“Afost udatā unu om, karje avut doj (2) fičorj. Maj tānār fičor azās alu tata aluj: ‘Tato, vrjauv odma s m daj talu alu mjov dāla nasljestvo alu tov!’ Š aša, tata apodjelit imovina aluj āntrā doj (2) fičorj aluj.”

⁴“Uskoro maj tānār fičor astrāns tot ča vut, apljikat maj dāpartje š apotrošāt banjī aluj p život karje rov.”

⁵“Dāpā aja, p pāmānt karje atriġit maj tāmār fiċor lja pogodit marje fuamje, a jel na vut banji s kumprā mānkarje. Daja alat jedini lukru karje aputut s gāsaskā: rinja porċi. Afost aša d jadan š flāmānd, avrut s mālānċe mānkarja ċe mānka porċi.”

⁶“Napokon, maj tāmār fiċor sāngur ja zās: ‘Ĉe fak jo asta? Toc argacā alu tatimjov arje mult mānkarje, a jo aiċa gladujesk. Mātork la tatimjov š l rog s m primjaskā kašā una d argat aluj.’”

⁷“Š aša maj tāmār fiċor anċiput s s āntuarkā ān kasā alu tatusov. Kānd još afost dāpartje, tatusov la vizut š ja fost žau d jel. Adat fuga la fiċor, la zagrlit š la surutat.”

⁸“Fiċoru ja azās: ‘Tato, ampogrešāt pāntruv Dimizov š pāntruv tinje. Više nu sānt dostojan s c fiuv fiċor.’”

⁹“Ali, tata azās alu unu dāla argaci aluj: ‘Fuđj majdatā š duj maj bunā cualā š ānbraķā p fiċoru alu mjov! Punje injelu p đajštju aluj š ānkalcālāj sandaljilje p piċuarje aluj. Atunċa taje maj bun vicāl s putjem s avjem veselije, daja ċe fiċoru alu mjov afost mort, ali akuma je viuv! Afost purdut, ali akuma lam gāsāt!’”

¹⁰“Š aša, lumja anċiput s slavjaskā. Majdatā d aja, fiċoru maj bātār avinjit akasā dāla

lukru ān polje. Auzāt muzika š avizut kum žuakā, š sa tribat ċe s dogodjaštje aja.”

¹¹“Kānd fiċoru maj bātār auzāt k slavjaštje daja ċe fratusov sa tors akas, mult sa nikāžāt š na vrut s untrā. Tatusov aišāt š l ruagā s untrje š s slavjaskā ku jej, ali jel na vrut.”

¹²“Fiċoru maj bātār azās alu tatusov: ‘Tuatje aštja aj vjerno amlukrizat d tinje! Nikad nu cam fost neposlušān, a ipak na vrut s m daj mikā krapā s pot s proslavjesk k ortaċi alji mjej. Ali, kānd fiċorusta alu tov, karje apotrošāt toc banji alji tej p grešalā, sa tors akas, tu d jel atijat maj bun mjel!’”

¹³“Tatusov ja odgovorit: ‘Fiċoru alu mjov, tu ješt uvijek ku minje š tot ċe am jo je alu tov. Ali, binje je s slavim, daja ċe fratilje alu tov afost mort, ali akuma je viuv, afost purdut, ali akuma je gāsāt!’”

36. Vorba dān Biblije: Lica alu Isusuluj sjajaštje ka suarilje

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 17,1–9; š dān Bunā vorba alu Marko 9,2–8; š dān Bunā vorba alu Luke 9,28–36

36¹Una zuvā, Isusu ku jel adus trje (3) uċenikurj aluj: P Petar, p Jakov š p Ivan.

(Učenuku karje sa kimat Ivan na fost āla karje la bātizat Isusu.) Sa urkat p maj marje djal s s ruadje sāngur.

² Pānd Isusu sa rugat, lica ja sjajit ka suarilje š cualjilje aluj apostanit aljbje ka lumina, maj aljbje njego če bilo činje p pāmānt aputja s izbiljaskā.

³ Atunča sa pojavit Mojsije š proroku Ilija. Lumjaja atrijit p pāmānt multje d aj majdatā d aja. Arubit ku Isusu d muartja aluj, karje majdatā atribja s s dogodjaskā ān Jeruzalem.

⁴ Pānd Mojsije š Ilija arubit ku Isusu, Petar azās alu Isusuluj: “Binje je d noj s fim aiča. Fičem trje (3) kolibje, una d tinje, una d Mojsije, a una d Ilija.” Petar na štijut če rubjaštje.

⁵ Pānd Petar arubit, oblaku sa dat ān zos š lja okružāt, a dān oblak aprogovorit vorba alu Dimizovuluj: “Āsta je Bijatu mjov karje l vrjauv. Sānt zadovoljan ku jel. P jel skultācālāj.” Trje (3) učenukurj sa spirjat š sa runkat p pāmānt.

⁶ Atunča Isusu la dotaknit š ja zās: “Navjec frikā. Skulac.” Kānd sa ujtat okolo, jedino još Isusu irja ānklo.

⁷ Isusu š trje (3) učenukurj sa dat ān zos dāpā djal. Atunča ja zās Isusu: “Nu zāčec alu nimilja nimik

če sa disāt aiča. Majdatā osā mor š atunča mātork ān život. Dāpā aja, putjec s zāčec alu lumjej.”

37. Vorba dān Biblije: Isusu adrikat p Lazar dān more

*Vorba dān Biblije dān Bunā
vorba alu Ivan 11,1–46*

37 ¹ Una zuvā, Isusu aprimit poruka k Lazar mult sa razboljit. Lazar š duavā (2) surorj aluj, Marija š Marta, irja alu Isusuluj bunj ortačj. Kānd Isusu auzut aja, azās: “Asta buala nusā dukā muartje, njego osā adukā slava alu Dimizov.” Isusu avrut ortači aluj, ali aštiptat još duavā (2) zālje p loku karje irja.

² Dāpā aja ča trikut alja duavā (2) zālje, Isusu azās alu učenukurlje aluj: “Pljikām āndrāt ān Judeja.” Učenukurlje ja zās: “Ali učiteljulje, još malaintje lumja ānklo avrut s t muarā!” Isusu lja zās: “Ortaku alu nostru Lazar s kulkā, a jo mora s l skol.”

³ Učenukurlje azās alu Isusuluj: “Domnulje, akā Lazar s kulkā, atunča osā likujaskā.” Atunča Isusu lja zās s štije: “Lazar je mort. M drag če nu irjam ānklo, kum voj asputja s kridjec ān minje.”

⁴ Kānd Isusu avinjit ān trgu alu Lazar, Lazar irja mort patru (4)

zālje. Marta aišāt dān trg s gāsaštje p Isusu š ja zās: “Domnulje, samo saj fost aiča, fratimjov na murja. Ali, krjed k Dimizov c dā če god čež dāla jel.”

⁵ Isusu azās: “Jo sānt Uskrisnjala š Životu. Činje god krijadje ān minje, osā trijaskā š kānd osā muarā. Toc činje krijadje ān minje nikad nusā muarā. Krijez ān asta?” Marta ja zās: “Da, Domnulje! Krijed k tu ješt Mesija, Bijatu alu Dimizov.”

⁶ Atunča avinjit Marija. Akāzut alu Isusuluj pānglā pičuarje š ja zās: “Domnulje, samo saj fost aiča, fratimjov na murja.” Isusu lja antribat: “Undje apus p Lazar?” Ja zās: “Ān gruapā. Vinā s vjez.” Atunča Isusu aplāns.

⁷ Gruapa irja špilje, ku buluvanu karje irja pus p rupā. Kānd Isusu ažuns la gruapā, lja zās: “Maknic buluvanu.” Ali, Marta azās: “Mort je patru (4) zālje. Osā putje.”

⁸ Isusu ja odgovorit: “Nu cam zās k osā vjez slava alu Dimizov akā krijez ān minje?” Š aša, atunča amaknit buluvanu.

⁹ Atunča Isusu sa ujtat ān čerj š azās: “Tato, hvala cije če puj urjajke la minje. Jo štuiuv k tu uvijek puj urjajke la minje, ali asta zāk pāntruv toc lumnjasta karje stā ānkua, s krijadje jej k tu maj

trimjes.” Atunča Isusu astrigat: “Lazare, ješj!”

¹⁰ Š Lazar aišāt! Još irja ānvljit ān trakā d tkaninā. Isusu lja zās: “Ažutāc s skinjaskā trakā d tkaninā š oslobodicālej!” Mult Židovurj ančiput s krijadje ān Isusu pāntruv čudasta.

¹¹ Ali, duhovni vođilje alu Židovilor afost ljubomorni p jel, š sa strāns s planirjaskā kum s umuarā p Isusu š p Lazar.

38. Vorba dān Biblije: Isusu je izdajit

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 26,14–56; š dān Bunā vorba alu Marko 14,10–50; š dān Bunā vorba alu Luke 22,1–53; š dān Bunā vorba alu Ivan 12,6; 18,1–11

38 ¹ Tot anu, Židovi aslavit Pasha. Aja afost prazniku kum Dimizov aspasāt sāmānca alor undje irja argacā ān Egipat mult aj majdatā. Njeđe trje (3) aj d kānd Isusu ančiput la intja alu toc s rubjaskā š s ānvacā, azās alu učenikurlje aluj, k vrja s slavjaskā Pasha ku jej ān Jeruzalem, š k osā l umuarā ānklo.

² Unu učenik alu Isusuluj afost om karje sa kimat Juda. Juda afost zadužāt d tašnā ku banji alu apostolilor, ali avrut banji, aša

k često fura dān tašnā. D kānd ažuns Isusu š učenikurlje aluj ān Jeruzalem, Juda apljikat la vođilje alu Židovilor š lja ponudit s izdajaskā p Isusu d banj. Aštijut k vođilje alu Židovilor začē k nuje Isusu Mesija š avrut s l umuarje.

³ Marje popa š vođilje alu Židovilor applatit alu Juda trježāč (30) banj d arđint s izdajaskā p Isusu. Aja afost baš aša kum alu prorokuluj sa prividit. Juda apristanit, alat banji š apljikat. Ančiput s katje prilikā s ažutje s apučē p Isusu.

⁴ Ān Jeruzalem Isusu aslavit Pasha ku učenikurlje aluj. Kānd apus mānkarja alu Pasha, Isusu alat mālaju š la frānt. Azās: “Lāc š mānkāc asta. Asta je tjela amja, karje s dā d voj. Asta fičec s putjec s vu dāc d gānd d minje.” Aša, Isusu azās k tjela aluj osā fije žrtvujitā d jej.

⁵ Atunča Isusu adrikat paru š azās: “Bijec asta. Asta je sāndilje alu mjov karje fače Novi zavjet, karje s varsā d oprostjalā d griješala avuastrā. Asta fičec s putjec s vu dāc d gānd kānd god bjec.”

⁶ Atunča Isusu azās alu učenikurlje: “Unu d voj osā m izdajaskā.” Učenikurlje afost mirac š antribat činje afiča aja. Isusu azās: “Alu omula karje dau

komadu d mālaj osā m izdajaskā.” Atunča adat mālaju alu Juda.

⁷ Dāpā aja kānd Juda alat mālaju, ān jel auntrat Nikuratu. Juda aišāt afar š apljikat s ažutje alu vođilje alu Židovilor s apučē p Isusu. Afost nuaptje.

⁸ Dāpā mānkarje, Isusu š učenikurlje aluj apljikat p djal d Maslinā. Isusu lja zās: “Toc d sarā m napustic. Vorba alu Dimizov začē: ‘Osā luvjesk p pastiru š tuatje vojilje osā fugā.’”

⁹ Petar ja zās: “Čak š akā toc t napustjaštje, jo nu t napustjesk!” Atunča Isusu azās alu Petar: “Nikuratu p toc voj vrja s obuzdjaskā, ali jo ma rugat d tinje, Petre, s nu prestanještj s krjez ān minje. Ipak, d sarā, majdatā njego če kukošu kāntā, d trje (3) vorj osā zač k nu m kunoštj.”

¹⁰ Petar azās alu Isusuluj: “Čak akā mora s mor, nikad nu zāk ku nu t kunosk!” Toc alcā učenikurlje azās isto.

¹¹ Atunča Isusu apljikat ku učenikurlje aluj la u lok karje s kima baštjava alu Getsemanija. Isusu lja zās s s ruađje s nu kadje ān kušnje. Atunča Isusu apljikat s ruađje sāngur.

¹² Isusu sa rugat d trje (3) vorj: “Tato alu mjov, akā je moguče, m rog d tinje k nu mora s trjek ku patnjasta. Ali, akā nuje altu

drum s puatje s oprostjaskā grešala alu lumjej, atunča s fije kum tu vřaj.” Isusu afost mult uznemirit š znoju aluj akidja kašā kapi d sānde. Dimizov atrimjes p anđelu s idja snagā.

¹³ Kānd god s ruga, Isusu s ānturča alu učenikurlje aluj, ali jej s kulka. Kānd sa tors d trje (3) vorj, Isusu azās: “Skulacāvā! Izdajniku alu mjov je aiča.”

¹⁴ Juda avinjit ku vođilje alu židovilor, ku vuastja, š ku multā lumje. Aduča mačurj š parurj. Juda avinjit la Isusu š ja azās: “T pozdravljesk, učiteljulje,” š la surutat. Aja afost znaku alu vođilje alu židovilor s štije p činje trijebe s la puče. Atunča Isusu azās. “Juda, ku poljubacu m izdaještj?”

¹⁵ Pānd vuastja apukat p Isusu, Petar askos maču š atijat urjajka alu argatuluj alu marje popāj. Isusu ja zās: “Āntuarčeje maču ān koricā! Jo dāla Tatimjov kat tuatā vuastja d anđelurj s m branjaskā. Ali, mora s skult p Tatimjov.” Atunča Isusu alikujit urjajka alu argatula. Dāpā aja kānd Isusu afost pukat, toc učenikurlje afuđit.

39. Vorba dān Biblije: Isusu la sud

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 26,57–27,26; š dān Bunā vorba alu Marko 14,53–15,15; š dān Bunā vorba alu Luke 22,54–23,25; š dān Bunā vorba alu Ivan 18,12–19,16

39¹ Ān sarā vustaja adus p Isusu ān kasā alu popa amarje kum la aputja s l ispitujaskā. Petar lji pratja d dāpartje. Kānd adus p Isusu ān kasā, Petar arāmas afar s ānklāza pānglā fok.

² Ān kasā vođe alu židovilor asudit alu Isusuluj. Adus mulc minčinošj svjedokurj karje punja minjčunj p jel. Ali, vorbilje alor nu sa slažāt una ku alt, pa vođilje alu židovilor na putut s dokazaskā k afukut čiva rov. Isusu na zās nimika.

³ Na kraju popa amarje sa ujtat ravno ān Isusu š ja zās: “Zi nuavā ješt tu Mesija, Bijatu alu Dimizov alu viuv?”

⁴ Isusu ja zās: “Sānt, a voj osā vidjec kum vladjesk ku Dimizov š kum viuv dāpā čerj.” Popa

amarje sa nikāžāt š arupt cualjilje aluj, š astrigat alu alcā vođilje alu židovilor: “Više nu tribjem svjedokurj! Auzāt ča zās k je Bijatu alu Dimizov. Karje je presuda avuastrā?”

⁵ Vođilje alu Židovilor toc aodgovorit alu popa alu marje: “Zaslužaštje s muarje!” Atunča alu Isusuluj aljigat vojki, la škupat, la butut š sa ljigat d jel.

⁶ Pānd Petar aštiptat afar, la vizut njeka argata š ja zās: “Tu isto afost ku Isusu!” Petar azās k nuje ku Isusu. Maj ānklo alta argatā azās isto, a Petar jar azās k nuje ku Isusu. La kraj lumja ja zās: “Štijem k ajfost ku Isusu, k amiždoj ištjec dān Galileja.”

⁷ Atunča Petar sa blāstāmat: “Dimizov s m kaznjaskā akā kunosk p omula!” Odma akāntat kukušu, a Isusu sa okrinīt š sa ujtāt p Petar.

⁸ Petar apljikat š aplāns amarā. Dāpā aja, Juda, izdajniku, avizut k vođilje alu židovilor asudit p Isusu p muartje. Alu Judej ja fost mult žau, apljikat š sa umurāt.

⁹ Dānzorja, vođilje alu židovilor adus p Isusu la Pilat, upravitelju

alu rimuluj. Sa nadit k Pilat osā zākā k je Isusu dāvinā š k osā l kaznjaskā p muartje. Pilat antribat p Isusu: “Ješt tu caru alu Židovilor?”

¹⁰ Isusu ja zās: “Aša je kum tu zāč, ali cara amja nuje kašā cara alu pāmāntuluj. S fije, argacā alji mjej s burja d minje. Avinjit p pāmānt s rubjesk istina d Dimizov. Toc činje vrja istina, askultā vorba amja.” Pilat azās: “Čije istina?”

¹¹ Dāpā razgovor ku Isusu, Pilat aišāt la intja alu multā lumje š azās: “Amispitujit p omusta š nu vjed k afukut nimika rov.” Ali, vođilje alu Židovilor š multā lumje astrigat: “Razapnjaštilāj!” Pilat azās: “Na fukut nimika rov.” Ali, jej još maj tarje astrigat. Atunča Pilat azās d trje (3) vorj: “Na fukut nimika rov!”

¹² Pilat sa spirjat k multā lumje osā pobunjaskā, pa apristanit k vuastja aluj s razapnjaskā p Isusu. Vuastja alu rimuluj abičujit p Isusu š ja pus aljinā alu caruluj š krunā karje irja fukutā d mārčinj. Sa ljigat d jel: “Ujtītje caru alu Židovilor!”

40. Vorba dān Biblije: Isusu je p kruče

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 27,27–61; š dān Bunā vorba alu Marko 15,16–47; š dān Bunā vorba alu Luke 23,26–56; š dān Bunā vorba alu Ivan 19,17–42

40¹ Dāpā aja če sa lġigat vuastja d Isusu, la dus s l razapnjaskā. La natirit s adukā kruča p karje osā muarje.

² Vuastja adus p Isusu la lok karje s kima “Lubanja” š ku kujilje ja probijit mānilje š pičuarilje p kruče. Ali, Isusu azās: “Tato, oprostjaštilje, k nu štiye če fače.” Pilat azapovjedit s skrije p njeka ploče vorbā: “Caru alu Židovilor” š s upuje p kruče dāpā kapu alu Isusuluj.

³ Vuastja arunkat kockā d cualjilje alu Isusuluj. Kānd afukut aja, sa ispunit proročanstvo karje zāče: “Apodjelit aljinilje alji mjalje āntrā jej š arunkat kockā d cualjilje alji mjalje.”

⁴ P Isusu la razapnjit āntrā doj razbojnikurj. Unu dāla jej sa lġigat d Isusu, ali altu azās: “Dali nu c frikā d Dimizov? Noj ištjem dāvinā, ali āsta om nuje dāvinā d nimika.” Atunča āla azās alu Isusuluj: “M rog d tinje, dātje d

gānd d minje ān cara ata.” Isusu ja zās: “Astāz osā fi ku minje ān raj.”

⁵ Vočilje alu Židovilor š alcā lumje ān grmadā sa lġigat d Isusu. Ja zās: “Akā ješt Bijatu alu Dimizov, dātje ān zos dāpā kruče š spasaštitje! Atunča osā c kridjem.”

⁶ Atunča čerju p tot loku sa zamračit, š akā irja podne. Sa zamračit ān podne, a nuaptja atrajit trje (3) satje.

⁷ Atunča Isusu astrigat: “Završāt! Tato, predajesk sufljetu alu mjov ān mājilje alji tjalje.” Atunča asagnit kapu š alāsat sufljetu aluj. Kānd amurit, sa dogodit potresu, a firjanga amarje karje adjeljīt p lumja dāla prisustvo alu Dimizov ān Hram sa rupt ān doj (2) djelurj, dān sus pānla zos.

⁸ Ku muartja aluj, Isusu adiškis uša alu lumjej s puatje s vije la Dimizov. Kānd vojniku karje apazāt p Isusu avizut tot ča fost, azās: “Zaista, āsta om nuje dāvinā d nimika. Irja Bijatu alu Dimizovuluj.”

⁹ Atunča Josip š Nikodem, doj (2) vočilje alu židovilor karje akrizut k je Isusu Mesija, antribat p Pilat dali kutjazā s ja tjela alu Isusuluj. Anvālijat tjela aluj ān plahtā š la pus ān grobnicā karje je isklesātā ān stjenā. Atunča akotriljīt marje buluvanu p grobnicā š ankis ulazu.

41. Vorba dān Biblije: Dimizov skualā p Isusu dāla morc

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 27,62–28,15; š dān Bunā vorba alu Marko 16,1–11; š dān Bunā vorba alu Luke 24,1–12; š dān Bunā vorba alu Ivan 20,1–18

41¹ Dāpā aja kānd vuastja arazapnit p Isusu, vođilje alu Židovilor karje nu krjadje azās alu Pilat: “Āla omula, Isusu, amincāt š azās k osā uskrisnjaskā dāla morc dāpā trje (3) zālje. Njeko mora s pāzaskā gruapa kum učenikurlje aluj nu putja s furā tjela aluj š atunča s zākā k Isusu sa skulat dāla morc.”

² Pilat lja zās: “Lāc vojnijkurj š pāzāc gruapa kum majbinje putjec.” Š aša, azapečatit buluvanu la ulaz alu grupāj š apus p vuastja s pāzaskā aša k nimilja nu puatje s furā tjela alu Isusuluj.

³ Zuvā dāpā aja kānd je angrupat Isusu afost sāmābtā, na fost dopustit alu Židovilor sāmābtā s pljače la grupā. Daja, diminjaca dāpā sāmābtā, duavā trje mujerj sa pripremit s pljače la gruapa alu Isusuluj kum apunja ulje karje miruasā p tjela aluj.

⁴ Dāturdatā sa dogodit capān potres. Anđelu karje asjajit kašā sklipjala, sa pojavit dāpā čerj. Adat buluvanu pisti kap karje aviljit ulazu ān grupā š ašāžut p jel. Vuastja karje apazāt gruapa, sa spirjat š dāturdatā akāzut p pāmānt š nu sa miškat.

⁵ Kānd mujerilje ažuns la grupā, anđelu lja zās: “Na avjec frikā. Isusu nuje aiča. Jel auskrisnit dāla morc, baš kum jel azās! Ujtacāvā ān grupā š uviricāvā!” Mujerilje sa ujtat ān grupā š avizut loku undje tjela alu Isusuluj afost pusā. Tjela alu Isusuluj na fost ačija.

⁶ Atunča anđelu azās alu mujerilor: “Fuđic š zāčec alu učenikolor: ‘Isusu auskrisnit dāla morc š osā pljače ān Galileja la intja avuastrā.’”

⁷ Mujerilje aositit frikā š marje radost. Adat fuga s zākā alu učenikolor bunā vorbā.

⁸ Pānd mujeri afost p drum pānla učenikurj s lji zākā bunā vorbā, Isusu sa pokazāt, a jalje l slavja. Isusu lja zās: “Na vjec frikā. Fuđic š zāčec alu učenikurlje alji mjalje s pljače ān Galileja. Ānklo osā m vjadā.”

42. Vorba dān Biblije: Isusu s āntuarče p čerj

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 28,16–20; š dān Bunā vorba alu Marko 16,12–20; š dān Bunā vorba alu Luke 24,13–53; š dān Bunā vorba alu Ivan 20,19–23; š dān Djela alu Apostolilor 1,1–11

42¹ Aja zuvā kānd Isusu auskrisnit dāla morc, doj (2) učenikurj aluj apljikat ān unu sat karje irja upruapje d Jeruzalem. Pānd aumblat, arubīt d aja če sa dogodīt alu Isusuluj. Sa nadīt k jel je Mesija, ali atunča Isusu afost umurāt. Akuma mujerilje azās k je Isusu jar viuv. Na štijut če s krjadje.

² Isusu avinjit la jej š ančiput s umblje ku jej, ali jej nu la kunuskut. Lja tribat d čaja rubjaštje, jej arubīt tot ča fost ku Isusu ān zuviljaštja. Agāndīt k rubjaštje ku njeki om karje nuje da iča, karje na štijut ča fost ān Jeruzalem.

³ Atunča Isusu lja objasnit če zāče vorba alu Dimizov d Mesija. Lja dat d gānd k prorokurlje azās k Mesija osā patjaskā š osā l muarje, ali d trje (3) zālje osā uskrisnjaskā. Kānd ažuns pānla sat undje āštja doj (2) omurj atribut s rāmāje, ančiput s kadā nuaptja.

⁴ Āštja doj omurj (2) akimat p Isusu s rāmāje ku jej, š arāmas. Kānd afost spremic s mālānče vičera, Isusu adrikat mālaju, azahvaljit alu Dimizov d jel š la frānt. Dāturdatā akunuskut k āla afost Isusu. Ali akuma lja nistanīt pānglā vojki alor.

⁵ Doj (2) omurj azās unu alu alt: “Āla afost Isusu! Daja nuavā inimilje ardja kānd nji objasnja vorba alu Dimizov!” Odma apljikat āndrāt ān Jeruzalem. Kānd ažuns, azās alu učenikolor: “Isusu je viuv! Noj lam vizut!”

⁶ Pānd učenikurlje aša arubīt, Isusu dāturdatā sa pojavīt ān sobā ku jej š lja zās: “Miru ku voj!” Učenikurlje agāndīt k vjadje māroj, ali Isusu lja zās: “Dāče va spirjat š dāče sumnjic? Ujtacāvā la mānilje š la pičuarje alji mjalje. Māroju narje tjelā kašā kum am jo.” Kum lja dokaza k nuje māroj, akātāt dāla jej nješto d mānkat. Ja dat ān krod d pjaštje, a jel la mānkat.

⁷ Isusu azās: “Vam zās k mora s dogodjaskā tot čije skris d minje ān vorba alu Dimizov.” Atunča lja diškis mincilje s puatā s razumjaskā vorba alu Dimizov. Isusu azās: “D mult je skris k Mesija osā patjaskā, osā muarā š aldā trje (3) zālje osā uskrisnjaskā dāla morc.”

⁸“Isto aša skris je ān Svāntā pismā k učenikurlje alji mje osā rubjaskā alu toc s s pokajaskā kum aprimja oprostū d grešala alor. Aja osā ānčapje ān Jeruzalem, a atunča osā pljače pistot š osā svedočaskā alu tot narodu. Voj ištjec svjedokurj d aja.”

⁹Ān alja patruzāč (40) d zālje, Isusu mult vorj sa apojavit la učenikurlje aluj. Udatā sa pokazāt maj mult d činč sutje (500) d lumje ān ista vrijamje! Adokazāt alu učenikurlje aluj p multje načinurj k je viuv, š lji ānvāca d cara alu Dimizov.

¹⁰Isusu azās alu učenikurlje aluj: “Dimizov ma dat tuatā vlast p čerj š p pāmānt. Fudic, fičec učenikurj d tot narodu aša če osā lji bātizāč ān lumilje alu Tatāj, Bijatuluj š Sufljetu alu Svānt, š aša če osā lji ānvācāc s askultje tot če vuavā azapovjedit. Gāndicāvā, jo uvijek osā fiuv ku voj.”

¹¹Patruzāč (40) d zālje dāpā aja kānd Isusu auskrisnit dāla morc, azās alu učenikurlje aluj: “Rāmānjec ān Jeruzalem pānd Tata alu mjov nu vu d sāla kānd Sufljetu alu Svānt vinje p voj.” Atunča Isusu apljikat p čerj, š anistanit ān oblak. Isusu ašāžut p partja dirjaptā la Dimizov s vladjaskā p tot.

43. Vorba dān Biblije: Anastanit bisjarika

*Vorba dān Biblije dān
Djela alu Apostolilor 2*

43¹Dāpā aja kānd Isusu sa torsi ān čerj, učenikurlje aluj arāmas ān Jeruzalem kum lja zapovjedit Isusu s fakā. Lumja karje krjadje ānklo stalno s strānda la rugalā.

²Ān tot anu, činzāč (50) d zālje dāpā Pasha, Židovi aslavit važna zuvā karje s kima Činzāč (50) d zālje. Činzāč (50) d zālje afost vrijamja kānd Židovi slavja žetvā d gruv. Židovi vinja d tot pāmāntu ān Jeruzalem š slavja zajedno Činzāč (50) d zālje. Ān anula, vrijamja d Činzāč (50) d zālje avinjit pānglā duminikā dāpā aja kānd Isusu apljikat ān čerj.

³Pānd lumja karje krjadje afost una, dāturdātā ān kasā ān karje afost sa ispunit d marje zvuk karje vāntu fače. Atunča nješto če izglidja kašā foku sa pojavit dāpā kapu alu tuatā lumja karje krjadje. Toc jej sa ispunit ku Sufljetu alu Svānt š ančiput s rubjaskā ān altje ljimbe.

⁴Kānd lumja ān Jeruzalem auzāt galamā, multā lumje avinjit s vjadā če s dogodjaštje. Kānd lumja auzāt p lumja karje krjadje kum rubjaštje

bunā djela alu Dimizov, sa mirat k auzāt tot aja p lġimba alor.

⁵Njeki d lumjaja aoptužāt p učenikurlje k je bjac. Ali, Petar sa skulat š lġa zās: “Punjec urġajke la minje! Āštja lumje nuje bjac! Asta je ispunjala d proročanstvo alu prorokuluj Joel, ān karje Dimizov zāče: ‘Ān zadnje zuvje osā dāšārt p Sufljetu alu mġov.’”

⁶“Lumjo dān Izrael, Isusu afost om karje afukut multje capānj znakurj š čudurj ku pomoću ku sāla alu Dimizov, kašā kum azvizut š štġjec. Ali, voj la razapnjit!”

⁷“Š akā Isusu amurit, Dimizov la uskrisnit dāla morc. Asta je ispunjala d proročanstvo karje zāče: ‘Tu, Dimizovulje, nu dopustještj Svetacu alu tov s istrunjaskā ān gruapā.’ Noj ištjem svjedokurj k Dimizov p Isusu auskrisnit š la tors ān žġivot.”

⁸“Isusu je akuma adrikat ān čerj š šadje p partja adirjaptā la Dimizov Tatā. Š Isusu atrimjes p Sufljetu alu Svānt baš kum š aobečit k osā fakā. Sufljetu alu Svānt fače tot asta će akuma vidjec š audjec.”

⁹“Voj arazapnit p omusta, p Isusu. Ali, štġjec k je istina k Dimizov p Isusu la fukut š Domnu š Mesija.”

¹⁰Lumja karje punja urġajke la Petar afost mult uznemiric ku aja ča uzāt. Daja antribat p Petar

š p učenikurlje: “Fraci mġej, će s fičem?”

¹¹Petar lġa zās: “Toc dāla voj trġebje s s pokajaskā š s bātġazā ān lumilje alu Isusu Kristu, kum aputja Dimizov s vu oprostjaskā grešala. Atunča š vuavā osā dġa daru alu Sufljetu alu Svāntuluj.”

¹²Nġeđe trġej mij (3.000) d lumje akrizut ān aja će Petar azās š apostanit učenikurlje alu Isusuluj. Afost bātġzac š sa pridružāt ān bisjarikā ān Jeruzalem.

¹³Učenikurlje stalno apus urġajke la ānvācalā alu apostoli, provodja vġijamja una, mānka una, š s ruga unġi ku alc. Uživja zajedno ān slavā alu Dimizov š tot ča vut, podilġa unġi ku alc. Toc gāndġa binġe d jġej. Tuatā zuva maj mult š maj mult postanġa lumja karje krġadġe.

44. Vorba dān Biblije: Petar š Ivan likuġaštġe p sāraku

Vorba dān Biblije dān Djela alu Apostolilor 3,1–4,22

44¹Una zuvā, Petar š Ivan aplġikat ān Hram. Kānd avinġit pānla ušā alu Hramuluj, avizut om invalid karje prosa.

²Petar sa uġtat p omula invalid š ja zās: “Nam banġ s c dauv. Ali, zdauv aja će am. Ān lumilje alu Isusuluj, skual š umblā!”

³Dimizov odma alikujit p omu invalid, a jel odma ančiput s umblje š s sarje okolo, š ančiput s slavjaskā p Dimizov. Lumja ān dvorištja alu Hramuluj toc sa mirat.

⁴Multā lumje majdatā avinjit s vjadā p omula karje afost likujit. Petar lja zās: “Dāče vu mirac, čije omusta likujit? Noj nu la likujit ku snaga anuastrā ili ku binilje, njego ku sāla alu Isusuluj š vjera karje Isusu dā s likujim p omusta.”

⁵“Voj ištjec ālja karje azās alu upravitelju alu rimuluj s umuarā p Isusu. Voj aumurāt p āla p karje fače lumja s trijaskā, ali Dimizov la uskrisnit dāla morc. Š akā voj na razumit čas fukut, Dimizov aiskoristit stvarurlje karje asfukut s s ispunjaskā proročanstvo k Mesija osā trpjaskā š osā muarā. Daja, akuma pokajicāvā š okrinicāvā la Dimizov š jel osā ja grešala avuastrā š osā vu fakā s fic čistic.”

⁶Upravitelji alu Hramuluj mult sa nikāžāt d aja če Petar š Ivan rubja. Daja lja pukāt š lja runkat ān kisuarje. Ali, multā lumje akrizut ān poruka alu Petar, a broju d lumje karje kridja ān Isusu akriskut pānglā činč (5.000) mij.

⁷Alta zuvā, vođilje alu Židovilor adus p Petar š p Ivan la popa amarje š la altje vođilje alu Židovilor. Antribat p Petar š p

Ivan: “Ku karje sālā alikujit p omusta invalid?”

⁸Petar lja zās: “Āsta om stā la intja avuastrā likujit p sāla alu Isusuluj Mesija. Voj arazapnit p Isusu, ali Dimizov la uskrisnit š la tors ān život! Voj odbic s kridjec ān Isusu, ali nuje altu način s vu spasāc dāla grešalā osim p sāla alu Isusuluj!”

⁹Vođilje sa mirat če rubja Petar š Ivan aša capān, k avizut k je obična lumje š na pljikat ān vjerska školā. Ali, atunča sa dat d gānd k jej aprovodit vrijamja ku Isusu. Dāpā aja lja zapretit alu Petar š alu Ivan, š lja lāsāt.

45. Vorba dān Biblije: Stjepan š Filip

*Vorba dān Biblije dān Djela alu
Apostolilor 6,8–8,5; 8,26–40*

45¹Unu vođe dāla Bisjarikā karje tek anastanit afost omu karje s kima Stjepan. Lumja avut bunā mišljenje d jel š afost pljin d Suflijet alu Svāntuluj š d mudrost. Stjepan afukut multā čudurj š binje tvrdja k lumja trjebje s krjadje ān Isusu.

²Una zuvā, pānd Stjepan ānvāca d Isusu, neki Židovj karje nu kridja ān Isusu ančiput s s prepirjaskā ku Stjepan. Mult sa nikāžāt š minjtja

alu vođilor alu Židovilor d Stjepan. Jej azās: “Auzāt kum rubjaštje rov d Mojsije š d Dimizov!” Daja vođilje alu Židovilor apukat p Stjepan š la dus la popa amarje š la vođilje alu Židovilor, undje još svjedokurj karje minjtje karje rubja d Stjepan.

³ Popa amarje antribat p Stjepan: “Jaštje aja istina će rubjaštje d tinje?” Stjepan azās aša će lja dat d gānd d multje marj stvarurj karje Dimizov afukut, dāla vřijamja alu Abraham pānla vřijamja alu Isusuluj, š k narodu alu Dimizov stalno nu skulta. Atunča azās: “Voj lumjo d kapurj alji tarj š karje vu pobunic uvjek odbacāc p Sufljetu alu Svānt, baš kašā kum sāmānca avuastrā uvjek odbacāt p Dimizov š aumurāt p prorokurlje aluj. Ali, voj asfukut nješto maj rov d jej! Voj asmurāt p Mesija!”

⁴ Kānd vođilje alu Židovilor aja uzāt, aša sa nikāžāt k apus mānilje pisti urjajke š āntarje striga. L adus p Stjepan afar dān trg š arunkat buluvānji p jel s puatā s l umuarā.

⁵ Pānd Stjepan murja, astrigat: “Isusulje, primjaštje sufljetu alu mjov!” Akāzut p žānujki š jar astrigat: “Domnulje, nu računja asta grešalā pāntruv jej!” Atunča amurit.

⁶ Unu tānār, karje sa kimat Savao, sa slažāt ku lumjaja karje amurāt

p Stjepan š pāza cualjilje alor pānd jej runka buluvānji p jel. Ān zuvaja, multā lumje ān Jeruzalem ančiput s putirjaskā p učenikurlje alu Isusuluj, š lumja karje krjadje ān Isusu afuđit la altu lok. Ali jar rubja d Isusu undje god pljika.

⁷ Unu učenik alu Isusuluj karje sa kimat Filip, afost unu dāla ālja karje krjadje karje afuđit dān Jeruzalem ān vřijamjaja d putirjalā. Apljikat ān Samarija, a ānklo rubja d Isusu š mulc inš afost spasāc. Atunča una zuvā anđelu alu Dimizov azās alu Filip s pljače la njeka cestā ān pustinje. Pānd Filip aša amubla p drum, avizut p njeki važni službenik dān Etiopija karje s vuza ān kočija aluj. Sufljetu alu Svānt azās alu Filip s pljače š s rubjaskā ku omusta.

⁸ Pānd Filip s približa la kočije, auzāt omu dān Etiopija kum čitjaštje dān knjigā karje askris proroku Izaija. Omu ačitit: “La dus kašā vuaja la klanje, a kašā kum je vuaja tākutā, aša nič jel na zās nič ān vorbā. Nepošteno sa ponašāt kātrā jel š nu la poštujiť. Ja lat životu.”

⁹ Filip antribat p omu dān Etiopija: “Razumještj će čitještj?” Omu dān Etiopija azās: “Nu. Nu pot s razumjesk akā njeko nu mi objasnjaštje. M rog d tinje, vinā š

šāz pānglā minje. Dal Izaija skrija d jel ili d njeko altu?”

¹⁰ Filip alu omuluj dān Etiopija ja objasnit k Izaija askris d Isusu. Filip akoristit š altje Pismje s ji zākā Bunā vorbā d Isusu.

¹¹ Pānd Filip š omu dān Etiopija aputujit, avinjit la njeka apā. Omu dān Etiopija azās: “Ujtitje, jatje apa! Pot s fiuv bātizat?” Atunča azās alu vozačuluj s zaustavjaskā kočija.

¹² Kānd auntrat ān apā, Filip bātizat p omu dān Etiopija. Dāpā aja kānd aišāt dān apā, Sufljetu alu Svānt dāturdātā adus p Filip dāpartje la altu lok undje anastavit s rubjaskā alu lumjej d Isusu.

¹³ Omu dān Etiopija anastavit s putujaskā kātri kasa aluj, nurukos če kunuaštje p Isusu.

46. Vorba dān Biblije: Pavao apostanit kršćanin

*Vorba dān Biblije dān Djela
alu Apostolilor 8,3;
9,1–31; 11,19–26; 13,1–3*

46 ¹ Savao afost āla tānurula karje apazāt cualjilje alu lumjej karje amurāt p Stjepan. Jel na krizut ān Isusu, pa putirja p lumja karje krjadje ān Isusu. Apljikat dāla kasā pānla kasā ān Jeruzalem s apuče š omurj š mujerj

š s lji arunče ān kisuarje. Popa amarje alu Savao adopustit s pljače ān trg Damask kum š ānklo apuka p kršćani š s lja duče āndrāt ān Jeruzalem.

² Pānd Savao afost p drum ān Damask, sjajna luminā azasjajit dān čerj pisti tot pānglā jel, aša ča kāzut p pāmānt. Savao auzāt p njeko kum rubjaštje: “Savle! Savle! Dāče m progonještj?” Savao antribat: “Činje ješt tu, Domnulje?” Isusu ja zās: “Jo sānt Isusu. Tu p minje m progonještj!”

³ Kānd Savao sa skulat, na putut s vjadā. Ortači aluj la dus ān Damask. Savao nimika na mānkat š na but trje (3) zālje.

⁴ Ān Damask atriжит učeniku karje s kima Ananija. Dimizov ja zās: “Fuđ ān kasā undje Savao. Punje mānilje alji tjalje p jel s puatā jar s vjadā.” Ali, Ananija ja zās: “Domnulje, auzāt kum omusta progonja p lumja karje krjadje.” Dimizov ja zās: “Fuđ! Lam kuljes s rubjaskā d minje alu Židovilor š alu lumjej dān alcā narod. Jel mult osā trpjaskā dān minje.”

⁵ Daja Ananija apljikat la Savao, apus mānilje aluj p jel š azās: “Isusu karje c sa pokazāt p drum akuma ma trimjes s c āntork vidu š s fi ispunit ku Sufljetu alu Svānt.” Savao odma aputut s vjadā, a

Ananija la bātizat. Atunča Savao nješto amānkat š snaga ji sa antors.

⁶Savao odma ančiput s rubjaskā alu Židovilor ān Damask: “Isusu je Bijatu alu Dimizov!” Židovi sa mirat k omu karje apokušāt s uništjaskā p lumja karje krjadje akuma krjadje ān Isusu! Savao rubja ku Židovi s dokazaskā k je Isusu Mesija.

⁷Dāpā multje zālje, Židovi afukut planu s umuarā p Savao. Atrimjes p lumja s l katā p ušā alu trguluj kum la umura. Ali, Savao auzāt d planula, aša k ortači aluj ja žutat s fugā. Una nuaptje, la slubuzāt pisti zid ān košarā. Dāpā aja kānd Savao afudit dān Damask, anastavit s rubjaskā d Isusu.

⁸Savao apljikat ān Jeruzalem s s gāsaskā ku učenikurlje alu Isusuluj, ali alor lji irja frikā d jel. Atunča omu karje krjadje karje s kima Barnaba adus p Savao la apostoli š lja zās kum Savao capān rubjaštje ān Damask. Dāpā aja, učenikurlje aprihvatit p Savao.

⁹Njeki lumje karje krjadje karje afudit dāla putirjalā ān Jeruzalem, apljikat ān trg Antiohija š rubja d Isusu. Maj multā lumje ān Antiohija na fost Židovj, ali p prvi put mult dāla jej apostanit lumje karje krjadje. Barnaba š Savao apljikat ānklo s ānvacā p ālja nuavje lumje karje krjadje ān Isusu

š ažutā alu lumjej s krjadje maj binje ān Isusu. Akuma ān Antiohija lumja karje krjadje ān Isusu prvi put s kima “krščani”.

¹⁰Una zuvā, pānd krščani ān Antiohija apostit š s ruga, Sufljetu alu Svāntuluj lja zās: “Odvojic p Barnaba š p Savao s fakā djela p karje ljam kuljes.” Daja lumja karje krjadje ān Antiohija sa rugat d Barnaba š d Savao, š lumja karje krjadje apus mānilje p jej s lji blagoslovjaskā. Lja trimjes s rubjaskā Bunā vorbā d Isusu p multje altje lokurj. Barnaba š Savao ānvāca p lumja d altje narodurj, š mulc inš akrizut ān Isusu.

47. Vorba dān Biblije: Pavao š Sila ān Filipi

*Vorba dān Biblije dān Djela
alu Apostolilor 16,11–40*

47 ¹Pānd Savao putuja pisti cara alu Rimuluj, ančiput s koristjaskā rimsko lumilje aluj “Pavao”. Una zuvā, Pavao š ortaku aluj, Sila, apljikat ān trg Filipi s rubjaskā Bunā vorbā d Isusu. Apljikat la lok pānglā apā dāpā trg, undje s strānda lumja la rugalā. Ānklo angāsāt p mujarje karje s kima Lidija. Ja vindja. Avrut š slavja p Dimizov.

² Dimizov adiškis inima alu Lidije s krjadje ān porukā d Isusu, Lidija š p familija alu je afost bātizac. Ja akimat p Pavao š p Sila s rāmaje ān kasa alu je, aša k je arāmas la ja š la familija alu je.

³ Pavao š Sila često s gāsa ku lumja la lok d rugalā. Tuatā zuvā pānd umbla ānklo, lji pratja una argatā ān karje irja sufljetu alu rov. Ku pomoću alu sufljetu alu rov, predvidja alu lumje če osā lji fije, š aša alu gospodarulje alu je zaradja multje banj kašā njeko činje rubja alu lumje če osā s dogodjaskā ān buduċnost.

⁴ Pānd jej aša umbla, argata astrigat: “Āštja lumje je argacā alu Dimizov Maj Marje. Rubjaštje vuavā planu alu Dimizov d spasjala!” Aja fiċa aša maj mult vorj, k alu Pavao aja adosadit.

⁵ Una zuvā, kānd argat anċiput s stridje, Pavao sa okrnit kātri ja š azās alu sufljetu alu rov karje afost ān ja: “Ān lumilje alu Isusuluj, ješ dān ja!” Sufljetu alu rov odma alāsato.

⁶ Lumja karje afost gospodarurlje alu argataja mult sa nikižāt! Ashvatit k ja frzdā sufljetu alu rov nu puatje s lji zākā če osā s dogodjaskā ān buduċnost. Aja aznaċit k lumja više nusā vrja s lji dja banj kum lji zāċa aja če osā lji s dogodjaskā.

⁷ Daja gospodarurlje alu argatāj adus p Pavao š p Sila la vlastu alu rimuluj, karje lja butut š lja pus ān kisuarje.

⁸ Apus p Pavao š p Sila ān kisuarje karje irja maj binje pāzāt, š ċak lja pus lanacurj la piċuarje. Ali, jej kasno ān nuaptje slavja p Dimizov ku kāntiċilje.

⁹ Dāturdatā afost marje potres! Tuatje ušilje ān kisuarje sa diškis š akāzut lanacurlje dāpā toc karje irja ān kisuarje.

¹⁰ Službeniku karje irja zadužāt d kisuarje sa skulat, a kānd avizut k je tuatje ušilje alu kisuarjej afost diškisje, sa spirjat! Agāndit k toc dān kisuarje afuċit, pa avrut s s muarje. (Āštijut k vlastu alu rimuluj osā l umurā fi adopustit alu lumjej dān kisuarje s fugā.) Ali, Pavao la vizut š astrigat: “Stāj! Nu t ozljidja. Toc noj ištjem aiċa.”

¹¹ Službeniku karje irja zadužāt d kisuarje atrimurat pānd avinjit la Pavao š la Sila, š lja tribat: “Ĉe mora s fak s fiuv spasāt dāla grešala amja?” Pavao azās: “Krijadje ān Domnu, Isusu, š osā t spasāštj š tu š familija ata.” Atunċa službeniku adus p Pavao š p Sila ān kasa aluj š lja spālat rānilje. Pavao rubja Bunā vorbā d Isusu alu toc ān kasa aluj.

¹² Službeniku karje irja zadužāt d kisuarje š tuatā familija aluj akrizut ān Isusu š afost bātizac.

Atunča službeniku adat alu Pavao š alu Silāj nješto d mǎnkat š una s bukura.

¹³ Alta zuvā, upravitelji alu trguluj aoslobodit p Pavao š p Sila dān kisuarje š lja zās s napustjaskā Filipi. Pavao š Sila apositit p Lidija š pa altje ortačj, š atunča anapustit trgu. Lumja p multje lokurj punja urjajke la Bunā vorba d Isusu, š maj mult lumje kridja ān jel.

¹⁴ Pavao š altje sljedbenikurj alu Isusuluj putuja ān multje trgurj, rubja š ānvāca p lumja d Bunā vorba d Isusu. Isto aša, askris multje pismje alu bisjarikje kum ohrabrja š ānvāca p lumja karje krjadje. Njeka dāla alja pismje apostanit knjige ān Biblije.

48. Vorba dān Biblije: Isusu je Mesija karje je obečit

Vorba dān Biblije dān Postanak 1–3; 6; 14; 22; š dān Išjala 12; 20; š dān Alta knjigā d Samuel 7; š dān Pisma alu Židovilor 3,1–6; 4,14–5,10; 7,1–8,13; 9,11–10,18; š dān Otkrijit 21

48 ¹ Kānd Dimizov astvorit pāmāntu, tot afost binje. Na fost grešalā. Adam š Eva avrut unu p alt, a avrut š p Dimizov. Na fost nič bualā nič muartje. Dimizov avrut s fije pāmāntu aša.

² Sotona arubit pisti šarpje ān vrt kum ānšāla p Eva. Ja š Adam atunča agrešāt pāntruv Dimizov. Š daja če jej agrešāt, toc p pāmānt muarje.

³ Š daja če Adam Š Eva agrešāt, sa dogodit nješto još maj rov. Apostanit dušmanji alu Dimizov. Daja da tunča tot omu s fače ku grešala š atunča je dušmanu alu Dimizov. Odnosu āntrā Dimizov š lumje afost strikat dān grešalā. Ali, Dimizov avut planu s obnovjaskā āla odnos.

⁴ Dimizov aobečit k unu dāla sāmānca alu Evej osā mačinje kapu alu Sotonāj, a Sotona osā ranjaskā ān petā aluj. Aja aznačit k Sotona osā muarā p Mesija, ali Dimizov jar osā l āntuarkā ān život, š Mesija d tot osā mačinā sāla alu Sotonāj. Mult aj maj ānklo, Dimizov aobjavit k je Isusu āla Mesija.

⁵ Kānd Dimizov auništīt tot pāmāntu ku poplava, aprovidit brodu karje osā spasaskā p lumja karje krjadje ān jel. Isto aša, toc zaslužāštje s fije uništīt pāntruv grešala alor, ali Dimizov adat p Isusu s spasaskā p tot āla karje krjadje ān jel.

⁶ Multje usutje aj, popilje na prestanit s prenosaskā žrtvā alu Dimizov d lumje, s pokazaskā kaznā karje zaslužāštje pāntruv

grešala alor. Ali, alja žrtve na putut s adukā grešala. Isusu je maj marje popā. D razlikā dāla alcā popje, jel adat sāngur p jel kašā jedina žrtvā karje aputut s adukā grešala alu tuatā lumje p pāmānt. Isusu je maj bun popa amarje, k alat kazna d tuatā grešala karje ikada njeko afukut.

⁷ Dimizov azās alu Abraham: “Tot narodu alu pāmāntuluj osā fije blagoslovit pisti tinje.” Isusu afost sāmānca alu Abraham. Toc narodu afost blagoslovit pisti jel, k toc karje krjadje ān Isusu sa spasāt dāla grešalā š postanještje sāmānca alu Abraham ān sufljet.

⁸ Kānd Dimizov azās alu Abraham s prinisaskā p bijatu aluj Izak kašā žrtvā, Dimizov aprovidit p mjelu d žrtvā umjesto p bijatu aluj Izak. Toc noj zaslužām s murim d grešala anuastrā! Ali Dimizov adat p Isusu, Vuaja alu Dimizov, kašā žrtva karje muarje umjesto noj.

⁹ Kānd Dimizov atrimjes zadnja kaznā p Egipt, azās alu tuatā familija alu Izrael s taje maj bunā vuaje š s strupjaskā sāndilje aluj p vrh š la upārc la štok la kasa aluj. Kānd Dimizov avizut sāndilje, azaobedit kāši alor š na umurāt p fičori alor karje prvi sa fukut. Āsta događaj s kima Pasha.

¹⁰ Isusu afost vuaja karje afost umurātā kum Dimizov p noj nja

poštidja. Jel afost maj bun š frzdā grešalā, š afost umurāt d vrijamje d proslavā alu Pasha. Kānd njeko krjadje ān Isusu, sāndilje alu Isusuluj platjaštje d grešala alu āla om, a kazna alu Dimizov zaobidaštje p omula.

¹¹ Dimizov asklopit Savezu ku Izraelci, karje afost narodu karje jel akuljes. Ali, Dimizov akuma afukut Novi savez karje dostupan alu toc. Pāntruv āsta Novi savez, toc dān bilo karje narod puatje s postanjaskā dio dān narodu alu Dimizov aša će osā krjadje ān Isusu.

¹² Mojsije afost marje prorok karje rubja vorba alu Dimizov. Ali, Isusu je maj marje prorok dāla toc jej. Jel je Dimizov, aša će tot jel afukut š azās afost djela š vorba alu Dimizov. Dān aja Isusu s kima vorba alu Dimizov.

¹³ Dimizov aobečit alu caruluj David k unu dāla sāmānca aluj zauvjek osā vladjaskā kašā caru p narodu alu Dimizov. Budući k je Isusu Bijatu alu Dimizov š Mesija, jel je āla posebna sāmānca alu David karje puatje s vladjaskā zauvjek.

¹⁴ David afost caru alu Izrael, ali Isusu je caru alu tot svemiru! Jel osā vije jar š osā vladjaskā p cara aluj ān pravdā š ān mir, zauvjek.

49. Vorba dān Biblije: Novi savezu alu Dimizov

Vorba dān Biblije dān Pisma alu Pavao d lumjej ān Rim 3,21–26; 5,1–11; š dān Bunā vorba alu Ivan 3,16; š dān Bunā vorba alu Marko 16,16; š dān Pisma alu Pavao d lumje ān Kolosi 1,13–14; š dān Alta pismā alu Pavao d lumjej ān Korint 5,17–21; š dān Prva pismā alu Ivan 1,5–10

49¹ Andēlu azās alu djevicāj karje s kima Marija k osā fakā Bijatu alu Dimizov. Š aša, pānd ja još afost djevicā, Sufljetu alu Svānt azasjenito š ja arāmas grja. Afukut bijat š la kimat Isusu. Aša, Isusu je š Dimizov š om.

² Isusu afukut multje čudurj karje dokazaštje k je Dimizov. Aumblat p apā, smirija olujilje, likuja multje lumje bulnavje, putirja p sufljeti alji rovj, uskrisnja p morcā š apretvorit činč (5) mālajurj š duavā (2) mič pještj s mālāncje maj mult d činč mij (5.000) d lumje.

³ Isusu afost š marje učitelj, a rubja ku autoritetu k je Bijatu alu Dimizov. Ānvāca k trjebje s vrjaj p altje lumje isto aša kum vrjaj sāngurj p tinje.

⁴ Isto aša, ānvāca k trjebje s vrjaj p Dimizov maj mult njego če vrjaj

bilo če altu, karje uključaštje tuatā bugacija ata.

⁵ Isusu azās k je cara alu Dimizov vridjaštje d bilo čaja p pāmānt. S pripadnješt ān cara alu Dimizov maj važnija je d tot aja. Kum auntra ān cara alu Dimizov, mora s fi spasāt dāla grešala ata.

⁶ Isusu ānvāca k njeka lumje osā l prihvātjaskā š osā fije spasāc, a alcā nu s fije. Azās k je njeka lumje kašā bun pāmānt. Jej primjaštje Bunā vorbā d Isusu š atunča s spasaštje. Alcā lumje kašā tarje pāmānt karje naiđim p drum, undje sāmānca vorba alu Dimizov nu untrā š nu dā ničuni plod. Ālja lumje odbijaštje poruka d Isusu š nusā untrje ān cara aluj.

⁷ Isusu ānvāca k Dimizov mult avrut p lumja karje grešaštje. Jel vrja s lji oprostjaskā š s lji fak kupi aluj.

⁸ Isusu nuavā isto aša azās k Dimizov mrzaštje grešala. Kānd Adam š Eva asagrešāt, aja autjecāt p tuatā sāmānca alor. Kašā posljedica d aja, tuatā osobā p pāmānt grešaštje š s odvojaštje dāla Dimizov. Daja toc apostanit dušmanji alu Dimizov.

⁹ Ali, Dimizov aša mult avrut p tuatā osobā p pāmānt, k adat p jedini Bijatu aluj k činje god krjadje ān Isusu nusā fije kaznit

d grešala aluj, njego s trijaskā ku Dimizov zauvjek.

¹⁰ Pāntruv grešala ata, tu ješt dāvinā š zaslužāštj s morj. Dimizov atribja s s nikāžaskā p tinje, ali dāšārtat nikāžala aluj p Isusu umjesto p tinje. Kānd Isusu amurit p kruče, jel aprimit kazna ata.

¹¹ Isusu nikad na sagrašāt, ali aodlučit k osā fije kaznit š osā muarā kašā maj bunā žrtvā s adukā grešala ata š grešala alu tuatā osobā p pāmānt. Daja če Isusu ažrtvujit sāngur p jel, Dimizov puatje s oprostjaskā tuatā grešala, čak maj rovje grešalje.

¹² Bunje djela nu puatje s t spasaskā. Nuje nimika če tu poc s fač kum avja zajedništvo ku Dimizov. Samo Isusu puatje s spalje grešala ata. Tu trjebje s krjez k je Isusu Bijatu alu Dimizov, k amurit p kruče umjesto tinje š k Dimizov la uskrisnit dāla morc.

¹³ Dimizov osā spasaskā p toc karje krjadje ān Isusu š s l primjaskā kašā Gospodaru aluj. Ali, nu spasaštje p āla karje nu krjadje ān jel. Nuje važno dal ješt tu bugat ili sārak, om ili mujarje, bātārn ili tānār, ili undje triještj. Dimizov t vrja š vrja s krjez ān Isusu kum aputja s ji pripadnještj.

¹⁴ Isusu t kjamā s krjez ān jel š s fi bātizat. Krjez k je Isusu Mesija,

jedini Bijatu alu Dimizov? Krjez k ješt grešnik š k zaslužāštj s t kaznjaskā Dimizov? Krjez k Isusu amurit p kruče s adukā grešala ata?

¹⁵ Akā krjez ān Isusu š ān aja če jel afukut d tinje, atunča ješt kršćanin. Dimizov ta skos dān cara alu Sotonāj karje je kašā nuaptja š ta pus ān cara alu Dimizov karje je kašā lumina. Dimizov alat dāla tinje bātrnje, grešnje načinurj d život š ca dat novi, bun način d život.

¹⁶ Akā ješt kršćanin, Dimizov aoprostit grešala ata pāntruv aja če Isusu afukut. Akuma Dimizov t smatrašštje k ješt ortak, a nu dušman.

¹⁷ Akā ješt ortaku alu Dimizov š argatu alu Domnuluj Isusu, osā vrjaj s askulc d aja če Isusu t ānvacā. Š akā ješt kršćanin, š maj dāpartje osā fi ān kušnje š osā grešeštj. Ali Dimizov je vjeran š začē akā priznaještj grešala alta, jel osā c oprostjaskā. Jel osā zdja snagā s t burještj pāntruv grešalā.

¹⁸ Dimizov c začē s t rođj, s ānvāc vorba aluj, s l slavještj una ku alcā kršćani š s rubješt alu alcilor ča fukut d tinje. Tot asta c ažutā maj binje s l kunoštj.

50. Vorba dān Biblije: Isusu s āntuarče

Vorba dān Biblije dān Bunā vorba alu Matej 24,14; 28,18; š dān Bunā vorba alu Ivan 15,20; 16,33; š dān Otkrijit 2,10; š dān Bunā vorba alu Matej 13,24–30, 36–42; š dān Prva knjigā alu Pavao d lumje ān Solun 4,13–5,11; š dān Pisma alu Jakov 1,12; š dān Bunā vorba alu Matej 22,13; š dān Otkrijit 20,10; 21,1–22,21

50¹ Već duavā mij (2.000) d aj, tot maj mult š maj mult lumje p tot pāmāntu punje urjajke la Bunā vorbā d Isusu Mesija. Broju d lumja karje krjadje ān Isusu krjaštje. Isusu aobečit k osā s āntuarkā kraju alu pāmāntuluj. Š akā još nu sa tors, jel osā ispunjaskā obečala aluj.

² Pānd štiptām p Isusu s s āntuarkā, Dimizov vrja s trijim la naćin karje je svānt š karje l proslavjaštje. Jel vrja s rubim alu alcilor d cara aluj. Kānd Isusu trija p pāmānt, azās: “Ućenikurlje alji mjej osā rubjaskā Bunā vorbā d cara alu Dimizov pisti tot p pāmānt, š atunča osā vije kraju.”

³ Multje narod još uvijek na uzāt d Isusu. Majdatā njego će s ānturča p ćerj, Isusu azās alu kršćani s rubjaskā Bunā vorbā alu lumje

karje nikad na uzāt. Azās: “Fućić š fićec p tot narodu ućenikurj alji mjej!” Isto azās: “Lumjaja je spremic Dimizovu s lji strāngā kašā polja karje je kopt s sa dunā!”

⁴ Isusu isto azās: “Argatu nuje maj marje d gospodaru aluj. Kašā kum vlastu alu pāmāntusta mrzā p minje, aša osā vu mućaskā š osā vu muarā pāntruv minje. Š akā osā trpic ān pāmāntusta, fic hrabri k jo ampobjedit p Sotona, karje vladjaštje p pāmāntusta. Akā rāmānjec vjerni pānla kraj, atunča Dimizov osā vu spasaskā!”

⁵ Isusu alu ućenikurlje aluj arubit vorbā kum objasnja će osā s dogodjaskā ku lumja kānd zavrašaštje pāmāntu. Azās: “Njeki om azasadit bunā sāmāncā ān polja aluj. Pānd sa kulkat, avinjit dušmanu aluj š azasadit korov āntrā gruv š atunča apljikat.”

⁶ “Kānd biljka akriskut, argatu alu omula azās: ‘Gospodarulje, tu azasadit bunā sāmāncā ān poljaja. Dāće je atunča korovu p jel?’ Gospodaru azās: ‘Mora k dušmanu azasadit.’”

⁷ “Argatu azās alu gospodaru alor: ‘S skutjem korovu?’ Gospodaru lja zās: ‘Nu. Akā aja fića, osā skutjec š slućajno š gruvu. Štiptāć pānla žetvā, a atunča skupic korovu p hrpā s s apringā, ali dućec gruvu ān skladišta amja.’”

⁸ Učēnikurlje na razumit značala alu vorbasta, pa antribat p Isusu s lji objasnjaskā aja. Isusu azās: “Omu karje azasadit bunā sāmāncā prestavljaštje p Mesija. Polje prestavljaštje p pāmāntu. Bunā sāmāncā prestavljaštje p lumja ān cara alu Dimizov.”

⁹ “Korov prestavljaštje p lumja karje pripadnještje alu Sotonāj. Dušmanu karje azasadit korovu prestavljaštje p Nikuratu. Žetva prestavljaštje če osā fije ku lumja la kraju alu pāmāntuluj, a lumja karje strānde prestavljaštje p anđeli alu Dimizov.”

¹⁰ La kraju alu pāmāntuluj, anđeli osā strāngā p tuatā lumje karje pripadnjaštje alu Sotonāj š lja runkā ān marje fok, undje osā plāngā š undje osā škrcije d dinc ān marje patjalā. Atunča lumja karje krjadje osā sjajaskā kašā suarilje ān cara alu Dimizov, alu Tata aluj.

¹¹ Isusu isto aša azās k osā s āntuarkā p pāmānt upravo majdatā njego pāmāntu zavrašaštje. Osā s āntuarkā isto aša kum apljikat, aja je, osā ajbje prava tjelā š osā vije p oblakurj p čerj. Kānd Isusu s ānturča, tot krščānu karje amurit osā uskrisnjaskā dāla morc š osā l gāsaskā p čerj.

¹² Atunča krščāni karje osā fije još uvjek vij osā adriče p čerj š osā pridružaskā alu krščānilor karje

auskrisnit dāla morc. Toc osā fije ānklo ku Isusu. Dāpā aja, Isusu osā trijaskā ku narodu aluj ān maj bun mir š zajedništvo, zauvjek.

¹³ Isusu aobečit k osā dja krunā alu tot āla karje krjadje ān jel. Jej osā trijaskā zauvjek š osā vladjaskā ku Dimizov ān maj bun mir.

¹⁴ Ali, Dimizov osā sudjaskā p tot āla karje nu krjadje ān Isusu. Osā lja runče ān pakao, undje zauvjek osā plāngā š osā škrcije d dinc ān patjalā. Foku karje nikad nu s stinde, stalno osā lja pringā, a vjermi nu stā s lji mālānče.

¹⁵ Kānd Isusu s āntruča, skroz osā uništjaskā p Nikuratu š cara aluj. Osā arunče p Nikuratu ān pakao, undje zauvjek osā argā, una ku toc karje odlučaštje s sljedjaskā p jel umjesto s askultje p Dimizov.

¹⁶ Daja k Adam š Eva na skultat p Dimizov š adus grešala ān pāmāntusta, Dimizov la blāstāmat š la odlučit s l unjištjaskā. Ali, una zuvā Dimizov osā fakā nov čerju š nov pāmānt, karje osā fije savršen.

¹⁷ Isusu š narodu aluj osā trijaskā p pāmāntu alu nov, a jel osā vladjaskā zauvjek p tot če postojaštje. Osā frjakā tuatje lakrmje š nusā fije patjalā nič tugā, nič plānsātje, nič rov, nič bol, nič muartje. Isusu osā vladjaskā p cara aluj ān mir š ān pravdā, š zauvjek osā rāmāje ku narodu aluj.

Bună vorba alu Luke

The Gospel of Luke

Published 2022 for the Ludari (Rumunski, Munćan) edition by Romska Biblija (RomBib)

www.rombib.com

Cover Design: MediaWorks a ministry of OM, *om.org/mediaworks*

eBooks for download:

<https://library.mediaworks.global/en>

This is a joint production by Romska Biblija (RomBib) and MediaWorks.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. To view a copy of this license, visit
(English) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode#languages>
(hrvatski) <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.hr>
or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Bună vorba alu Luke

Asta Bună vorbă askris omu karje s kima Luka, karje afost doktor, učeniku karje putuja ku apostolu Pavle (vjez Kol 4,14; Flm 24; 2 Tim 4,11), a na fost židov. Asta knjigă rubjaštje d aja känd sa fukut Isusu, känd atriжит, känd ănvaca, känd fiča čudurj, känd amurit p kručje, känd auskrisnit dăla morc š känd apljikat p čerj. Una dăla glavna temă d asta Bună vorbă jaštje k Isusu aispunit obečala karje Dimizov adat alu Izraelcilor ăn zavjetu alu Bătărn ali š Bună vorba nuje samo d židovj već š d ălja karje nuje židovj. Ăn asta Bună vorbă Isusu ănvăca d multje temje, karje uključa š rugala, Sufljetu alu Svănt, radostu, zahvala š banji. Asta knjigă isto arată kum Isusu likuja š oprostja alu multă lumje, karje uključuja š p ălja karje afost mult bulnavj ili karje avja ăn jej sufljet alu rov, săračj, grešnikurj, propalic š multje mujerj. Luka asta askris, vjerovatno njeđe šajžăč š činč 65 aj maj ănklo d Kristu.

Luka rubjaštje dăče skrije knjigasta

1¹⁻³ Poštovani Teofile, kašă kum šti, mulc lumje adat tot dăla jej s skrije izvješće d stvarurj karje Dimizov afukut ăn vrijamja anuastră, baš kašă kum skrije ăn Svăntă pismă. Askris aja će nuavă azăš ălja karje avizut stvarurlja d ănčipjală š karje rubja Bună vorbă. Š jo pažljivo amproučit aštja tuatje događajurlje. Jo agăndit k arfi binje tot s skriu p rănd, ⁴ aša osă

fi siguran k aja će jej ta ănvăcat istina.

Ăndelu Gabrijel rubjaštje d aja k osă s fakă Ivan karje bătjază

⁵ Kănd caru Herod avladit p Judeja,^a afost njeki pop karje s kjamă Zaharija. Jel pripadnja alu skupinej d popje karje s kima skupina alu Abije.^b Mujaerja alu Zaharije afost isto dăn familija alu popilor. Ja s kima Elizabeta.

⁶ Amiždoj irja pravedni la Dimizov

^a **1,5** *caru Herod avladit p Judeja* – Također s kima Herod Marje, š avladit dăla trježăč š šaptje (37). pănla patru (4). aj majdată d Krist. Judeja aiča rubjaštje d tot pămăntu undje atriжит Židovi.

^b **1,5** *alu skupinej d popje karje s kima skupina alu Abije* – Afost duavăžăč š patru (24) skupină d popje. Toc afost d sămănca alu Aron, fratilje alu Mojsije. Abija afost pra tata alu opt (8) skupină d popje (vjez 1 Dnev 24,10).

š uvijek askulta tot aja će Domnu azapovidit ăn zakonu alu Mojsije.
⁷ Ali na vut kupil daja će Elizabeta afost štjarpă, a amiždoj irja mult bătrnj.

⁸ Udată, Zaharija š popilje ăn skupina aluj služaštje ăn Hram.

⁹ Običaju alu popilor afost s arunče kocka tuată zuva kum akuljiđja činje osă utrje ăn Svetište alu Domnuluj ăn Hram š činje osă apringă tămăja.^a Una zuvă akuljes p Zaharija s apringă tămăja.

¹⁰ D vrijamjaja mult lumje s ruga ăn dvorištja alu Hramuluj.

¹¹ Atunča alu Zaharija sa ukazăt anđelu alu Domnuluj. Astat p partja alu dăraptej la žrtveniku d tămăja. ¹² Kănd Zaharija avizut p anđelu, jel mult sa spirjat.

¹³ A anđelu ja zăs: “Na vja frikă, Zaharija! Dimizov auzăt rugala ata: Elizabeta, mujarja ata, osă c fakă bijat. Š osă l kjem Ivan.

¹⁴ Osă c fije drag š t veselješt š mulcă osă s radujaskă kănd s fičja jel. ¹⁵ Kupilu alu vostru osă fije marje la intja alu Domnuluj. Jel nusă bja nič vin nič altje bjarje ljutje. Osă fije pljin d Sufljetu alu Svântuluj još kănd fi ăn burtă.

¹⁶ Jel osă okrinjaskă p multje Izraelcurj la Domnu, Dimizov alor.

¹⁷ Isti sufljet karje ja dat snagă alu

Ilije osă fije ăn bijatu alu tov s pripimaskă p narodu d vinjala alu Domnuluj. Osă okrinjaskă inimilje alu tatilje kătri kupi š nagovorjaskă p älja karje nu skultă p Dimizov s primjaskă mudrost alu älja karje askultă.”

¹⁸ Zaharija azăs alu anđeluj: “Kum s štjuv k s dogodjaštje aja? Š jo š mujarja amja ištjem već bătărnj.”

¹⁹ P aja anđelu ja zăs: “Jo sânt Gabriel. Amvinjit dăla prijestolje alu Dimizov. P minje atrimjes la tinje s c aduk asta bună vorbă.

²⁰ Jakă, da akuma osă rămăj mut š nusă poc s rubještj tot pănla zuvaja pând s nu dogodja aja, daja će naj krizut ăn vorbilje alji mjalje, karje osă ispunjaskă d vrijamje alor.”

²¹ Ăn vrijamjaja narodu aštiptat p Zaharija š na razumit dăče atăta sa zabuvit ăn Svetište. ²² Kănd jel napokon aištăt, na putut nimik s lji zăkă š s lja udă. Kănd lumja avizut aja, š znakurlje karje lja dat ku mănilje, ashvatit k jel avut vizije ăn Svetište.

²³ Kănd azavršăt zuvilje alu Zaharija s lukrjază kašă popa ăn Hram, sa tors akas. ²⁴ Dăpă duavă trje zălje, mujarja aluj Elizabeta arămas grja, š činč (5) lunj na išăt dăn kasă. Ja azăs: ²⁵ “Aša Domnu

^a 1,9 Popurlje atribut s apringă tămăja kašă prinosu alu Dimizov tuată dăminjaca š sara p posebni oltar ănontru ăn Hram.

sa pobrinit d minje š askinit
rušunja dăpă minje la intja alu
lumje daja če na putut s am kupi.”

Anđelu Gabrijel rubjaštje d aja k osă s fakă Isusu

²⁶ Kănd Elizabeta irja grja šasă
(6) lunj, Dimizov atrimjes p
anđelu Gabrijel ăn sat Nazaret ăn
regija Galileja, ²⁷ la djevică karje
zaručită dăpă om karje s kjamă
Josip. Jel irja d sămăncă alu caru
David, a djevica s kima Marija.
²⁸ Gabrijel avinjit š azăs alu je:
“Zdravo! Domnu ku tinje. Dimizov
ta kuljes!”

²⁹ P aja Marija sa uznemirit š na
razumit če anđelu avrut s zăkă ku
pozdravula. ³⁰ Anđelu azăs: “Na
vja frikă, Marija. Tu ješt aja p
karje Dimizov akuljes! ³¹ Jakă osă
fi grja š osă fač fičor p karje osă l
kjem Isusu. ³² Jel osă fije marje š
osă s kjamje Bijatu alu Maj marje
Dimizov. Domnu Dimizov osă idja
autoritet s fije car kum Dimizov
aobečit alu David, sămăncia aluj.
³³ Osă vladjaskă p sămăncia alu
Jakov^a zauvjek š cara aluj nikad
nusă prestanjaskă.” ³⁴ Marija

ăntrijabă p anđelu: “Ali kum? Jo
još nam fost ku omu.”

³⁵ Anđelu Gabrijel ja zăs:
“Suflijetu alu Svăntuluj osă s
slubuadje p tinje š săla alu Maj
marje Dimizov osă t ănviljaskă.
Š daja kupilu karje l fiča osă
fije svănt š osă s kjamje Bijatu
alu Dimizov. ³⁶ Jakă, Elizabeta,
rođakinja ata, aša bătărnă isto
duče fičor. Aja ista mujarje, d karje
arubit k nu puatje s ajbje kupi,
a grja je d šasă (6) lunj. ³⁷ K alu
Dimizov nimika nuje nemoguče!”

³⁸ Marija azăs alu Gabrijel: “Jakă,
argata sănt alu Domnuluj. S fije
kum tu zăč!” Š Gabrijel apljikat
dăla ja.

Marija positjaštje p Elizabeta

³⁹ Duavă trje zălje dăpă aja,
Marija majdată apljikat ăn sat
ăn djalurj alu Judeje. ⁴⁰ Kănd
ja ažuns, auntrat ăn kasa alu
Zaharija š apozdravit p Elizabeta.
⁴¹ Kănd Elizabeta auzăt pozdravu
alu Marije, kupilu ăn burtă alu
Elizabetăj dăturdătă mult sa
miškat š Elizabeta sa napunit ku
Suflijetu alu Svăntuluj. ⁴² Elizabeta
d radost marje ăntarje astrigat:

^a 1,33 *sămăncia alu Jakov* – Ăn grčki original skrije: “kasa alu Jakov” karje rubja d tuată
sămăncia alu Jakov. Altu lumilje d Jakov afost Izrael. Atrijit usutje d aj majdată, a tuatje
duavăsprjače (12) d sămăncje alu Izrael avinjit dăla jel. Lumja p narodu Izrael često
kima kasa alu Jakov.

“Maj mult ješt blagoslovitā d tuatje
mujerj š blagoslovit je kupilu ān
burta ata! ⁴³ Ku čaja amzaslužāt
častula s m positjaskā mama alu
Domnuluj alu mjov! ⁴⁴ Jakā kānd
auzāt pozdravu alu tov, kupilu ān
burtā dāturdatā mult sa miškat d
radost! ⁴⁵ Blagoslovitā ješt daja čaj
krizut k osā s ispunjskā poruka
karje ca trimjes Domnu!”

Marija slavjaštje p Dimizov ān radost

⁴⁶ Atunča Marija azās:

“Inima amja adrikā p Domnu,

⁴⁷ sufljetu alu mjov s
radujaštje la Dimizov,
Spasitelju alu mjov,

⁴⁸ k p minje ma kuljes,
p ponizna argata aluj!
Audjec, pānd akuma tuatā
generacija osā zākā

k Dimizov ma blagoslovit,
⁴⁹ daja če Dimizov karje arje
tuatā sāla

afukut marje čudā d minje!
Svānt je lumilje aluj.

⁵⁰ Iskazaštje milostu p toc ālja
ān tuatā vrijamja
karje arje frikā d jel.

⁵¹ Ku māna capānā afukut
marje čudā

š aputirit p lumja karje
ponosni š umišljeni.

⁵² Jel aizbacāt p vladari s nu
vladjaskā više,
a adrikat p lumje karje
je ponizni.

⁵³ A p lumja karje irja flāmānž
lja nasitit ku binje,
a p lumja karje bogatā lja
trimjes dāla jel ku mānilje
gualje.

^{54–55} Jel ažutat alu Izrael, alu
argatu aluj
baš kum adat obečalā alu
sāmānca anuastrā,
alu Abraham š alu kupi aluj,
k osā lji fije uvjek d milā.”

⁵⁶ Atunča Marija ku Elizabeta
arāmas njeđe trje (3) lunj š sa
tors akas.

Sa fukut Ivan karje bātjazā

⁵⁷ Alu Elizabeta avinjit vrijamja s
fakā š ja afukut bijat. ⁵⁸ Kānd tuatā
familija alu je š komšiji auzāt d
asta, kum Domnu afost aša d bun
kātri ja, toc sa bukurat zajedno
ku ja.

⁵⁹ Känd kupilu anapunit opt (8) zälje, atribut s fije obrezät,^a aša k komšiji š familija avinjit s proslavjaskä aja. Avrut p kupilu s l kjamje Zaharija kum tatusov s kjamä, ⁶⁰ ali Elizabeta azäs: “Nu, njego mora s s kjamje Ivan!”

⁶¹ Komšiji š familija azäs: “Nimilja dälä familija ata nu s kjamä Ivan!” ⁶² Atunča, daja če Zaharija na putut s audä, lumja ku mänilje la tribat kum jel vrja kupilu s s kjamä. ⁶³ Zaharija akätat s ji dja ploče s skrije š askris: “S kjamä Ivan”, š toc sa mirat. ⁶⁴ Dimizov alu Zaharije adiškis gura š ja dizljigat ljimba š jel däturdatä ančiput s rubjaskä š s slavjaskä p Dimizov.

⁶⁵ Känd toc karje trija upruapje d jej avizut če Dimizov afukut alu Zaharije, lja fost frikä d Dimizov. Än tuatje saturlje än djalurlje alu Judeje, lumja rubja d aja če sa dogodit. ⁶⁶ Činje god auzät d jej gändja d aja š sa tribat: “Atunča če osä fije d bijatusta känd ufi marje?”, k Domnu sigurno osä fakä nješto marje pisti jel.

Zaharija rubjaštje d Mesija š d Ivan karje bätjazä

⁶⁷ Sufljetu alu Sväntuluj aispunit p Zaharija, tata alu Ivan, š jel arubit asta porukä dälä Dimizov:

⁶⁸ “Slava alu Domnuluj,
Dimizov alu Izraelcilor,
k avinjit s ažutä alu narodu
aluj š s lji izbavjaskä!

⁶⁹ Š atrimjes nauvä
marje Spasitelj
dän sämänca alu argatu
aluj David,

⁷⁰ kum jel d mult aobečit
pisti vorba alu prorokurlje
karje jel atrimjes:

⁷¹ s nji spasaskä dälä dušmani
alji noštri
š dälä mänä alu tuatä lumja
karje nji mrzaštje.

⁷² Jel asta afukut s pokazaskä
milä alu sämänca
anuasträ

aša ča ispunit savezu alu svänt
karje afukut ku jej,

⁷³ aša ča ispunit obečala karje
adat alu Abraham, alu
anuasträ sämänca.

^a **1,59 obrezät** – Obrezjala afost znaku alu savezu alu Dimizov ku Abraham š ku sämänca aluj (Post 17,9–14). Židovi afost obrezäc kum apokaza k irja odani alu Dimizov š k pripadnjaštje alu narodu aluj karje akuljes.

⁷⁴ Kašā kum aobečit, nja skos
dāla dušmanj
s putjem s ji služām
frzdā frikā,
⁷⁵ s trijim kum Dimizov azās
š s fičem čije bun ān tuatje
zuvilje anuaštrje.
⁷⁶ A tu, bijatu alu mjov, osā t
kjem proroku alu Maj
marje Dimizov.
Osā plječ la intja alu
Domnuluj s ji pripremještj
drumu.
⁷⁷ Osā ānvāc p narodu aluj s
štije kum s s spasaskā
kum s lji fije oprostīt grešala
alor.
⁷⁸ Daja če je Dimizov pljin d
milā š arje osječaj d noj,
jel trimjatje lumina dān čerj.
Kašā suarilje karje sa drikā ān
diminjacā,
⁷⁹ Dimizov osā adukā lumina
alu ālja karje trijaštje
ān nuaptje š arje frikā
d muartje.
Jel osā nji pokazaskā drumu
karje adučē ān mir.”

⁸⁰ Ivan akriskut š apostanit capān
ān sufljet. Trija ān lok undje nuje
nimika.^a Kānd akriskut, jel ančiput
la intja alu toc s rubjaskā alu
naroduluj alu Izrael.

Sa fukut Isusu ān Betlehem

(Mt 1,18–25)

2¹ Ān vrijamaja caru alu
Rimuluj, August, azapovjedit
s fakā popisu d tuatā lumje
karje trijaštje ān cara. ² Āsta
afost prvi popis d lumje karje sa
dogodit ān vrijamje pānd Kvirinije
afost upravitelju p regija Sirija.
³ Toc apljikat ān trgu undje trija
sāmānca aluj s s skrije ān popis.
⁴ Aša š Josip, karje afost sāmānca
alu caru David, apljikat dān sat
Nazaret ān regije Galileje ān sat
Betlehem ān regije Judeje, undje d
mult sa fukut David. ⁵ Jel apljikat
una ku zaručnica aluj, Marija, s s
skrije ān popis. Marija već afost
grja, ⁶ š pānd afost ān Betlehem, ja
vinjit vrijamja s fakā. ⁷ Ja afukut
bijat, prvi kupil, la ānvilijat š la
pus ān aljbje daja če ān sat undje
irja sobje d gostjamje nu irja lok
d jej.

Andeli začē alu pastirilor k Isusu sa fukut

⁸ Ān nuaptjaja p pājenj upruapje
d Betlehem, njeki pastirurj pāza
vojilje alor. ⁹ Dāturdatā sa ukazāt
andelu alu Domnuluj š lja osvitljit
slava alu Domnuluj š jej mult sa

^a **1,80** lok undje nuje nimika – Asta afost napušteni lok la zapadnā partje d apā Jordan.
Nuje dāpartje dāla lok undje apa Jordan untrā ān Mrtvo more.

spirjat! ¹⁰ Anđelu lja zās: “Na vjec frikā! Jakā aduk vuavā Bunā vorbā karje p tuatā lumja s usričaskā!

¹¹ Astāz sa fukut vuavā Spasitelju ān Betlehem, ān trgu alu David. Jel je Kristu, Domnu! ¹² Aša osā štijec k je istina aja če zāk: Osā gāsac kupilu karje je ānvilijat ān plahtā kum zače ān aljbje.”

¹³ Dāturdātā alu anđeluj avinjit marje vuastje d anđelurlje dān čerj karje aslavit p Dimizov:

¹⁴ “Slava alu Dimizov karje vladjaštje p čerj,^a
a p pāmānt mir alu lumje
karje ja ugodit.”

¹⁵ Š anđelurlje apljikat dāla jej š sa tors p čerj. Pastiri arubit unu ku alc: “Ajdac ān Betlehem s vidjem ča fost če nuavā azās Domnu!”

¹⁶ Apripit ān Betlehem š ānklo angāsāt p Marija š p Josip ku kupilu če sa fukut karje azukut ān aljbje. ¹⁷ Kānd la gāsāt, alu toc arubit aja če anđelu azās d kupil. ¹⁸ Š tuatā lumja karje apus urjajke la pastirurj sa mirat d aja če lja zās. ¹⁹ A Marija nimika na mujtat d asta ča uzāt š gāndja d aja ān inima alu je. ²⁰ Pastiri sa tors la vojilje p karje pāza š slavja š zahvalja alu

Dimizov. Tot ča uzāt š avizut afost kum lja zās anđelu.

²¹ D opt (8) zālje maj ānklo kānd avinjit vrijamja s obrezaskā p kupilu,^b ja pus lumilje Isusu karje anđelu adat majdatā njego če Marija arāmas grja.

Josip š Marija adučē p Isusu ān Hram

²² Kānd avinjit vrijamja Marija s s očistjaskā kum skrije ān zakonu alu Mojsije,^{*} Josip š Marija alat p Isusu š apljikat ān Hram ān Jeruzalem. La posvitit alu Domnuluj, ²³ kum skrije ān zakonu alu Domnuluj: “Tot bijatu karje prvi sa fukut pripadnjaštje alu Domnuluj.”^{*} ²⁴ Š aprinisāt žrtvā kum mama aputja jar s fije čistā, kum zakonu alu Mojsije ānvacā: “duavā (2) grlic ili doj (2) goluburj tānārj.”^{*}

Šimunu š Ana kunuaštje k Isusu je Kristu p karje Dimizov la trimjes

²⁵ Trija atunča unu om ān Jeruzalem, s kjamā Šimun, karje irja pravedan š askulta zakonu alu Dimizov. Sufljetu alu Svāntuluj irja p jel š aštiptat p Dimizov

^a **2,14** *Slava alu Dimizov karje vladjaštje p čerj* – Ān grčki original skrije: “Slava p visina!”

^b **2,21** Vjez fusnota ān 1,59. ^{*} **2,22** Lev 12,1–4 ^{*} **2,23** Iš 13,1–2 ^{*} **2,24** Lev 12,6–8

s izbavjaskă p Izraelcurlje kum aobečit.^a ²⁶ Sufletu alu Svântuluj ja zăs k nusă muarje pănă god nu vjadje p Kristu karje Domnu atrimjes s izbavjaskă p narodu aluj. ²⁷ P zuvă kănd Josip š Marija adus kupilu Isusu s fakă obredu kum je skris ăn zakonu alu Mojsije, Sufletu alu Svântuluj adus p Šimun s pljače ăn Hram. ²⁸ Šimun alat p Isusu ăn mănj š aslavit p Dimizov ku vorbiljaštja:

²⁹ “Domnulje, maj ispunit obečala karje maj dat š akuma jo, argatu alu tov, pot s mor ăn mir.

³⁰ Akuma vojki alji mjej avizut spasjala,

³¹ p spasitelju karje tu atrimjes d tot narodu.

³² Jel je lumina s otkrijaskă istina ata alu tot narodu, ăla karje aduče slava alu Izrael, narodu alu tov.”

³³ Josip š Marija sa mirat la vorbje če s rubja d Isusu. ³⁴ Šimun lja blagoslovit š azăs alu Marije, mama alu Isusuluj: “Jakă, Dimizov atrimjes p kupilusta k mulc Izraelcurj osă kadă š mulc osă adrikă. Dimizov la trimjes kašă znaku s pokazaskă drumu d

spasjală, karje mulc inš osă l odbacaskă, ³⁵ š aša osă arată rovu ăn inima alor. A kănd l odbacaštje, maču osă probijaskă inima ata.”

³⁶ Afost ăn Hram š proročică Ana, fata alu Fanuel dăn sămănce alu Așer. Ja irja mult bătrnă. Afost šaptje (7) aj ăn brak ³⁷ š atunča atriitj kašă udovica pănla optzăč š patru (84) aj. Na išăt dăn Hram, njego ăn post š ăn molitvă aslužăt alu Dimizovuluj zuva š nuaptja.

³⁸ Baš kănd Šimunu azavrșăt, avinjit Ana š ančiput s slavjaskă p Dimizov š s rubjaskă d Isusu alu toc karje aștiptat p Dimizov s izbavjaskă p Jeruzalem dăla dușmanji alor.

³⁹ Kănd Josip š Marija afukut kum zakonu alu Domnuluj azapovjedit, sa tors akas ăn Nazaret ăn regije Galileje. ⁴⁰ Kupilu Isusu akriskut. Apostanit capăn š maj mult mudar š Dimizov nastavja s l blagoslovjaskă.

Fălkovu Isusu rubjaštje ku učitelji ăn Hram

⁴¹ Roditelji alu Isusuluj tot anu pljika ăn Jeruzalem kănd irja prazniku Pasha. ⁴² Kănd Isusu avut duavăsprjače (12) d aj, jej apljikat kašă uvijek s slavjaskă

^a 2,25 aștiptat p Dimizov s izbavjaskă p Izraelcurlje kum aobečit – Ăn grčki original skrije: “aștipta utjeha alu Izrael”.

prazniku. ⁴³ Dăpă praznik, roditelji alu Isusuluj ančiput akas, a fălkovu Isusu arămas ăn Jeruzalem, ali roditelji aluj na štijut aja.

⁴⁴ Agăndit k Isusu je ăn grupa alor. Jej aumblat una zuvă a atunča ančiput s l katje ăntră familije ș ăntră ortač alor, ⁴⁵ ali nu la găsăt ș aša sa tors ăn Jeruzalem ș ănklo s l katje. ⁴⁶ Dăpă trje (3) zălje la găsăt ăn Hram ăntră učiteljurj kum punje urjajke ș lji ăntrjabă. ⁴⁷ Š toc karje apus urjajke la Isusu sa mirat kăt štije ș kum binje odgovorjaštje p pitanje.

⁴⁸ Kănd jej angăsăt p Isusu na štijut će s găndjaskă. Azăs mumusa: “Bijatu alu mjov, dăče afukut tu asta nuavă? Jakă, tatutov ș jo mult nja sikirit ș noj pistot t kătam!”

⁴⁹ Isusu azăs alor: “Dăče mas kătat? Dali voj nu štijic k jo mora s fiuv ăn kasa alu Tatimjov?”

⁵⁰ Ali jej nu razumja će jel avrut s lji zăkă.

⁵¹ Isusu sa tors akas ku mumusa ș ku tatusov ăn sat Nazaret ș askulta p jej. A mumusa nimika na mujtat d asta će sa dogodit. ⁵² Isusu krištja

ș postanja još maj mult mudar ș Dimizov l blagoslovja maj mult ș maj mult, a lumja l poštuja maj mult ș maj mult.

Ivan karje bătjază pripremjaštje drumu d Isusu

(Mt 3,1–12; Mk 1,2–8; Iv 1,19–28)

3 ¹ Afost činčsprjače (15) d aj kum caru alu Rimuluj Tiberije ančiput s vladjaskă. Poncije Pilat afost upravitelju ăn regije Judeje. Herod^a avladit ăn regije Galileje, a fratusov Filip avladit ăn regije Itureje ș Trahonitide, a Lizanije avladit ăn regije Abilene.^b ² Š Ana ș Kaifa afost marj popurj^c ăn Jeruzalem. ăn vrijamjaja Dimizov rubja alu Ivan, bijatu alu Zaharija, ăn pustinje.^d ³ Jel apljikat ăn tuatje lokurj pănglă apă Jordan s rubjaskă alu lumjej k trjebje s s bătjază s pokazaskă kum sa okrnit dăla grešală ș Dimizov lja oprostit grešala. ⁴ Kum askris proroku Izaija, Ivan afost

“glasu karje strigă ăn pustinje:

^a **3,1** Herod – Konuskut ș kašă Antipa, afost bijatu alu Herod Marje. ^b **3,1** Herod, Filip ș Lizanije afost “tetrarsi”. “Tetrarh” afost rimski naslov d vladar ăn unu lok karje vladja samo ku odobrjala alu vlastu alu rimuluj. Obična lumje njekad lji kima carurj (na primjer, vjez Mt 14,9; Mk 6,14). ^c **3,2** Š Ana ș Kaifa afost marj popurj – Ana afost marje popă 6.-15. aj maj ănklo d Krist, ali atunča vlada alu rimuluj la skinit dăla položajula. Zetu aluj, Kaifa, afost marje popă 18.-37. aj maj ănklo d Krist. Aša službeno ăn aja vrijamje Kaifa afost marje popă, ali lumja još uvijek akimat p Ana marje popă ș jel ș majdăpartje avut autoritet ăntră Židovj. ^d **3,2** pustinje – Vjez fusnota ăn 1,80.

⁶Pripremic drumu d Domnu
š očistic d jel stazilje!

⁵Ispunic tuatā dolina
š poravnic tot djalu š brjegu!
Ispravic drumu karje strāmb
š poravnic aja čije nuje
ravno!^a

⁶Tuatā lumja osā vjadje spasjala
alu Dimizovuluj!”*

⁷Ivan rubja alu mulc lumje karje
vinja s s bātjazā: “Voj, šarpilor!
Činje va zās k aša d ljaznje putjec
s fuđic dāla kaznā karje Dimizov
trimjatje? ⁸Fičec binje karje
aratā k vas okrnit dāla grešala
avuastrā.^b Š vu ānšālāc akā gāndic
k ištjec sigurni samo daja če ištjec
sāmānca alu Abraham. Ali jo vu
zāk, Dimizov puatje d bulovanjištja
s stvurjaskā kupi alu Abraham!
⁹Dimizov uskoro osā luvjaskā ku
sukurja ān tot ljemnu karje nu dā
bun plod. Tot ljemnu karje nu dā
bun plod osā fije tijat š arunkat
ān fok.”

¹⁰Antribat mulc lumje p Ivan:
“Atunča če trjebje s fičem?”

¹¹Ivan lja zās “Činje arje duavā
(2) kāmāšj, trjebje s dja alu ālja
karje narje ničuna. A činje arje
mānkarje, trjebje s podiljaskā ku
ālja karje narje.”

¹²Avinjit s s bātjazā čak
š poreznikurlje^c š la tribat:
“Učiteljulje, če trjebje s fičem?”

¹³Ivan lja zās: “Nu lāc maj marje
porezu njego če je lumja datorj.”

¹⁴Š la tribat vuastja: “A če trjebje
noj s fičem?”

Ivan lja zās: “Nu lāc banji dāla
nimilja ku sāla š p nimilja nu
punjec minčunj s dobidic banji.
Njego fic zadovoljni ku plata
avuastrā.”

¹⁵Kum lumja očekuja k Kristu
āndatā vinje, toc ān inimā s āntriba
dal je Ivan Kristu. ¹⁶Daja Ivan
alu toc azās: “Jo p voj bātjez ku
apa, ali vinje njeko maj marje d
minje, atāta d marje k jo nu sānt
dostojan čak s ji fiuv argat^d. Jel
p voj osā bātjazā ku Sufljetu alu

^a 3,5 Ivan azās alu lumjej k mora s s pokajaskā d grešala alor s fije spremic d vinjala alu Domnuluj. Āštja stihurj koristjaštje metafora. D fukat ravni drum ān pustinje je slika s fije spremic s prihvatjaskā p Isusu š poruka aluj. * 3,6 Iz 40,3–5 ^b 3,8 *Fičec binje karje aratā k vas okrnit dāla grešala avuastrā* – Ān grčki original skrije: “Fičec plodu karje je dostojan d pokajalā”. ^c 3,12 *poreznikurlje* – Obično aja afost Židovi karje alcā Židovj nu lja vurut daja če jej alukrizat d vlada alu rimuluj (karje apreuzmit p Izrael). Večina d poreznikurj ānšāla p alcā. Kāta maj mult banj njego če lumja dugujaštje, a viška cānja d jej. Š d āla razlog lumja mrza š lji smatnja k je izdajic alu vlastiti narodu š alu vjera alor. ^d 3,16 *nu sānt dostojan čak s ji fiuv argat* – Ān grčki original skrije: “nu sānt dostojan nič klicimitilje s ji dizljeg.”

Svântuluj^a š ku foku.^b ¹⁷ Jel osă fije kašă omu karje odvojaštje gruvu dăla jarbă. Gruvu osă sprimjaskă ăn ostavă, a jarba osă apringă ku foku karje nikad nu prestanjaštje s argă.” ¹⁸ Ivan rubja alu lumjej Bună vorbă d Dimizov ku multje altje opomenje.

¹⁹ Ivan la intja alu toc la ukorit p Herod, karje irja vladaru dăn regije Galileje,^c daja če sa ănsurat ku Herodijada, karje afost mujarja alu fratisov, š d multje altje rovj ča fukut Herod. ²⁰ Ali kănd la ukorit Ivan, Herod p tot aja adodajit još unu rov: jel adat alu vuastja aluj s puje p Ivan ăn kisuarje.

Ivan bătjază p Isusu

²¹ Majdată njego če p Ivan la pus ăn kisuarje, kănd Ivan bătizat p toc karje avinjit la jel, jel bătizat š p Isusu. Atunča kănd Isusu sa rugat, čerju sa diškis, ²² š Sufletu alu Svântuluj sa slubuzăt p jel ăn

oblik kašă golubu. Dăn čerj sa uzăt glasu: “Tu ješt Bijatu alu mjov p karje jo vrjaув! Tu ješt radostu alu mjov!”

Sămănce alu Isusuluj

²³ Kănd Isusu ančiput s rubjaskă d Dimizov la intja alu toc, avut njede trjezăč (30) d aj. P Isusu l kuništja k je bijatu alu^d Josip.^e

Josip afost bijatu alu Eli,

²⁴ Eli afost bijatu alu Matat,

Matat afost bijatu alu Levi,

Levi afost bijatu alu Malki,

Malki afost bijatu alu Janaj,

Janaj afost bijatu alu Josip,

²⁵ Josip afost bijatu alu Matatija,

Matatija afost bijatu alu Amos,

Amos afost bijatu alu Naum,

Naum afost bijatu alu Hesli,

Hesli afost bijatu alu Nagaj,

²⁶ Nagaj afost bijatu alu Mahat,

Mahat afost bijatu alu Matatija,

Matatija afost bijatu alu Šimij,

Šimij afost bijatu alu Joseh,

^a **3,16** bătjază ku Sufletu alu Svântuluj – Aiča Ivan koristjaštje bătizija ăn apă kašă metafora s opisaskă kum lumja osă iskušaskă săla alu Sufletu alu Svântuluj ăn životu alor.

^b **3,16** ku foku – Asta puatje s rubjaskă d aja kum Sufletu alu Svântuluj čistjaštje životu alu ălja karje krjadje (vjez Ap 1,5, 8; 2,1–4; 11,16). Ali ăn ăsta kontekst vjerovatno k foku rubjaštje d zuvă alu suduluj (vjez 3,7–9, 17). ăn aja vrijamje Dimizov osă kaznjaskă p lumja karje na prihvatit ănvăcala alu Isusuluj.

^c **3,19** Herod, karje irja vladaru dăn regije Galileje – ăn grčki original skrije: “Herod, tetrah”. Vjez fusnota ăn 3,1.

^d **3,23** bijatu alu – ăn ăsta popis “bijatu alu...” puatje š s značaskă “sămănce alu”. ăn Biblije, lumja karje askris popisu d potomakurj obično na vurut s skrije p tuată sămănce alu njeki om, njego s arată loza dăla una văznă osobă pănla altă văznă osobă.

^e **3,23** Daja če Marija arămas grja pisti Sufletu alu Svântuluj, Josip afost alu Isusuluj kašă očuhu (vjez 1,26–37; Mt 1,18–22).

Joseh afost bijatu alu Joda,
²⁷ Joda afost bijatu alu Johanan,
 Johanan afost bijatu alu Resa,
 Resa afost bijatu alu Zerubabel,
 Zerubabel afost bijatu alu
 Šealtiel,
 Šealtiel afost bijatu alu Neri,
²⁸ Neri afost bijatu alu Malki,
 Malki afost bijatu alu Adi,
 Adi afost bijatu alu Kosam,
 Kosam afost bijatu alu Elmadam,
 Elmadam afost bijatu alu Er,
²⁹ Er afost bijatu alu Jošua,
 Jošua afost bijatu alu Eliezer,
 Eliezer afost bijatu alu Jorim,
 Jorim afost bijatu alu Matat,
 Matat afost bijatu alu Levi,
³⁰ Levi afost bijatu alu Šimun,
 Šimun afost bijatu alu Juda,
 Juda afost bijatu alu Josip,
 Josip afost bijatu alu Jonam,
 Jonam afost bijatu alu Eljakim,
³¹ Eljakim afost bijatu alu
 Meleja,
 Meleja afost bijatu alu Mena,
 Mena afost bijatu alu Matata,
 Matata afost bijatu alu Natan,
 Natan afost bijatu alu David,
³² David afost bijatu alu Jišaj,
 Jišaj afost bijatu alu Obed,
 Obed afost bijatu alu Boaz,
 Boaz afost bijatu alu Sala,

Sala^a afost bijatu alu Nahšon,
³³ Nahšon afost bijatu alu
 Aminadab,
 Aminadab afost bijatu alu Admin,
 Admin afost bijatu alu Arni,
 Arni^b afost bijatu alu Hesron,
 Hesron afost bijatu alu Peres,
 Peres afost bijatu alu Juda,
³⁴ Juda afost bijatu alu Jakov,
 Jakov afost bijatu alu Izak,
 Izak afost bijatu alu Abraham,
 Abraham afost bijatu alu Terah,
 Terah afost bijatu alu Nahor,
³⁵ Nahor afost bijatu alu Serug,
 Serug afost bijatu alu Reu,
 Reu afost bijatu alu Peleg,
 Peleg afost bijatu alu Eber,
 Eber afost bijatu alu Sala,
³⁶ Sala afost bijatu alu Kenan,
 Kenan afost bijatu alu Arpakšad,
 Arpakšad afost bijatu alu Šem,
 Šem afost bijatu alu Noa,
 Noa afost bijatu alu Lamek,
³⁷ Lamek afost bijatu alu
 Metušalah,
 Metušalah afost bijatu alu Henok,
 Henok afost bijatu alu Jered,
 Jered afost bijatu alu Mahalalel,
 Mahalalel afost bijatu alu Kenan,
³⁸ Kenan afost bijatu alu Enoš,
 Enoš afost bijatu alu Šet,
 Šet afost bijatu alu Adam,

^a 3,32 *Sala, Sala* – Njeki grčki rukopisurj skrije: “Salmon, Salmon”.
Admin ... Arni, Arni – Njeki grčki rukopisurj skrije: “Aram, Aram”.

^b 3,33 *Admin,*

Adam afost bijatu alu Dimizov.^a

Nikuratu iskušastje p Isusu

(Mt 4,1–11; Mk 1,12–13)

4¹ Isusu, pljin ku Sufljetu alu Svântuluj, apljikat dala apa Jordan š Sufljetu la dus än lok undje nuje nimika ²š d patruzáč (40) d zälje š la iskušat nikuratu. D zäljiljalja na mänkät nimik, š känd atrikut patruzáč (40) d zälje, afost flämänd.

³A nikuratu ja zäs: “Akä ješt Bijatu alu Dimizovuluj, zi alu buluvanusta s postanjaskä mälaj.”

⁴Isusu ja odgovorit: “Skris je än Svântä pismä: ‘Nu trijaštje omu samo d mälaj.’”^{*}

⁵Š nikuratu la dus p Isusu p marje djal š ja pokazät däturdatä tuatä cara alu pämantuluj ⁶š nikuratu začë: “Cije osä zdauv asta tuatä vlast š slava aluj. Mije je dat š jo dav alu činje vrjauv. ⁷Akä t poklonještj la minje, tot je alu tov.”

⁸Isusu ja odgovorit: “Skris je än Svântä pismä: ‘Klanjaštje la Domnu, Dimizov alu tov, š aluj jedino služastje!’”^{*}

⁹Nikuratu la dus än trg Jeruzalem š la pus p špic p Hram š začë aluj: “Akä ješt Bijatu alu Dimizovuluj,

arunkitje da iča än zos! ¹⁰Daja če skris je än Svântä pismä:

‘Jel osä zapovidjaskä alu anđeli aluj d tinje s t päzaskä’,

¹¹š: ‘p mäj s t adukä undje ku pičoru

s nu t tu luvješt d buluvan.’”^{*}

¹²Isusu ja zäs: “Skris je än Svântä pismä:

‘Nu iskuša p Domnu, Dimizov alu tov!’”^{*}

¹³Känd iscrpit tuatä kušnja, nikuratu sa udaljit dala jel pänla nuavä prilikä s l iskušaskä.

Isusu äncäpje s služaskä alu Dimizov

(Mt 4,12–17; Mk 1,14–15)

¹⁴Isusu, pljin d snagä alu Sufljetuluj, sa tors än regija Galileja š vorba d jel sa proširit än tuatje lokurj än Galileja. ¹⁵Isusu änväca än lokurj undje židovi s strändä š s ruga (karje s kjamä sinagoga) š toc l hvalja.

Lumja än Nazaret odbacastje p Isusu

(Mt 13,53–58; Mk 6,1–6)

¹⁶Š atunča Isusu avinjit än Nazaret, än sat undje akriskut.

^a **3,38** *bijatu alu Dimizov* – Aja značastje k je Adam stvorit p slika alu Dimizov (vjez Post 1,26–27; 5,1–3). Slično, tuatä lumja arje sämäncä än Dimizov (vjez Ap 17,28–29).

^{*} **4,4** ZakPon 8,3 ^{*} **4,8** ZakPon 6,13 ^{*} **4,11** Ps 91,11–12 ^{*} **4,12** ZakPon 6,16

Š kašă uvjek sâmbătă untră ân
sinagogă š sa drikă s čitjaskă
d Svânta pismă pânglă toc.

¹⁷ Alu Isusuluj antins knjiga alu
prorokuluj Izaija. Jel adiškis knjiga
š angăsăt lok undje stă skris:

¹⁸ Sufljetu alu Domnuluj je
p minje.

Madat snagă š autoritet
s rubjesk Bună vorbă alu
săračilor.

Matrimjes s rubjesk alu lumjej
karje zarobic
s puatje s pljače slobodni,
s tork vidu alu vorbilor,
s oslobodjesk p lumja dăla älja
karje lji mučăstje,

¹⁹ š s rubjesk k âsta an ân karje
Domnu arată aluj binilje.*

²⁰ Atunča Isusu ankis knjiga,
untuarče alu pomočnikuluj š
šadje s rubjaskă. Tuată lumja ân
sinagogă sujăta ân jel š jedva štipta
s zăkă nješto. ²¹ Š ančiput ku aštja
vorbje s lji zăk: “Astăz sa ispunit
aštja vorbje d Svânta pismă karje
akuma amčtitit.”

²² Š kănd Isusu azavršăt ku
vorba, toc karje irja ân sinagogă
rubja d jel š s mira d binilje alu
Dimizovuluj d karje jel rubja.
Jej rubja: “Dali nuje âsta bijatu
alu Josip?”

²³ A Isusu lji začë: “Sigurno osă mi
zăčec asta poslovică: ‘Doktorulje,
likujaštje sângur p tinje!’ š: ‘Făj
š aiča ân trg undje ajkriskut aja
čam auzăt če sa dogodit ân trg
Kafarnaum.’” ²⁴ Š nastavit: “Asta
poslovică je istinita: ‘Nimilja nu
prihvatjaštje p proroku ân lok
undje jel akriskut’.

²⁵ Kum š štijec afost multje udovic
ân Izrael kănd proroku Ilija afost
viuv. Atunča p trje (3) aj š šasă
(6) lunj na fost pluaje š apostanit
marje fuamje p tot pămăntu.

²⁶ Ali Dimizov na trimjes p Ilija alu
ničuna udovică ân Izrael. Njego
jel la trimjes s ažitje alu udovicăj
karje na fost Židovkă ân trg Sarfata
majuprapje d trg Sidon.*^a ²⁷ Š isto
aša kănd afost proroku Elizej viuv,
ân Izrael afost multje lumje karje

* **4,19** Iz 61,1–2 * **4,26** 1 Car 17,8–16 ^a **4,26** Atunča Ilija apljikat ân altu pămănt
alu komšiulor. P pămăntula atriit una uduvică š bijatu alu je, š skoro arămas frzdă
mănkărje d pluaje karje apostanit fuamja. Međutim, jej sa pobrnit d Ilija š Dimizov sa
pobrnit d jej aša če găvanu alor ku pjelmu š alor volba d zitin nikad nu sa spraznit.
Tuată vrijamja atrajit fuamja, jej avut mănkărje. Ilija ânklo arămas maj mult aj.

avja gubă, zarazna buală p pjalje.^a Ali ničunu dăla jej nu sa likujit osim Naaman d Sirija.”*

²⁸ Kănd auzăt, toc ăn sinagogă sa nikăžăt. ²⁹ Jej sa skulat, la putirit d trg š la dus p rub d litică p karje sagradit alor trgu s l runče ăn zos. ³⁰ Ali jel atrikut ăntră jej š apljikat p drumu aluj.

Isusu putirjaštje dăn om p sufljetu alu rov

(Mk 1,21–28)

³¹ Isusu sa slubăzăt zos ăn Kafarnaum, karje je još unu trg ăn regija Galileja, undje ănvacă sămbătă ăn sinagogă. ³² Š lumja karje punja urjajke afost zadivic ku văncală aluj daja če rubja kašă ăla karje arje vlast.

³³ Afost ăn sinagoga omu ku sufljetu alu rov. Jel astrigat ăn tot glasu: ³⁴ “Hej, če aj tu ku noj, Isusulje dăn Nazaret? Ajvinjit s uništejštj p noj p sufljeti alji rovj? Štiuv jo činje ješt tu: tu ješt Svăntu karje Dimizov atrimjes!”

³⁵ Isusu ja zapovjedit: “Tač š ješ dăn jel!” P aja sufljetu alu rov p omu la dubărăt pănglă toc š aišăt d jel š nu ja naudit nimika.

³⁶ Lumja afost zadivic š ančiput s rubjaskă unji ku alc: “D karje aštja vorbje! Ku autoritetu š ku snaga zapovjedjaštje alu sufljeti alji rovj, š jej jašă!” ³⁷ Š toc ăn regijaja auzăt če Isusu afukut.

Isusu likujaštje p multă lumja

(Mt 8,14–17; Mk 1,29–34)

³⁸ Isusu aišăt d sinagogă š apljikat ăn kasă alu Šimun. A suakra alu Šimunuluj amučito marje fok š jej la rugat s ja žutje. ³⁹ Isusu astat pănglă ja, zapovjedit alu fokuluj s u lasje š foku alăsato. Š odma sa skulat š lja dus s mălănče.

⁴⁰ Kănd akăzut nuaptja,^b toc karje arje bolesnikurj lja dus la Isusu. A Isusu p tot ăla apus mănilje s lji likujaštje d tuatje bualje.

⁴¹ Isusu putirja sufljeti alji rovj dăn multje lumje, š sufljeti alji rovj striga kănd iša: “Tu ješt Bijatu

^a 4,27 gubă, zarazna buală p pjalje – Asta frază prevodjaštje grčka vorbă karje s koristja d označălă njeke različite vrstje d bualje p pjalje. Tradicionalno s podrazumjaštje k s odnosaštje p guba. Om karje avut una d aštja bualje p pjalje smatratit je ritualno rov. Omu atribja cănut odvojit d alci lumje kum alu alcilor na prenesja buală š kum nu vinja ăn kontakt ku altu om š afiča p omula ritualno rov (vjez Lev 13,45–46). * 4,27 2 Car 5,1–14 ^b 4,40 Kănd akăzut nuaptja – Ăn grčki original skrije: “kănd kadje suarilje”. D Židovj alta zuvă ančiput kănd suarilje kadje. Daja če na kutizat s lukrjază s l lukrjază sămbătă, štipta pănd sămbăta nu završaštje, a atunča ančiput s adukă p lumja bulnavă la Isusu.

alu Dimizovuluj!” Atunča jel alor zapovjedit s nu rubjaskā daja če jej aštijut k je jel Kristu p āla karje Dimizov atrimjes.

Isusu pljakā ān altje trgurj

(Mk 1,35–39)

⁴² Kānd asvanit zuva, Isusu aišāt d trgula š apljikat ān pustinje. Š multā lumje l katā. Kānd la gāsāt, jej l ruagā s rāmāje ku jej. ⁴³ A jel lji začē: “Trjebje s māduk š ān alturj trgurj s rubjesk Bunā vorbā d cara alu Dimizov. Daja Dimizov matrimjes.” ⁴⁴ Š Isusu rubja Bunā vorbā ān sinagogje ān pāmānt alu Židovilor.^a

Isusu kjamā p Šimun, p Jakov š p Ivan s l sljedjaskā

(Mt 4,18–22; Mk 1,16–20)

5 ¹ Una zuvā, kānd Isusu astat pānglā apā Galileja,^b multā lumje s strānda pānglā jel s audje vorba alu Dimizov. ² Majdatā d asta, njeiki ribarji već aišāt dān čamacurj š ančiput s čistjaskā mrežilje. A Isusu avizut alor doj (2) čamacurj p obalā ³ š auntrat ān

unu čamac, karje irja alu Šimun. Š Isusu la rugat s puatje ucārā s l pinđje dāla obalā. Atunča šadje, š ānvāca p narodu d čamac.

⁴ Kānd aprestanit s rubjaskā, začē alu Šimun: “Pinđje čamacu maj dāpartje undje maj adānkā apa, š arunkāc mrežilje d pukat.”

⁵ Šimunu začē alu Isusuluj: “Gospodarulje, tuatā nuaptja njam potrudit š nimika nam pukat. Ali kum tu aša zač, osā arunk mreža.”

⁶ Kānd Šimun š ortači aluj afukut aja, jej apukat mult pjaštje, atāta d mrežilje ančiput s s rupā. ⁷ Ribarji afukut ku māna alu ortači alor ān altu čamac s vije s ažutā. Jej avinjit š atāta napunit p amiždoj čamacurj d pjaštje k jej ančiput s potunjaskā.

⁸ Kānd Šimun Petar aja avizut, akāzut la intja alu Isusuluj š začē: “Fuđ dāla minje, Domnulje, daja če nu sānt om bun!” ⁹ Š jel š toc karje afost ku jel ān čamac sa mirat kāt mult pjaštje apukat. ¹⁰ Š isto aša sa mirat Jakov š Ivan, fičorji alu Zebedej, ortači alu Šimun.

Isusu atunča začē alu Šimun: “Navja frikā. Dakuma osā puč p lumja^c.” ¹¹ Kānd jej askos čamacurj

^a 4,44 ān pāmānt alu Židovilor – Ān grčki original skrije: “ān Judeja.” Međutim, š akā Luka asta vorbā koristjaštje d označalā regija alu rimulor Judeja, njekad (kašā kum je aiča š ān 23,5) jel koristjaštje d označalā d tuatā domovina alu Židovilor. ^b 5,1 pānglā apā Galileja – Ān grčki original: “pānglā apā Genezaret”. Isto če š apa Galileja. ^c 5,10 Dakuma osā puč p lumja značaštje k Petar rubjaštje alu lumjej d Dimizov š lji duče la Dimizov.

p obalā, jej alāsat tot š apljikat dāpā Isusu.

Isusu likujaštje p omu karje arje bualā p pjalje

(Mt 8,1–4; Mk 1,40–45)

¹²Una zuvā Isusu avinjit ān unu trg undje afost unu om pljin d bualje p pjalje. Kānd jel avizut p Isusu, akāzut la intja alu Isusuluj ku fālči kātri pāmānt š sa rugat d jel: “Domnulje, akā vrjaj, poc s m likuješt.”

¹³Isusu tindje māna, la dotaknit š začē: “Vrjauv. Fi likujit!” Š guba odma sa povlačit. ¹⁴Isusu ja naredit: “Nu zača alu nimilja, nu još, njego fuđ odma š pokazaštītje alu popāj kum aputja s t pregledjaskā. Prinisaštje žrtvā d čistjala ata, kum Mojsije azapovidit kum aputja toc s vjadā k ješt likujit.”*

¹⁵Atunča glasu d Isusu tot maj mult sa proširit š mulc narod avinja s l audje š s likujaskā d buala alor. ¹⁶A maj mult vorj jel s povlača ān pustinje š s ruagā.

Isusu likujaštje p omu karje nu puatje s umblje

(Mt 9,1–8; Mk 2,1–12)

¹⁷Kānd una zuvā Isusu ānvaca p narodu, ānklo šidja š farizeji š učitelji alu zakonu alu Mojsije karje avinjit dān tot satu ān regija Galileja š regija Judeja š d trg Jeruzalem. A sāla alu Domnuluj irja ku Isusu s likujaskā p lumja.

¹⁸Avinjit njeka lumje karje adučē p nosilje p om karje nu puatje s umblje, pa pokuša s l adukā š s položaskā pāglu Isusu. ¹⁹Pāntruv narod jej na putut s l adukā ān kasā undje Isusu ānvāca. La dus p stipinic p krov š afukut rupā š p nosilā, la slubuzāt ān mižlok d sobā pravo la intja alu Isusuluj.

²⁰D aja Isusu ashvatit k krjadje ān jel, azās: “Ortakulje, sa oprostīt grešala ata.”

²¹P asta učitelji d zakonu alu Mojsije š farizeji agāndit: “Činje āsta karje gāndjaštje k rubjaštje kašā Dimizov? Činje, osim Dimizov, puatje s oprostjaskā grešala?”

²²Ali Isusu aštijut če gāndjaštje š lji začē: “Dāče aša gāndic? ²³Dali

* **5,14** Lev 14,1–32 ^a **5,19** La dus p stipinic p krov š afukut rupā š p nosilā, la slubuzāt – Ān grčki original skrije: “Sa urkat p krov š slubāzāt p omu karje nu puatje s umblje...pisti pločic d glinā (crjep)”. Ān zuviljalja ān pāmāntula, fiča krovu d nāroj š d paje karje s punja p krāč š p građe. Njekad koristja pločic d glinā (crjep). Krovj irja ravni, a kaši avja stepinic ili basamač p karje lumja s urka p krov.

nuje majušurje s zākā: ‘Sa oprostīt grešala ata’, njego s zākā: ‘Skual š umblā’? ²⁴ Ali, s štijic k jo, Bijatu alu Omuluj, am autoritet p pāmānt s oprostjesk grešala.” Atunča začē alu omuluj karje nu puatje s umblje: “Cije zāk: ‘Skual, ja asta nosilā š fuđ akasā!’”

²⁵ Š omu akuma sa skulat la vojki alor, alat aja p čaja azukut š apljikat akas, slavja p Dimizov p drum. ²⁶ Š toc afost skroz zadivic š ančiput s slavjaskā p Dimizov. Afost pljin d frikā š rubja: “Astāz noj amvizut nješto če nuje d krizut!”

Isusu kjamā p porezniku

(Mt 9,9–13; Mk 2,14–17)

²⁷ Isusu dāpā aja aišāt š avizut p porezniku Levi^a kum šadje la carinā, š ja zās: “Vinā dāpā minje.” ²⁸ Š Levi sa skulat, alāsat tot, š apljikat dāpā jel.

²⁹ Atunča Levi apriredit d Isusu marje veselije ān kasa aluj. A ku jej amānkāt mulc lumje š āntrā jej irja mulc poreznikurj. ³⁰ Atunča njeki farizeji, š njeki učiteljuri d zakonu alu Mojsije karje irja d grupa alor š prigovorja alu učeníkurlje alu Isusuluj ku vorbilje: “Dāče mānkāc

š bjec ku poreznikurlje š ku lumja karje grešaštje?”

³¹ A Isusu lja zās: “Alu lumjej zdravānā nu trjebje doktorjamja, već alu lumjej karje bulnavā trjebje doktorjamja. ³² Nam vinjit s kjem p lumja karje gāndjaštje k je pravedna, njego amvinjit s kjem p lumja karje grešaštje s s okrinjaskā la Dimizov.”

Isusu ānvacā k nov drumu aluj maj bun njego drumu alu bātār

(Mt 9,14–17; Mk 2,18–22)

³³ Njeka lumje ja zās: “Učeníkurlje alu Ivan maj mult vorj postjaštje š s ruagā, aša š učeníkurlje alu farizeji, ali alji tjej stalno mālānkā š bja.”

³⁴ Lja antribat Isusu: “Dali kutizāc svatovi alu mladoženjej s natiric s postjaskā pānd mladoženja ku jej?^b ³⁵ Ali osā vinje vřijamja kānd osā lji ja p mladoženja^c š atunča s postjaskā.”

³⁶ Atunča Isusu nastavīt aša če lja spus asta vorbā: “Numilja nu rupje pjatika dāla cualā nuavā s puatā s krpjaskā p cualā bātarnā. Akā aja fače, osā rupā cuala nuavā, a pjatika dāla nuavā cualā nu pristajaštje alu cualā bātarnā.

^a 5,27 Levi isto s kima Matej. Vidjec (Matej 9,9). ^b 5,34 Postu je znaku d tugā. Svatovi nikad nu postjaštje pānd s slavjaštje. ^c 5,35 Isusu p jel usporidjaštje ku mladoženja, a p učeníkurlje aluj ku svatovi.

³⁷ Š numilja nu tuarnă vinu alu nov^a ăn bătrnă tăšnj d pjalje.^b Akă aja fače, vinu alu nov osă rupă tăšnjilje^c š osă varsă, a tăšnjilje osă propanjaskă. ³⁸ Njego, vinu alu nov trjebje s s tuarnje ăn nuavje tăšnj. ³⁹ Š numilja činje bja bătrn vin nu vrja vinu dăla nov daja če zăče: ‘Bătrn je maj bun.’”^d

**Isusu zăče k arje autoritet
p sămbăta, svăntă
zuvă alu židovilor**

(Mt 12,1–8; Mk 2,23–28)

6¹ Una sămbătă Isusu triča pisti pijană d gruv. Učenikurlje aluj rupja gruv, š la trljit ku mănile š la mănkat. ² A njeki farizeji azăs: “Dăče prekršăc zakonu alu Mojsije ku aja če rupjec gruvu ăn sămbătă?”^e

³ Isusu lja odgovorit: “Dali voj nas čitit ăn Svăntă pismă ča fukut David, argatu alu Dimizov, kănd aflămăzăt jel š ălja karje afost ku jel? ⁴ Dali na auntrat ăn šator undje Dimizov s poštujaštje, jel amănkāt dă mălaju karje posvitit š adat alu ălja karje afost ku jel? Dali nu zăče zakonu alu nostru k mălajusta nu kutjază s mălăncje nimilja činje nuje popă?”^{fg} ⁵ Atunča Isusu lja zăs asta: “Jo, Bijatu alu Omuluj, am autoritet p sămbătă!”

**Isusu likujaštje p
omu ăn sămbătă**

(Mt 12,9–14; Mk 3,1–6)

⁶ Alta sămbătă Isusu auntrat ăn sinagogă s ănvacă. Afost ănklo om karje na putut s koristjaskă

^a **5,37** *vinu alu nov* ili “sok d strugurj.” Asta s odnosaštje p vin karje još na kopt. ^b **5,37** *tăšnj* – Asta afost saku karje afost fukut d pjalje alu živutinje. ^c **5,37** *vinu alu nov osă rupă tăšnjilje* – Kănd vinu alu nov akopt jel slubadje plinu karje proširjaštje tašna. Daja če tašna abătrnă piznjaštje daja če nu maj puatje s s raširjaskă kašă tašna anuavă. ^d **5,39** Asta metaforă s razlikujaštje dăla tradicija alu vođilor karje kašă vinu alu bătrnă š nov načinu d život karje je Isusu ănvăca karje je kašă vinu alu nov. Poanta alu asta ilustracija je k lumja karje zanjimja samo tradicija alor na vut voje s puje urjajke karje je Isusu ănvăca, š akă aja če jel ănvăca ispunja tot čije alor (židovsko) Svăntă pismă zapovidjaštje. ^e **6,2** Zakonu alu Mojsije zăče nu kutjez s lukrjez ăn sămbătă (vjez “sămbăta” ăn rječnik). Farizeji irja strogi ăn načinu karje jej tumača zakonu alu Mojsije š jej smatrja k ăla činje rupje gruvu jel lukrjază (Iš 34,21). ^f **6,4** Vjez ăn 1 Sam 21,1–7. ^g **6,4** Mălaju karje je posvetit afost duavăsprjače (12) d mălajurj karje s nalazja ăn lok svănt ăn Šator. Popilje ănklo punje ăn tuată duminika d žrtvă alu Dimizov. ăn tuată zuvă sămbătă lji prominja duavăsprjače (12) mălajurj karje akopt ăn zuvasta. Samo popilje aputut s mălăncje mălajur alji bătrnje (Lev 24,5–9).

măna dirjaptă.^a ⁷ Učitelji d zakonu alu Mojsije š farizeji avrut s l optužaskă p Isusu k aprekršăt unu zakon alor. Daja pomatrja p Isusu s vjadă dal vrja ăn sămbătă s likujaskă.^b ⁸ A Isusu aštijut găndjala alor pa zăče alu om karje arje mănă karje nu puatje s koristjaskă: “Skual š stăj aiča la intja alu toc!” Jel sa skulat š astat ănklo. ⁹ Atunča Isusu zăče: “S vu ănrjeb: Dopustjaštje zakonu alu Mojsije s s fakă ăn sămbătă binje, ili rov? S spasaskă životu, ili s l uništjaskă?” ¹⁰ Sa ujtat p toc ăn sinagogă š atunča zăče alu omuluj: “Ătiđje măna!” Jel afukut aša š măna sa likujit. ¹¹ Atunča farizeji š učitelji d zakon alu Mojsije sa nikăžăt, š ančiput s dogovorjaskă če s fakă păntruv Isusu.

**Isusu kuljadje p duavăsprjače
(12) d apostolurj**

(Mt 10,1–4; Mk 3,13–19)

¹² Ăn zuviljalja Isusu apljikat p djal s ruađje š provodit nuaptja

ku ruguala la Dimizov. ¹³ Kănd avinjit alta zuva, akimat la jel p učenikurlje š ănră jej akuljes duavăsprjače (12) d lumje, karje lja odredit d apostolurj.

¹⁴ Afost Šimun, karje Isusu la kimat Petar,

Andrija, fratilje alu Petar,

Jakov,

Ivan,

Filip,

Bartolomej,

¹⁵ Matej,

Toma,

Jakov, kupilu alu Alfej,

Šimun karje avut nadimaku

Domoljub,

¹⁶ Juda, kupilu alu Jakov,

š Juda Iškariot, karje maj ănklo

izdajit p Isusu.

Isusu ănvacă š likujaštje

(Mt 4,23–25; 5,1–12)

¹⁷ Isusu sa dat ăn zos dăpă djal ku apostoli š astat p ravnică. Ănklo aštiptat mulc alturj učenikurj aluj š mulc narod d trg Jeruzalem š d tot

^a 6,6 karje na putut s koristjaskă măna dirjaptă – Aiča š ăn 8. stih, ăn grčki skrije: “măna afost uskată”. Măna alu omuluj afost oštetiť aša k na putut s utingă. Vjerovatno afost savijită skroz ăn pulm, aša s izgledjaskă mikă š naborită. ^b 6,7 Mulc učitelj dăla zakon alu Mojsije azăs akă alu njeko tînd njeka pomoću, aja je lukru. Daja če tumača zakonu strogo rov, azăs k nuje uredu s ătinde pomoću ăn sămbătă. ănvacat k alu omuluj puatje s tingă pomoću ăn sămbătă samo ăn marje ozbiljna situacije kašă kum je porodu š kănd životu alu omuluj arfi ăn opasnost.

pământu alu Židovilor,^a š d regija pānglā apā undje irja trgurj Tir š Sidon p sjever. ¹⁸ Avinjit toc s puje urjajke la Isusu š s lji likujaskā tuatā buala. S likuja š ālja karje lja mučit sufljeti alji rovj. ¹⁹ Tuatā lumje la akātat s l dotaknjaskā daja činje l dotaknja snaga ajiša dān jel š lji likuja.

²⁰ Atunča Isusu sa ujtat p učenikurj š začē:

“Nurukošj ištjec voj karje ištjec sārāč
k voj ištjec uključic ān cara
alu Dimizov!

²¹ Nurukošj ištjec voj karje ištjec flāmānž
k voj osā fic narinic!
Nurukošj ištjec voj karje akuma plāndec

k voj osā vu radujic!
²² Nurukošj ištjec voj kānd lumja vu mrzaštje
š kānd p voj isključaštje š vu vridjaštje š vu začē k ištjec rovj

daja če ištjec učenikurlje alji mjej, alu Bijatu alu Omuluj!

²³ Raduicāvā voj ān zuvaja š sāric d radost

k istina je nagrada avuastrā marje je p čerj,
k jej karje vu maltetirjaštje sāmānca je alu ālja karje d mult maltetirja p prorokurlje!”

²⁴ “Ali grjev vuavā, lumja karje bugatā,
k već asprimit utjšala avuastrā!

²⁵ Grjev vuavā karje ištjec narinic,
k osā fic flāmānž!
Grjev vuavā karje akuma vu radujic,
k osā tugujic š s plāndec!

²⁶ Grjev vuavā kānd p voj tuatā lumja uhvaljaštje,
k jej karje uhvalja p voj sāmānca je alu ālja karje uhvalja d mult d prorokurlje alji mičinoš.”

Isusu ānvacā s vrjem p dušmanji alji noštri

(Mt 5,39–42)

²⁷ “A jo vu zāk, vuavā karje punjec urjajke: Vrjec p dušmanji alji voštri. Binje fičec alu lumjej karje vu mrzaštje. ²⁸ Kātāc dāla Dimizov s fakā binje alu ālja

^a 6,17 pământu alu Židovilor – Ān grčki original skrije: “Judeja”. Aja puatje posebno s odnosaskā p rimska regija ān južna Palestina, ali ān āsta stih s odnosaštje općenito p tot pământu ān karje atriijt Židovi.

karje vu blastămă. Rugăcăvă d
 ălja karje p voj maltetirjaštje.

²⁹ Alu ăla karje t luvjaštje p una
 falkă tindje ș altă, ș alu ăla karje
 c ja ancuku dopustjaštje s c ja ș
 kămaša. ³⁰ Ali dăj alu tot ăla karje
 dăla tinje kată, a dăla ăla karje
 dăla tinje fură nu kăta s ăntuarkă.
³¹ Fičec alu lumjej isto će vrjec jej
 vuavă s fakă.

³² Akă vrjec samo p ălja karje p
 voj vrja, nu zaslužăc nagraďă. Š
 lumja karje rovj vrja p ălja karje
 vrja p jej. ³³ Isto aša akă fičec
 binje samo alu ălja karje fače
 vuavă binje, nu zaslužăc nagraďă.
 Š lumja karje rovj fače isto aja.
³⁴ Akă pozajmic samo alu ălja karje
 puatje s vu ăntuarkă ăndrăt, nu
 zaslužăc nagraďă. Š lumja karje
 rovj pozajmjaštje alu lumjej karje
 rovj s s ăntuarkă ăndrăt. ³⁵ Njego,
 vrjec isto p dușmani alji voștri.
 Fičec binje alor ș pozajmic alu
 ălja karje nu puatje s vu ăntuarkă
 ăndrăt. Akă aja fičec, osă primic
 marje nagraďă ș osă fic kașă Maj
 marje Dimizov karje bun kătri
 lumje karje nu zahvaljaštje ș karje
 je rovj. ³⁶ Fic bunj kătri tuată lumje
 kum Tata alu voștru ăn čerj jaštje
 bun kătri tuată lumje.”

Isusu ănvacă s nu sudjaskă

(Mt 7,1–5)

³⁷ “Nu sudic ș nusă fic sudic.
 Nu optužăc ș nusă fic optužăc.
 Oprostit ș osă vu fije oprostit.
³⁸ Dăc ș Dimizov osă vu dja. Jel osă
 vu tuarnă marje količină ăn puală,
 ka omu bun karje punjaštje găvanu
 aluj d gruv aša će nabijaštje ș
 potresaštje gruvu pând god nu
 s napunjaštje, ș nastavjaštje s
 dodajaskă joș maj mult pând gruvu
 nu s prelijaštje. K kum miric alu
 alcilor, aša Dimizov osă mirjaskă
 ș vuavă.”

³⁹ Isusu azăs alor ș joș una vorbă:
 “Dali puatje vorbu s adukă p
 vorbu? Nu puatje, k amiždoj osă
 kadă ăn rupă. ⁴⁰ Učeniku nuje
 maj marje d učitelju aluj. Ali tot
 učeniku p karje učitelju la ănvăcat
 tot će știje, osă fije kașă učitelju
 aluj. ⁴¹ Dăce tujc la așkja ăn vojk
 alu altuluj, a nu vjez ljemnu ăn
 vojk alu tov? ⁴² Dăce zăc alu
 altuluj: ‘Omulje, s c skot așkja dăn
 vojku alu tov’, a sângur ăn vojk
 nu vjez ljemnu? Ku duavă licje!
 Skuatje majdată ljemnu dăn vojku
 alu tov pa atunča osă vjez kum s
 skoc așkja dăn vojku alu altuluj.”

**Isusu ānvacā d bunje
š d ruavje vorbje**

(Mt 7,17–20; 12,34–35)

⁴³ “Ljemnu alu bun nu puatje s rudjaskā plodu karje nuje bun, nič ljemnu karje nuje bun nu puatje s rudjaskā plodu alu bun. ⁴⁴ Tot ljemnu s kunaštje p plod. Dān mārčinj nu sa dunā smokva nit strugurlje. ⁴⁵ Isto aša bun omu rubjaštje bunje vorbje k je inima aluj bunā, a omu rov rubjaštje ruavje vorbje k je inima aluj ruavā. Aja če omu rubjaštje aratā d karje jel inima arje.”

**Omu karje je mudar fače
aja če Isusu začē**

(Mt 7,24–27)

⁴⁶ “Čē mikimāc, ‘Domnu, Domnu!’, a nu fičec aja če zāk? ⁴⁷ Āla karje vinje la minje š auzāt vorbilje alji mjalje š fače aja če zāk ⁴⁸ je kašā omu karje fače kasa š surpa adānkā rupā š postavit temelju p buluvan. A kānd avinja poplava, š kānd apa navalit p kasā, nu puatje s miškā daja če binje fākutā. ⁴⁹ Ali āla karje auzāt vorbilje alji mjalje š nu fače aja če zāk je kašā omu karje fače kasa p pāmānt frzdā temelj. Kānd apa navalit p kasā majdatā sa duburāt š irja skroz uništītā.”

**Isusu likujaštje p argatu alu
kapetanuluj alu rimuluj**

7 ¹ Dāpā aja če tot azās alu naroduluj, Isusu apljikat ān trg Kafarnaum. ² Ānklo afost njeji kapetan alu rimuluj karje avut argat karje avut d jel milā. Āla argat afost bulnav p muartje. ³ Kānd kapetanu auzāt d Isusu, atrimjes la jel voče alu lumjaja karje irja Židovurj ān trgula s l ruadje s vije š s likujaskā p argatu aluj. ⁴ Kānd jej avinjit la Isusu, mult la rugat: “Zaslužāt s ji fač aja ⁵ daja če vrja p narodu alu nostru, frzdā jel noj nam putja s sagradim sinagoga anuastrā.”

⁶ Isusu apljikat ku jej. Š kānd avinjit la upruapje la kasā, atrimjes kapetanu p ortači la Isusu. Jej azās: “Kapetanu azās asta: Domnulje, nu tu mučja. K nu sānt vrjedan s uncār ān kasa amja. ⁷ Nu sānt vrjedan s viuv pānla tinje. Njego samo zi dundje god ješt s s likujaskā argatu alu mjov. ⁸ Asta štuiuv k š jo mora s askult p kapetanu alu mjov. Am š jo vuastje dusu minje. Š zāk alu unu: ‘Fuđ!’ š jel pljakā. Š alu altuluj zāk: ‘Vinā aiča!’ š jel vinje. Š alu argatu alu mjov zāk: ‘Fāj aja!’ š jel fače.”

⁹ Kānd auzāt aja, sa mirat Isusu š sa okrinīt la mulc lumje karje apljikat dāpā jel š začē: “Istina je,

ān Izrael na gāsāt p unu Židov karje krjadje kašā āsta karje nuje Židov karje aša krjadje.”¹⁰ Kānd sa tors akas ālja p karje kapetanu atrimjes, angāsāt p argatu likujit.

**Isusu uskrisnjaštje p
bijatu alu udovicāj**

¹¹ Dāpā aja Isusu apljikat ān trg karje s kima Nain. La sljedit učenikurlje aluj š mulc lumje.
¹² Kānd avinjit la upruapje la uša alu trguluj, baš atunča njeka lumje adučē p mort fālkov dān trg pānla gruapā s l āngruapā. Fālkovu karje amurit afost jedīnac la mamā, karje afost udovicā, š mulc lumje dān trg irja ku ja.
¹³ Kānd Domnu Isusu avizuto ja fost žau d ja š ja zās alu je: “Nu plānda!”¹⁴ Avinjit š adotaknit nosiljilje, a lumja karje la dučja astat. Isusu azās: “Fālkovulje, c zāk, skual!”¹⁵ Š fālkovu sa drikat š arubit, a Isusu azās alu mumušāj: “Jakāc kupilu alu tov”.

¹⁶ Toc sa mirat la sāla alu Dimizovuluj. L slavja š zāča: “Marje proroku trijaštje āntrā noj! Dimizov avinjit s ažutā alu

narodu aluj!”¹⁷ Š toc āntrā Židovja š ān altje lokurj auzāt aja če Isusu afukut.

**Ivan karje Bāťjazā trimjatje p
učenikurlje aluj s āntrijabā
jaštje Isusu Mesija**

(Mt 11,2–11)

¹⁸ Učenikurlje alu Ivan arubit alu Ivan d tot aja če Isusu afukut. Ivan akimat p doj (2) učenikurj aluj¹⁹ š lja trimjes la Domnu Isusu s l āntrjabje: “Ješt tu āla karje Dimizov aobečit k osā vije^b ili dal trjebje s štiptām p altu s vije?”

²⁰ Kānd jej avinjit la Isusu, azās lumjaja: “Ivan karje bāťjazā atrimjes p noj la tinje s t āntribām: ‘Ješt tu āla karje Dimizov aobečit k osā vije ili dal trjebje s štiptām p altu s vije?’”

²¹ Pānd jej afost ānklo, Isusu alikujit p mulc d bualā, d patjalā š d sufljeti alji rovj. Š alikujit p multā lumje karje vorbj s puatje s vjadā. ²² Atunča aodgovorit alor: “Fuđic š javic alu Ivan ča vizut š auzāt: vorbi vjadje, lumja karje nu puatje s umblā akuma umblā, lumja karje avut bualā p pjalje,^c

^a 7,17 *toc āntrā Židovj* – Ān grčki original skrije: “Judeja”. Aja puatje posebno s odnosask p trgu alu rimuluj ān južna Palestina, ali ān āsta stih s odnosāštje p općenito p tot pāmāntu ān karje atriġit Židovi. ^b 7,19 *karje Dimizov aobečit k osā vije* – Ān grčki original skrije: “āla karje trjebje s vije.” Aša s rubja d Mesija. ^c 7,22 *bualā p pjalje* – Vjez fusnota ān 4,27.

akuma je likujic, surdi audje, morcă s skuală, ș alu săračilor s rubjaštje Bună vorbă d Dimizov.
²³ Blagoslovit äla karje nu kadje än vjeră dän minje.”

²⁴ Känd apljikat učenikurlje alu Ivan, Isusu ančiput s rubjaskă alu multă lumje d Ivan. Jel azăs: “Aspljikat än lok undje nuje nimika. D karje om aspljikat änklo s vidjec? Dal aspljikat s vidjec p njeko karje kašă trstika karje vântu uljigăna? Nu! Nas pljikat aja s vidjec. ²⁵ Ili aspljikat s vidjec p omu karje mändru änbrăkat? Nu! K lumja karje aduče mändrje cualje ș trijaštje än bugacije s nalazaštje än palače alu caruluj. ²⁶ Aspljikat s vidjec p proroku? Da! Jel je maj marje prorok. ²⁷ Ivan je äla d karje je skris än Svântă pismă:

‘Jakă, trimjet p omu karje duče
 vorba amja
 s pljače la intja ata s
 pripremjackă drum d
 tinje.’*

²⁸ Punjec binje urjajke: d tuată lumje karje ikad atrijit nimilja nuje maj marje d Ivan. A ipak, än cara alu Dimizov, äla karje je maj mik je maj marje d jel.”^a

**Isusu ukurjaštje p vođilje
 alu Židovilor daja
 ča odbit p Ivan š p jel
 (Mt 11,12–19)**

²⁹ Tuată lumja karje apus urjajke la Isusu, čak ș poreznikurlje, već askultat poruka alu Ivan š p jej jel lja bătizat. Atunča, känd jej auzăt će Isusu azăs, sa složăt k Dimizov zaista atrimjes p Ivan s kjamje p narodu s s pokajaskă.^b ³⁰ Naprotiv, farizeji ș učitelji alu zakonu alu Mojsije aodbit planu alu Dimizov d jej daja ča odbit s lji bătjază Ivan.

³¹ Isusu azăs: “A ku činje s lji usporidjesk p lumja än asta vrijamje?^c P činje samănă? ³² Jej je kašă kupi karje šadje la tržnică ș unu p alt s strigă:

* **7,27** Mal 3,1 ^a **7,28** *maj marje d jel* – Isusu nu zăče k je Ivan nuje marje prorok. Zăče k je lumja karje adoživit blagoslovurj alu carăj alu Dimizovuluj, kašă äštja lumje (vjez stihurlje 18-23), zaista blagoslovic. Uživjaštje än stvarurj karje Ivan još na doživit. Lumja alu pămăntusta smatrjaštje p njeka lumje k je nevažni. Ali än cara alu Dimizov, Dimizov lji smatrjaštje k je važni. ^b **7,29** *sa složăt k Dimizov zaista atrimjes p Ivan s kjamje p narodu s s pokajaskă* – Än grčki original skrije: “opravdja p Dimizov”. D äšta kontekst, aja značaštje k sa slažăt k je drumu alu Dimizov, karje Ivan š Isusu rubja, bun. ^c **7,31** *lumja än asta vrijamje* – Än grčki original skrije: “lumja d äšta naraštaj”. Aja Isusu maj mult kima p älja karje aluj s protivja, posebno p vođilje alu Židovilor.

‘Noj amkántat vuavă
vjasăl kăntiĉ
š voj na žukat!
Noj amkántat vuavă
tužne kăntiĉ
a voj na plăns!’^a

³³ K, avinjit Ivan karje bătjază na mănkat mălaj niĉ vin na but,^b a začec: ‘Ăn jel je sufljetu alu rov!’ ³⁴ Jo, Bijatu alu Omuluj, avinjit karje amănkat š ambut, a začec: ‘Jakă, omu karje vrja mult s mălănĉe š s bja mult vin, ortaku alu poreznikuluj š ku grešnikurlje!’ ³⁵ Toc karje prihvatjaštje mudrost alu Dimizov razumjaštje k Dimizov atrimjes š p minje š p Ivan.”^c

**Isusu ānvacă k āla alu ĉinje mult
s oprostjaštje, mult š surută**
(Mt 26,6–13; Mk 14,3–9; Iv 12,1–8)

³⁶ Unu farizej akimat p Isusu s mălănĉe ku jel. Jel auntrat ān kašă alu farizej š alat loku la astal s

mălănĉe.^d ³⁷ Afost njeka mujarje, kunuskută ān trgula p grešala alu je. Ja adoznajit k Isusu mălănkă la farizej ān kašă. Š jakă, mujarja adus skumpă ulje karje miruasă ān mândru bukal. ³⁸ Š astat la piĉuarje đăpă Isusu. Anĉiput s plăngă š lakrmilje kădja p piĉuarje. Ku păru lja frikat, š lja surutat š lji uns ku skumpă ulje karje miruasă.

³⁹ Kănd avizut farizej karje akimat p Isusu, agăndit: “Kănd āsta om zaista arfi prorok, aštija ĉinje je mujarasta karje l dotaknjaštje, k ja je marje grešnică.”

⁴⁰ P aja Isusu ja zăs: “Šimune, am s c zăk nješto.”

A jel azăs: “Uĉiteljulje, zi!”

⁴¹ A Isusu azăs: “Doj (2) omurj duguja alu unu om banj. Unu om ja dugujit ĉinĉ sutje (500) kovanic d arđint,^e a altu om ĉinzăĉ (50). ⁴² A kum jej na vut dundje s āntuarkă, alu amiždoj aoprostit

^a 7,32 Isusu usporidjaštje p vođilje alu židovilor ku kupi karje je nikăžăc p ortaĉi alor k nu faĉe aja ĉe vrja. Kašă aša kupi, vođilje alu židovilor uznemiric đăn Ivan š Isusu k nu s ponašaštje kum alor s sviđaštje ili prihvatjaštje. ^b 7,33 *na mănkat mălaj niĉ vin na but* – Ivan trija grjev. Trija ān lok undje nuje nimika, mănka skakavacurj š med š s ānbrka ān cualje neudobne (vjez Mt 3,4; Mk 1,6). ^c 7,35 *Toc karje prihvatjaštje mudrost alu Dimizov razumjaštje k Dimizov atrimjes š p minje š p Ivan* – Ān grĉki original skrije: “Š mudrost opravdjaštje p tuatje kupi alu je”. Ān āsta kontekst, aja znaĉaštje k je lumja mudra kănd prihvatjaštje drumu karje rubja Ivan š Isusu. ^d 7,36 *alat loku la astal s mălănĉe* – Afost obiĉaju la posebna gozbă kašă āsta mănkarje k omurj mălănkă pănd zaĉe udobno pănglă astal. ^e 7,41 *kovanic d arđint* – Ān grĉki original skrije: “denari”. Denar afost kovanica d arđint alu rimulor. Vridja kašă una dnevnică d obiĉni radnik.

datorija. Atunča karje d jej doj (2) maj mult osā l vrja?”

⁴³ Šimun azās: “Gāndjesk alu āla karje maj mult oprostīt datorija.”

Azās Isusu: “Binje azās.”

⁴⁴ Atunča Isusu sa okrinīt la mujarje š zāče alu Šimun: “Vjez p asta mujarje? Jo auntrat ān kasā ata, ali tu nu maj dat apā s spāl pičuarilje, a ja aplāns š lakrmilje alu je akāzut p pičuarje a ja lja asplat š ku pāru mi lja frikat.

⁴⁵ Nu maj dučukit ku poljubacu, a ja, d kānd jo amuntrat na prestatīt s m surutje pičuarilje. ⁴⁶ Tu nu maj uns kapu ku ulja, a ja ku skumpā ulje karje miruasā auns pičuarilje.^a

⁴⁷ Dāče gāndješt k ja apokazāt atāta d marje ljubav? C zāk istinā: aja je daja če grešala alu je, š akā lja fost multā, afost oprostīt. Āla karje gāndjaštje k trjebje aluj ucārā s s oprostjaskā, āla vrja ucārā.”

⁴⁸ Atunča alu mujarje azās: “Zaista, grešala ata cam oprostīt.”

⁴⁹ Ālja karje afost ānklo ančiput āntri jej s rubjaskā: “Činje je āsta š grešala s oprostjaskā?”

⁵⁰ A jel zāče alu mujarje: “Daja čaj krizut, tu ta spasāt! S c dja Dimizov mir pānd plječ!”

Mujerilje karje sljedjaštje p Isusu

8 ¹ Majdatā d aja Isusu pljika p trgurj š p saturj s rubjaskā Bunā vorbā d cara alu Dimizov. Afost ku Isusu duavāsprjače (12) apostolurj ² š njeke mujerj karje Isusu lja likujit dāla sufljeti alji rovj š dāla bualā. Alja mujerj afost Marija karje afost d trg Magdala, dān karje Isusu aputirit šaptje (7) sufljeti alji rovj, ³ Ivana, karje afost mujarja alu Kuza karje irja upravitelju ān palače alu Herod,^b Suzana š multje altje mujerj. Jalje ku banji alor ažutat alu Isusuluj š alu apostolilor.

Isusu rubjaštje vorbā d om karje sijaštje sāmānca

(Mt 13,1–17; Mk 4,1–12)

⁴ Kānd pānglā Isusu sa strāns mulc lumje dān tot trgu, atunča Isusu lji rubja asta vorbā: ⁵ “Una zuvā aišāt omu s posijaskā sāmānca ān polje. Kānd aposijit, njeka sāmānca akāzut p drum š lumja umbla p aja š puji lja amānkat. ⁶ Njeka sāmānca akāzut p pāmānt undje jaštje buluvan š tek ča kriskut sa uskat daja

^a 7,46 Gostjamja ān kasā obično s nudja apa kum aputja s spalā pičuarilje, k većina lumje ili pljika daskulcj ili duča sandalje š ān kasā vinja ku pičuarilje pljinje d prašanā. Gostjamja isto s dočekujaštje ku poljubacu ān falkā, a alu lumje posebne s unda kapu ku mirosu alu dulče ku ulja d maslinā.

^b 8,3 Herod – Vjez 3,1 ku fusnota ānklo.

če narje apă. ⁷ Njeka sãmãnca akăzut ănră mărčinj ș mărčinjlje akriskut una ku jej ș ja sa ugușăt. ⁸ A njeka sãmãnca akăzut p bun pãmănt ș krjaštje ș rudjaštje d usută (100) d vorj.” Isusu azăs aja, ș astrigat: “Toc činje arje urjekj s audă, trjebje s puje urjajke ș s razumjaskă!”

Isusu ănvacă kum alta lumje s ponașăštje kănd audje vorba alu Dimizov
(Mt 13,10–23; Mk 4,10–25)

⁹ Učenikurlje alu Isusuluj la antribat če značăštje asta vorbă. ¹⁰ Isusu azăs: “Dopustit vuavă s razumic tajnilje d cara alu Dimizov. Ali koristjesk așa vorbje kănd jo ănvăc p alcă s ispunjaskă Svănta pismă:

‘S ujtă
a nu prepoznajaštje,
ș s audă,
a nu razumjaštje’.*

¹¹ Jakă če značăštje asta vorbă: sãmãnca je vorba alu Dimizov. ¹² A sãmãnca karje akăzut p drum prestavjaštje p ălja karje audje, ali vinje nikuratu ș adus vorba

alu Dimizov d inima alor așa s nu krjadje ș nu s spasaskă. ¹³ A sãmãnca karje akăzut p buluvan prestavjaštje p ălja karje audje, ku radost primjaštje vorba alu Dimizov, ali narje korjen. Ălja njeka vrijamje krjadje, a kănd vinje iskușjala prestanjaštje s krjadje. ¹⁴ A sãmãnca karje akăzut ăn mărčinj prestavjaštje p ăštja karje punje urjajke la vorba alu Dimizov, ali kum vrijamja trjače, p jej lji ugușăštje brigilje, bugucija ș tuatje užitkulje alu životuluj, daja jej nu duče plodu kopt. ¹⁵ A sãmãnca karje akăzut p bun pãmănt prestavjaštje p lumja karje ku bună ș ku poštena inimă păzaštje vorba alu Dimizov karje audje, jej pljakă maj dăpartje kănd je grjev, daja jej aduče bun plod.” ¹⁶ “Nimilja nu prindje lampa s viljaskă ku posuda ili s uaskundje dusu pat, njego s upuje p postolje așa toc ălja karje untră s puată s vjadă binje. ¹⁷ K tot čije ăviljit osă fije dăzvăljit ș tot čije skuns osă s štije ș osă vije p lumină. ¹⁸ Daja punjec binje urjajke k ăla karje păzaštje vorba amja osă razumjaskă mult, a p ălja karje nu păzaštje vorba amja osă s ja ș aja če găndjaštje k razumjaštje.”

* 8,10 Iz 6,9

**Jej karje fače voja alu
Dimizov je članurlje alu
familija alu Isusuluj**

(Mt 12,46–50; Mk 3,31–35)

¹⁹ Atunča muma š fracă alu Isusuluj avinjit s l vjadă, ali na putut s vije la jel k afost mulc lumje. ²⁰ Ajavit alu Isusuluj: “Mumuta š fracă alji tej stă afar š vrja s t vjadă.”

²¹ Kănd Isusu auzăt aja, azăs alu lumjej: “Ălja karje punje urjajke š askultă vorba alu Dimizov mije je ka muma š ka frac.”

**Isusu smirjaštje oluja
la apă Galileja**

(Mt 8,23–27; Mk 4,36–41)

²² Ăn una zuvă azăs Isusu alu učenikurlje aluj: “Tričem p alta partje la apă.” Jej auntrat ăn čamac š aotplovit. ²³ Pănd plovja, Isusu ančiput s kulčje. Š ančiput s suflje marje vânt. Vântu ančiput s fakă marj valurj karje ančiput s napunjaskă čamacu d apă š jej sa găsăt ăn rov.

²⁴ Jej avinjit la Isusu š la skulat š ja zăs: “Gospodarulje, Gospodarulje, tonim!”

A Isusu sa skulat, azapovidit alu vântuluj š alu valolor alji

marj s stja š jej sa smirit š afost tišina. ²⁵ Atunča Isusu azăs alu učenikurlje aluj: “Dăče nas krizut ăn minje?”

A učenikurlje sa spirjat š sa mirat. Azăs unji alu alc: “Činje āsta s zapovidjaskă čak š alu vântuluj š alu apăj, š punje urjajke la jel?”

**Isusu putirjaštje mulc
sufljjeti alji rovj dăn om**

(Mt 8,28–34; Mk 5,1–20)

²⁶ Avinjit ăn regija Gerasa,^a karje je p alta partje d apă d regija Galileja. ²⁷ Čim Isusu aišăt d čamac p obală, avinjit la intja alu Isusuluj njeki om dăn trg karje avut sufljeti alji rovj ăn jel. Već d mult kum nu sa brkat nič atrijit ăn kasă njego irja la mărmănc. ^{28–29} Multă vrijamje sufljeti alji rovj l cănja š akă lumja la ljiat p lanacurj š okove š l păza, jel rupja lanacu š sufljeti alji rovj l natirja s pljače ăn lok undje nuje nimika. Kănd omula avizut p Isusu, acăpat. Isusu azapovidit alu sufljeti alji rovj s jašă d omula. Akăzut la intja alu Isusuluj š astrigat: “Če vrjaj dăla minje, Isusulje, Bijatu alu Maj marje Dimizov? Mărog d tinje, nu m mučja!”

^a 8,26 *regija Gerasa* – Lumja karje atrijit ăn trgula Gerasa š ăn okolică na fost Židovj.

³⁰ Isusu la tribat: “Kum t kjem?” Jel začē: “Mulc^a”, k afost ān jel mulc sufljeti alji rovj. ³¹ Š sufljeti alji rovj ančiput mult s s ruadje d Isusu s nu naridjaskā s pljače ān jamā frzdā kraj undje osā fije kaznic.

³² A ānklo p djal mult porč s ranja. Sufljeti alji rovj sa rugat d Isusu s dopustjaskā s untrā ān porč š Isusu adopustit. ³³ Atunča sufljeti alji rovj aišāt d om š auntrat ān porč. Toc porči adat fuga ān zos dāpā djal ān apā š sa nikat.

³⁴ Kānd lumja karje pāza p porči avizut ča fost, afuđit š arazglasāt p trg š p saturj. ³⁵ A lumja avinjit s vjadje ča fost. Kānd jej ažuns, avizut p Isusu ku omu dān karje aišāt sufljeti alji rovj. Avizut p omu karje šadje š punja urjajke la Isusu, ānbrkat š bun ān kap. Š lumja sa spirjat. ³⁶ Jej karje avizut ča fost, arubit alu lumjaja kum Isusu likujit p omu ān karje afost sufljeti alji rovj. ³⁷ Tuatā lumja d regija Gerasa lja pukāt marje frikā, š arugat p Isusu s pljače dāla jej. Isusu auntrat ān čamac s pljače pisti apā āndrāt.

³⁸ Majdatā njego če Isusu š učenikurlje aluj aotplovit ān čamac, omu d karje sufljeti alji

rovj aišāt sa rugat mult d Isusu s puatā s rāmāje ku jel. Ali Isusu ja zās: ³⁹ “Āntuarčitje akas š zi alu toc če Dimizov afukut d tinje.” Atunča jel apljikat š razglasāt p tot trgu če ja fukut Isusu.

Isusu likujaštje p mujarja š adrikā p fata d more

(Mt 9,18–26; Mk 5,22–43)

⁴⁰ Multā lumje aštipta p Isusu s s āntuarkā dāpā alta partje d apā. Kānd Isusu ažuns, toc ku radostu la štiptat. ⁴¹ D dāturdatā avinjit omu karje sa kima Jair, karje irja vođa alu lumje karje s sastaja ān sinagogā. Akāzut la intja alu Isusuluj š mult sa rugat s vije ān kasa aluj. ⁴² Jel avut jedinicā fatā karje avut duavāsprjače (12) d aj karje irja p muartje.

Pānd Isusu pljika la Jair, mulc lumja l pindja dāpā pistot.

⁴³ Āntrā lumje irja mujerj karje duavāsprjače (12) d aj krvarja, š potrošāt tot ča vut p doktorjamje, ali nimilja na putut s ju likujaskā.

⁴⁴ Avinjit d drāt š apus māna p rubu alu cuala alu Isusuluj š odma aprestit s krvarjaskā.

⁴⁵ Antribat Isusu: “Činje apus māna p minje?”

^a 8,30 *Mulc* – Ān grčki original skrije: “Legija”. Legija afost rimska vorba d vuastje karje s odnosa p skupinā dān 6.000 vuastje. Aiča s koristjaštje d označālā d marje skupinā sufljeti alji rovj.

Š pänd toc azäs: “Nu jo”, Petar azäs: “Gospodarulje, multă lumje t pindje š t strände!”

⁴⁶ A Isusu azäs: “Njeko namjerno apus măna p minje. Amositit k šăla aišăt d minje.” ⁴⁷ Känd mujaraja saznajit k nu puatje s askundă k ja apus măna p Isusu, atrimurat d frikă š akăzut la intja alu Isusuluj š la intja alu tot narodu š lja zăs dăče apus măna p Isusu š kum odma sa likujit. ⁴⁸ A Isusu alu je azăs: “Fata amja, tu ta likujit daja ča krizut. S c dja Dimizov mir pänd plječ!”

⁴⁹ Känd Isusu još arubit alu mujaraja, avinjit njeko d kasă alu Jair^a ku poruka: “Camurit fata. Nu maj muča učitelju više.”

⁵⁰ Auzăt Isusu š azăs alu Jair: “Na vja frikă! Samo krjadje š ja osă fije binje!”

⁵¹ Känd Isusu avinjit ăn kasă alu Jair, Isusu adopustit samo alu Petar, alu Ivan, š alu Jakov, š alu tatăj š alu mamăj alu fataja s utrje ku jel. ⁵² Š toc karje već irja ăn kasă plăndja š tuguja dăpă ja. Isusu lja zăs: “Nu plăndec! Nuje muartă, njego s kulkă!”

⁵³ Atunča toc ančiput s s ljađe d jel daja ča štijut k je muartă.

⁵⁴ Isusu alato d mănă š astrigat: “Kupilulje, skual!” ⁵⁵ Š sufljetu sa tors š odma sa skulat. Isusu azăs s ji dja s mălănče. ⁵⁶ Roditelji alu je irja začudic, a Isusu ja naredit s nu zăkă alu nimilja če sa dogodit.

**Isusu trimjatje p apostoli
s rubjaskă Bună vorbă
š s likujaskă p bulnavi
(Mt 10,9–14; Mk 6,7–13)**

9 ¹ Isusu akimat la jel p duavăsprjače (12) apostolurj š lja dat šăla š autoritet s putirjaskă p sufljeti alji rovj š s puată s likujaskă p bulnavi. ² Lja trimjes s rubjaskă Bună vorbă d cara alu Dimizov š s likujaskă p bulnavi. ³ Isusu lja zăs: “Nimika nu lăc ku voj p drum: nič băcu, nič tašna, nič mălaju, nič banji, nič altje kămăšj! ⁴ ăn tuată kasa ăn karje untrăc s prenočic ănklo, răminjec ăn ja pänd god nu pljikăc ăn altu trg. ⁵ Undje p voj nu vu primjaštje, pänd išăc d trgula istrisăc prašăna dăpă pičuarje s lji upozoric p kazna alu Dimizov.”^b

⁶ Učenikurlje apljikat š umbla p saturj. Rubja Bună vorbă d Dimizov š likuja p lumja pistot.

^a 8,49 *Jair* – ăn grčki original skrije: “vođa alu sinagogăj”. ^b 9,5 *s lji upozoric p kazna alu Dimizov* – ăn grčki original skrije: “d svjedočala păntruv jej.” Aja afost znaku k apostoli lasă p lumjaja la sudbina alor. Alu lumjaja apřitit rovu s lji odbacaskă Dimizov daja ča odbacăt p glasnikurlje alu Dimizovuluj. Apostol Pavao fače ista stvar (vidjec Ap 18,6).

Herod je zbunjiti d Isusu

(Mt 14,1–2; Mk 6,14–16)

⁷ Herod, karje irja vladaru d regija Galileja,^a auzat tot če sa dogoditi š afost zbunjen daja če njeka lumje rubja: “Isusu je Ivan karje batjazā. Sa skulat dāla morc.”

⁸ Altu rubja: “Isusu je Ilija karje trjebje s vije.”^b Aldā trje (3) azās: “Isusu je unu d prorokurj karje majdatā atrijiti. Sa tors dāla morc.”

⁹ A Herod azās: “Jo amzās s taje kapu alu Ivan karje batjazā š nu puatje s fije k jel je mort. Činje atunča omusta d karje atāta aud?” Aša akātat prilikā s vjadā p Isusu.

Isusu rānjaštje maj mult d činč mij (5.000) d lumje

(Mt 14,13–21; Mk 6,32–44; Iv 6,1–13)

¹⁰ Kānd apostoli sa tors āndrāt undje irja Isusu, jej arubit aluj tot ča fukut. Atunča Isusu lja dus ku jel š apljikat s fije sāngur upruapje d trg karje sa kimat Betsaida. ¹¹ Mulc lumje asaznajiti aja š apljikat dāpā Isusu. Isusu lja primit š rubja Bunā vorbā d cara alu Dimizov š likuja p toc karje trjebje s likujaskā. ¹² Pānd akāzut

nuaptja, avinjit duavāsprjače (12) apostolurj la Isusu š ja zās: “Las p lumja s pljače p saturj š p okolicā s gāsaskā mānkarje š undje s s kulčje daja če ištjem aiča undje nuje nimika.”

¹³ A Isusu začē: “Voj lji nahranic.”

A jej začē: “Avjem samo činč (5) mālajur š doj (2) pještj. Dali s pljikām š s kumprām mānkarje d tot narodu?” ¹⁴ A lja fost njeđe činč mij (5.000) d vujniči.

Isusu p aja azās alu učenikurj aluj: “Zāčec alu lumjej s šagā ān grupje njeđe činzāč (50).” ¹⁵ Š učenikurlje afukut aša š lumja ašāžut. ¹⁶ Isusu alat činč (5) mālajurj š doj (2) pještj, sa ujtat ān čerj, š azahvaljit alu Dimizov d mānkarje š arupt mālaju š adat mālaju š pjaštje la učenikurj s podiljaskā alu lumjej. ¹⁷ Toc avut s mālānče kāt god aputut. Š još duavāsprjače (12) d korpje sa nakupiti d ostatkurj d mālaj š d pještj.

Petar priznajaštje k je Isusu Mesija

(Mt 16,13–23; Mk 8,27–33)

¹⁸ Maj ānklo, Isusu apljikat dāpartje dāla lumje s s ruadje š učenikurlje aluj apljikat ku jel.

^a 9,7 karje irja vladaru d regija Galileja – Ān grčki original skrije: “tetrarha”. Vjez fusnota d Herodu ān 3,1. ^b 9,8 Ilija karje trjebje s vije – Ilija afost unu dāla maj marje prorok d zavjetu alu Bātārn, karje Židovi očekuja s s āntuarkā (vjez Mal 3,23–24).

Känd Isusu aprestanit s s ruađe lja tribat: “Če rubjaštje lumja činje sânt jo?”

¹⁹ Jej aodgovorit: “Mulc inš zăče k ješt Ivan karje bătjază, alcă zăče k ješt Ilija,^a š alcă njeki zăče jar k ješt unu d prorokurj karje majdata atrijit š sa tors dăla morc.”

²⁰ A atunča Isusu azăs alu učenikurlje aluj: “A voj, če zăcec činje sânt jo?”

Petar zăče: “Tu ješt Kristu, spasitelju karje Dimizov atrimjes!”

²¹ A Isusu lja zapovjedit s nu zăkă alu nimilja. ²² Azăs: “Jo, Bijatu alu Omuluj, mora mult s patjesk. Vođilje alu židovilor, glavni popurlje, š učitelji d zakonu alu Mojsije mora s m odbacaskă. Mora s m umuară š aldă trje (3) zălje jo mora s fiuv adrikat dăla morc.”

**Isusu zăče kălja karje
vrja s l sljedjaskă mora s
fije spreman s patjaskă**

(Mt 16,24–28; Mk 8,34–9,1)

²³ Atunča Isusu azăs alu lumjej: “Akă njeko vrja s fije učeniku alu mjov mora s s odriknjaskă sângur d jel, š tuată zuva s ja kruča aluj

š s sljedjaskă p minje.^b ²⁴ K činje god vrja životu aluj s spasaskă, osă l pjargă; a činje god izgubjaštje životu aluj d minje, osă l spasaskă. ²⁵ Če koristjaštje alu omuluj akă dobidjaštje tot pământu, ali pjardje sângur p jel? ²⁶ Činje god arje rušunje d minje š d vorbilje alji mjalje, jo, Bijatu alu Omuluj, isto aša š d jel osă am rušunje känd jo vinja ku slava amja š ku slava alu Tatimjov š ku slava alu anđelilor alu svânt. ²⁷ Punjec urjajke k istina je: njeki dăla voj karje aiča stăc nusă muară pând nu vjadje cara alu Dimizov.”

**Petar, Ivan š Jakov vjadje
slava alu Isusuluj**

(Mt 17,1–13; Mk 9,2–13)

²⁸ Otrprilike opt (8) zălje dăpă aja če lja zăs aja, adus Isusu ku jel p Petar, p Ivan š p Jakov š apljikat p djal s s ruađe. ²⁹ Š pând Isusu s ruga, lica aluj sa promjenit, a cualjilje ja sjajit čisto albă. ³⁰ Dăturdată, doj (2) omurj sa pojavit š arubit ku Isusu. Ālja afost Mojsije š proroku Ilija. ³¹ Sa pojavit ân marje sjaj š arubit ku Isusu d

^a 9,19 Ilija – Vjez fusnota ân 9,8.

^b 9,23 Ān cara alu Rimuluj toc aštijut k kručja afost kazna p muartje. Kriminalcu karje je osudit obično aduče ravna gredă pânla lok undje osă fije razapnjit. Känd akoristit asta slikă, Isusu avrut s zăkă akă jej vrja s fije učenikurlje aluj, mora s lasă če jej vrja š s fije spremni s askultje p Isusu, čak š s fije spremni s muară pântruv jel.

išjala aluj d pământusta,^a karje Isusu uskoro osă fakă ăn Jeruzalem s ispunjaskă voja alu Dimizov.

³² Pănd Isusu s ruga, Petar š jej karje afost ku jel lja pukat somnu. Kănd sa skulat, avizut marje lumină karje vinje dăla Isusu š doj (2) omurj karje astat pânglă jel. ³³ Pănd Mojsije š Ilija sa sprimit s pljače dăla Isusu, Petar azăs alu Isusuluj, ali nič jel na štijut če rubjaštje: “Gospodarulje, binje je če ištjem aiča ku voj. Fičem trje (3) kolibje: una cije, una alu Mojsije, š una alu Ilije.” ³⁴ Pănd Petar aja arubit, sa pojavit oblaku, lja prekrijit š alor irja frikă.

³⁵ Dimizov lja rubit dăn oblak: “Ăsta je Bijatu alu mjov karje jo lam kuljes s fije caru! P jel skultac!” ³⁶ Š kănd jej auzăt glasu, avizut samo p Isusu. Jej atikut ăn zuviljalja š alu nimilja na rubit d aja če jej avizut.

Isusu putirjaštje p sufljet alu rov dăn kupil

(Mt 17,14–19; Mk 9,14–29)

³⁷ Kănd alta zuvă sa dat ăn zos dăpă djaj, multje lumje karje irja ačija avinjit la Isusu. ³⁸ Dăturdată,

njeki om ănră multje lumje astrigat š sa rugat mult d jel: “Učiteljulje, ujtijtje la bijatu alu mjov, k jel je jedini kupil alu mjov. ³⁹ Jakă, sufljet alu rov mult vorj l pukă š dăturdată jel ăncapje s căpje. La runkă ăn grčurj š ji pljika pjena p gură. Š nu l lasă pănă god skroz nu l iscrpijaštje. ⁴⁰ Ma rugat d učenikurlje alji tjalje s l putirjaskă, ali na putut.”

⁴¹ Atunča Isusu azăs: “Lumjo karje trijic ăn vrijamjasta, voj nu kridjec š ištjec strikac! Jo amfost ku voj atăta d mult š jar nu kridjec. M trjeb kăt mora s trpjesk p voj? Duj aiča p bijatu alu tov!”

⁴² Š pănd bijatu avinjit la Isusu, sufljetu alu rov la duburăt š jel ančiput s s grčaskă. A Isusu alu sufljetuluj alu rov azapovjedit s jašă š alikujit p bijatu š la dat la tatusov. ⁴³ Toc karje irja ačija sa mirat d moć alu Dimizov.

Isusu jar rubjaštje d muartja aluj

(Mt 17,22–23; Mk 9,30–32)

Pănd toc sa mirat la asta š la tot če Isusu fače, jel azăs alu učenikurlje aluj: ⁴⁴ “Punjec binje urjajke če vu zăk: Još ucără lumja

^a 9,31 d *išjala aluj d pământusta* – Ăn grčki original skrije: “d išjala aluj”. Asta frază vjerovatno ukazaštje p muartja alu Isusuluj š uskrisnjala kašă marje djela d spasjală karje uskoro osă fije ostvarită. Arfi aja slično kašă išjala d zavjetu alu Bătărŋ, kănd Dimizov aoslobodit p lumja aluj karje afost argac ăn Egipat.

osa predajaskā p minje, p Bijatu alu Omuluj, ān vlastu la dušmanji alji mjej.”⁴⁵ Ali jej na štijut če jel avrut s zākā. Aja značalā afost skuns dāla jej. Jej na putut s razumjaskā š lja fost frikā s l āntrjabje d aja.

Ponizni je maj marje ān cara alu Dimizov

(Mt 18,1–5; Mk 9,33–37)

⁴⁶ Učenikurlje ančiput s raspravljaskā činje dāla jej maj marje. ⁴⁷ Aštijut d čaja raspravljaštje Isusu daja alat p kupilu, š la pus pānglā jel. ⁴⁸ Š Isusu lja zās: “Činje ku drag primjaštje p kupilusta pāntruv minje, primjaštje š p minje. A činje p minje primjaštje, primjaštje š p Dimizov karje ma trimjes. Istina je: činje je maj mik āntrā voj toc, āla je maj marje!”

Činje nuje pāntruv voj, āla je ku voj

(Mk 9,38–40)

⁴⁹ Ivan p asta azās alu Isusuluj: “Gospodarulje, noj avizut p

njeko karje ān lumilje alu tov zapovidjaštje alu sufļjeti alji rovj s jašā d lumje. Noj amzās aluj s nu fakā aja daja če nuje učeniku alu tov kašā če ištjem noj.”

⁵⁰ Isusu azās: “Nu branic! Akā njeko nu lukrjazā pāntruv voj, jel atunča lukrjazā ku voj!”

Samarijanci nu prihvataštje p Isusu pānd jel putujaštje ān Jeruzalem

⁵¹ Kānd s približa vrijamja s ja Dimizov p Isusu ān čerj, Isusu aodlučit k avinjit vrijamja s pljače ān Jeruzalem, ⁵² š atunča atrimjes p glasnici la intja aluj. Glasnici apljikat š auntrat ān sat ān regija Samarija s ji pripremjaškā če ji trjebje. ⁵³ A ānklo lumja na vurut s l primjaskā daja če pljika ān Jeruzalem.^a ⁵⁴ Kānd učenikurlje Jakov š Ivan auzāt k lumja ān Samarija na primit p Isusu, jej azās: “Domnulje, vrjaj s zapovidim s lja pringā foku dān čerj?”^b ⁵⁵ A Isusu sa okrnit š lja ukorit p Jakov š p Ivan s nu fakā aja. ⁵⁶ Atunča Isusu š učenikurlje aluj apljikat ān altu sat.

^a 9,53 Židovi š Samarijanci s mrza š nu sa slaža pānglā aja undje trjebje s štujaskā p Dimizov (vjezl 4,20). Samarijanci nu podrža p Židovi karje putuja ān Jeruzalem s puatā s s klanjaskā alu Dimizov ān hramula. ^b 9,54 Ān zavjetu alu Bātār, njeki car rov d trg Samarije atrimjes vuastja s apukā p proroku Ilija. Ali p vorba alu Ilije, foku sa slubuzāt d čerj š lja uništīt (2 Car 1,10–12). Jakov š Ivan vjerovatno agāndit k je kašā proroku alu marje Ilija š agāndit k Dimizov vrja s fakā isto ān asta situacije.

**Nusă fije uşurje alu ălja
karje sljedjaştje p Isusu**

(Mt 8,19–22)

⁵⁷ Pănd jej još pljika p drum,
njeko azăs alu Isusuluj: “Pljek dăpă
tinje undje god tu plječ.”

⁵⁸ Isusu ja zăs: “Lisica arje jamă
ş puji arje kujb, a jo, Bijatu
alu Omuluj, nam lok alu mjov
d kulkat.”

⁵⁹ Atunča Isusu azăs alu altuluj:
“Vină dăpă minje!”

A jel azăs: “Domnulje, lasămă
majdată s pljek s ăngrop p
tatimjov.”

⁶⁰ Isusu ja zăs: “Las p morcă s
gruapje p alor morcă,^a a tu fuđ ş
rubjaştje alu alcilor Bună vorbă d
cara alu Dimizov.”

⁶¹ Ş još njeko začje: “Domnulje,
viuv dăpă tinje, ali dopustjaştjem
majdată s m oprostijesk ku
ukućanjji mje.”

⁶² Isusu ja zăs: “Akă ăncepj s
orjeştj ravno, a t ujc dăpă tinje,
tu nu poc s služăştj ăn cara alu
Dimizov.”

**Isusu trimjatje p şaptjezăč ş
doj (72) ućenikurj**

(Mt 11,21–27; 13,16–17)

10¹ Domnu Isusu dăpă aja
akuljes ănră jej şaptjezăč
ş doj (72) alcă ućenikurj^b ş atrimjes
kătă doj (2) s pljače la intja aluj ăn
tot trgu ş ăn tot loku undje Isusu
atribut s pljače. ² Kănd sa sprimit
s pljače lja zăs: “Berba je marje,
ali radnič jaştje uncără.^c Berba
pripadnjaştje alu Domnuluj, daja
rugăcăvă la jel s trimjată još maj
mult radnič ăn berbă. ³ Ăncipjec
akuma, ali păzăcăvă k trimjet p
voj kaşă p vojilje ănră lumje karje
kaşă lupurj. ⁴ Nu dućec ku voj nič
banj, nič taşna, nič altje sandalje.
Nu stăc p drum ku lumja s nu
prijec vrijamja.

⁵ Ăn tuată kasa ăn karje untrăc
s prenoćic ănklo, majdată začec:
‘S dja Dimizov miru alu toc ăn
asta kaşă!’ ⁶ Akă ăn aja kaşă jaştje
omu karje vrja miru ku Dimizov,
jel osă ajbje miru ku karje voj la
blagoslovit. Akă ănklo nuje om
karje vrja miru ku Dimizov, jel
nusă primjaskă ăla miru ku karje

^a **9,60** *Las p morcă s gruapje p alor morcă* – Isusu nu găndjaştje doslovno k morci ăngruapă p morcă. Aja je metafora d ălja karje nu sljedjaştje p Isusu ş ku sufljetu je morc. Poanta je ăn aja k ućenikurje nu kutjază s dopustjaskă alu nimilja s lji zadrăžaskă dăla pratjala alu Isusuluj. ^b **10,1** *şaptjezăč ş doj (72)* – Ăn njeki grčki rukopisurj skrije k afost şaptjezăč (70) ućenikurj, aiča ş ăn 17. stih. ^c **10,2** *Berba je marje, ali radnič jaştje uncără* – Isusu vrja s zăkă k jaştje multă lumje karje sprimic s untră ăn cara alu Dimizov, ali nuje dosta ućenikurj s ănvacă ş s aţutje alu lumje.

voj la blagoslovit. ⁷ Nu vu preselic d kašā ān kašā! Boravic ān aja kašā pānd fic ān trgula š nu fic rušānošj s mǎnkāc š s bjec aja če vu dā, k kum začem: Radniku azaslužāt plata aluj.

⁸ Ali ān tot trgu ān karje untrāc š ānklo vu primjaštje fic zadovoljni ku aja če god vu dā s mǎnkāc.

⁹ Likujic ānklo p lumja karje bulnavj š začec alor: ‘Asta aratā k cara alu Dimizov avinjit la voj!’

¹⁰ Ali ān tot trgu ān karje untrāc š ānklo nu vu primjaštje, išac la ulicilje aluj š začec: ¹¹ ‘Čak frikām š prašāna d trgu alu vostru karje sa ljipit p pičuarje alu anuaštrje s vu upozorim p kazna alu Dimizov! Ali štijec k avinjit cara alu Dimizov!’

¹² Vu zāk: Kānd vinja vrijamja d sud osā fije majušurje alu lumjej ruavā dān trg Sodoma^a njego alu lumjej dān trgula!”

¹³ Isusu azās: “Grjev vuavā, lumjo ān trg Korozaín! Grjev vuavā,

lumjo ān trg Betsaida! Akā njeko afukut čudurj āntrā lumje poganā ān trg Tir š ān trg Sidon^b karje jo afukut āntrā voj, jej već d kānd s okrinja dāla rov. Adučja cualje hrapave š šidja ān činušā s pokazaskā žalostu.^c ¹⁴ Daja osā fije majušurje ān zuvā d sud alu lumje ān Tir š ān Sidon njego vuavā ān Korozaín š Betsaida! ¹⁵ A voj, lumjo ān trg Kafarnaum, voj sigurno nusā vu drikāc pānla čerj samo daja če jo amfost āntrā voj! Nu! Voj osā vu slubudjec ānklo undje loku d kaznit.^{d,e}

¹⁶ Atunča azās alu šaptjezāč š doj (72) učenikurj: “Kānd njeko punje urjajke la voj, aja je kašā kum punje urjajke la minje. Š kānd odbacaštje p voj aja je kašā kum odbacaštje p minje. A kānd njeko odbacaštje p minje aja je kašā kum odbacaštje p Dimizov karje ma trimjes.”

^a **10,12 Sodoma** – Sodoma afost trg karje Dimizov auništit k lumja aluj afost atāta d rovj (vidjec Post 18,16–19,28). ^b **10,13 trg Tir š ān trg Sidon** afost doj (2) važne trgovj ān Fenicija undje trija poganji. Sa smjestit la obalā Sredozemne apā sjevernozapadno dāla Galileja akuma ān južnom Libanonu. ^c **10,13 Adučja cualje hrapave š šidja ān činušā s pokazaskā žalostu** – Cualje hrapave irja grubje, njegru matrijalu karje afost fukut d pār alu krapāj ili devāj. Lumja adučja aja cualje hrapave š šidja ān činušā s puatā s pokazaskā žalostu š očaj. Maj mult fiča aja kānd s ruga d oprost š kāta s lja ažutā Dimizov. ^d **10,15 ānklo undje loku d kaznit** – Ān grčki original skrije: “Had”. Vjez rječniku. ^e **10,15 Isusu aprovođit multā vrijeme ān trgu Kafarnaum š afukut mult čudurj.** Daja multā lumje ān trgula agāndit k aja značaštje k je Dimizov zadovoljit ku jej. Međutim, nikad nu sa pokajit d grešala alor š akā avut privilegije š prednost če atāta vorj auzāt d Isusu. Umjesto s primjaskā maj marje častu, Dimizov osā kaznjaskā p ālja karje nu s pokajaštje.

**Šaptježáč š doj (72) učenikurj s
 ǎntuarče š Isusu s
 zahvaljaštje alu Dimizov
 (Mt 11,25–27; 13,16–17)**

¹⁷ Kǎnd sa tors šaptježáč š doj (72) d učenikurj la Isusu, ku drag azās: “Domnulje, čak š sufljeti alji rovj askultǎ kǎnd lji zapovidim ǎn lumje alu tov.”

¹⁸ A Isusu lja zās: “Štiuv, k amvizut p Sotona kum akǎzut d čerj ka sklipjala.^a ¹⁹ Vidjec, jo amdat vuavǎ tuatǎ sǎla š autoritetu p Sotona, dušmanu alu Dimizov, s gazáč šǎrpj š škorpionurj.^b Nimika vuavǎ nu puatje s naudjaskǎ.

²⁰ Ali nu vu radujic samo daja če p voj sufljeti alji rovj askultǎ, njego maj mult radujicǎvǎ daja če Dimizov askris lumilje alji voštri p popis ǎn čerj.”^c

²¹ Atunča Sufletu alu Svǎntuluj aispunit p Isusu ku radostu š Isusu

azās alu Dimizov: “T slavjesk, Tato, tu karje vladješt ku čerju š ku pǎmǎntu, čaj skuns istina d cara ata dǎla lumje karje gǎndjaštje k je mudri š mintošj š če pokazǎštj aja alu lumje karje kašǎ kupi karje vrjaj s ǎnvacǎ. Da, Tato, cije s svidaštje s fač aja aša.”

²² Atunča Isusu azās: “Tata alu mjov ma dat tot če jel arje. Samo Tata binje kunuaštje činje sǎnt jo, Bijatu aluj, š samo jo, Bijatu aluj, š ǎlja alu činje jo odlučjesk s l otkrijesk, binje kunuaštje činje je Tata.”

²³ Maj ǎnklo, kǎnd afost sǎngur ku učenikurlje aluj, š ja azās: “Nurukošj ǎlja karje vjadje aja če vidjec voj. ²⁴ K istina je, mulc prorokurj š carurj avrut s vjadǎ aja če voj vidjec, ali na vizut; avrut s audǎ aja če voj audjec, ali na uzǎt.”

^a **10,18** Isusu aiča rubjaštje kašǎ proroku karje vjadje uništjala alu Sotonej. ǎn vlastita službǎ aluj, a akuma š ǎn služba alu učenikurlje aluj, jel vjadje binje znaku k cara alu Dimizov vinje ku snaga š aduče porazu alu Sotonej (vjez 11,20; Iv 12,31; Rim 16,20; Otk 12,7–10; 20,1–3, 10). ^b **10,19 šǎrpj š škorpionurj** – Isusu vjerovatno usporidjaštje šǎrpji š škorpionurlje ku sufljeti alji rovj kašǎ ǎlja d karje učenikurlje rubjaštje ǎn 17. stih. Sufletu alji rovj je kašǎ šǎrpji š škorpionurlje k je opasni š fače štetǎ alu lumjej. ^c **10,20 Dimizov askris lumilje alji voštri p popis ǎn čerj** – Doj trje odlomakurj ǎn Biblije rubjaštje d knjiga ǎn čerj ǎn karje je skris lumilje alu tot narodu alu Dimizov (Ps 69,28; Fil 4,3; Žid 12,23; Otk 3,5; 13,8; 17,8; 20,12, 15; 21,27). Aja knjigǎ njekad s kjamǎ knjiga d život. P načinula Dimizov potičaštje narodu aluj aša če lja zās s razumjaskǎ k jej pripadnjaštje aluj, a jel nikad nu lji mujtǎ.

**Isusu rubjaštje vorbă d om
karje trijaštje ăn Samarije
karje irja pljin d milă**

(Mt 22,34–40; Mk 12,28–31)

²⁵ Udată kănd Isusu ănvăca, njei učitelj alu zakonu alu Mojsije sa skulat š antribat p Isusu s l iskušaskă: “Učiteljulje, če trjebje s fak s primjesk vječni život ku Dimizov?”

²⁶ A Isusu ja zăs: “Če skrije ăn zakonu alu Mojsije? Če tu razumještj če začē?” ²⁷ Omu azăs: “Zakonu začē: ‘Vrja p Domnu, Dimizov alu tov, ku tuată inima ata š ku tot sufljetu alu tov š ku tuată snaga ata š ku tuatje mincilje alji tjalje’* š ‘vrja p bližnji alu tov kum vrjaj sāngur p tinje.’”*

²⁸ Isusu ja zăs: “Binje ajzăs. Făj aša š osă primješt vječni život.”

²⁹ Ali omu avrut s s spalje,^a š aša jel ăntrijabă p Isusu: “D činje rubjaštje kănd zakonu začē ‘bližnji alu mjov’?”

³⁰ Isusu aodgovorit ku asta vorbă: “Njei om putuja dăn Jeruzalem ăn trg Jerihon š la napadnit fărăčoši š alat tot dăpă jel, la butut š apljikat. Š p omula alăsat s zakă skoro mort.

³¹ Trjače p drumula slučajno popa alu židovilor. Kănd avizut p omu karje skoro mort, la zaobiđit š apljikat maj dăpartje. ³² Isto aša pānglă lokula avinjit atunča š levitu, pomoćniku ăn Hram. Kănd la vizut, š jel la zaobiđit š apljikat maj dăpartje.

³³ Atunča njei omu d regija Samarija^b trjače p drumula. Kănd avizut p omula, ja fost žau d jel.

³⁴ Avinjit la upruapje d jel, ja spălāt răznilje ku ulje š ku vinu^c š ja ănvilijat ku trijanca. La drikat atunča p magarac aluj š la dus ăn gostijonă š ănklo anastavit s s pobrinjaskă d jel. ³⁵ Mănje zuvă jel adat duavă (2) kovanic d ardint^d alu gazdăj alu gostijonăj, š ja zăs: ‘Brinjaštite d jel š akă maj

* **10,27** ZakPon 6,5 * **10,27** Lev 19,18 ^a **10,29** avrut s s spalje – Ăn grčki original skrije: “avrut s s opravdjaskă”. Ăn kontekstula, asta izjavă najvjerojatnije značaštje k ăsta učitelju d zakonu alu Mojsije avrut jar s iskušaskă p Isusu, s pokazaskă kum Isusu zapravo na razumit kum pravilno s tumačaštje zakonu. Alta mogućnost je k avrut s pokazaskă k askultă zakonu alu Dimizov, š akă nu sa ponašăt binje kătri tuată lumje. Ăn ăla slučaj aja puatje s s prevodjaskă kašă “Avrut s opravdjaskă ponašala aluj”. ^b **10,33** Židovi š Samarijanci afost marj dušmanj (vjez “Samarijanci” ăn rječnik). Židovi mrza p Samarijanci š prepostavlja k jej je lumja ruavă karje azaslužăt s lji kaznjaskă Dimizov. ^c **10,34** ku ulje š ku vinu – Jej s koristja kašă ljaku ăn ăla pămănt. Ulja alu maslinej s koristja d smirjală d bolurj š zaštita d pjalje uskată (vjez Iz 1,6). Vinu s koristja kašă dezinficijens. ^d **10,35** kovanic d ardint – Ăn grčki original skrije: “denari”. Denar afost banji alu rimulor d ardint. Vridja kašă dnevnică d obični radnik.

mult putrošajtj, c plătjesk känd m änturča.”

³⁶ A Isusu antribat p učitelju d zakon alu Mojsije: “Če gändješt? Karje d äštja trje (3) alu omuluj sa pokazät k je bližnji alu omula karje la napadnit fărăčoši?”

³⁷ Azäs učitelju d zakon alu Mojsije: “Äla karje ja pokazät milä.”

Isusu ja azäs: “Binje ajzäs. Fuđ š faj kum š jel afukut.”

Isusu vinje än posjetä la Marta š la Marija

³⁸ Pänd Isusu š učenikurlje aluj nastavja s putujaskä kättri Jeruzalem, auntrat än unu sat. Ačija afost njeka mujarje karje s kima Marta. La primit än kasa alu je. ³⁹ Avut sorä karje s kima Marija. Pänd Domnu Isusu änväca, Marija šidja š punja urjajke. ⁴⁰ A Marta afost mult zabrinutä k mora s pripremjackä tuatä mänkarja, pa ja avinjit s s žaljackä: “Domnulje, nu c brigä č sorimja ma lăsat sāngurä s lukrjez tot lukru? Zi alu je s m ažutje!”

⁴¹ Ali Domnu Isusu ja zäs: “Draga Marta! Nu trjebje s t brinještj š t uznemirještj d aja č gändješt k trjebje. ⁴² A una stvar karje trjebje s puj urjajke la vorba amja. Marija

aja ashvatit, š aja nusä fije lat dăla ja.”

Isusu änvacä d molitvă

(Mt 6,9–13; 7,7–11)

11 ¹ Udatä Isusu sa rugat la njeki lok. Känd azavršät ku rugala, avinjit la jel unu d učenikurj š azäs: “Domnulje, änvacä p noj s nji rugäm kum Ivan karje bătjazä anvacat p učenikurlje aluj.”

² Isusu lja zäs: “Känd rugăc, zăčec: “Tato än čerj, s s štujaskä lumilje alu tov asvânt. Aduj cara ata p tot pămăntu. ³ Adă nuavă mănkarje karje trjebje tuatä zuva ⁴ š oprostjaštje anuastră grešala, k š noj oprostim alu älja karje grešaštje pāntruv noj. Nu da s kidjem än kušnje.”

⁵ Atunča Isusu azäs alu učenikurlje aluj: “Akă plječ än ponoč la ortaku alu tov š ji zăč: ‘Adăm trje (3) mălajurj, ⁶ k ma vinjit ortaku än gostjamje, a nam s idauv nimik d mănkat!’, če osă zăkă ortaku? ⁷ Dali nusă zăkă: ‘Nu m uznemirja! Uša je već än kisă, a kupi je än pat k nu pot akuma s m skol s c dau!’ ⁸ Ali vu zăk: čak š akă omula nu s skuală daja če ješt ortak aluj, š nu c dă nimika, osă skuală daja če mult l rođ frzdă rušanje. Š osă zdja atăta kăt cije trjebje.

⁹Š daja vu zāk: Nu odustanic! Rugāc p Dimizov š osā dobidic! Kātāc š osā gāsāc! Bitjec la ušā š osā s vu dāškidje! ¹⁰Činje god ruagā p Dimizov, primjaštje. Činje god katā, gāsaštje. Činje god batje, uša s ji dāškidje.

¹¹Voj karje ištjec tatje, če afiča voj kānd bijatu alu vostru katā pjaštje? Dal voj ja da šarpje? Nu! ¹²Ili akā bijatu alu vostru katā vov dāla voj, dal voj ja da škorpijon? Nu! ¹³Akā voj, karje ištjec rovj, štijec s dāc alu kupi alu voštri bunje darurj, atunča kāt maj mult alu vostru Tata ān čerj osā darujaskā p Sufljetu alu Svāntuluj alu ālja karje l ruagā?”

Isusu putirjaštje p sufljetu alu rovj ku sāla alu Dimizovuluj, a nu ku sāla alu Sotonāj

(Mt 12,22–30; Mk 3,22–27)

¹⁴Isusu una zuvā aputirit p sufljetu alu rovj karje nu ja dat alu omuluj s rubjaskā. Kānd sufljetu alu rovj aišāt, omu arubit š mulc lumje sa mirat. ¹⁵Ali njeķi dāla jej azās: “Jel putirjaštje sufljeti alji rovj daja če ji žutā Beelzebul,^a karje je vladaru alu toc sufljeti alji rovj.” ¹⁶A alci avrut s la puče ān

zamkā š akātat s idja njeķi znak kašā dokazu k Dimizov la trimjes.

¹⁷A Isusu aštijut če gāndjaštje, pa lja zās: “Akā lumja ān ista carā s burjaštje āntrā jej, osā propanjaskā cara alor. Akā familija ān ista kasā s burjaštje āntrā jej, osā s raspadnjaskā familija alor. ¹⁸Voj zāčec k jo ku sāla alu Beelzebul putirjesk p sufljeti alji rovj. Aja atunča značaštje k š ālja karje je ān cara alu Sotonāj s burjaštje āntrā jej. Kum atunča cara aluj s rāmāje? ¹⁹A čije ku učenikurlje alji voštri karje putirjaštje p sufljeti alji rovj? Akā, kašā kum zāčec, jo putirjesk p sufljeti alji rovj ku sāla alu Beelzebul, atunča mora aja s fakā š učenikurlje alji voštri ku sāla alu Beelzebul. Sigurno nusā slažaštje. Učenikurlje alji voštri osā zākā k Beelzebul nu s burjaštje sāngur pāntruv jel. ²⁰Ali daja če jo p sufljeti alji rovj putirjesk ku sāla alu Dimizov, atunča aja aratā k la voj avinjit cara alu Dimizov. ²¹Kānd capān omu karje arje bunā oružije pāzaštje palača aluj, tot če arje je sigurno. ²²Ali kānd l napadnjaštje maj capān d jel, l savladjaštje š ija tuatā oružija ān karje sa uzdit dušmanu aluj. Alat

^a **11,15** Beelzebul afost lumilje d dimizov pogan karje lumja poganā l štuja d mult. Ān vřijamja alu Isusuluj, Židovi l koristja ka altu lumilje d Sotonā.

tot će omula avut š apodiljit ku lumja aluj.^a

²³ Āla karje nuje ān partja amja, jel je pāntruv minje; āla karje ku minje nu strānde vojilje, jel lji putirjaštje.”

Isusu rubjaštje vorbā d om alu karje ja fost maj rov njego maj datā

(Mt 12,43–45)

²⁴ Atunča Isusu azās asta vorbā: “Kānd sufljetu alu rov jašā d om, lutjaštje p pustinje š katā lok s odmorijaskā. Kānd nu l gāsaštje, azās sāngur aluj: ‘M tork ān om ān karje maj datā atrijit dān karje aišāt.’ ²⁵ Kānd sa tors, gāsaštje k je omula kašā kasa karje je čistitā š uredna, ali gualā. ²⁶ Atunča sa dus s adukā p alcā šaptje (7) sufljeti alji rovj još maj rov d jel, š toc untrā ān om š ān jel trijaštje. Š na kraju postanjaštje alu omuluj maj rov njego će irja maj datā njego ča pljikat sufljetu alu rov.”

Nurukošj ālja karje punje urjajke la Dimizov

²⁷ Pānd Isusu rubja d aštja stvarurj, njeka mujarje d multā lumje astrigat: “Kum je binje alu mujarje karje ta dus š ca dat s suđ p tjeptu alu je!”

²⁸ Isusu azās: “Još je maj binje alor karje audje vorba alu Dimizov š askultā.”

Isusu je maj marje d caru Salomon š d proroku Jona, ali lumja nu vrja s krjadā

(Mt 12,38–42; Mk 8,12)

²⁹ Maj mult š maj mult lumje vinja la Isusu. Atunča Isusu lja zās: “Lumja ān asta vřijamje^b je rovj. Vřja s fak znak kašā dokazu k Dimizov ma trimjes, ali nusā dobidjaštje ničunu znak osim znaku karje Dimizov adat d mult alu lumjej ān vřijamja alu prorokuluj Jonej^c kānd Dimizov la spasāt dāla muartje. ³⁰ Baš kašā kum sa dogodit ku Jona afost znaku alu lumjej karje atrijit ān trg

^a 11,22 Asta rubjaštje d Isusu karje pobidjaštje p Sotona š p aluj sufljeti alji rovj kašā kum Isusu maj capān om karje ja aja će pripadnjaštje alu om capān. ^b 11,29 Lumja ān asta vřijamje – Vjez fusnota ān 7,31. ^c 11,29 znaku...alu prorokuluj Jonej – P Jona angicāt marje pjaštje, atunča Dimizov la skos d burta alu marje pjaštje (vjez Jon 2,1, 11). Isusu d događajula rubja kašā k je slika karje prestavljaštje muartja aluj š uskrisnjala (vjez Mt 12,39–40).

Niniva k Dimizov la trimjes, isto aja, aša osă dogudjaskă ku minje, Bijatu alu Omuluj, osă fije znaku alu lumje ăn asta vřijamje.^a

³¹ La zuvă kănd Dimizov osă sudjaskă alu pămăntuluj, carica karje d mult avladit p pămănt alu Jugu^b osă skuală š osă svjedočaskă păntřuv lumje ăn asta vřijamje daja če ja avinjit d dăpartje s audă p caru Salomon karje avut mult mudrost, a jakă, ku voj je aiča njeko maj marje d Salomon.

³² La zuvă kănd Dimizov osă sudjaskă alu pămăntuluj, lumja karje atriĳit ăn trg Niniva osă skuală š osă svjedočaskă păntřuv lumja ăn asta vřijamje daja če jej sa okřinit dăla rov alor kănd Jona alor arubit, a jakă, ku voj je aiča njeko maj marje d Jona!”

Ănvăcala alu Isusuluj je kašă lumina karje dă alu lumjej s vjadă

(Mt 6,22–23)

³³ Isusu azăs: “Nimilja nu prindje lampa s uaskundă ili s upuje dusu košară, već daja s upuje p loku alu je aša kum toc karje utră s puată s vjadă binje.^c ³⁴ Vojku alu tov je ka lampa d tjelă. Akă vojku alu tov bun, poc binje s vjez, ali akă vojku alu tov nuje bun, nu poc s vjez nimika.^d ³⁵ Daja păzaštje s nu găndještj k poc binje s vjez, već zapravo nu poc nimika s vjez.

³⁶ Daja, akă poc binje s vjez š akă nuje nimika d tinje skuns, tot poc s vjez. Osă fije kašă če ješt ăn sobă ku lampa karje c dă s vjez.”

^a **11,30** kum sa dogodit ku Jona afost znaku alu lumjej karje atriĳit ăn trg Niniva k Dimizov la trimjes, isto aja, aša osă dogudjaskă ku minje, Bijatu alu Omuluj, osă fije znaku alu lumje ăn asta vřijamje – Ăn grĳki original skrije: “kum Jona afost znaku alu lumje ăn Ninivlja, aša Bijatu alu Omuluj osă fije alu ăsta naraštaju”. ^b **11,31** carica karje d mult avladit p pămănt alu Jugu – Asta afost carica alu Seba (vjez 1 Car 10,1–10) karje na fost židovkă.

^c **11,33** Lampa š lumina je slikje karje prestavljaštje p Isusu š ănvăcala aluj. Dimizov aotkřijit alu lumje řivotu alu Isusuluj š poruka aluj. Aja če Isusu afukut š ănvăca na fost skuns dăla lumje. Atriĳit š ănvăca ănklo undje putja lumja s l vjadă š s la udă. Nu lji tribja s lji dja još unu znak kašă dokazu k la trimjes Dimizov. ^d **11,34** Akă vojku alu tov bun, poc binje s vjez, ali akă vojku alu tov nuje bun, nu poc s vjez nimika – Ăn grĳki original skrije: “Daja akă vojku cijje zdravăn tuată tjela osă fije objasăt ku lumina p vojk, ali akă vojku nuje zdravăn tuată tjela osă fije ăn tamă.”

Isusu opominjašnje p farizeji š p učitelji alu zakonu alu Mojsije

(Mt 23,1–36)

³⁷ Känd Isusu azavršāt vorba aluj, njeke farizej la kimat la jel akas s mälänče. Isusu auntrat š alat loku la astal. ³⁸ Isusu na spälat mänilje majdatä njego če s mälänče. Farizeju sa mirat daja če jej änvacä k omu trjebje aša s fakä s fije čist la intja alu Dimizov.^a ³⁹ Aša Domnu Isusu ja zäs: “Voj farizeji ištjec kašä lumja karje spalä paru š gävanu samo da far, ali nu čistjaštje prljavština dän nontru, k spaläc mänilje, ali inimilje alji avuaštje zaista pljinje d pohlepä š d rov. ⁴⁰ Voj lumje karje na vjec fir än kap! Dimizov karje astvorit p omu da far je isto aša la stvorit dän nontru. ⁴¹ Nu fic lakumj, već dăc dăla inimă alu lumje karje narje. Akă ištjec aša, osă fic čist la intja alu Dimizov dän nontru š da far.

⁴² Grjev vuavă, farizeji! Voj dăc alu Dimizov zjače (10) posto čak š d začinurj š d biljke alji voštje, ali nu vu ponašac pravedno nit vrjec p Dimizov. Asta atribut s fičec, ali s nu zanemaruje altje stvarurj karje Dimizov azapovjedit.

⁴³ Grjev vuavă, farizeji! Vrjec s šidjec p počasne lokurj än sinagogje š vrjec k p voj lumja pozdravjaštje ku marje poštujaš p ulic. ⁴⁴ Grjev vuavă! Voj ištjec kašă pămăntu karje narje spomenik karje nu arată k änzos s nalazaštje mărămăntje.^b Pa lumja umblă p äštja mărămăntje, ali nu štije, š atunča je nečisti la intja alu Dimizov.”

⁴⁵ Atunča unu učitelj alu zakonu alu Mojsije ja zäs: “Učiteljulje, kum aša rubješt š p noj ku aja nji uvridještj!”

⁴⁶ Isusu ja zäs: “Grjev š vuavă, učitelji alu zakonu alu Mojsije! Voj punjec teretu p lumje karje je grjev š jej nu puatje s la dukă, a

^a 11,38 Isusu na spälat mänilje majdatä njego če s mälänče. Farizeju sa mirat daja če jej änvacä k omu trjebje aša s fakä s fije čist la intja alu Dimizov – Än grčki original skrije: “A farizeju sa mirat känd avizut k Isusu nu sa spälat maj datä d mänkjarje.” Asta spälat na fost d higijena s s rišaskä d priljavštină š d klicje, već aja afost vjerski ritual karje farizeji änvăca kum s čistja svečano. ^b 11,44 mărămăntje – Kătri zakonu alu Dimizov, akă omu dotaknjaštje mărămăntilje, aja l fače ritualno nečisti la intja alu Dimizov (vjez Br 19,16). D razlogula Židovi majbinje obiljižaštje mărămăncilje kum lumja na putja slučajno s stja p jej. Farizeji je kašă äštja mărămăntilje karje nuje obiljižăt. Sa usredotočit da far, ritualno čistoče, ali azanemaruje s trijaskă pravedno, pa än vojki alu Dimizov irja nečisti. Lumja karje pratja änvăcala alor š fiča aja če je zăča, postanja nečisti la intja alu Dimizov š nu štija aja.

nič đajštju nu vrjec s l pomaknic s jažutac s adukā āla teret. ⁴⁷ Grjev vuavā! Voj adrikāc spomenikurlje alu prorokulor, a voj ištjec isti kašā sāmānca avuastrā karje d mult lja umurāt. ⁴⁸ Aša k umjesto s lji osudic, voj aja potvrdic š slažac ku sāmānca avuastrā. Jej lja umurāt, a voj lji drikāc spomenikurlje!^a ⁴⁹ Voj ištjec kašā pra tatilje alji voštri. Dimizov ān mudrostu aluj majdatā aštijut k osā fičec istje stvarurj. Jel azās: ‘Osā trimjet la jej p prorokurlje š p apostoli, a jej p njeki d jej osā muarje, a p alcā osā putirjaskā.’ ⁵⁰ Daja Dimizov ku prava aluj osā smatrjaskā k je dāvinā lumja ān asta vrijamje d tuatā muartje alu prorokurluj karje lumja lja umurāt d kānd je pāmāntu. ⁵¹ Dimizov osā lji osudjaskā d muartje alu tot proroku, dāla Abel pānla Zaharija, p karje la umurāt ān Hram āntrā svetište š žrtvenik.^b Istina je, Dimizov osā lji kaznjaskā p lumja ān asta vrijamje! ⁵² Grjev vuavā,

učitelji alu zakonu alu Mojsije! Voj ištjec kašā omu karje askuns ključu alu ušāj d cara alu Dimizov.^c Sāngurj nu untrāc ān cara alu Dimizov š nu dāc nič alu ālja karje katā s untrje.”

⁵³ Kānd Isusu aplikat dān kašā alu farizej, učitelji d zakonu alu Mojsije š farizeji ančiput ku nikižala s navaljaskā p jel š azahtjevit s odgovorjaskā p multā vorbje. ⁵⁴ Jej pokuša s la pučje ān zamkā ān nješto će aputja s zākā s l puatā s l optužaskā.

Isusu začē alu učenikurlje aluj k mora ku tuatā inima s vrja p Dimizov š samo d jel s ajbje frikā

(Mt 10,26–33; 10,19–20;
12,31–32; Mk 3,28–29)

12 ¹ Maj mult š maj mult lumje anastavit s vije la Isusu. Lja fost atāta k gaza unij pisti alc. Maj datā njego će osā rubjaskā alu lumjej, Isusu arubit alu učenikurlje aluj: “Pāžacāvā

^a **11,48** Učitelji alu zakonu alu Mojsije afukut aštja grupje k avrut lumja s gāndjaskā k jej častjaštje p prorokurlje. Ali učitelji alu zakonu alu Mojsije nu sa pokorit alu aja će prorokurlje ānvāca, će dokazāt k nuje maj bunj dāla pra tatilje alor karje aumurāt p prorokurlje. ^b **11,51** Ān povijesti alu židovilor majdatā d vrijamja alu Isusuluj, Abel afost prvi karje umurāt dāla argacā alu Dimizov (Post 4,8), a Zaharija, popa amarje, afost zadnji umurāt (2 Dnev 24,20). ^c **11,52** *Voj ištjec kašā omu karje askuns ključu alu ušāj d cara alu Dimizov* – Ān grčki original skrije: “Voj aoduzmit ključu d znanje”. Isusu rubjaštje d istina alu Dimizov kašā k je ān kašā ān karje učitelji alu zakon alu Mojsije odbijaštje s utrā, š nič dopustjaštje alu alcilor s ajbje ključu s utrā. Asta značastje k učitelji nu poznajaštje zaista p Dimizov, š sprječastje p alcā s l upoznajaskā.

d farizeji. Ku duavje trje fälč jaštje š utjecaju alor s proširjaštje āntrā lumje kašā germa karje s proširjaštje ān mālaj. Pāžācāvā s nu fic kašā jej ku trje fälč. ² Vinje vřijamja känd tot čije skuns osā fije otkrivit š tot čije tajna osā sa audā pānglā toc.^a ³ Da, ān zuvaja če god njeko azās ān tamā osā saudā la luminā š tot če njeko ašaptit ān sobā kisā osā razglasaštje p krov^b s audā toc!

⁴ Ortači ajmje, punjec binje urjajke. Na vjec frikā d lumje. Jej puatje s umarā samo tjela, ali dāpā aja vuavā nu puatje nimika maj rov s fakā! ⁵ Njego osā vu pokazaskā d činje trjebje sa vjec frikā: avjec frikā d Dimizov karje p voj puatje s vu muarje, š atunča p voj s arunče ān pakao. Da, d jel avjec frikā!

⁶ Voj štijec k činč (5) vrabacurj s vindje samo d doj (2) novčičurj. Ali Dimizov nu mujtā p ničunu d jej. ⁷ Voj štijec k aluj vřidic maj mult njego multje vrabacurj. Dimizov štijec čak š kāt avjec pār p kap. Daja na vjec frikā!

⁸ Istina je, tot āla karje aiča p pāmānt la intja alu lumje

priznajaštje k mije pripadnjaštje, š d jel jo, Bijatu alu Omuluj, la intja alu andelilor alu Dimizov osā priznajesk k jel pripadnjaštje mije. ⁹ Tot āla karje aiča p pāmānt la intja alu lumje s odriknještje k mije pripadnjaštje, osā m odriknjesk la intja alu andelilor alu Dimizov k jel pripadnjaštje mije. ¹⁰ Ipak tot āla karje rubjaštje pāntruv minje, Bijatu alu Omuluj, puatje s oprostjaskā. A alu āla karje uvřidjaštje p Sufļjetu alu Svāntuluj^c nusā oprostjaštje.

¹¹ Känd jej adučē p voj la sud ān sinagogā, la intja alu vladaruluj š la vlast, nu vu sikiric če s zāčec vuavā ān obranā ¹² daja če p voj Sufļjetu alu Svāntuluj ān āla tren osā ānvacā če s zāčec.”

Isusu ānvacā k nu trjebje s t uzdejštj ān bugacije

¹³ Unu om dān atāta lumje azās alu Isusuluj: “Učiteljulje, zi alu fratimjov s podiljaskā ku minje imanja karje adobidit če tatimjov nja lāsāt.”

^a 12,2 Dimizov osā otkrijaskā istina d lumje karje je ku duavā trje fälč kašā farizeji. Farizeji apokušāt s askundā stvarne motive alor, ali Dimizov una zuvā osā fakā s štijec toc d čija jej zapravo gāndjaštje. ^b 12,3 p krov – Kāši ān Izrael avut ravne krovurj, pa lumja aputja s urče š stja p krov. Lumja aputut s stja p ravne krovurj š s obavjaskā važne poruke alu alcilor ān zajednicā karje sa strāns ān zos ān ulicā. ^c 12,10 āla karje uvřidjaštje p Sufļjetu alu Svāntuluj – Aja rubjaštje d om karje odbijaštje s krjadje ān istinā d Dimizov š d Isusu karje Sufļjetu alu Svāntuluj ji otkrijaštje.

¹⁴ Isusu ja zäs: “Omulje, činje p minje ma pus s sudjesk š s podiljesk āntrā voj?” ¹⁵ Atunča azäs alu toc: “Pāzācāvā š nu dopustic alu bilo d karje lakumije s utrā ān inima avuastrā, k život nu s sastajaštje ān aja če posjeduještj.”

¹⁶ Atunča Isusu arubit asta vorbā: “Alu unu bogataš binje arodit pāmāntu. ¹⁷ Bogatašu agāndit: ‘Nu štīuv če s fak daja če nam nič u lok atāta d marje s sprimjesk tot če ma rodit.’ ¹⁸ Atunča azäs: ‘Štīuv! Dubor p skladištīlje abātrnje š osā fak maj marje š ānklo osā puj š gruvu š tuatā imovina amja.’

¹⁹ Atunča osā zāk sāngur mije: ‘Jakā, am ān skladištje zalihe d još multje aj. Akuma m odmurjesk, mālānk, bjav š m veseljesk!’

²⁰ Ali Dimizov ja zäs: ‘Omulje tu karje naj mincā! Još d sarā osā c jav sufljetu alu tov. Atunča alu činje s pripadnjaskā tot aja čaj strāns d tinje?’

²¹ Omu karje narje mincā je āla karje strānde bugacija p pāmānt, a nuje bugat ān vojki alu Dimizov.”

Nu brinicāvā

(Mt 6,25–34)

²² Atunča Isusu azäs alu učenikurlje aluj: “Daja vu zāk: Nu brinicāvā š na vjec frikā kum

s preživic, če s mānkāc, nič kum s ānviljic tjala avuastrā, če s ānbrkāc! ²³ K životu maj važniji d mānkarje, š tjela d cualje.

²⁴ Ujtacāvā la gavranurj! Nit sijaštje, nit adunā, nit arje skladištje nit kolibā. A Dimizov ipak s pobrinjaštītje d jej. A voj vridic maj mult alu Dimizov d pujurj! ²⁵ Puatje njeko d voj aša če s brinjaštje s produžaskā životu čak š unu sat? ²⁶ Daja če nu putjec s fičec nič aša mikā stvar, dāče vu brinic d bilo čaja?

²⁷ Ujtacāvā la frorj ān polje kum krjaštje! Nu s mučāštje aša s fakā cualje. A ipak nič caru Salomon karje afost maj bugat š maj capān caru ān Izrael na fost ānbrkat aša māndru kašā unu d fruarjasta.

²⁸ Atunča akā Dimizov aša ānbrakā frorji karje krjaštje ān polje karje jaštje astāz, a već minje s arunkā ān fok, dali s nu vrja još maj mult s pobrinjaskā d voj? Voj lumjo karje aša d pucān kridjec!

²⁹ Nu kātāc če osā mānkāc š če osā bjec š nu vu uznemiric d aja.

³⁰ K Tata alu vostru ān čerj štije k tot asta vuavā trjebje. Nu fic kašā lumja alu pāmāntusta karje samo aja katā. ³¹ Njego prvo kātāc cara alu Dimizov š Dimizov osā vu dja aja če vuavā trjebje.

³² Navja frikā, amikā stada,^a
 k Tata alu vostru ān čerj vrja
 s vu dja bugucija alu cara aluj.
³³ Vinjdjec aja če avjec š banj
 đac alu lumje karje narje nimik!
 Akā aja fičec, osā avjec pravo
 bugucije p čerj karje nikad nusā
 fije purdut. Aja je kašā k avjec saku
 ku banji karje nikad nusā ajbje
 rupā ān ja. P čerj nuje lupovj karje
 vuavā afura stvarurlje š nuje gāgj
 karje amānka cualjilje avuaštrje.
³⁴ Inima avuastrā uvijek osā fije
 ānklo undje je bugucija avuastrā.”

**Isusu ānvacā p učenikurlje k
 trjebje s fije spremic d vinjala
 aluj la kraju alu pāmāntuluj**

(Mt 24,45–51)

³⁵ Isusu azās: “Uvijek fic spremic,
 kašā argatu karje ānbrkat ān radne
 cualje aluj š alu činje je lumina
 prinsā tuatā nuaptja. ³⁶ Da, fic kašā
 argatu karje štjaptā p gospodaru
 aluj karje apljikat ān svatovj š
 kānd gospodaru ažundje akasā
 š batje la ušā, odma diškidje
 ušā. ³⁷ Blago alu ālja argac karje
 je spremic š aštjaptā āntručala
 alu gospodaruluj k jel osā lji
 nagradjaskā. Istina je zāk vuavā,
 gospodaru osā ānbračje cualjilje
 alu argatuluj, osā lji začē s šagā la

astal š sāngur osā lji poslužaskā.

³⁸ Blago alu ālja argac karje je
 spremic š aštjaptā āntručala alu
 gospodaruluj, čak š akā jel vinje ān
 ponoć ili maj ānklo.

³⁹ Ān asta putjec s fic sigurni: Akā
 gazda alu kasāj štija kānd vinje
 lupovu, na dopustja alu lopovuluj
 s provaljaskā ān kasa aluj. ⁴⁰ Fic š
 voj stalno pripremic daja če jo,
 Bijatu alu Omuluj, osā viuv kānd
 voj numā očekujic.”

⁴¹ Petar antribat: “Domnulje,
 arubit tu asta vorbā nuavā alu
 učenikolor ili alu toc?”

⁴² Domnu Isusu ja zās: “P činje
 gāndic k gospodaru osā puje s
 upravljaskā ku altje argac ān kasa
 aluj š s lji nahranjaskā ān bunā
 vrijamje? Aja je argatu p karje
 gospodaru smatnjaštje k je vjeran
 š mudar, dali nuje? ⁴³ Blago alu
 argatula p karje gospodaru, kānd
 s ānturča akas, s gāsaskā k vjerno
 š mudro upravljat ku altje argac,
 k gospodaru osā nagradjaskā p
 jel! ⁴⁴ Da, istina je k postavljajtje
 p argatu s upravljaskā ku tuatā
 imanja aluj. ⁴⁵ Ali če osā fije akā
 argatula gāndjaštje: ‘Gospodaru sa
 zadržāt p drum š nusā āntuarčje
 d mult’, š ančiput s batā p argacā
 š p argatilje, mult mālānkā š bja
 š s āmbatā? ⁴⁶ Atunča gospodaru

^a 12,32 *amikā stada* – Stado je grupa d voj ili d krapje d karje pastiru s brinjaštje. Kašā
 če pastiru s brinjaštje d vojilje aluj, Dimizov s brinjaštje d ālja karje s uzdjaštje ān jel.

alu argatula osă vije ăn zuvă ăn karje jel nu l očekuja š ăn vrijamje karje jel nu štiye. Gospodaru osă l taje p komadurj š osă l trimjatje ănklo undje mora s pljače toc karje nu krjadje.

⁴⁷ Argatula karje aštijut ča čirut gospodaru, ali nu sa pripremit d vinjala aluj š na fukut aja će gospodaru azăs, osă fije luvit ku multje udaracurj. ⁴⁸ A argatula, karje na štijut aja će gospodaru avrut, a afukut nješto d čaja azaslužăt bătaje osă fije luvit ku pucăn udaracurj. Dăla tot ăla alu činje Dimizov mult adat, Dimizov dăla jel osă kată mult. Dăla tot ăla alu činje Dimizov mult apovjerit, Dimizov dăla jel osă čarje mult.”

**Isusu ănvacă k familija
osă fije podjelijită dăn jel**

(Mt 10,34–36)

⁴⁹ Atunča Isusu azăs: “Avinjit s aduk sudu alu Dimizov p pămănt, kašă foku.^a Mult vrjauv s fije već aprinsă. ⁵⁰ Mora s trjek vrijamja d marje patjală š nimika nu m spričăštje pând god nu završa asta vrijamje d patjală! ⁵¹ Voj găndic k

amvinjit s aduk miru p pămănt? Nipošto! Njego, istina je amvinjit s aduk podjelă ăntră lumje. ⁵² Pând akuma, akă ăn una kasă jaštje činč (5) lumje, osă podiljaskă unu păntruv altu. Doj (2) osă fije ku minje, a trje (3) osă fije păntruv minje. ⁵³ Članurlje alu familjije osă podiljaskă unji păntruv alc. Tata osă fije păntruv bijat š bijatu osă fije păntruv tată, mama păntruv fată š fata păntruv mamă, suakra păntruv noră š nora păntruv suakră.”

**Isusu ănvacă p narodu k trjebje
s kunaskă znakurlje alu vrijamje**

(Mt 16,2–3; 5,25–26)

⁵⁴ Atunča Isusu arubit alu mulc lumje: “Kănd opazăc k d zapad dăla more s nakupjaštje njegri oblakurj, odma zăčec: ‘Osă fije nevrijeme’, š jaštje. ⁵⁵ A kănd suflă vântu dăla jug voj zăčec: ‘Osă fije zăpuk!’ š jaštje zăpuk. ⁵⁶ Lumjo ku duavă licje! Putjec s ujtac pănglă voj će s dogodjaštje p pămănt š p čerj š s protumačic znakurlje karje ănklo s vjadje. Dăče atunča nu putjec s protumačic dogăđajurlje

^a **12,49 foku** – Foku ăn Biblije obično je metafora d sud ili d čistjală (vjez Lk 3,9, 16–17; 9,54; 17,29). Ăn amiždoj slučajurj rubjaštje d odvajală d aja čije rov dăla binje. Muartja alu Isusuluj p kruče apobjedit săla alu Sotonăj ruavă š aosigurit konačni sudu alu toc dušmani alu Dimizov. Čak š akuma aja će Isusu afukut uzrukujăštje odvajală ăntră ălja karje p Isusu sljedjaštje š p ălja karje je dušmanji aluj.

karje promatric aštja zuvje känd
šánt jo ku voj?^a

⁵⁷ Š dāče nu putjec s prepoznajic
čije binje d fukut? ⁵⁸ Pänd ku
omu karje pāntruv tinje plječ la
sud, pokušaštje, majdatā njego
če s fije kasno, s t dogovorješt
ku jel. Akā aja nu fač, jel osā
vu prisiljaskā s stāc la intja alu
sudaculuj, sudacu osā t sudjaskā
š t predajaštje la izvršitelj, a jel
osā ta runče ān kisuarje. ⁵⁹ Istina
je: nusā ješ d ānklo pänd god nu
isplatja tuatā datorija ata, pānla
zadnja kovanica.”^b

Isusu ānvacā k toc mora s okrinjaskā dāla grešalā

13 ¹ Ān vrijamjaja avinjit la
Isusu njeki om karje ja
rubit k rimski upravitelju Pilat
anaredit p njeka lumje d regija
Galileja s lji muarā pänd duča žrtvā
ān Hram ān Jeruzalem. ² A Isusu
lja zās: “Dal gāndic k lumja d regija
Galileja aša afost umurāc daja ča
fost grešni maj mult d toc alcā
lumje ān regija Galileja? ³ Nipošto!

Istina je, akā nu vu okrinic dāla
grešalā, š voj isto osā propanic!
⁴ Š će gāndic d āštja optsprjače
(18) p karje sa duburāt kula ān
Siloam ān Jeruzalem š lja murāt?
Dal gāndic k afost grešni maj mult
d toc alcā lumja ān Jeruzalem?
⁵ Nipošto! Istina je, akā nu vu
okrinic dāla grešalā, š voj isto osā
propanic!”

Isusu rubjaštje vorbā d ljemnu frzdā plod

⁶ Atunča Isusu lji rubjaštje asta
vorbā: “Njeki om avut smokvā
karje asadit ān vinograd aluj. Vinja
ān tot anu s vjadje dal arodit,
ali na gāsāt p ja ničuna smokvā.
⁷ Azās atunča alu omu karje s
pobrinjaštje d vinograd: ‘Jakā već
trje (3) aj viuv s vjed dal jaštje
plod p smokvasta, ali nu l gāsāsk.
Tajoj. Dāče s iscrpjaskā pāmāntu?’
⁸ A omula azās: ‘Gospodarulje,
las još u an. Osā surp š osā puj
pāngl ja gnoju. ⁹ Akā aja fiča la
anu, možda osā rudjaskā smokva.
Akā nu, atunča osā utaj d tinje.”

^a 12,56 Afost dosta mintošj s prepoznajaskā znakurlje k vinje pluaje ili kald. Ali aodbit s prepoznajaskā k čuda š znakurlje alu Isusuluj aratā k je Isusu āla karje Dimizov atrimjes s spasaskā pāmāntu. ^b 12,59 Isusu azās asta vorbā vjerovatno kašā usporedbā s upozorjaskā p lumja k trjebje s s pomirjaskā ku Dimizov maj datā njego če vinje vrijamja s lji sudjaskā jel.

**Isusu likujaštje p mujarje
 ǎn sǎmbǎtǎ, svǎntǎ
 zuvǎ alu židovilor**

¹⁰ Isusu una sǎmbǎtǎ ǎnvǎca ǎn sinagogǎ. ¹¹ Jakǎ, afost ǎnklo una mujarje ǎn karje afost optsprjače (18) aj sufljetu alu rov karje ufiča bulnavǎ. Afost grbavǎ š nikako na putut s s ispravljaskǎ. ¹² Kǎnd Isusu avizut p ja, akimato la jel š ja zǎs: “Mujarje, osloboditǎ ješt d bualasta!” ¹³ Atunča apus mǎnilje aluj p ja. Mujarja dǎturdatǎ sa ispravit š ǎnčiput s slavjaskǎ p Dimizov.

¹⁴ Omu karje vudjaštje sinagoga sa nikǎžǎt. Agǎndit k Isusu prekršǎštje zakonu alu Mojsije daja če likuja ǎn sǎmbǎtǎ. Š azǎs alu naroduluj: “Šasǎ (6) zǎlje ǎn duminikǎ zakonu alu nostru dopustjaštje s lukrizǎm. ǎn zuviljalja vinjic s likujic, a nu sǎmbǎtǎ!”^a

¹⁵ Domnu Isusu ja zǎs: “Voj lumjo karje avjec duavǎ licje! Š voj lukrizǎc sǎmbǎtǎ. Toc voj dizljigǎc ǎn sǎmbǎtǎ p volu ili p magaracu š l skutjec dǎn štalǎ la apǎ s bja,

dal nu? ¹⁶ Asta mujarje karje je sǎmǎnca alu Abraham karje Sotona acǎnǎto ljigatǎ optsprjače (18) d aj. Dal stvarno gǎndic k na atribut s fije dizljigatǎ ǎn sǎmbǎtǎ dǎla asta bualǎ ku karje irja ljigatǎ?” ¹⁷ P vorbilje alu Isusuluj, sa posramit toc dušmani aluj, a toc alcǎ sa radujit d čudurj karje afukut Isusu.

**Cara alu Dimizov kašǎ
 sǎmǎnca mikǎ karje krjaštje š
 germa karje s širjaštje
 (Mt 13,31–33; Mk 4,30–32)**

¹⁸ Isusu azǎs: “Kum izgldjaštje cara alu Dimizov? Ku čaja s ju usporidjesk? ¹⁹ Cara alu Dimizov je kašǎ sǎmǎnca mikǎ alu gorušice^b karje omu asadit ǎn baštjava aluj. Aja krjaštje marje kašǎ ljemnu š puji vinje s gnizdjaštje ǎn krǎči aluj.”

²⁰ Jar antribat: “Ku čaja s ju usporidjesk cara alu Dimizov?

²¹ Aja je kašǎ germa karje mujarja alato š amišǎto ǎn marje količinǎ^c d pjelm pǎnd tot zolu nu sa drikǎ.”

^a 13,14 Vjez fusnota ǎn 6,7. ^b 13,19 *sǎmǎnca mikǎ alu gorušice* – Kǎnd Židovi avrut s opisaskǎ nješto jako mik, obično koristja asta poslovicǎ karje rubjaštje k je aja kašǎ sǎmǎnca alu gorušica. Obično krjaštje ǎn marje grm pisti unu metar, ili njekad čak š pisti trje (3) mitjarje. ^c 13,21 *marje količinǎ* – ǎn grčki original skrije: “trje (3) mjerje” (otprilike duavǎžǎč š činč [25] kilje).

**Isusu ānvacā k je grjev s
untrje ān cara alu Dimizov**

(Mt 7,13–14, 22–23; 8,11–12)

²² Isusu putuja ān Jeruzalem. Pānd triča p trgurj š p saturj š p drum ānvāca, ²³ njeko la antribat: “Domnulje, dal Dimizov samo osā spasaskā pucān lumje dāla sud?”

Isusu azās: ²⁴ “Cara alu Dimizov je kašā kasa karje arje ušā strāmtā. Trudicāvā s untrāc p ja. Istina je, mult lumje vrja s untrje, ali nusā puatā. ²⁵ Kānd toc ažuns š gospodaru sa skulat š ankis uša, nusā kutizāc s untrāc. Atunča osā stāc afar š osā bātjec la ušā. Osā zāčec: ‘Domnulje, diškidje nuavā!’ A jel osā zākā: ‘Nu štiuv činje ištjec š dundje vinjic.’

²⁶ Atunča osā rubic: ‘Noj ku tinje amānkāt š abut, š tu nji ānvācaj p trgurje alji noštri!’

²⁷ A jel vuavā osā zākā: ‘Nu štiuv činje ištjec š dundje vinjic. Fuđic dāla minje, toc voj lumjo karje fičec rov!’

²⁸ Ānklo osā plāndec š osā škrcijic d dinc ān tugā kānd vidjec p Abraham, p Izak š p Jakov š p toc prorokurlje la gozbā ān cara alu Dimizov, k voj sāngurj afost putiric. ²⁹ Š osā vije lumja d tuatje pārc alu pāmāntuluj, čak š ālja

karje nuje Židovj, š osā mālānče la gozbā ān cara alu Dimizov. ³⁰ Jakā njeki karje akuma s smatrjaštje k je maj mič osā fije atunča maj marje, a njeki karje akuma s smatrjaštje k je maj marje osā fije atunča maj mič.”

Isusu plānde p Jeruzalem

(Mt 23,37–39)

³¹ Ān vrijamaja, kānd Isusu azavršāt ku vorba, avinjit la jel njeki farizeji š azās alu Isusuluj: “Fuđ da iča daja če Herod^a vrja s t muarje!”

³² A Isusu lja zās: “Fuđic š zāčec alu aja lukavāj liscāj: ‘Jakā, jo osā putirjesk p sufljeti alji rov j š likujaskā astāz š mānje š aldā trje (3) zālje osā dovršāsk lukru alu mjov.’ ³³ Da, astāz, mānje š dāpā mānje mora s nastavjesk p drum dali nuje aja ān Jeruzalem undje umuarā p tot proroku? Kum aputja s mor bilo undje altu?

³⁴ O Jeruzaleme, o Jeruzaleme, tu karje umorj p prorokurlje š umorj ku buluvanji p ālja karje Dimizov atrimjes la tinje! Kāt vorj avrut s strāng p lumja ata kum kloca sakupljaštje p puji š punje dusu ja, ali tu nu ma dat! ³⁵ Dimizov

^a 13,31 Herod – Vjez fusnota ān 3,1.

osă napustjaskă p tinje.^a Istina je, nu maj m vjez više tot pând nu vinje vrijamja pând god nu začec: ‘Blagoslovit äla p karje Domnu atrimjes!’”^{*}

Isusu likujaštje än sämbätä, svätä zuvä alu židovilor

14¹ Än una sämbätä Isusu avinjit än kasa la unu vođe alu farizejutor s mälänče. Toc karje afost än kasä s ujta s vjadä če Isusu osä fakä. ² Jakä, la intja alu Isusuluj irja njeke om karje avut apä än jel. ³ Isusu antribat p farizeji š p učitelji alu zakonu alu Mojsije: “Dopustjaštje zakonu s s likujaskä än sämbätä ili nu?”^b ⁴ Jej atikut. Š Isusu apus mäna p omu karje bulnav, la likujit š ja zäs: “Poc s plječ.” ⁵ A alor azäs: “Akä bijatu alu vostru ili volu kadje än puc än sämbätä, dal nusä l skutjec? Sigurno odma osä l skutjec, š akä je sämbätä!” ⁶ Jej na vut p aja če s zäkä.

Isusu änvacä k trjebje s s ponizaštje š s dja alu älja karje nu puatje s äntuarkä

⁷ Pând Isusu afost açija, avizut k gostjamja d jej avrut s kuljađe maj bunj lokurj la domačin. Daja Isusu lja spus asta vorbä: ⁸ “Känd njeko t kjamä la nutä, nu la maj bun lok la gozbä. Če akä je kimat njeko maj važniji d tinje? ⁹ Äla karje ta kimat p tinje š p jel osä vije s c zäkä: ‘Skual š las loku alu omusta!’ Atunča mora s t skolj š s plječ la zadnji lok š osä fi sramotit.

¹⁰ Känd t njeko kjamä nu la maj bun lok la gozbä, njego ja zadnji lok. Atunča känd äla karje ta kimat t vidja, osä vije s c zäkä cije: ‘Ortakulje, vinä š šaz la maj bun lok.’ Aša osä primještj čast la tuatä lumja karje je la gozbä. ¹¹ Činje p jel sängur adrikä, osä fije ponizät, a äla karje sängur p jel ponizaštje osä fije adrikat.”

¹² Atunča Isusu azäs alu farizeju p karje la kimat: “Känd kjem p gostjamja la ručak ili la vičera, nu kima samo p ortači alji tej, p

^a 13,35 p tinje – Än grčki original skrije: “kasa avuasträ”. Aja rubjaštje d trg Jeruzalem, a možda posebno d Hramu, karje Rimljani p amiždoj auništät šaptjezäč (70). aj majdatä d Krist. ^{*} 13,35 Ps 118,26 ^b 14,3 Vjez fusnota än 6,7.

fracă, p familia nič komšiji alji bugac, k š jej p tinje osă kjamă š aša c ăntuarče zajamu. ¹³ Njego kănd fač gozbă kjamă š p lumja karje je sărač, invalidj, p ălja karje nu puatje s umblje š p lumja vuarbă ¹⁴ karje nu puatje s t kjamje la gozbă s c ăntuarkă zajamu. Atunča osă fi zaista blagoslovit, k Dimizov osă c ăntuarkă zajamu, la zuvă karje vinje s uskrisnjaskă toc pravedni lumje dăla morc.”

Isusu rubjaštje d gozbă ăn cara alu Dimizov

(Mt 22,1–14)

¹⁵ Kănd unu dăla alcă gostjamje karje afost la astal ku Isusu auzăt kum Isusu asta arubit, jel azăs: “Blago alu tot ăla karje osă mălăncj la gozbă ăn cara alu Dimizov!”

¹⁶ Isusu ja zăs: “Njeki om afukut marje gozbă š akimat p mulc lumje. ¹⁷ Kănd vičera afost sprimită, atrimjes p argatu aluj s zăkă alu gostjamje p karje akimat: “Tot je gata. Vinjic!” ¹⁸ Ali tot ăla ančiput s zăkă k nu puatje s vije. Unu azăs alu argatuluj: ‘Amkumprat njeka njivă š mora s pljek jar s m ujt. Mărog d tinje, oprostjaštjem.’ ¹⁹ Altu azăs alu argatuluj: ‘Amkumprat činč (5) parurj d volurj š pljek s vjed kum orjaštje. Mărog d tinje,

oprostjaštjem.’ ²⁰ Aldă trje (3) azăs alu argatuluj: ‘Akuma ma surat, š daja nu pot s viuv.’

²¹ Argatu sa tors š arubit alu gospodaru aluj aja će jej azăs. Gospodaru p aja sa nikăžăt š azăs alu argatuluj: ‘Fuđ odma p lardj š p uskje ulic ăn tot trgu š duj aiča p sărači š p invalidj, p lumja vuarbă, š p ălja karje nu puatje s umblje.’ ²² Kănd aša afukut, argatu azăs: ‘Gospodarulje, amfukut aja će zapovjedit tu š jaštje još lok.’ ²³ Azăs gospodaru alu argatu aluj: ‘Fuđ afar dăn trg š kată p drumurj š p stazje š natirjaštije s vije s m napunjaskă kasa. ²⁴ Istina je ničunu d ălja prvi p karje akimat nusă mălănk nimika d gozba amja!”

Isusu upozorjaštje k nu s fije ušurje s fije učeniku aluj

(Mt 10,37–38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵ Pănd Isusu anastavit drumu aluj ăn Jeruzalem, la sljedit jako multă lumje. Isusu sa okrinit š azăs alor: ²⁶ “Akă njeko vrja s m sljedjaskă, nu puatje s fije učeniku alu mjov akă vrja bilo p činje maj mult njego p minje. Ăn usporedbă ku ljubavu aluj kătri minje, jel mora s mrzaskă š p tatusov, p mumusa, p mujarja, p kupi, š p fracă, p surorilje, čak š p životu aluj. ²⁷ Činje nu ja kruča aluj š nu

pljakā dāpā minje, nu puatje s fije učeniku alu mjov.^a

²⁸ Akā njeko dāla voj vrja s sagradještj kulā, nusā šāz prvo š s procinještj kāt kuštjaštje s vjadā arje dāstul banj s u završaskā?

²⁹ Inače možda osā c nistanjaskā banj dāpā aja će završāštj samo temelju, a atunča toc karje aja vjadje osā rādā d tinje. ³⁰ Osā zākā: ‘Āsta om ančiput s gradjaskā, a na putut s završaskā!’

³¹ Isto aša, dal vrja bilo karje car s krinjaskā ān rat ku altu car, akā na gāndit dal puatje s pobidjaskā? Dal prvo nusā s sastajaskā ku savjetnici aluj š s rubjaskā ku jel dal puatje ku aluj zjače mij (10.000) d vuastje s savladjaskā p āla karje p jel vinje ku duavāzāč mij (20.000) d vuastje? ³² A akā shvatjaštje k nusā puatā s pobidjaskā p altu car, osā trimjatā p poslanikurlje la dušmanu aluj pānd je još maj dāpartje. Osā āntrjabje p altu car će vrja dāla jel s puatā s fije miru āntrā jej.

³³ Isto aša, gāndic d cjenā s m sljedic. Nimilja dāla voj nu puatje s fije učeniku alu mjov, akā nu lasā tot će arje. ³⁴ Ālja karje je uistinu učenikurlje alji mjej je kašā sarja. Sarja je bunā, ali akā apurdut okusu, će osā fač jar s fije bunā. ³⁵ Sarja karje apurdut okusu aluj s

izbacaštje. Aja nuje bun d pāmānt, a nuje bun čak š d hrpā d biljigarj. Toc činje arje urjekj s audā, trjebje s puje urjajke š s razumjaskā!”

Isusu rubjaštje vorbā d vuaje karje sa purdut

(Mt 18,12–14)

15 ¹ Zuviljaštja mulc poreznikurj š alcā grešnikurj vinje la Isusu kum apunja urjajke la ānvācala aluj. ² Daja farizeji š učitelji d zakonu alu Mojsije prigovorja: “Isusu s družastje ku grešnikurlje! Čak š mālānkā ku jej!”

³ Isusu d aja arubit asta vorbā: ⁴ “Akā njeko dāla voj arje usutā (100) d voj š pjardje una dāla vuaje, će osā fakā? Dal nu lasā nuavāzāč š nuavā (99) p pijanā š s pljače s ukatje š p aja una karje apurduto pānd nu ugāsaštje? ⁵ Sigurno! Š kānd ugāsaštje, upunje p umirje tot vjasāl ⁶ š aduč akas. Atunča kjamā p ortači š p komšiji š lji začē: ‘Veseljčāvā ku minje! Angāsāt p vuaja karje sa purdut!’ ⁷ Istina je k p čerj isto s fije maj mult radost d unu grešnik karje s okrinjaštje dāla grešalā njego d nuavāzāč š nuavā (99) lumje karje je pravedni š već sa okrinit la Dimizov.”

^a 14,27 Vjez fusnota ān 9,23.

Isusu rubjaštje vorbă d banj karje sa purdut

⁸ Atunča Isusu azăs: “Takoder, akă njeka mujarje arje zjače (10) kovanic d arđint^a š una pjardje, če osă fakă? Dal nu prindje lampa, s mătără kasa š s ukatje binje?

⁹ Sigurno! Š kănd ugăsaštje, kjamă p prijateljicilje š p komšinicilje š zăče: ‘Veseljčăvă ku minje! Angăsăt banji karje apurdut!’ ¹⁰ Istina je, isto aša, Dimizov š anđelurlje aluj s radujaštje d unu grešnik karje s okrinjaštje la Dimizov.”

Isusu rubjaštje vorbă d bijat karje sa purdut

¹¹ Atunča Isusu arubit asta vorbă: “Afost unu om karje avut doj (2) fičorj. ¹² Fičoru alu tănăr azăs alu tatusov: ‘Tato, vrjauv talu alu mjov d imanja ata akuma majdată če osă morj.’ Aša tata apodjelit imanja, a alu maj tănăr fičor adat talu aluj.

¹³ Kănd atrikut duavă trje zălje fičoru alu tănăr avindut tot, apljikat dăn kasă, š apljikat dăpartje ăn alta državă š ănklo atriijt frzdă minc š rasipja tuatje

banji p jel. ¹⁴ Kănd apotrošăt tuatje banji aluj, ăn pămăntula karje irja afost marje fuamje š na vut če s mălăncje. ¹⁵ Aša apljikat š sa zaposlit la unu om karje afost stanovniku alu pămăntula p karje atrimjes ăn pijană s păzaskă porči.^b ¹⁶ Jel afost atăta flămănd k avrut čak s mălăncje mănkarja ku karje s rănjaštje porči, ali nimilja nu ja dat.

¹⁷ Kănd fičoru alu tănăr napokon ashvatit ča fukut, agăndit: Toc radniči karje lukrjază d tatimjov arje mănkarje maj mult njego čije dosta d mănkat, a jo aiča mor d fuamje! ¹⁸ Măduk da iča, pljek la tatimjov š osă ji zăk: ‘Tato, ampogrešăt păntruv Dimizov š păntruv tinje. ¹⁹ Nu sânt vișe vrjedan s mikjem bijatu alu tov. Mărog d tinje, primjaštīmă s lukrjez la tinje ka radniku alu tov.’

²⁰ Apljikat d lokula š sa dus la tatusov. Kănd još irja d partje, tatusov la vizut sa žalostit, adat fuga la jel, la zagrlit š la surutat. ²¹ Azăs bijatu: ‘Tato, ampogrešăt păntruv Dimizov š păntruv tinje! Nu sânt vișe vrjedan s mikjem bijatu alu tov.’

^a 15,8 zjače (10) kovanic d arđint – Ăn grčki original: “zjače (10) drahmi”. Drahma irja kovanica d arđint karje vridja una dnevnică. ^b 15,15 D židovj porči irja nečisti pa na putut s mălăncje karnja d pork (vjez ZakPon 14,8). Židovi na putut s zamisljaskă maj marje rušanje s ranjaskă p porči.

²² Ali tata azās alu argacā aluj: ‘Majdatā dučec aljina,^a aja karje maj māndrā, š l brkăcălej! Punjec aluj injelu p mănă š sandaljilje p pičuarje!’ ²³ Š dučec maj bun mjel. Tăjecălāj s priredim gozbă š s nji veselim. ²⁴ Daja če āsta bijatu alu mjov irja mort, a akuma je viuv! Irja purdut, a akuma je găsăt!’ Š ančiput s s veseljaskă.

²⁵ D vrijamaja fičoru maj bătărŋ alukrizat ān polje. Kănd sa tors dăn polje š avinjit aupruapje la kasă, auzăt k nontru kăntă š žuakă. ²⁶ Akimat la jel p unu d argat s āntrjabje če s dogodjaštje aja. ²⁷ Argatu ja zăs: ‘C sa tors fratutov. Tatutov adat s tijem maj bun mjel s proslavjaskă če nuavă sa tors bijatu viuv š zdravăn.’

²⁸ Ali maj bătărŋ fičor sa nikăžăt š aodbit s untrje ān kasă. Aša tatusov aišăt afar s s ruađe mult d jel s utră ān kasă. ²⁹ A fičoru ja zăs: ‘Jakă, jo atăta aj c služăsk š nikad na odbit s fak aja če maj zăs, ali mije nikad nu madat čak š krapă d gozba amikă ku ortači alji mjej. ³⁰ Ali kănd sa tors āsta bijatu alu tov karje ku prostitutkilje arasipit imanja ata, a tu adat s taje maj bun mjel š apriridit gozba d jel!’

³¹ Tatusov ja zăs: ‘Fičoru alu mjov, tu ješt stalno ku minje. Tot če am pripadnjaštje cije.

³² Ali trjebje s proslavim š s nji radujim daja če āsta fratutov irja mort, a akuma je viuv! Irja purdut, a akuma je găsăt!’”

Isusu rubjaštje vorbă d upravitelju karje je nepošten

16 ¹ Isusu arubit alu učenikulor asta vorbă: “Afost unu om karje irja bugat š avut om karje upravlja ku bugucija aluj. Una zuvă njeko azăs alu bogatašuluj kum upravitelju rasipjaštje imanja aluj. ² Bogatašu akimat la jel p omula karje upravljaštje ku imanja aluj š ja zăs: ‘Kum aputut aja s mi fač? Nu poc više s upravljēštj ku bugacija amja. Pripremjaštje papirulje ān karje skrij tuată imanja amja š činje če dugujaštje.’

³ Upravitelju p aja azăs sāngur aluj: ‘Gospodaru osă m lasă. Kum akuma osă priživjesk? Nu sānt capăn s surp, š m rušănje s prosăsk.’ ⁴ Štiuv če osă fak kănd gospodaru m lăsa, osă fak aša k lumja osă m primjaskă ān kasă alor š s pobrinjaskă d minje.

⁵ Atunča akimat unu kăti unu p dužnikurlje alu gospodaruluj. P prvi antribat: ‘Kăt ješt datorj alu gospodaru alu mjov?’ ⁶ Dužniku ja zăs: ‘Usută (100) d bătojurj d ulje.’

^a 15,22 *aljina* – Asta afost lung ogrtač karje s duča pisti altje cualje ān vāzne dogadajurj.

Upravitelju ja zās: ‘Jakā računu p karje skrije k ajzās k osā platještj usutā (100). Šāz š majdatā skrije još unu račun. Prominjaštje iznosu karje duguještj p činžāč (50).’^a

⁷ Atunča upravitelju p altu antribat: ‘Kāt ješt tu datorj?’ Dužniku ja zās: ‘Usutā (100) d košarje d gruv.’ Upravitelju ja zās: ‘Jakā računu p karje skrije k ajzās k osā platještj usutā (100). Šāz š majdatā skrije još unu račun. Prominjaštje iznosu karje duguještj p optzāč (80).’^b ⁸ Kānd gospodaru auzāt aja ča fukut nepošteni upravitelju, la pohvalit ča fost aša d snalažljiv.

Istina je k lumja p pāmāntusta jaštje mult snalažljivi pānd s pripremjaštje d životu alor ān pāmāntusta. Jej jaštje maj mult snalažljivi dāla lumje karje trijaštje ān luminā pānd s pripremjaštje d životu alor p pāmānt karje vinje.^c ⁹ Aša punjec binje urjajke: Koristic bugacija alu pāmāntusta s ažutāc alu alcilor š steknic ortačj ān

čerj. Atunča kānd osā fic more š lāsāc bugacija alu pāmāntusta, osā primjaskā p voj ān vječna kasā. ¹⁰ Činje god je vjeran ān mič stvarurj, osā fije vjeran š ān maj marj stvarurj, a činje god je nepošten ān mič stvarurj, osā fije nepošten š ān maj marj stvarurj. ¹¹ Akā nu ištjec vjerni ān bugacija alu pāmāntusta, činje osā vu dja bugacije p čerj? ¹² Š akā vuavā nu puatje s povirjaskā aja čē pripadnjaštje alu njeko altuluj, činje osā vu dja aja čē vuavā osā pripadnjaskā? ¹³ Ničunu argat nu puatje s služaskā p doj (2) gospodarurj. P unu osā mrzaskā, a p altu osā vrja, ili alu unu osā fije vjeran, a p altu osā prezirjaskā. Nu putjec s služāc š alu Dimizov š alu bugacije.”

¹⁴ Farizeji, karje avrut banji, la tot asta apus urjajke š sa ljigat d Isusu. ¹⁵ Atunča Isusu lja zās: “Voj la intja alu lumjej fičec k ištjec pravedni, ali Dimizov kunaštje inimilje alji vuaštrje. Aja čē lumja

^a **16,6** *Usutā (100) d bātojurj ... činžāč (50)* – Asta je njeđe 3.000 d litjarje š njeđe 1.500 d litjarje. ^b **16,7** *Usutā (100) d košarje ... optzāč (80)* – Asta je njeđe 20.000 d kilje š njeđe 16.000 d kilje. ^c **16,8** *Istina je k lumja p pāmāntusta jaštje mult snalažljivi pānd s pripremjaštje d životu alor ān pāmāntusta. Jej jaštje maj mult snalažljivi dāla lumje karje trijaštje ān luminā pānd s pripremjaštje d životu alor p pāmānt karje vinje* – Ān grēki original skrije: “k kupi d vrijamjasta maj mudri kātri naraštaju alor njego kupi d luminā.” “Kupi d vrijamjasta” rubjaštje d lumje karje nu krjadje. Maj mult je mudri d lumje karje krjadje (“kupi d luminā”) k pāzaštje p jej āntrā narodu alor. Lumja karje krjadje trjebje s ānvacā dāla jej k trjebje s s pripremjaskā d budučnost alor p čerj. Mulc inš aja fače akā mudro koristaštje bugucija karje arje ān životu alor p pāmānt.

smatrašnje k je bun, aja Dimizov
smatrašnje k nu vridjašnje nimika.”

Zakonu š cara alu Dimizov

(Mt 11,12–13; 5,18, 31–32)

¹⁶“Pānla vřijamjaja kānd avinjit
Ivan karje bātjazā, Dimizov
arātat planu aluj pisti Zakonu alu
Mojsije š knjigilje karje prorokurlje
askris. Da tunča noj rubim Bunā
vorbā d cara alu Dimizov š
nagovorim tuatā lumje s untrje
ān jel. ¹⁷Tot čije skris ān Zakon
osā s ispunjaskā. Maj ušurje osā
nistanjaskā čerju š pāmāntu njego
s nu s ispunjaskā š maj mikā slovā
d Zakon. ¹⁸Na primjer: činje god
s rastavjašnje d mujarje š s suarā
dāpā alta fače preljub, š činje god
s suarā dāpā mujarje karje irja
rastavitā fače preljub.”

Isusu rubjašnje vorbā d bogataš š d sarak

¹⁹Isusu arubit asta vorbā: “Afost
unu bogataš karje s ānbrka ān
skumpje cualje, š tuatā zuva

amānkat maj bunā mānkarje.

²⁰A pānglā uša aluj azukut saraku
karje sa kimat Lazar, karje afost
pljin d čirurj. ²¹Lazar afost atāta
flāmānd k avrut s mālānče čak
š puškāji karje kādja dāpā astal
alu bogatašuluj. Još maj rov,
vinja kānji š lindja čirurlje aluj.

²²Una zuvā amurit saraku š
anđeli la dus pānla lok d čast
pānglā Abraham.^a Maj ānklo
amurit š bogatašu š la āngrupat.
²³Š bogatašu apljikat ānklo undje
loku d kaznit.^b Pānd s muča, sa
ujtat ān sus, š avizut d dāpartje p
Lazar ku Abraham.

²⁴Bogatašu astrigat: “Tato
Abrahame, smilujašnje mitje š
trimjatje p Lazar s umučaskā vrhu
alu đajštiluj ān apā š s vije aiča s m
ričaskā llimba daja če mult patjesk
ān fokusta!”

²⁵A Abraham ja zās: “Bijatu alu
mjov, dātje d gānd k tu ajdobidit
bunje stvarurj pānd atrijit p
pāmānt, a Lazar rov. Akuma jel
aiča utješāt, a tu t mučestj. ²⁶Osim
d aja, āntrā noj jašnje marje
provalije. Ālja karje avrja da iča s

^a 16,22 *pānla lok d čast pānglā Abraham* – Ān grčki original skrije: “P tjeptu alu Abraham”. Grčka llimbā koristjašnje izrazusta karje značašnje k Lazar s naslonašnje p tjeptu alu Abraham. Aja aratā k Lazar afost bliski ān zajedništvo ku Abraham, ku sāmānca amarje alu tot narodu alu Dimizov š la lok la marje čast. Lumja karje auzāt asta vorbā vjerovatno arazumit k je Lazar pānglā Abraham la marje gozbā p čerj, kānd tot narodu osā slavjaskā vinjala alu cara alu Dimizov (vjez 13,28–29). ^b 16,23 *ānklo undje loku d kaznit* – Ān grčki original skrije: “Had”. Vjez rječniku, “loku d kaznit, Had, Šeol”.

trjakă la voj nu puatje s fakă aja, a nič d partja avuastră karje avrja s vije la noj nu puatje s trjakă aiča.’

^{27–28} Bogatašu ja zăs p aja: ‘Tato Abrahame, am činč (5) frac. Mărog d tinje, trimjatălăj atunča p Lazar ân kasa alu tatimjov s lji opominjaskă s nu vije jej ân lokusta undje trpjesk marje mukă.’

²⁹ Ali azăs Abraham alu bogataşuluj: ‘Nu vrjauv. Fracă alji tej arje p zakonu alu Mojsije š knjigilje karje prorokurlje d mult askris s lji opominjaskă. Trjebje alor s krjadă š s okrinjaskă dăla rov!’

³⁰ A bogatašu ja zăs: ‘Nu vrja, tato Abrahame! Ali akă lji vinja njeko dăla morc, osă okrinjaştje dăla rov.’

³¹ Ali Abraham azăs alu bogataşuluj: ‘Akă nu krjadje alu Mojsije š alu prorokurj, nusă s uvirjaskă čak š akă njeko s skuală dăla morc.’”

Isusu ânvacă p učenikurlje aluj s nu navadjaskă p alcă s greşaskă š s oprostjaskă alu alcilor karje greşaştje pântruv jej

(Mt 18,6–7; 15; 21–22; Mk 9,42)

17 ¹ Atunča Isusu azăs alu učenikurlje aluj: “Lumja sigurno osă fakă stvarurj d karje p alcă navadjaştje p greşală. Ali grjev alu toc karje natirjaştje p njeko altu s greşaskă. ² Alu omula arfi majbinje njeko s la runče ân apă ku marje buluvan^a pānglă găt, njego s navadjaskă p greşală p una dăla maj mik om. ³ Pa pāzacāvă će fičec. Akă greşaştje još unu dăla učeniku alu mjov, zi k aja ča fukut k nuje binje š jartăj akă s okrinja dăla greşală aluj. ⁴ Čak š akă d šaptje (7) vorj p zuvă greşaştje pântruv tinje š šaptje (7) vorj s ântuarčeje š priznajaştje aja ča fukut k nuje binje, jartăj!”

^a 17,2 *marje buluvan* – Ân grčki original skrije: “mlinski buluvan”, karje afost d sus dăla doj (2) marje ravne buluvanij karje măčinja gruvu ân pjelm. Buluvanu d sus afost obično okrugli ku rupă ân mižlok ân karje s turna gruvu.

**Isusu ānvacā p učenikurlje aluj
d snagā alu vjerej š jej
trjebje s ji služaskā ponizno**

⁵ Atunča apostoli azās alu Domnuluj Isusuluj: “Ažutānje s kridjem maj mult!”

⁶ A Domnu Isusu lja zās: “Akā avjec vjerā atāta pucān kašā sāmānca alu gorušćićā, aputja s zāčec alu dudusta: ‘Skuatitje ku korijenu d pāmānt š posadjaštije ān apā’, š apunja urjajke la voj.

⁷ Zāčem k njeko dāla voj arje argat karje lukrjazā ān polje ili s brinjaštje d voj. Kānd argatu s āntuarčje d polje, dali gospodaru iziča: ‘Vinā akuma, šāz š mālānkā’? Nu ji zāče! ⁸ Umjesto aja, osā zākā gospodaru aša: ‘Priredjaštjem vičera! Dāzbrakitje š poslužastje p minje ku mānkarja š ku bjarja! A kānd jo završa, poc tu s mālānč š s bjaj.’ ⁹ Dali gospodaru dugujaštje alu argatuluj s ji zahvaljaskā daja ča fukut aja če irja azapovjedit aluj? Nu! ¹⁰ Aša š voj, kānd fičec aja tot če vuavā Dimizov azapovjedit, zāčec: ‘Noj ištjem samo argac š nu zaslužām pohvalje k samo fičem dužnost alu nostru.’”

**Isusu likujaštje p zjače (10)
lumje karje arje bualā p pjalje**

¹¹ Pānd Isusu još uvijek pljika kātri Jeruzalem š putuja pānglā granicā alu regije Samarije š alu regije Galileja, ¹² avinjit pānla njeki sat. Pānd untra ān sat, la vizut zjače (10) lumje karje avja gubā, zarazna bualā p pjalje.^a Jej astat majdāpartje ¹³ š ančiput s striđje dān tot glasu: “Isusulje, gospodarulje, smilujaštije p noj!”

¹⁴ Kānd Isusu lja vizut, lja zās: “Fuđic š pokazāčavā la popje s puatje jej s vu pregledjaskā!”^b Pānd apljikat kātri popje, sa likujit d gubā.

¹⁵ Kānd unu d jej avizut k je likujit, sa tors š aslavit p Dimizov p tot glasu. ¹⁶ Akāzut la intja alu Isusuluj ku fālči kātri pāmānt š ja zahvaljit. Afost omula d Samarija.^c

¹⁷ P aja Isusu antribat p ālja karje afost ku jel: “Dali Dimizov na likujit p zjače (10) lumje? Undje ālja alanc nuavā (9)? ¹⁸ Kum puatje s fije k omusta karje nuje Židov jedini karje sa tors mije š azahvaljit alu Dimizov?” ¹⁹ A alu omula

^a 17,12 gubā, zarazna bualā p pjalje – Vjez fusnota ān 4,27. ^b 17,14 Zapovjedu alu Isusuluj afost kašā obečala k osā s likujaskā, a aja ča skultat, apokazāt k akrizut alu Isusuluj. Popilje lji prigljudja s potvridjaskā k jej više narje gubā, pa lja zapovjedit s fakā aja če zakonu alu Mojsije ačirut (Lev 14,1–32; Lk 5,12–14). ^c 17,16 Samarija – Židovi mrza p lumja d Samarija. D maj mult informacije, vjez “Samarija” ān rječnik.

atunča Isusu azās: “Skual š fuđ. Tu taj likujit daja čaj krizut.”

**Isusu začē alu učenikurlje aluj
k cara alu Dimizov osā
vije känd jej nu očekuja**

(Mt 24,23–51)

²⁰ Ān una zuvā farizeji antribat p Isusu: “Känd vinje cara alu Dimizov?”

Isusu lja zās: “Omu nu puatje s predvidjaskā känd vinja cara ān znakurj karje promatraštje.

²¹ Lumja nusā puatā s zākā:

‘Jakālāj aiča je!’, ili: ‘Jatālāj ānklo je!’ Jakā cara alu Dimizov akuma āntrā voj.”

²² Atunča alu učenikurlje aluj azās: “Vinje vrijamja känd s fic žaljnič s vidjec zuva känd jo, Bijatu alu Omuluj, s m pojavjesk,^a ali nusā putjec. ²³ A lumja s vu zākā: ‘Jatālāj ānklo je’, š: ‘Jakālāj aiča je!’, ali nu dāc fuga dāpā jej s m kātāc. ²⁴ K kum š toc vjadje munja känd s pojavjaštje aša s fije ān zuvaja känd jo, Bijatu alu Omuluj, s m pojavjesk. ²⁵ Ali majdatā trjebje mult s trpjesk š lumja ān asta vrijamje trjebje s m odbacaskā.”

²⁶ Š isto aša, kum afost ān zuvilje känd Noa afost viuv š aša osā fije ān zuvilje majdatā känd jo, Bijatu alu Omuluj, osā m pojavjesk:

²⁷ Kašā uvijek nastavja s mālānče š s bja, s s ānsuarje š s miritje, tot pānla zuvā känd Noa auntrat ān marje brod.* A atunča avinjit potopu š p toc lja uništīt karje na fost ān marje brod.

²⁸ Š isto aša kum afost ān zuvilje känd Lot afost viuv:^{*} lumja ān asta regija kašā uvijek nastavja s mālānče š s bja, s kumprije š s vindā, s obradjaskā pāmāntu š s gradjaskā. ²⁹ Ali ān zuvaja känd Lot aištāt dān trg Sodoma ān karje atriijt, atunča dān čerj foku ku buluvānji karje ardje akāzut ka pluaja p jej š aumurāt p tuatā lumja ān aja regija. ³⁰ Isto aša osā fije š ān zuvā känd osā m pojavjesk jo, Bijatu alu Omuluj. ³¹ Činje god ān zuvaja p krovu alu kasāj,^b a stvarulje alor je ān nontru, s nu s dja ān zos ān kašā la stvarurj aluj! Činje god s gāsaštje ān pijanā, s nu s āntuarkā ānđrāt s ja stvarulje aluj! ³² Dācāvā d gānd če sa dogodīt känd mujarja alu Lot sa ujtāt ānđrāt ān Sodoma š

^a 17,22 s vidjec zuva känd jo, Bijatu alu Omuluj, s m pojavjesk – Ān grčki original skrije: “s vidjec š una zuvā p Bijatu alu Omuluj”. * 17,27 Post 7,6–24 * 17,28 Post 19,1–29

^b 17,31 Lumja ān dobaja često s odmurja š s družā p krov karje je ravan, a posebno nuaptja känd irja maj ričalā.

apoginjiti!^a 33 Činje god pokušaštje s pázaskä životu aluj, osä l pjargä, a činje god spreman s lasä životu aluj, osä l pázaskä. 34 Istina je, än nuaptaja känd osä m pojavjesk, doj (2) lumje karje s skulkä än isti pat, p unu osä ja, a altu osä l lasä. 35 Däla duavä (2) mujerj karje zajedno än mlin mačinä, p una osä ja, a p alta osä l lasä.

36–37^b Učenicurlje aluj l änrjabä: “Domnulje, undje asta osä fije?”

Isusu lji začë: “Undje začë lumja muartä, änklo s sakupjaštje lešinari.”^{cd}*

Vorba d udovicä karje irja uporna än molitvä

18¹ Isusu rubja alu učenicurlje aluj asta vorbä s lji änvacä kum trjebje uvijek s s ruagä š nikad s nu odustanjaskä: 2 “Irja än njeki trg unu sudac. Nič k irja aluj frikä d Dimizov nič ka marit d lumje. 3 A än trgula irja š njeka udovicä karje stalno vinja la jel š s ruga d jel: ‘Adäm pravdä pänrtruv dušmanu alu mjov!’ 4 Sudacu d

mult na marit d aja, ali napokon agändit: ‘Š akä numi frikä d Dimizov š nu marjesk d lumje, 5 osä dauv pravdä alu asta udovicä daja če m stalno zmitjaštje, s nu vije stalno s m dosadjaskä!’”

⁶ Zäče Domnu Isusu: “Ästa sudac irja nepravedan, ali obratic pažnja p aja če jel ipak aodlučit! 7 Dali nusä dja Dimizov pravdä alu lumja aluj karje akuljes š karje zuva š nuaptja pländë la jel? Dali Dimizov osä odgodjaskä s lja žutä? 8 Istina je, änpripä Dimizov osä lji dja pravdä. Ali känd jo, Bijatu alu Omuluj, mätork p pämänt, dal osä gäsäsk p lumje karje aša krjadje än Dimizov?”

Vorba d farizej š d poreznik

⁹ Isusu rubja asta vorbä alu lumjej karje s uzdja än jej k je pravedni, š gändja k je maj bunj d alcä: 10 “Doj (2) lumje avinjiti än Hram s s ruadje. Unu afost farizej karje lumja l poštuja, a altu om irja poreznik karje lumja l mräza. 11 Farizeju astat š sa rugat d jel: ‘Dimizovulje, fala cijë če nu

^a 17,32 Ja sa ujtat ändrät kätri Sodomä š Dimizov akaznito una ku lumja d Sodomä.

^{*} 17,32 Post 19,16 ^b 17,36–37 Njeki grčki rukopisurj arje ästa odlomaku kašä än 36. stih “Doj (2) inš osä fije än polje, p unu osä ja, a p altu osä l lasä.” ^c 17,36–37 lešinari je marj puji karje mälänkä karnja d živutinj karje amurit. Puatje s vjadä kum kružaštje p čerj undje god jaštje muartje živutinje. ^d 17,36–37 Känd lumja vjadje p lešinari kum s s strändë, štije k änklo tjela muartä. Isto äša, känd s dogudja äštja stvarurj, toc osä štije k avinjiti kraju.

^{*} 17,36–37 Job 39,30

sănt kašă alcă lumje: lopovj, aštja karje nuje pravedni kătri lumje, preljubnikurj ili kašă poreznikusta.

¹² Dadavorj ăn duminikă pustjesk š d tot če stiknjesk zdauv cije unu tal.^a

¹³ A porezniku astat maj d partje š nu sa osudit s s ujtje ăn čerj. Jel tuguja š s bătja ăn tjept š rubja: ‘Dimizovulje, smilujaštje mije karje sănt om rov!’ ¹⁴ Istina je, Dimizov afost zadovoljan ku rugala alu poreznikuluj š da tunča Dimizov la smatrit k je bun om. Ali p farizeju, Dimizov la smatrit k nuje bun om. K činje p jel sāngur adrikă, Dimizov osă l ponizaskă, a činje p jel sāngur ponizaštje, Dimizov osă l adrikă.”

Isusu blagoslovjaštje p kupi

(Mt 19,13–15; Mk 10,13–16)

¹⁵ Jej duča alu Isusuluj š maj mič kupi s puje măna p jej š sa rugat s lji blagoslovjaskă Dimizov. Kănd učenikurlje aja opazăt, jej lja zabranit s adukă kupi. ¹⁶ Ali Isusu avrut s vije kupi š zăče: “Lăsăc kupi s vije la minje š nu lji putiric k cara

alu Dimizovuluj pripadnjaštje alu ălja karje kašă kupištja! ¹⁷ Istina je zăk vuavă, akă njeko vrja s primjaskă cara alu Dimizovuluj jel mora s postanjaskă kašă kupilu. Inače nikad nusă untrje ăn jel!”^b

Grjev alu bogatašuluj s utrje ăn cara alu Dimizovuluj

(Mt 19,16–30; Mk 10,17–31)

¹⁸ Njeki poglavar ăntrijabă p Isusu: “Učiteljulje alu bun, če mora s fakă s primjesk vječni život ku Dimizov?”

¹⁹ Isusu l ăntrijabă: “Dăče m kjem k sănt bun?^c Bun je samo Dimizov. ²⁰ Zakonu alu Mojsije štî: ‘Nu fiča preljub’, ‘Nu umura’, ‘Nu fura’, ‘Nu optužuja ku minčunurlje’, š ‘Poštujaštje p tatutov š p mumuta!’”^{*}

²¹ Omu azăs: “Poštujesk tuatje aštja zapovjedi alu Mojsije još kănd irjam tănăr.”

²² Isusu zăče alu omuluj: “Još nješto c faljaštje. Fuđ š vindje tot če aj, a banji podiljaštje alu lumje karje sărač š osă aj blago p čerj. A atunča vină š pratjaštima!”

^a 18,12 unu tal – Ăn grčki original skrije: “desetina” (vjez Lev 27,30–32). ^b 18,17 Dimizov kată dăla lumje s prihvatjaskă vlastu aluj p jej ku pouzđjala š ku ponizala. Ku altje vorbje: “Činje god vrja s utrje ăn cara alu Dimizovuluj mora s l primjaskă ku pouzđjala š ku ponizala kašă kupilu.” ^c 18,19 bun – Isusu postavljăštje pitanje s vjadă dali omu binje razumjaštje k Isusu je Dimizov. Š akă omu p Isusu prihvatjaštje k je Dimizov, jel atunča prihvatjaštje pozivu alu Isusuluj š vindă tot če arje š s l sljedjaskă.

^{*} 18,20 Iš 20,12–16; ZakPon 5,16–20

²³ Āla om irja mult bogat š mult sa žalostit känd auzāt aja če ja zās Isusu.

²⁴ Känd Isusu la vizut kāt je žalostit, jel azās: “Kum je grjev alu bogatašilor s untrā ān cara alu Dimizov! ²⁵ Maj ušurje arfi alu devāj s s provučaskā p rupā alu akuluj njego alu bogatašuluj s untrā ān cara alu Dimizov!”

²⁶ Ālja karje aja auzāt antribat: “Pa činje atunča puatje s spasaskā?”^a

²⁷ Isusu lja zās: “Aja če lumje nu puatje s fakā, Dimizov puatje.”

²⁸ Petar zāče: “Jakā, noj tot alu nostru alāsat š t sljedim.”

²⁹ A Isusu lja zās: “Istina je zāk vuavā, tot āla karje alāsat kasa aluj, ili p mujarja, ili p fracā, ili p roditelji, ili p kupi d cara alu Dimizov ³⁰ već akuma p āsta pāmānt osā primjaskā maj mult njego ča lāsat, a p āla pāmānt karje vinje osā primjaskā vječni život.”

Isusu jar rubjaštje d muartja aluj š d uskrisnjalā

(Mt 20,17–19; Mk 10,32–34)

³¹ Isusu astrāns p duavāsprjače (12) apostolurj š lja zās: “Jakā untrām ān trg Jeruzalem. Ānklo osā s ispunjaskā tot če prorokurlje askris ān Svāntā pismā d minje, d Bijatu alu Omuluj. ³² Osā m predajaskā alu lumjej karje narje frikā d Dimizov,^b osā sprdujaskā d minje, osā m zlostavljaskā š osā škupje p minje. ³³ Š jej osā m batā ku biču š osā m umuarā, ali d trje (3) zālje jo osā m skualā dāla morc.”

³⁴ Ali učenikurlje na štijut d čaja Isusu rubjaštje. Na aputut s razumjaskā k aštja stvarurj osā ispunjaskā vorbilje alu prorokuluj. Daja jej na putut s shvatjaskā če Isusu alor azās.

^a **18,26** Ān vrijamjaja mulc Židovj gāndja akā je omu bugat, aja značaštje k je Dimizov zadovoljan ku jel d aja čije āla om posebno bun. Pa känd āštja lumje auzāt p Isusu kum zāče k je alu om bugat nemoguće s utrje ān cara alu Dimizov, agāndit k aja značaštje k nimilja nu puatje s s nadjaskā s utrje ān vara alu Dimizov. ^b **18,32** *alu lumjej karje narje frikā d Dimizov* – Ān grčki original skrije: “Lumja karje nuje Židovj”. Njekad asta s koristjaštje d lumja rovā karje na vut frikā d Dimizov. Aiča Isusu rubja d Rimljanulor.

**Isusu ăntuarče vidu alu
omuluj karje nu vidja**

(Mt 20,29–34; Mk 10,46–52)

³⁵ Kănd Isusu avinjit la uprapje d trg Jerihon, pănglă drum šadje njeki om karje nu vidja š prusa. ³⁶ Kănd vorbu auzăt p mulc lumje karje vinja kătri jel, ăntriba činje aja. ³⁷ Jej ja zăs: “Jakă vinje Isusu dăn Nazaret.” ³⁸ Jel p aja astrigat: “Isusulje, Bijatu alu David,^a smilujaštitije mije!” ³⁹ Lumja karje afost la intje ja zăs s takă, ali jel samo još maj tarje strigă: “Bijatu alu David, smilujaštitije mije!” ⁴⁰ Kănd Isusu auzăt, astat š zapovjedit alu lumjej s dukă omu la jel. Kănd vorbu avinjit maj uprapje, Isusu la tribat: ⁴¹ “Če vrjaj s fak d tinje?” Omu karje je vorb ja zăs: “Vrjaub s m torč vidu, Domnulje!” ⁴² A Isusu ja zăs: “Vjez! Tu ta likujit daja ča krizut.” ⁴³ Omu karje nu vidja dăturdată avizut š apljikat p drum dăpă Isusu š slavja p Dimizov. Š tot narodu karje avizut aja zahvaljit alu Dimizovuluj.

Isusu š Zakej

19 ¹ Isusu auntrat ăn Jerihon. Pănd jel atrikut p trgula, ² afost ănklo unu om karje sa kimat Zakej. Jel irja glavni porezniku ăn aja regija d Rim š mult bogat om. ³ Apokušăt s vjadă p Isusu činje je jel, ali afost mik š nu putja s l vjadă pisti multă lumje ⁴ Jel daja adat fuga la intje s s urče p smokvă pănglă karje atribja Isusu s trjače s puată p ja s l vjadă. ⁵ Kănd Isusu ažuns pănla smokvă, sa ujtat ăn sus š ja zăs aluj: “Zakeju, majdată dătje ăn zos! Astăz mora s viuiv la tinje ăn gostjamje.” ⁶ Zakej majdată sa dat ăn zos š la primit p Isusu ăn gostjamje, tot bukurat. ⁷ Ali tuată lumja karje avizut aja ančiput s čakaljaskă: “Nu trjebje s pljače ăn gostjamje la omu rov!”^b ⁸ A maj ănklo Zakej saskulat š začē alu Domnuluj alu Isusuluj: “Jakă pola d imanja amja dau alu lumjej karje je sarakă, a p tot ăla p karje la šălat s ji tork d patru (4) vorj kăta amlat dăla jel.” ⁹ Isusu azăs p aja: “Astăz ăn kasasta avinjit spasjala^c k š omusta

^a 18,38 Isusu irja Bijatu alu David. David afost maj preči caru ăn Izrael. ăn vrijamaja lumja koristja “Bijatu alu David” kănd rubja d Mesija. ^b 19,7 ăn ăsta pămănt poreznikurlje irja Židovj karje lukriza d vlada alu rimuluj. Njeki poreznikurj alat maj mult porez njego ča tribut, a viška d porez cănja d jej. D aja lumja lji mrza š lji smatrja k je izdajice d vjera š d narod alor. ^c 19,9 ăn kasasta avinjit spasjala – Ku altje vorbje: “Dimizov aspasăt p lumja karje trijaštje ăn kasasta”

je prava sãmãnca alu Abraham!^a
¹⁰ Jo, Bijatu alu Omuluj, amvinjit
 s kat š s spasask p lumja karje je
 purdută.”^b

Caru š argacã aluj

(Mt 25,14–30)

¹¹ Pãnd lumje apus urjajke la
 Isusu, daja če irja la upruapje d
 Jeruzalem š jej agãndit k s cara
 alu Dimizov akuma s pojavjaštje,^c
 Isusu lja spus asta vorbã: ¹² “Njeki
 om dãn familjije bunã sa sprimit s
 putujaskã p dãpartje pãmãnt. Jel
 atribut s pljače ãnklo s dobidjaskã
 vlastu dãla caru marje. Atunča s
 ãntuarče ãn pãmãntu aluj s puatã
 s vladjaskã ka caru.^d ¹³ Majdatã
 njego ča pljikat akimat p zjače (10)
 argac aluj, adat alu tot usutã (100)
 kovanic d ardint^e š lja zãs: “Trgujic

pãnã god jo nu vinja.’ ¹⁴ Ali lumja
 d pãmãntula aluj l mrza š atrimjes
 la caru alu marje p poslanikurlje
 s zãkã: ‘Nu vrjem jel s carujaskã
 p noj.’

¹⁵ Ali jel adobidit vlastu s fije car.
 Š kãnd sa tors akasã, azapovidit
 s kjamje p argacã alu karje jel
 adat banji. Avrut s štije kãt tot ãla
 zaradit d jel. ¹⁶ Prvi argat avinjit
 š zãče: ‘Gospodarulje amkoristit
 banjišta karje maj dat š afukut
 zaradã d zjače (10) vorj maj mult.’
¹⁷ Zãče caru: ‘Bun lukru! Bun ješt
 argat. Daja ča fost vjeran ãn maj
 mikã, c dau s vladješt p zjače (10)
 trgurj.’

¹⁸ Altu argat avinjit š zãče:
 ‘Gospodarulje, amkoristit banjišta
 karje maj dat š afukut zaradã d još
 činč (5) vorj maj mult.’ ¹⁹ Š p aja

^a 19,9 omusta je prava sãmãnca alu Abraham – Zakej irja Židov š daja irja potomaku alu Abraham. Ali Isusu aiča avrut s zãkã k Zakej irja bun Židov kašã Abraham. Abraham irja predak amarje alu Židovilor, karje afost konuskut p vjera aluj ãn Dimizov š daja če trija kum azãs Dimizov. ^b 19,10 lumja karje je purdută – Asta značãštje lumja karje nu kridja ãn Dimizov š na vurut s puje urjajke alu vorbilje aluj. Aša lumje maj mult lji opisjaštje kašã ãlja karje odlutit š više nuje p bun drum. Tot ãla karje narje odnos ku Dimizov ku vjera ãn Isusu Kristu purdut je (Iv 14,6). ^c 19,11 cara alu Dimizov akuma s pojavjaštje – Židovi kridja k Mesija una zuvã osã vije š osã fakã cara alu Dimizov p pãmãntusta kum jel aputja s vladjaskã p pãmãntusta d trg Jeruzalem. Multã lumje agãndit k Isusu kašã Mesija akuma pljakã ãn Jeruzalem s fakã upravo aja. ^d 19,12 ãn vrijamaja afost doj trje židovj d različitã familjije karje je bogatã karje pljika ãn Rim s katã pravo s vladjaskã narodu aluj ãn pãmãntu aluj. Caru alu Rimuluj lja dat pravo, ali atribut s rãmãje vjerni š snaga alor afost ograničitje. Daja situacije karje Isusu opisaštje ãn asta vorbã binje irja konuskutã alu Židovilor. ^e 19,13 usutã (100) kovanic d ardint – ãn grčki original skrije: “mina” (š ãn aštja stihurj: 16, 18, 20, 24, 25). Una minã ãn vrijamaja afost isto če omu aputut s zaradjaskã akã lukrjazã usutã (100) d zãlje.

caru zăče: ‘Tu osă vladjaštje p činč (5) trgurj.’

²⁰ Ali aldă trje (3) argat avinjit frzdă zaradă š ji zăče: ‘Gospodarulje, jakăc arđintu. Lam cānut skuns ān maramică.

²¹ Ma fost frikă d tinje daja če ješt strog om. Jaj tuată zaradă dăla āla če alcă uložăt d tinje š cāj tuată bugacija dăla jej karje lukrizat d tinje.’^a

²² Caru ja zăs: ‘Argatulje alu rov! C sudjesk p aja ča zăs tu. Tu zăč k sânt strog. Tu zăč jo jav tuată zarada dăla āla če alcă auložăt d minje š jo cāv tuată bugacija dăla jej karje lukrizat d minje!’^b ²³ Dăče atunča na pus banji alji mje p bankă?^c Aša barem adobidja kamatje.’ ²⁴ Atunča caru zăče alu lumje karje afost aiča upruapje: ‘Lăcāj dăla jel usută (100) kovanic d arđint š dăcāj alu āla karje zaradit zjače (10) vorj maj mult!’

²⁵ Jej azăs: ‘Ali, gospodarulje, jel arje mij (1.000) kovanic d arđint!’

²⁶ Caru azăs, ‘Istina je tot āla karje koristjaštje binilje aja ča dobidit, osă dobidjaskă još maj mult, a toc karje nu koristjaštje binilje aja ča dobidit, osă s s ja š aja če arje. ²⁷ Ali ālja dušmani alji mjej, karje na vurut s lji fiuv caru, dučecălje aiča š lji umurăc la intja amja.’”

Isusu untră ān Jeruzalem ka caru

(Mt 21,1–11; Mk 11,1–11; Iv 12,12–19)

²⁸ Dăpă aja če Isusu azăs, nastavit s pljače la intja alor kătri Jeruzalem. ²⁹ Kănd avinjit la upruapje d saturj Betfaga š Betanija maj upruapje p djal Maslina, atrimjes la intje p doj (2) učenikurj. ³⁰ Lja zăs: “Fudic ān satula la intja avuastră.^d Š čim untrăc, osă vidjec p magaracu alu tănăr karje je ljigat karje nimilja nu

^a 19,21 Jaj tuată zaradă dăla āla če alcă uložăt d tinje š cāj tuată bugacija dăla jej karje lukrizat d tinje – Ān grčki original skrije: “Jaj aja če naj ulužăt š pokupješt aja če na sadit.” Asta je poslovică karje opisaštje p omu karje irja lakum š nu podiljaštje dobit aluj d ulaganja š d lukru aluj ku ālja karje lukrjază d jej. Ān vorbasta āsta argat ja fost frikă d naćinula p karje s ujta p car. Vjerovatno găndja k akă pjardje banji, mora sântuarkă banji alu carula, a akă zaradjaštje maj mult banj, caru osă l zadržaskă d jel. Daja če, na fukut nimika. ^b 19,22 jo cāv tuată bugacija dăla jej karje lukrizat d minje – Ān grčki original skrije: “jauv aja če nam ulužăt š pokupjesk aja če na sadit.” ^c 19,23 bankă – Ān grčki original rubjaštje d om karje alu alcilor posudjaštje banj. Ān aja dobă na vut bankje, ali lumjaja lukriza kašă bankilje. ^d 19,30 satula la intja avuastră – Vjerovatno Betfaga.

la jahit.^a Dizljigáčäläj š dučecäläj aiča. ³¹ Akä äñtrijabä njeko p voj: ‘Däče dizljigáč p magaracu alu tănär?’ Zäčec samo: ‘Trjebje alu Domnuluj.’”

³² Jej apljikat š angäsät toto kum lja zäs Isusu. ³³ Pänd jej adizljigat, lumja alu činje magaracu lja tribat: “Däče dizljigáč p magaracu alu tănär?”

³⁴ Jej lja zäs: “Alu Domnuluj äñtrjabje.” ³⁵ Jej adus p magaracu alu tănär la Isusu š prebacät pisti jel ogrtači alor š apus p Isusu p magarac s šagä.

³⁶ Pänd Isusu pljika mulc lumje raširit alor ogrtačurlje p drum la intja alu Isusuluj s ji pokazaskä častu. ³⁷ Känd Isusu sa približät undje drumu s slubadje dăpä djal Maslina, učenikurj š mulcă lumje karje kridja än Isusu ančiput p tot glasu s s radujaskä š s slavjaskä p Dimizov d tuatä čuda karje avizut če Isusu majdatä afukut.

³⁸ Jej rubja:

“Blagoslovit p caru
p karje Domnu atrimjes!

Hvaljic p Dimizov karje
dă miru!

Slava alu Dimizov karje
vladjaštje p čerj!”^{b*}

³⁹ Ali njeki farizeji karje irja äñklo azäs: “Učiteljulje, zapovidjaštje alu učenikurlje alji tej s takä!”

⁴⁰ Isusu zäče: “Akä jej osä takä, istina je, š buluvanjı p tot glasu osä s radujaskä!”

Isusu pländje p Jeruzalem

⁴¹ Känd Isusu avinjit la upruapje la Jeruzalem š avizut trgu, pländja dăpä lumjaja än trgula ⁴² š azäs:

“Känd barem samo s štijec če vuavä osä adukä miru!”^c Ali akuma je vuavä skuns. ⁴³ K vinje vrijamja känd dušmani alji voštri s gradjaskä kulje pänglä zidu alu trguluj s vu napadjaskä d tuatje pärcä, vuastja alor osä vu okuljaskä š nu putjec s fuđic. ⁴⁴ Nusä s lasä än trgu alu vostru nič unu buluvan p buluvan. Jej osä uništjaskä tot trgu alu vostru š tot čije än jel voj daja če na prepoznajit asta vrijamje

^a **19,30** *karje nimilja nu la jahit* – Židovi smatřja k řivutiniľje karje nikad na fost zajařäťje ili koristitje d lukru majbinje d sluřalä alu Dimizov ili caru alu lor (na primjer, vidjec Br 19,2; ZakPon 21,3; 1. Sam 6,7). ^b **19,38** *Hvaljic p Dimizov karje dă miru! Slava alu Dimizov karje vladjaštje p čerj* – Äñ grčki original skrije: “Miru p čerj š slava p visina!”

^{*} **19,38** Ps 118,25–26; Ps 148,1 ^c **19,42** Isusu aratä tuga, daja narodu d Jeruzalem maj äñklo osä l odbacaskä kařä caru karje Dimizov akuljes š daja jej osä najbje mir ku Dimizov, već sudu.

känd Dimizov p voj avinjit s vu spasaskä.”^a

Isusu putirjaštje p lumja karje vindje än Hram

(Mt 21,12–17; Mk 11,15–19; Iv 2,13–22)

⁴⁵ Känd auntrat än dvorištja alu Hramuluj, Isusu ančiput dän jel s putirjaskä p tuatä lumja karje änklo vindje.^b ⁴⁶ Isusu lja zäs: “Skris je än Sväntä pismä: ‘Alu mjov Hramu s fije loku d rugalä’,* a voj pretvorit än lok undje s strände lopovi!”*

⁴⁷ Däpä aja Isusu tuatä zuva änväca än dvorištja alu Hramuluj. Glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije š alcä vođe alu židovilor s ujta kum s l apuče p Isusu š s l osudjaskä p muartje. ⁴⁸ Ali jej nu ja putut nimika s ji fakä daja če tot narodu upija tuatä vorba karje Isusu rubja.

Vođilje alu židovilor izazivjaštje p Isusu činje aluj ja dat vlast

(Mt 21,23–27; Mk 11,27–33)

20 ¹ Än una zuvä känd Isusu änväca än dvorištja alu Hramuluj š rubja alu lumjej Bunä vorbä d Dimizov avinjit upruapje la jel glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije š vođilje. ² Š jej la antribat: “Zi nuavä, dundjec pravo s fač aštja stvarurj? Činje ca dat vlast d asta?”

³ A Isusu lja zäs alor: “Š jo osä äntriheb p voj. Zäčec mije ⁴ činje adat vlast alu Ivan karje bätjazä s rubjaskä š s fakä aja ča fukut, Dimizov ili lumja?”

⁵ Jej raspravlja änträ jej če s zäkä alu Isusuluj. Jej azäs: “Akä zäčem: ‘Dimizov’, osä nji äntrjabä: ‘Däče atunča nu ja krizut?’” ⁶ A akä zäčem: ‘Lumja’, tuatä lumja osä arunče buluvani š osä nji muarä daja če je uvjeric k je Ivan proroku.”

^a **19,44** Aštja stihurj (43–44) opisjaštje p opsada, undje vuastje okružjaštje trgu karje arje zidurj pänglä jel. A fače kulje kum aputja s piznjaskä pisti zidurj š kulje kum aputja s s urče pisti zidurj. Känd vuastja opkuljaštje trgu, lumja nu puatje s jašä d jel š nimilja nu lji puatje s lja žutje. Isusu avizut k osä dogodjaskä än Jeruzalem än budučnosti, š sa dogodit. Än 70 d aj. maj änklo d Kristu, vuastja alu rimuluj okolit Jeruzalem š änklo amurät multä lumje. ^b **19,45** lumja karje änklo vindje – Aja s odnosastaše p Židovj karje vindja živutinj š altje stvarurj karje lumja atribja s poštujim p Dimizov s ji prinsaskä žrtvä. Lumja vindje iskorištja p lumja š ji naplatja mult banji d stvaruštja. Majdäpartje, lumja karje vindä afar p dvorištja alu Hramuluj, karje irja jedini lok p karje alu lumjej karje nuje židovj afost dopustic s utrje, a aja lji spričja s s ruadje š s poštujaskä p Dimizov.

* **19,46** Iz 56,7 * **19,46** Jr 7,11

⁷ Atunča jej začē alu Isusuluj k jej nu štije činje adat vlast alu Ivan.

⁸ A Isusu lja zās: “Kum voj mije nu začec činje alu Ivan adat vlast, š jo nu zāk vuavā činje mije adat vlast!”

**Vorba d om karje aiznajmit
vinogradu aluj alu lumje rovj**
(Mt 21,33–46; Mk 12,1–12)

⁹ Atunča Isusu lji spunje asta vorbā alu lumjej: “Njeki om asadit vinograd š adat ān zajam alu omuluj karje lukrjazā ku vinogradu. Atunča omula apljikat š na vinjit mult lunj. ¹⁰ Kānd avinjit vrijamja d strugurj s lja dunā, atrimjes gazda alu vinograduluj p argatu aluj s ja talu aluj d berbā. Ali lumja karje lukrjazā ān vinograd je la butut p argatu š la trimjes āndrāt ku mānilje gualje.

¹¹ Atrimjes omu p altu argat, ali š p jel la butut š la dat d rušunje š la trimjes āndrāt ku mānilje gualje.

¹² Gazda alu vinograduluj atrimjes aldā trje (3) argat, ali jej p jel la ranit š la putirit.

¹³ Atunča gazda alu vinograduluj začē: ‘Če s fakā? Osā trimjet p bijatu mjov karje jo vrjauv. Vjerovatno p jel osā l pošujaskā.’

¹⁴ Ali kānd lumja dān vinograd avizut p bijatu, sa dogovorit š azās: ‘Āsta osā nasljedjaskā imanja. L umurām š atunča imanja osā fije nostru!’ ¹⁵ La putirit dān vinograd š la umurāt.

Če gāndic k osā fakā gazda alu vinograduluj kānd osā audā ča fost? ¹⁶ Osā vije š osā umuarā pa lumja dān vinograd, a vinogradu osā dja ān najam alu alcilor.”

Lumja karje punje urjajke la Isusu, ja zās: “Nikad nu fičem nješto aša rov!”

¹⁷ Atunča Isusu binje s ujtā p jej š začē: “A če značastje atunča aja čije skrisā ān Svāntā pismā:

‘Buluvan karje graditelji
arunkat
postanit glavni buluvan alu
zgradej’?*

¹⁸ Toc karje kadje p buluvanula osā spardje kašā gāvanu d glinā, š akā kadje āla buluvanu p njeko osā fije māčinat.”

¹⁹ Učitelji d zakonu alu Mojsije š glavni popurlje avrut odma s la puče p Isusu d aja k jej binje aštijut k Isusu rubjaštje aja vorbā d jej. Ali na fukut aja k lji irja frikā k lumja osā okrunjaskā pāntruv jej.

* 20,17 Ps 118,22

Popurlje pokušaštje s ānšalā p Isusu s zākā nješto će nuje binje

(Mt 22,15–22; Mk 12,13–17)

²⁰ Učitelji d zakon alu Mojsije š glavni popurlje la sljedit p Isusu š atrimjes dāpā jel špijunurj karje sa fukut k je iskreni. Avrut s apuče p Isusu k azās nješto rov kum s l predajaskā alu upravitelj alu rimuluj ān asta regija kum aputja s kaznjaskā p Isusu. ²¹ Špijunurlje azās alu Isusuluj, “Učiteljulje, štijem k rubješt š ānvāc istinā š k nu ješt naklon alu unu om maj mult d altu, već ispravno ānvāc p lumja s trijaskā aša kum Dimizov vrja s jej trijaskā. ²² Spunje nuavā dali je dopustit s platim porezu alu caru alu Rimuluj ili nuje.”^a

²³ Ali Isusu avizut k pokuša s l puče ān zamkā š lja zās: ²⁴ “Rātācām kovanica d arđint^b ku karje s platjaštje porezu. Alu činje je slikaja š alu činje lumje p ja?”

Jej aodgovorit: “Alu caruluj.”

²⁵ Isusu lji zāča: “Atunča dāc alu caru čije alu caruluj, ali alu Dimizov dāc čije alu Dimizovuluj.”

²⁶ Daja na putut p Isusu pānglā toc s l optužaskā k azās nješto će nuje binje, već atikut š sa mirat la vorbaja.

Saduceji pokušaštje s ānšalā p Isusu s zākā nješto će nuje binje

(Mt 22,23–33; Mk 12,18–27)

²⁷ Atunča avinjit la Isusu njeki saduceji.^c Saduceji nu kridja k lumja s skualā dāla morc, daja jej azās alu Isusu: ²⁸ “Učiteljulje, Mojsije askris ān zakonu alu nostru k akā njeki om amurit š alāsat dāpā jel mujarja ali na vut kupi, fratilje aluj mora s ānsuarje p mujarja alu fratusov kum ja aputja s fakā bijat. Āla bijat osā fije nasljedniku alu pāmāntuluj alu omula karje amurit š s adukā lumje aluj.^{d*} ²⁹ Udatā afost šaptje (7) frac. Prvi fratje sa ānsurat š amurit frzdā kupi.

³⁰ Atunča altu fratje sa ānsurat ku

^a 20,22 Jej sa nadit k Isusu osā zākā ili “da” ili “nu”. Akā zāče “da”, atunča židovi arfi nikāžāc p jel će lja rubit k mora s platjaskā porezu alu altā vlast. Akā zāče “nu”, atunča vođilje aputja s zākā alu Rimljanilor k Isusu ānvācā p lumja s prekršaskā zakonu alu rimuluj. ^b 20,24 kovanica d arđint – Ān grčki original skrije: “denari”. Denar afost banji d arđint alu rimulor. Vridja kašā dnevnicā d obični radnik. ^c 20,27 saduceji – Saduceji afost važne grupā alu židovilor ān bātārn pāmānt Palestina. D razlikā d farizeji, jej nu prihvatja usmena vāncalā, već samo čije skris ān knjige alu Mojsije. Također nu kridja ān uskrisnjalā (vjez “Saduceji” ān rječnik). ^d 20,28 kum ja aputja s fakā bijat. Āla bijat osā fije nasljedniku alu pāmāntuluj alu omula karje amurit š s adukā lumje aluj – Ān grčki original skrije: “adrikā porodu alu fratusov.” ^{*} 20,28 ZakPon 25,5

mujarja alu fratusov karje amurit, ali š jel amurit. ³¹ Isto aša aldā trje (3) fratje sa ānsurat š amurit. Š toc fracā karje arāmas sa ānsurat ku ja š toc d šaptje (7) frac amurit frzdā kupi. ³² Maj ānklo amurit š mujarja. ³³ Akā una zuvā toc morcā osā skualje, alu činje ja osā fije mujarja ān zuvaja kānd irja märtatā dāpā toc šaptje (7) frac?”

³⁴ Isusu lja zās: “Lumja p pāmāntusta s suarā š s māritā. ³⁵ Ali lumja karje s skualā dāla morc trijaštje p pāmāntu alu nov. Š p ālja karje Dimizov smatraštje k je dostojni s trijaskā p pāmāntula, nusā ānsuarā nič s miritje. ³⁶ Osā fije kašā anđeli daja če nikad nusā muarā. Jej jaštje kupi alu Dimizov daja če Dimizov lja tors dāla morc. ³⁷ Ali akuma, dal morcā osā skualje dāla muartje? Čak š Mojsije apokazāt k morcā osā skualje. Mojsije aja apokazāt ān odlomaku d grmu karje ardje undje Mojsije azās k Domnu jaštje ‘Dimizov alu Abraham š alu Izak š alu Jakov.’^a A jej amurit mult aj majdatā Mojsije azās aja.

³⁸ A Dimizov nuje Dimizov alu ālja karje rāmānje morc, već Dimizov alu lumje karje vije! Dimizov p tuatā lumja smatraštje k jej vij.”^b

³⁹ Atunča azās njeki učitelji d zakonu alu Mojsije: “Učiteljulje, binje ajzās!”^c ⁴⁰ Dāpā aja nu sa osudit s āntrijabā p Isusu aša pitanja.

Mesija je bijatu alu David

(Mt 22,41–46; Mk 12,35–37)

⁴¹ Atunča Isusu lja tribat p lumja: “Dāče učitelji začē k je Kristu bijatu alu Caru David? ⁴² K David sāngur začē ān knjigā alu Psalam undje askris:

‘Domnu azās alu Domnuluj
alu mjov:

Šāz p dirjaptā amja, s vladješt
ku minje

⁴³ pānd nu puj p dušmanji
alji tej kašā klupa dusu
pičuarje alji tijalje.’^{*}

⁴⁴ Jasno je k David p Mesija akimat
‘Domnu alu mjov’. Kum atunča

^{*} 20,37 Iš 3,6 ^a 20,37 Ān rječnik, vjez “Abraham”, “Izak” š “Jakov”. ^b 20,38 Abraham, Izak š Jakov amurit, ali na prestatit s postojaskā. Još afost vij š aštipat zuva kānd Dimizov osā lji dja nuavā tjela karje trijaštje frzdā muartje. ^c 20,39 Večina učiteljurj d zakon alu Mojsije afost farizeji. D razlikā dāla saduceji karje nu kridja k Dimizov una zuvā osā uskrisnjaskā p morcā, farizeji ān aja akrizut pa sa složāt ku odgovoru alu Isusuluj. ^{*} 20,43 Ps 110,1

Mesija puatje s fije samo potomaku alu David?”^a

Isusu upozorjaštje p učenikurlje aluj s s pžaskā d učiteljurj d zakonu alu Mojsije

(Mt 23,1–36; Mk 12,38–40; Lk 11,37–54)

⁴⁵ Pānd narodu apus urjajke, Isusu azās alu učenikurlje aluj:
⁴⁶ “Pžacāvā d učitelji d zakonu alu Mojsije! Jej vrja s umblje okolo ku aljinilje alji marj š lumja s lji pozdravjaskā ku marje pošujalā p ulic. Jej vrja s šagā p počasne lokurj ān sinagogje š la nutje. ⁴⁷ P prjevarā ja imanja alu udovicilor, a s ruagā mult s puatā lumja s lji vjadā. Jej osā fije kaznic maj rov d alcā lumje.”

Udovica dā alu Dimizov tot če arje

(Mk 12,41–44)

21 ¹ Isusu ān Hram avizut p bogataši kum ubacāt

banji ān blagajnā alu hramuluj.
² Atunča avizut š p njeka udovicā kum arunkā samo duavā (2) maj mič kovanic. ³ Isusu azās alu učenikolor: “Punjec urjajke, k istina je, asta sarakā udovicā apus maj mult njego jej toc zajedno!
⁴ K toc jej adat ča vut viška, a ja, aša d sarakā, adat tot če arje.”

Isusu rubjaštje d uništjala alu Hramuluj š d altje rovrj karje osā vije

(Mt 24,1–22; Mk 13,1–20)

⁵ Kānd njeki učenikurlje alu Isusuluj arubit kum je Hramu sagradit d maj māndru buluvan š ukrasāt ku maj māndri darurj karje lumja adat alu Dimizov, Isusu začē: ⁶ “Osā vije vřijamja kānd nusā rāmiye nič unu buluvan p buluvan d Hramusta če vu ujtac. Tot s fije duburāt.”

⁷ Š daja jej la antribat: “Učiteljulje, kānd tot aja osā dogodjaštje? D karje znak osā najavljaskā d tot aja če vinje?”

^a 20,44 Ān zavjetu alu Bātārn arje proročanstva d sāmānca alu caru David karje una zuvā osā spasaskā p narodu Izrael dāla dušmanji aluj š uspuštavjaštje pravdā p pāmānt zauvjek (na primjer, vjez Iz 9,6–7; 11,1–5; 42,1–4; Jr 23,5–6). Maj ānklo Židovi āla izbavitelj karje obečit akimat “Mesija” š “bijatu alu David”. Pānd pāmāntu alor afost alu rimuluj, mulc inš Židovi agāndit k Mesija osā fije vladaru p pāmāntusta karje osā lji oslobodjaskā patjalā dāla abandī š dān jej jar osā stvorjaskā capān narod d karje afost ān vřijamje alu caru David š alu bijatu alu Salomon. Isusu ispravljaštje aja če jej pogrešno ashvatit d Mesija. Dokazaštje k je Mesija njeko maj marje dāla David, maj marje dān bilo karje vladar p pāmāntusta. Aja lumja još na razumit.

⁸ Ja zās Isusu: “Pāzācāvā s nu vu ānšalje! Mulc osā vije š osā zākā: ‘Jo sānt Mesija’^a š osā zākā avinjit kraju! Nu lji kridjec. ⁹ Kānd audjec d raturj š d pobunā, na vjec frikā. Tot aja mora s dogodjaskā, ali kraju alu pāmāntuluj nusā vije još.” ¹⁰ Zāče još: “Narodu osā zaratjaskā pāntruv narod š cara pāntruv carā. ¹¹ Osā fije marj potresurj. Osā fije fuamja š kuga p altje lokurj. Osā fije događajurj d karje lumja osā fije frikā š znakurj p čerj k vinje nješto rov.

¹² Ali majdatā d aja če s fije, osā vu apukā š osā vu maltetirjaskā. Osā vu dja ān sinagogā la sud š p voj osā trimjatā ān kisuarje. Osā vu dukā la intja alu carurj š la upraviteljurj daja če sljadic p minje. ¹³ Osā vu zadisaskā p voj s putjec s rubic svjedočala avuastrā d minje. ¹⁴ Nu vu brinic akuma če s zācec d minje ān obranā ¹⁵ k jo osā vu dav vorbilje š mudrost karje ničunu alu voštri protivnikurj nusā puatā s odoljaskā nič s āntuarkā vorba. ¹⁶ Čak š roditelji, fracā, familija, š ortači osā vu predajaskā.

Osā vu umuarā p njeko d voj.

¹⁷ Toc osā vu zamrzaskā daja če sljadic p minje. ¹⁸ Ali ničuna d āštja stvarurj vuavā stvarno nu puatje s vu naštittjaskā.^b ¹⁹ Osā dobidic život akā mije rāminjec vjerni.”

Isusu rubjaštje d uništijala alu Jeruzalem

(Mt 24,15–21; Mk 13,14–19)

²⁰ “Kānd vidjec k vuastja opkoljaštje Jeruzalemu, osā štijic k avinjit vrijamja d uništijala alu Jeruzalem. ²¹ Ālja karje sa trefit ān Judeja atunča s fugā ān djal. Činje je ān trg atunča s fugā dān jel, a ālja karje s gāsaštje ān okolicā atunča s nu untrā ān trg. ²² K aja osā fije zāljlje alu Dimizovuluj d kaznjalā ku karje osā ispunjaskā tot če skrije ān Svāntā pismā d asta vrijamje. ²³ Grjev alu trudnicilor š alu mujerj karje dā s sugā ān vrijamjaja daja če osā vije marje rovu ān pāmāntusta š marje gnjev osā kadā p narodusta. ²⁴ Vuastja osā umuarje p njeka lumja š p alci osā lja dukā kašā p ratne

^a **21,8** *Mulc osā vije š osā zākā: ‘Jo sānt Mesija’* – Ān grčki original skrije: “Mulc osā vije ān lumilje alu mjov š osā zākā: ‘Jo sānt.’” Aja puatje s značaskā k jej tvrdjaštje k je sāngurj Isusu ili k arje autoritetu alu Isusuluj. ^b **21,18** *Ali ničuna d āštja stvarurj vuavā stvarno nu puatje s vu naštittjaskā* – Ān grčki original skrije: “Ali nusā kadā nič fir dān kapu alu vostru”. Isusu rubjaštje d unu maj mik dio dān tjelā alu omuluj. P načinula naglašāštje k nu lji trjebje s lji brinjaskā sigurnost alor. Š akā njeko dāla jej osā muarje daja če sljedbenikurlje aluj, tjela alor sigurno osā uskrisnjaskā ān vječni život p altu pāmānt. Daja če sljedbenikurlje aluj čak š muartja nuje nješto d čaja trjebje s arje frikā.

zarobljenikurlje ʔn tot pʔmʔntu.
Neʒidovi osʔ gazaskʔ p Jeruzalemu
pʔnʔ god nu triča vřijamja alor.”

**Isusu rubjaštje d
ʔntručala aluj p pʔmʔnt**
(Mt 24,23–35; Mk 13,21–31)

²⁵ “Osʔ pojavjaskʔ čudne znakurj
p suarje, p lunʔ š p stjalje. A p
pʔmʔnt osʔ fije marje zbunjalʔ,
ka valurlje alu apʔj ʔntrʔ marje
oluje. Pʔntruv aja tot narodu osʔ
fije mult zabrinic š ispunic ku
frikʔ. ²⁶ Čak š stjaljilje p čerj osʔ
skutirje. Lumja osʔ muarje d frikʔ
š d marje užas karje osʔ vije p
pʔmʔnt. ²⁷ Atunča tuatʔ lumja osʔ
vjada p minje, Bijatu alu Omuluj,
kum viuv p oblak^a ʔn marje moć
š ʔn slavʔ. ²⁸ Kʔnd aja tot ʔnčapje
s dogodjaskʔ, avjec inimʔ š fic
pljinj d nadʔ k Dimizov osʔ vu
oslobodjaskʔ ʔndatʔ.”

Isusu rubjaštje d smokvʔ
(Mt 24,32; Mk 13,28)

²⁹ Atunča Isusu lja rubit asta
vorbʔ: “Ujtacʔvʔ la smokvʔ ili bilo
d karje ljemn. ³⁰ Kʔnd vidjec pupu
alu smokvʔj atunča š sʔngurj štijec
k je vara apruapje. ³¹ Isto aša kʔnd
vidjec k vinje aja d čaja amrubit,
atunča putjec s fic sigurni k je cara
alu Dimizovuluj apruapje. ³² Istina
je zʔk vuavʔ, asta generacija nusʔ
trjakʔ pʔnd tot asta nu s dogudja.^b
³³ Čerju š pʔmʔntu osʔ trjakʔ, ali
vorba amja s rʔmʔje zauvjek!”

**Isusu ʔnvacʔ p učenikurlje aluj s
fije uvijek spremic d vinjala aluj**
(Mt 24,36–51; Mk 13,32–37)

³⁴ Isusu azʔs: “Pʔzʔcʔvʔ š nu
fic kašʔ lumja karje je tupavj
d mamurluk š d bjarje ili briga
alu životusta. Inače, aja zuvʔ
ruavʔ p voj osʔ iznenadjaskʔ
³⁵ kašʔ zamka. K osʔ vije p tuatʔ

^a 21,27 *viuv p oblak* – Vjez Dn 7,13. ^b 21,32 Jaštje altje naćinurj s s razumjaskʔ ʔsta stih: 1. “asta generacija” rubjaštje d ʔlja karje afost vij ʔn vřijamjaja pʔnd Isusu arubit, a aja značʔstje k uništjala alu Jeruzalem š altje znakurj karje osʔ fije pʔnla vinjala alu Kristuluj osʔ ʔnčapje s fije aja pʔnd jej d vij; 2. “asta generacija” rubjaštje d alta lumje karje je rov š s protivijaštje alu Isusuluj, a aja značʔstje k uvijek osʔ vije lumja karje nu krjadje š s suprostavjaštje alu Isusuluj tot pʔnla vřijamje kʔnd jel s ʔnturčja p pʔmʔnt; 3. “asta generacija” značʔstje “asta rasʔ” š rubjaštje d Źidovj, a aja značʔstje k rasa alu Źidovilor osʔ trijaskʔ š kʔnd Isusu osʔ ʔntuarkʔ p pʔmʔnt; ili 4. “asta generacija” rubjaštje d lumja karje osʔ trijaskʔ ʔn vřijamje kʔnd vinja kraju, š aja značʔstje k osʔ s dogodjaskʔ događajurlje karje s spominjaštje ʔn stihurj 25–26, a aja značʔstje k Isusu osʔ ʔntuarkʔ p pʔmʔnt d Źivot alu aja generacije.

lumje karje stanujaštje p pāmānt.
³⁶ Ān tuatā vřijamja pāzācāvā š rugacāvā s putjec s avjec snagā s izdržic aštja stvarurj če vinje š fic spremic s stāc la intja amja, la intja alu Bijatu alu Omuluj.”

³⁷ Isusu tuatā zuvā ānvāca ān Hram, š sara pljika š provodja nuaptja p djal Masline. ³⁸ A tot narodu s skula dānzorja š pljika ān Hram s puje urjajke la Isusu.

Juda pristanjaštje s izdajaskā p Isusu

(Mt 26,1–5, 14–16; Mk 14,1–2, 10–11; Iv 11,45–53)

22 ¹ S približa Prazniku d mālaj frzdā germā. Āsta praznik s kima š Pasha.^a ² Glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije kāta kum s l apuče p Isusu š s l osudjaskā p muartje, ali lja fost frikā d lumje s nusā bunjaskā.

³ Ān vřijamaja Sotona auntrat ān Juda Iškariot karje je unu dān jej duavāsprjače (12) apostolurj. ⁴ Jel apljikat š sa dogovorit ku glavni popurlje š ku zapovidnikurlje alu stražāj d Hram kum s lja ažutje s apuče p Isusu.

⁵ Jej s raduja š ja obečit k ji dā banj. ⁶ Juda apristanit. Aša jel kāta bunā vřijamja s lji dja p Isusu kānd lumje nusā fije upruapje.

Isusu trimjatje p doj (2) učenikurj s pripremjaskā vičera alu Pasha

(Mt 26,17–19; Mk 14,12–16)

⁷ Avinjit zuva s ānčapje Prazniku d mālaj frzdā germā, kānd s žrtvujaštje vuaje d vičera alu Pasha. ⁸ Isusu atrimjes p Petar š p Ivan: “Fuđic š pripremic vičera alu Pasha s mānkām una.”

⁹ Učenikurlje antribat p Isusu: “Undje vrjaj s mānkām?”

¹⁰ Lji začē aša: “Čim untrāc ān trg Jeruzalem, osā vu sretnjaskā unu om karje aduče apā ān bukal. Fuđic dāpā jel. Ān kasā karje untrā ¹¹ š začec alu domačinuluj: ‘Učitelju āntrijabā ān karje sobā puatje s mālānče vičera alu Pasha ku učenikurlje aluj.’ ¹² Jel osā vu ratje marje sobā p kat, karje spremitā. Ačija pripremic vičera.”

¹³ Petar š Ivan sa dus ān trg š jej angāsāt tot kum Isusu lja zās š ačija apripimit vičera alu Pasha.

^a **22,1** Pasha je prazniku karje Židovi slavja ān tot anu p zuvā majdatā s ānčapje prazniku d mālajurj frzdā germje. Vorba Pasha maj mult s koristja d označalā d tuatje opt (8) žalje karje uključuja š zuva d Pasha š šaptje (7) žalje d praznik d mālajurj frzdā germje.

**Isusu š učenikurlje mälänkä
vičera alu Pasha**

*(Mt 26,20–30; Mk 14,17–26; Iv
13,21–30; 1 Kor 11,23–25)*

¹⁴ Känd avinjit vrijamja d vičerä alu Pasha, Isusu alat loku la astal ku apostoli.^a ¹⁵ Jel azäs: “Amčeznit ku tot sufljetu s mälänk ku voj asta vičera alu Pasha majdatä d muka amja. ¹⁶ Vu zäk k nu maj mälänk vičera alu Pasha pänd nu vinja zuva s s mälänče än cara alu Dimizov.”^b

¹⁷ Atunča alat paru ku vinu, azahvaljit alu Dimizov š začē: “Läc š podjeljic vinu änrä voj. ¹⁸ Vu zäk d akuša numaj bjav vin pänd nu vinje cara alu Dimizovuluj.”

¹⁹ Atunča alat mälaju š zahvaljit alu Dimizov, la fränt š la dat alu učenikolor, š azäs: “Asta je tjela amja karje s predajaštje d voj. Mänkac asta mije d spomen.”

²⁰ Däpä vičerä, aša alat š paru ku vinu š azäs: “Asta je sändilje alu mjov karje s varsä kašä žrtva d voj. Ku sändilje alu mjov Dimizov fače novi savez ku narodu aluj.

²¹ Pänglä tot jakä, izdajniku alu mjov šadje ku minje la astal. ²² Jo, Bijatu alu Omuluj, mora s mor kum je odredit, ali grjev alu äla karje izdajaštje p minje!” ²³ Učenikurlje äncäpje änrä jej s äntrijabä činje dän jej putja s fakä aša rov.

**Činje maj marje än
cara alu Dimizov**

*(Mt 20,25–28; 19,28;
Mk 10,42–45)*

²⁴ Učenikurlje ančiput s s prepirjaskä d aja činje dän jej arfi maj marje. ²⁵ Isusu azäs: “Carulje alu pämantusta vladjaštje p narodu alor š provodjaštje vlastu p jej. Š älja carurj vrja s lji faljaskä narodu k je maj bunj. ²⁶ Ali voj nu fičec kašä jej! Naprotiv, maj marje änrä voj s fije kašä äla maj mik, a vođa kašä argatu. ²⁷ Mi začec, činje je maj marje, äla karje šadje la astal ili äla karje l služjaštje? Äla la astal, dänä? Ali nu änrä voj, k, jakä, jo sänt änrä voj kašä argatu.

²⁸ Voj afost pänglä minje än kušnjilje alji mjalje. ²⁹ Vu dauv s

^a **22,14** *apostoli* – Äštja je duaväsprjače (12) d apostolurj maj upruapje d učenikurj karje Isusu akuljes (Vjez Lk 6,13). ^b **22,16** *pänd nu vinja zuva s s mälänče än cara alu Dimizov* – Än grčki original skrije: “više pänd god nusä ispunjaštje än cara alu Dimizovuluj”. Pasha lji da d gänd p narodu alu Izrael p aja kum Dimizov lja izbavit d Egipat undje afost roburj känd žrtvujit mjelu š apus sändilje aluj p ušilje alu käšilje alor. Isto aša, Isusu je mjelu alu Dimizovuluj š sändilje alu Isusuluj oslobodjaštje p narodu aluj d grešalä. Isusu jar osä vije š s vladjaskä kašä caru, a atunča lumja karje krjadje osä fakä nuntä š s slavjaskä k Dimizov lja izbavit.

vladic ăn cara alu Dimizov, kašă Tatimjov ăn  erj  e ma dat mije.
³⁰ Voj osă m nk c ŝ osă bijec la astalu mjov ăn cara amja. Osă ŝidjec p prijestolje ŝ osă vladic p duav sprja e (12) s m ncje alu Izrael.”

Isusu z  e alu apostolurj os  lji vije kuŝnje ŝ problemurj

(Mt 26,31–35; Mk 14,27–31; Iv 13,36–38)

³¹ Isusu az s: “ imune,  imune, Sotona ačirut s puat  s isku ask  vjera avuastr  ka   omu karje prosija tje gruvu.^a ³² Ali mam rugat d tinje vjera ata s c nu nistanjaskā. A a, k nd t tor  mije, u vrstja tje vjera alu alc učenikurlje!”

³³ Petar az s: “Domnulje, jo s nt spremi  s pljek ku tinje  n tamnica ŝ  n muartje!”

³⁴ Isusu az s: “C z k, Petre, majdat   e kukošu m nje diminjac  k nt , d trje (3) vorj os  t odriknje tj k uopće m kunoštj.”

³⁵ Isusu lji  ntrjab : “K nd p voj atrimjes p drum frzd  banj, frzd  ta n  ŝ sandalje, dali vuav   iva afaljit?”

Jej odgovorit: “Na faljit.”

³⁶ Isusu az s: “Ali aku a,  inje arje banj, s la duk ! Ta na isto!  inje narje ma , s vind  cualjilje ŝ s kumpr  d jel.^b ³⁷ k vu z k, mora s ispunjask  aja  e d minje skrije  n Sv nt  pism : ‘L smatrja k je zlo inac.’”^{*} Tot  e prorokurlje askris d minje uskoro os  s ispunjask .”

³⁸ Jej az s: “Domnulje, avjem a ija doj (2) ma urj!”

Isusu az s: “D stul je! Nu maj rubic d aja.”

Isusu s ruag   n Getsemanija

(Mt 26,36–46; Mk 14,32–42)

³⁹ Atunča Isusu sa dus d n trg ŝ apljikat, ka   obično, p Maslinsk  gor . U enikurlje sa dus d p  jel.

⁴⁰ K nd a uns, lji z  e: “Rug c v  s nu kidjec  n ku nje!”

⁴¹ Sa udalj t d la jej otprilike k t puatje buluvanu s s arunče.

^a 22,31 Gruvu s razdvaja  n  ur kum bobu s odvaja d la pljav  karje afost mistikat  ku jel. Daja  e, asta metafor  rubjaštje d ispitujal  vjera alu u enikulor kum s pokaza dal ŝ majd partje kridja  n Kristu ili os  s udaljask  d la jel. ^b 22,36 K nd učenikurlje majdat  an iput s pripovidjask , na tribut nimika s aduk  d p  jej, k aputut s o ekujask  k njeka lumje do ekuja tje ŝ s lji oskrbljask . Stvarulje sa prominj t učenikurlje nu trjebje s o ekujask  binje s lji primjask . Os  fije ka   omu karje pljak  p drum rov obično ku jel adu e banji, ta na ŝ ma u. Isusu d aja rubja figurativno kum z  a k ŝ jel ŝ učenikurlje aluj os  trjak  vrijamja d testiranje. Ali učenikurlje na razumi  k Isusu rubjaštje figurativno ŝ afost spremic d borb  (vjez22,38, 49–51). ^{*} 22,37 Iz 53,12

A kleknit š sa rugat: ⁴²“Tato, akā tu vrjaj, uklonjaštje asta dāla minje s nu bjav dān parusta d patjalā! Ipak, s fije kum vrjaj tu, a nu kum vrjauv jo.” ⁴³Š atunča ji sa pokazāt anđelu š la fukut maj capān. ⁴⁴Tot če maj tarije sa rugat, ān marje munkā, a znoju ji postanjaštje kašā kaplja dān sānde ča kǎzut p pāmānt. ^a ⁴⁵Kānd azavršāt ku rugala sa skulat, sa tors la učenikurj š lja gāsāt kum s kulkā, iscrpic d žalost. ⁴⁶Isusu lji āntrjaba: “Dāče vu kulkāc? Skulāc š rugācāvā s nu kidjec ān kušnje!”

Juda izdajaštje p Isusu š vođilje alu židovilor l pukā

(Mt 26,47–56; Mk 14,43–50; Iv 18,3–11)

⁴⁷Pānd Isusu arubit, sa pojavit mult lumje, karje lja dus Juda, unu dān jej duavāsprjače (12) apostolurj. S približa la Isusu š la pozdravit ku poljubacu ān falkā. ⁴⁸Isusu aluj azās: “Juda, dali ku poljubacu izdaještj p minje, p Bijatu alu Omuluj?”

⁴⁹Kānd učenikurlje avizut če s spremjaštje, jej azās: “Domnulje, s lji napadnim ku mačurlje?”

⁵⁰Š unu dān jej aluvit p argatu

alu marje popāj š ja tijat dirjapta urjajke.

⁵¹Ali Isusu azās: “Lji dopustic! Nu vu odupiric više!” A dirit alu argatuluj urjajka š la iscjelit.

⁵²Atunča azās alu lumjej karje avinjit s la puče, alu glavni popilor, stražari alu hramuluj š vođilje alu židovilor: “Aspljikat p minje ku mačurlje š ku toljagurlje ka p pobunjenik! ⁵³Dāče nu mas pukat ān Hram? Tuatā zuva irjam ānklo ku voj. Ali asta je trenutku alu vostru vrijamja kānd vladjaštje sāla alu nuaptjej.”^b

Petar s odriknjaštje d Isusu

(Mt 26,67–75; Mk 14,66–72; Iv 18,15–18, 25–27)

⁵⁴P Isusu la apukat čuvari š la dus ān kašā alu marje popāj. A Petar lji pratja. ⁵⁵Ān mižlokuluj d bātuturā stražari aprins fok š jej karje irja aiča sa ānklāzāt pānglā ja. Petar ašāžut ku jej. ⁵⁶Njeka argata s ujtā kum jel šadje pānglā fok, l sljedjaštje š začē: “Š āsta irja ku omusta karje pukat!”

⁵⁷A Petar sa odriknit: “Pa jo nič k l kunoskā, mujarjo!”

⁵⁸Nješta maj ānklo, njeko altu la vizut š azās: “Š tu ješt unu dān jej!”

^a 22,44 Njeki grčki rukopisurj narje 43 š 44 redu. značaštje: “vrijamja s djelujaskā Sotona”.

^b 22,53 vladjaštje sāla alu nuaptjej

Petar aodgovorit: “Nu sănt, omulje!”

⁵⁹ Dăpă otprilike unu sat, njeko altu tvrdja: “Ăsta om zaista irja ku jel k jel je d regija Galileja, kaša š Isusu p karje la pukat!”

⁶⁰ Petar azās: “Nuštiv d čaja rubještj, omulje!” Ān trenula, pānd još arubit, akāntat kukošu.

⁶¹ Atunča Domnu Isusu s okrinjaštje š s ujtā p Petar, a Petar sa dat d gānd kum ja zās Isusu: “Ān diminjacā, majdatā če kukošu kāntā, d trje (3) vorj osā t odriknještj k uopće m kunoštj.”

⁶² Aišāt Petar dān bātuturā š aplāns amarā.

⁶³ Čuvari ančiput s s ljađe d Isusu š s l batā. ⁶⁴ Jej ja ānviljit vojki š ja zās: “Tu ješt proroku. Spunje činje ta butut!” ⁶⁵ L vridja još maj mult ku altje vorbje urātje.

Isusu je la intja alu vođilje alu židovilor

(Mt 26,59–66; Mk 14,55–64; Iv 18,19–24)

⁶⁶ Kānd sa spart zuva, sa strāns Vječa amarje alu Židovilor. Aja afost vođilje alji bātārnj karje afost glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije. Čuvari adus p Isusu la

jej ⁶⁷ š ja zās: “Spunje nuavā dali tu ješt Kristu.”

Isusu zāče: “Akā vu zāk k sāt, nusā mi kridjec, ⁶⁸ akā vu āntrijeb nješta, osā nu mi zāčec.” ⁶⁹ Ipak jo, Bijatu alu Omuluj, āndatā osā šāg p lok d čast š d moć pānglā Dimizov.”*

⁷⁰ Kānd auzāt aja, toc jej astrigat: “Dal tvrdješt k ješt Bijatu alu Dimizovuluj?”

Lja zās: “Aša je kum voj aja zāčec.”

⁷¹ P aja jej azās: “Če maj fičem ku još dokazurj? Aja sāngurj noj auzāt dān gura aluj!”

Pilat, upravitelju alu rimuluj p regija Judeje, ispitujaštje p Isusu

(Mt 27,11–14; Mk 15,1–5; Iv 18,28–37)

23 ¹ Atunča tuatā Vječa amarje sa skulat š jej adus p Isusu la Pilat karje je upravitelju alu rimuluj.^a ² Ačija jej ančiput s l optužaskā: “Noj apukat p omusta kum vrja s stričje p lumja anuastrā. Rubjaštje nuavā s nu platim porezu alu caruluj alu Rimuluj, a d jel tvrdjaštje k je Kristu, caru.”

³ Pilat antribat p Isusu: “Ješt tu caru alu Židovilor?”

* 22,68 Lk 20,1–8

* 22,69 Ps 110,1

^a 23,1 Vođilje alu židovilor na vut vlast d muartje, pa adus p Isusu la upravitelju alu rimuluj, Pilat, karje avut vlast s umuarje p Isusu.

Isusu azās: “Aša je kum tu aja zāč.”

⁴ Pilat atunča zāče alu glavni popilor š alu naroduluj: “Jo nam gāsāt k omusta na fukut nimika rov.”

⁵ Ali jej āncapje još maj mult s navaljaskā: “Jel ānvacā p lumja ān tot pāmāntu alu nostru^a š lji navadjaštje p pobunā! Ančiput ān Galileja š avinjit tot pānla aiča ān Jeruzalem!”

⁶ Kānd Pilat auzāt aja, antribat: “Pa dali je jel d regija Galileja?”

⁷ Kānd jej azās: “Da”, Pilat atrimjes p Isusu la Herod, karje vladjaštje p Galileja.^b Herod baš atunča sa gāsāt ān Jeruzalem.

Herod, vladaru p regija Galileja, ispitujaštje p Isusu

⁸ Kānd Herod avizut p Isusu, mult sa bukurat d aja k d jel mult auzāt. D multā vrijamje Herod avrut s l vjadā d aja če s nadja k pānglā jel osā fakā čudā. ⁹ Jel antribat p Isusu pitanje dāpā pitanje, ali Isusu p ničunu pitanje na odgovorit.

¹⁰ Glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije astat ačija š

ku nikižala la optužāt. ¹¹ Herod š vuastja aluj s ljiga d Isusu š rādja d jel. L ānbraķā ān cualje d carurj š l trimjatje āndrāt la Pilat. ¹² Herod š Pilat, karje irja dušmanj, ān zuvaja apostanit ortač.

Pilat p Isusu l osudjaštje p muartje

(Mt 27,15–26; Mk 15,6–15; Iv 18,39–19,16)

¹³ Pilat akimat la jel p glavni popurlje, p vođilje alu židovilor š p lumja ¹⁴ š lja azās: “Mas dus p omusta p optužbā k adrikat pobunā āntrā lumja. Lam ispitujit pānglā voj, ali nam vizut divina d karje las optužāt. ¹⁵ Nič Herod na gāsāt divina aluj š aša la trimjes āndrāt la noj. Āsta om na fukut nimika s zaslužaskā kaznā d muartje.

¹⁶ Atunča osā lji zāk s l batā ku biču, š atunča l las.”

^{17–18} ^c Ali toc ān unu glas astrigat: “P jel umuarā, a lasinje p Baraba!”

¹⁹ Baraba irja ān kisuarje daja če irja umješāt ān pobunā ān Jeruzalem š daja ča murāt. ²⁰ Pilat jar sa obratit alu toc k avrut s oslobodjaskā p Isusu. ²¹ Ali jej

^a 23,5 p lumja ān tot pāmāntu alu nostru – Ān grčki original skrije: “ān tuatā Judeja”. Vjez fusnota ān 4,44. ^b 23,7 Herod, karje vladjaštje p Galileja – Vjez fusnota ān 3,1.

^c 23,17–18 Doj trje grčki rukopisurj dodajaštje aštja vorbje la ānčipjalā kašā stihu 17: ¹⁷ “Avut običaj k p praznikusta upravitelju afost datorj s lasā p unu d kisuarje p slobodā.” (Vjez Mt 27,15; Mk 15,6.)

astat s striđje: “Razapnjaštäläj!
Razapnjaštäläj!”

²² Pilat sa obratit š d trje (3)
vorj: “Ali d karje rov afukut?
Nam utvrdit k afukut nimika če
zaradjaštje kaznā d muartje. Zāk s
l batā ku biču, š atunča l las.”

²³ Ali, jej š maj dāpartje astrigat
š akātat s l razapnjaskā. Jej
napokon adobidit aja če jej avrut.

²⁴ Pilat aodlučit s fakā p voja alor.

²⁵ Oslobodit p āla karje afost ān
kisuarje dān pobunā š daja ča
murāt, k jel irja omu p karje avrut
Pilat s l oslobodjaskā. A p Isusu la
predajit la vuastja aluj s l umuarje
kum toc avrut.

P Isusu l razapnjaštje

(Mt 27,32–44; Mk
15,21–32; Iv 19,17–27)

²⁶ Vuastja adučē p Isusu ku kruča
p umirje aluj. Pānd jej pljika,
apukat p njeki om dān Cirena
karje s kima Šimun karje sa tors

d sat š ja pus p umirje kruča s la
dukā dāpā Isusu. ²⁷ Dāpā Isusu
apljkāt multā lumje š multā
mujerj karje aplāns š tuguja.

²⁸ Ali Isusu s okrinjaštje kātri jej š
lja zās: “Mujeri d Jeruzalem, nu
plāndec d minje, njego d voj š d
kupi alji voštri. ²⁹ K vinje zāljlje^a
kānd osā s rubjaskā: ‘Blago alu
mujerilor karje narje kupi. Blago
alu mujerilor karje na fukut, š
alu amižduavje tjepturj karje na
supt!’^b ³⁰ Ān aja vrijamje lumja
osā zākā alu planinālor: ‘Kādijec
p noj’ š alu djalulor: ‘Āviljicānje!’^{*}

³¹ Akā ān fok ardje ljemnu vjardje,
kāt osā argā još ljemnu auskat?”^c

³² A vuastja adučē š p doj (2)
kriminalcurj s lji razapnjaskā ku
Isusu. ³³ Kānd avinjit la lok karje
s kjamā Lubanja, la razapinjit, a š
ku jel š p doj (2) kriminalcurj, p
unu p dirjaptā alu Isusuluj, a p altu
p stāngā.

³⁴ Isusu sa rugat: “Tato,
oprostjaštälje k nu štije če

^a **23,29** Aša vrijamje avinjit šaptježāč (70) d aj dāpā Kristu. Vuastja alu Rimuluj okolit
š uništīt p Jeruzalem š amurāt mult židovurj (21,20–24). ^b **23,29** Ān aja vrijamje

kupi ān Jeruzalem osā trpjaskā marje patnje. Atunča narodu osā pomisljaskā k majbinje
d lumje karje narje kupi. Narje tugā kānd vjadje kum kupi alor patjaštje š tugujaštje.

^{*} **23,30** Hoš 10,8 ^c **23,31** Akā ān fok ardje ljemnu vjardje, kāt osā argā još ljemnu auskat
– Ān grēki original skrije: “K akā s fače aša d ljemn vjardje, če s fije d ljemnu auskat?”
Ljemnu auskat ardje majdatā njego alu vjerz. “Ardjala” s ja kašā metafora d patjalā ili
kazanā. Isusu afost kašā ljemnu alu vjardje karje na fost spremna. Isusu na zaslužāt s l
kazanjaskā Dimizov k afost frzdā grešalā. Lumja karje odbacāt p Isusu afost kašā ljemnu
auskat karje afost spremīt s argā. Jej azaslužāt s lji kaznjaskā Dimizov d grešala alor.

fače!”^a Vuastja atunča arunkat kockă š aša podjeljaštje cualjilje alu Isusuluj ăntră jej.*

³⁵ Lumja astat š toc s ujta, pând poglavari alor sa ljigat d Isusu š lja zăs: “P alci jel aspasăt. Akuša s spasaskă sângur p jel akă je stvarno Kristu, izabraniku alu Dimizovuluj!” ³⁶ Sa străbat š vuastja d jel. Avinjit la jel š ji nudja akru vin.^{b*} ³⁷ Jej azăs alu Isusuluj: “Spasaštje p tinje akă ješt caru alu Židovilor!” ³⁸ Dăpă jel astat natpisu: “ĂSTA JE CARU ALU ŽIDOVILOR.”

³⁹ Unu dăn kriminalcurj karje visja p kruče l uvidja ku vorbilje: “Tu ješt Kristu, dănă? Spasaštje atunča š p tinje š p noj!”

⁴⁰ Ali altu kriminalc la ukurit: “Dali nu c frikă d Dimizov? Trpještj ista kazna kaša jel. ⁴¹ Ali p pravdă je noj s trpim k noj zaslužăm kaznă d djela alu nostru. Ali omusta na fukut numik rov.” ⁴² Azăs atunča: “Isusulje, kând ănčipja s vladješt ka caru, smilujaštjitje p minje.”

⁴³ Isusu ja zăs: “Istină c zăk: astăz osă fi ăn raj ku minje.”

Muartja alu Isusuluj

(Mt 27,45–56; Mk 15,33–41; Iv 19,28–30)

⁴⁴ Kând afost njeđe duavăsprjače (12) satje, suarilje aprestit s sajaskă š nuaptja prekrijit tot pământu pânla trje (3) satje posljepodne. ⁴⁵ Lumina alu suarilje anistanit, š daturdată firjanga alu Hramuluj^c sa rupt p mižlok. ⁴⁶ Atunča Isusu ăntarje strigă: “Tato, predajesk sufljetu alu mjoy ăn mănilje alji tjalje!” Ćim azăs aja, aslubuzăt sufljetu.

⁴⁷ Kând kapetanu alu rimuluj avizut ča fost, ănčiput s slavjaskă p Dimizov š zăča: “Omusta sigurno irja pravedan!” ⁴⁸ Maj ănklo, lumja karje afost ačija š avizut će sa dogodit sa razilazăt š s bătja ăn tjept d marje žalost. ⁴⁹ A toc karje aštijut p Isusu š mujerilje karje avinjit dăpă jel dăn Galileja astat

^a 23,34 *Tato, oprostjaštłje k nu štije če fače* – Ăn neki grčki rukopisurj nu s nalazaštje aštja vorbje. * 23,34 Ps 22,18 ^b 23,36 *Ji nudja akru vin, ali vuastja s ljiga d Isusu. S pretvarja k s ponašaštje kătri jel kaša kătri caru, ali ji da vinu karje nuje bun d car.* * 23,36 Ps 69,21 ^c 23,45 *firjanga alu Hramuluj* – Ăsta firjangă afost pisti 25 mitjarje d marje š odvaja loku karje irja maj svânt d altu lokurj ăn Hram.

maj dāpartje š s ujta la tot če sa dogodit.

Isusu je āngrupat

(Mt 27,57–61; Mk 15,42–47; Iv 19,38–42)

^{50–52} Š jakā njeki om, karje s kima Josip d Arimateja, trgu ān Judeja, apljikat la Pilat š akātāt s ji dja tjela alu Isusuluj. Jel afost članu d Vječa amarje alu Židovilor, ali nu sa slažāt ku jej daja ča pukāt š osudit p Isusu p muartje. Jel afost bun š pravedan om karje štipta cara alu Dimizov. ⁵³ Š Josip askinit tjela alu Isusuluj dāpā kruče, š l umotjaštje ān skumpā albā plahtā š l punje ān grupā isklesātā ān stijenā, ān karje još nimilja nuje āngrupat. ⁵⁴ Suarilje kādja, š sāmbāta samo če na vinjit.^a

⁵⁵ Mujeirilje karje avinjit ku Isusu dān Galileja, apljikat dāpā Josip š avizut undje grupa š ča fukut ku tjela alu Isusuluj. ⁵⁶ Atunča sa tors akasā s pripremjaskā jarbilje š ulje karje miruasā d tjela. Sāmbātā sa udinit, d aja k poštuja zakonu alu Mojsije.

Isusu s skualā dāla morc

(Mt 28,1–10; Mk 16,1–8; Iv 20,1–9)

24 ¹ Dānzorja ān duminikā mujeri apljikat la grupā ku jarbilje š ku unturilje karje miruasā če lja pripremīt. ² Kānd jalje ažuns, avizut k je buluvanu karje āvilja ulazu la grupā runkat ān partje.^b ³ Auntrat ānontru, ali na gāsāt tjela alu Domnuluj Isusuluj. ⁴ Pānd jalje aša astat zbunjītje pāntruv aja če sa dogodit, dāturdātā pānglā jej sa pojavit doj (2) omurj ān cualje karje blistaštje. ⁵ Mujeirilje sa spirjat š sa poklonit ku lica kātri pāmānt. Doj (2) omurj lja tribat: “Dāče kātāc p viuv āntrā morc? ⁶ Nuje aiča. Auskrāšnit! Dali nu vu gāndic če vam zās još ān Galileja: ⁷ ‘Jo, Bijatu alu Omuluj, mora s fiuv predajit ān māj alu grešnikulor š jej p minje osā m razapnjaskā, ali jo aldā trje (3) zālje osā m skol dāla morc.’”^{*}

⁸ Jalje sa dat d gānd k Isusu aja azās. ⁹ Š sa tors dāla grupā s javjaskā alu unsprjače (11) apostolurj š alu toc alcilor. ¹⁰ Irja alja Marija d trg Magdala, Ivana š Marija, mama alu Jakov, š

^a 23,54 D Židovurj, zuva završaštje kānd suarilje kadje. Židovurle nu kutiza s lukrjazje sāmbātā š daja Josip s pripja s završaskā lukru majdatā d zuvā d odmor, karje ānčipja ān vinjerj kānd kidja suarilje. ^b 24,2 buluvanu karje āvilja ulazu la grupā – Asta irja marje okrugli buluvan atāta d marje s zaklunjaskā skroz ulazu ān grupā. Afost potrebnō doj trje omurj s l kotrljaskā. ^{*} 24,7 Lk 9,22

još njeke mujerj. Arubit tot alu apostolilor če sa dogodit, ¹¹ ali alu apostolilor sa spurut k tot aja mujerj aizmislit. Š nu lja krizut alu mujerilor. ¹² Ipak, Petar dā fuga pānla gruapā. Kānd ažuns, s ujtā ānontru ali na vizut nimika osim skumpā albā plahtā ān karje irja Isusu. Apljikat dāla gruapā š s āntriba če sa dogodit.

Isusu s ukazaštje alu učenikolor p drum ān Emaus

¹³ Ān zuvaja doj (2) učenikurj alu Isusuluj pljakā ān sat Emaus, dāpartje d Jeruzalem njeđe unsprjače (11) kilomjatrje.^a

¹⁴ P drum arubit d tot ča fost.

¹⁵ Pānd jej aša arubit š raspravlja āntrā jej, avinjit Isusu š pljakā ku jej. ¹⁶ Ali alu vojki alor irja skuns s l kunaskā.

¹⁷ Isusu lja antribat: “D čaja aja raspravlje pānd putujic?”

Jej astat pljinj d tugā. ¹⁸ Unu dān jej, karje s kjamā Kleofa, ja odgovorit: “Tu ješt jedini om karje avinjit d praznik ān Jeruzalem karje nu štije ča fost ān ziviljaštja.”

¹⁹ Isusu āntrijabā: “Če afost?”

Azās: “Pa aja ča fost ku Isusu dān Nazaret. Jel irja proroku š tuatā lumja aputut s vjadā ku vorbilje š ku djela aluj k la trimjes Dimizov.

²⁰ Pānglā aja glavni popurlje š alji noštri altje članurlje alu vječe Amarje la predajit s fije osudit p muartje š la dat s l razapnjaskā.

²¹ A noj njam nadit k jel āla karje osā spasaskā p narodu alu Izrael dāla dušmanu aluj, već atrikut trje (3) zālje d kānd je mort. ²² Ali aja nuje tot k š njeke mujeri karje l pratja ku toc noj, nja zbunjit p noj: čim asvanit zuva jalje apljikat la gruapā, ²³ ali ačija na gāsāt tjela aluj. Avinjit š azās k lji sa pokazāt anđelurlje š lja zās k Isusu viuv. ²⁴ Njeki dān noj adat fuga la gruapā š angāsāt k je gruapa gualā baš kum azās mujerilje, ali na vizut p Isusu k je viuv.”

²⁵ P aja Isusu lja zās: “O kum ištjec nerazumni! Dāče vuavā grjev s kridjec ān aja ča zās prorokurlje? ²⁶ Dali nu tribja Kristu s trpjaskā tot majdatā njego če s ānčapje s vladjaskā p toc?” ²⁷ Aša Isusu lja objasnit tot če Mojsije š toc prorokurlje azās ān Svāntā pismā d jel.

²⁸ Kānd avinjit upruapje d sat undje pljakā, Isusu sa fukut k vrja s pljače maj dāpartje. ²⁹ Ali jej la nagovorit: “Rāmāj ku noj! Več je sara. Vinje nuaptja!” Aša auntrat ān kasā s rāmāje ku jej. ³⁰ Pānd afost ku jej la astal, Isusu alat mālaju, zahvaljit alu Dimizovuluj,

^a 24,13 njeđe unsprjače (11) kilomjatrje – Ān grčki original skrije: “šajzāč (60) stadia”.

la frănt š la dat alor. ³¹ Atunča alor sa diškis vojki š jej la kunuskut. Ali jel la vojki alor anistanit.

³² A jej azās unu alu altuluj:
 “Kum nja fost pljinje inimilje känd p drum rubja ku noj š nji objasnja Svānta pisma!” ³³ Sa skulat š sa tors ān Jeruzalem. Apljikat la lok undje sa strāns unsprjače (11) apostolurj š p alcā sljedbenikurj alu Isusuluj. ³⁴ Jej zāče: “Istina je, Domnu Isusu auskrisnit. Sa ukazāt alu Šimunuluj!” ³⁵ Atunča š āštja alji doj (2) rubja če sa dogodit p drum š kum akunuskut p Isusu pānd jel afrānt mālaju.

**Isusu s pojavjaštje
 pāngl učenikurj
 (Iv 20,19–23)**

³⁶ Pānd jej doj (2) rubja, Isusu dāturdatā astat āntrā jej toc. Lji zāče: “Mir vuavā!” ³⁷ Ali lja afost frikā daja če gāndit k vjadje mājro. ³⁸ Š Isusu lji zāče: “Dāče vu frikā? Dāče ān voj s fače sumnje ān inimā?” ^{39–40} Atunča lja arātāt mājnilje š pičuarilje š azās: “Ujtacāvā la rānj! Jo sānt aja! Punjec mājnilje p minje š osā

vidjec! Mājroji narje karnje š vuasā kašā če lji am jo!”

⁴¹ A jej d radost na putut s krjadā alu vojki alor, njego sa mirat. Jel āntrijabā: “Avjec čiva d mānkat?”

⁴² Ja dat krod d pjaštje pržāt,

⁴³ a jel l ja š mālānk pānglā jej.^a

⁴⁴ Atunča zāče: “Asta če sa dogodit upravo aja če vān zās k osā dogodjaskā. Pānd majdatā amfost ku voj, vān zās: atribut s s ispunjaskā tot če skrije d minje ān zakonu alu Mojsije, ān knjige d prorokurj š ān Psalmi.” ⁴⁵ Atunča lja žutat s razumjaskā čije skris ān Svāntā pismā. ⁴⁶ Kānd azavršāt jel azās: “Kašā kum vidjec, aša skrije ān Svāntā pismā k jo, Kristu, trjebje s trpjesk š s mor š aldā trje (3) zālje s m skol dāla morc ⁴⁷ š ku autoritetu alu mjov s rubjaskā alu tuatā lumja k trjebje s s okrinjaskā dāla grešalā š Dimizov osā lji oprostjaskā grešala. Osā āncipjec ān Jeruzalem ⁴⁸ s zāčec alu alcilor aja če voj auzāt š avizut dāla minje.

⁴⁹ A jo osā vu trimjet p Sufljetu alu Svāntuluj, p karje Tatimjov ān čerj aobečit k vuavā osā vije. Rāminjec ān trg Jeruzalem pānd

^a 24,43 Aja afukut s lji pokazaskā k nuje sufljet, k sufljetu nu mālānkā.

Dimizov nu trimjatje p voj šāla d
sus!”^a

Isusu s āntuarče p čerj

(Mk 16,19–20; Ap 1,9–11)

⁵⁰ Isusu atunča askos p
učenikurlje aluj d trg Jeruzalem
pānla lok upruapje d sat Betanija.

Ānklo adrikat mānilje š sa rugat s
lji blagoslovjaskā Dimizov. ⁵¹ Pānd
lja blagoslovit, Isusu afost drikat
p čerj tot pānd nu lja nistanit dān
vojk. ⁵² Učenikurlje sa poklonit la
Isusu, a atunča jej sa tors ku marje
radost ān Jeruzalem. ⁵³ Atunča irja
stalno ān Hram š slavja p Dimizov.

^a **24,49** pānd *Dimizov nu trimjatje p voj šāla d sus* – Ān grčki original skrije: “pānd nu
fic ānbrākac ku šāla dāpā sus”. Sufljetu alu Dimizovuluj osā vije p jej kašā cualjlje če
viljaštje p omu. Ku altje vorbje, osā primjaskā snaga alu Sufljetu alu Svānt kum aputja
s svedočaskā alu alcilor d Isusu.

Rječniku

1 ¹ **Abraham, Abram** Abram afost Kaldejac dān trg Ura, p karje Dimizov akuljes s fije pra tata alu Izraelcilor. Dimizov ja prominjit lumilje ān “Abraham”. Lumilje “Abram” značaštje “tata karje adrikat”. “Abraham” značaštje “tata alu mulc”. Dimizov aobečit alu Abraham k osā ajbje multā sāmāncā, karje osā postanjaskā marje narod. Abraham akrizut alu Dimizov š la skulta. Dimizov adus p Abraham dān pāmānt Kaldeja ān pāmāntu Kanaan. Pānd atriit ān pāmānt Kanaan, jel š mujarja aluj, Sara, aša bātārnj adobidit fičor karje sa kimat Izak.

² **amen, zaista** “Amen” je vorba karje s koristjaštje d naglasalā ili s privlačaskā pažnja p nješto ča zās omu. Maj mult s koristjaštje la kraj d molitvā, š atunča puatje s prevodjaskā kašā “njeka s fije aša”, “njeka s s dogodjaskā asta” ili “aša je”, š komunicirjaštje aša s slažaštje ku molitva ili izrazaštje voje s uslišaskā molitva. Ān ānvācala aluj, Isusu koristja “amen” kum naglasja istina dāla aja če rubja. Maj mult dāpā aja zāča “vu zāk” kum ānčapje ku ānvācala anuavā karje irja ljigatā ku alta, š atunča puatje s s prevodjaskā kašā: “Da, iskreno zāk vuavā” ili “Aja je istina š jo vu zāk”. Izrazu “zaista, zaista zāk vuavā” puatje s prevodjaskā kašā “asta če vu rubjesk istinito”.

³ **anđelu, arkandelu** Anđelu je capān sufljet karje astvorit Dimizov. Anđeli pustujaštje kum aputja s služaskā alu Dimizov š fače če god jel zāča. Izrazu “arkandelu” rubja d anđelu karje vladjaštje ili vudjaštje p alcā anđelurj. Vorba “anđelu” doslovno značaštje “glasniku” š puatje s s prevodjaskā “glasniku dāla Dimizov”, “argatu alu Dimizov p čerj” ili “sufljetu glasniku alu Dimizov”. Posebni izrazu, “anđelu alu Jahve” arje maj mult značalje: 1. puatje s značaskā “anđelu karje prestavljaštje p Jahve” ili “glasniku karje služaštje alu Jahve”; 2. puatje s rubjaskā samo d Jahve, karje izglidja kašā anđelu pānd rubja ku lumja.

⁴ **apostol, apostolstvo** “Apostoli” afost lumje p karje Isusu atrimjes s rubjaskā d Dimizov š d cara aluj. Izrazu “apostolstvo” rubja d položaj š d autoritet alu ālja karje afost kuljes kašā apostoli. Vorba “apostol” značaštje “njeko činje atrimjes ku posebna svrhā”. Apostol arje autoritet kašā š āla karje la trimjes. Alu Isusuluj duavāsprjače (12) maj upruapje učenikurj apostanit prvi apostoli. Alcā lumje, kašā kum afost Pavao š

Jakov, također apostanit apostoli. P šala alu Dimizov, apostoli aputut frzdā frikā s rubjaskā Bunā vorba š s likujaskā lumja, pa čak š s putirjaskā p sufljeti alji rovj dān lumje. Vorba “apostol” puatje s s prevodjaskā ku vorba ili ku izrazu karje značaštje “njeko p činje atrimjes” ili “omu karje akimat s rubjaskā vorba alu Dimizov alu lumjej”.

⁵**arka** “Arka” rubja d kutije d ljemn karje arje patru čušakurj karje služaštje s cāje nješto ān ja ili s s zaštitjaskā. Arka puatje s fije marje ili mikā, ovisno d aja d čaja s koristjaštje. Vorba “arka” majdatā s koristjaštje d nješto mult marje brodu d ljemn karje arje patru čušakurj karje Noa afukut kum s spasaskā d poplavā. Arka avut ravni pod, krovu š zidurlje. Asta puatje s s prevodjaskā “mult marje brod”, “lađa”, “teretni brod” ili “marje brod ān oblik d kutije”. Hebrejska vorbā karje aiča s koristjaštje ān odnosu p āla marje brod ista je vorbā karje s koristja d košarje ili d kutije ān karje afost Mojsije kānd afost kupil, kānd mumusa la pus ān apā Nil kum la skudja. Obično s prevodjaštje kašā “košara”. Ān izrazu “kufjeru d savez” koristjaštje alta vorbā. Asta puatje s s prevodjaskā kašā “kutija” ili “škrinja” ili “posuda”.

⁶**bātizjala, bātizija** Ān Novi zavjet, izrazu “bātizjala” š “bātizija” obično rubjaštje d obred d spālat p kršćaninu ān apā kum s pokaza k je čistit dāla grešalā š una je ku Kristu. Osim bātizjala ku apa, Biblija rubjaštje d “bātizjala ku Sufljetu alu Svānt” š “bātizjala ku foku”. Izrazu “bātizija” isto s koristjaštje ān Biblije ān odnos k trjače marje patjalā. Kršćani arje altje stajalištje d aja kum njeko atribja s koristjaskā apa. Ovisno d kontekst, izrazu “bātizjala” aputja s s prevodjaskā kašā “čistit”, “dāšārc p”, “uronit”, “spālat” ili “ku sufljetu očistiti.” Na primjer, “vu bātjazā ku apa” aputja s s prevodjaskā kašā “vu urunjesk ān apā”. Izrazu “bātizjala” aputja s s prevodjaskā kašā “očistit”, “dāšartā”, “urunit”, “čistit” ili “ku sufljetu spālat”. Kānd rubjaštje d patjalā, “bātizija” puatje s s prevodjaskā š kašā “vrijamaja d marje rov” ili “očistit pisti marje patjalā”.

⁷**Beelzebul** Beelzebul je altu lumje d Sotona ili Nikuratu. Njekad s skrije š “Baal-Zebub”. Asta lumilje doslovno značaštje “gospodaru alu muštilor”, če značaštje “vladaru p sufljet alji rovj”. Asta lumilje je povežāt ku lumilje alu mičinos dimizov “Baal-Zebub” d Ekron (vjez 2 Car 1,2, 3, 6).

⁸***Bijatu alu Omuluj, bijatu alu omuluj*** Isusu akoristit naslovu “Bijatu alu Omuluj” känd rubja d jel. Maj mult s koristit ästa izrazu umjesto s zăkā “jo” ili “p minje”. Ān Biblije, “bijatu alu omuluj” puatje s fije načinu d rubjală ili s obratjaskă alu omuluj. Također puatje s značaskă “omu”. P multje lokurj ān knjigă Ezekiel ān zavjetu alu Bătărn, Dimizov maj mult s obratjaštje alu Ezekiel kašă “bijatu alu omuluj”. Na primjer, zăče: “Tu, bijatu alu omuluj, mora s prorokuještj.” Proroku Daniel avut vizije d “bijatu alu omuluj” kum vinje p oblakurj, karje rubjaštje d Mesija karje osă vije. Isusu također azăs k Bijatu alu Omuluj una zuvă osă s āntuarkă p oblakurj. Asta referencă p Bijatu alu Omuluj karje vinje p oblakurj otkrijaštje k je Mesija Isusu Dimizov. Känd Isusu koristjaštje izrazu “Bijatu alu Omuluj”, aja puatje s s prevodjaskă kašă “ăla karje apostanit ān tjela alu om” ili “Omu dăpă čerj”. Njeki prevoditelji njekad uključaštje “jo” ili “p minje” ku ästa nazivu.

⁹***blagosloviti, blagoslovjaštje, blagoslovu*** “Blagoslovit” p njeko ili nješto značaštje s fakă s s dogodjaskă nješto binje š korisno alu omula ili stvarurj karje s blagoslovjaštje. Blagoslovit p njeko također značaštje s izražaštje voje s s dogodjaskă pozitivne š bunj stvarurj alu omula. Känd lumja “blagoslovjaštje” p Dimizov izražaštje voja s fije Dimizov blagoslovit, š aja značaštje s l faljaskă š s l slavjaskă. Izrazu “blagoslovjaštje” njekad s koristjaštje d posvitjală d mănkarje majdată njego će lumja mălănka ili d zahvală š d slavă alu Dimizov d mănkarje. “Blagoslovjaštje” također puatje s s prevodjaskă kašă “mult s pobrinjaskă d” ili “s fije mult ljubazan š naklonit kătri njeko”. “Dimizov mult ablagoslovit” puatje s s prevodjaskă kašă “Dimizov adat multje bunje stvarurj” ili “Dimizov mult sa pobrinit d” ili “Dimizov afukut s s dogodjaskă multje bunje stvarurj”. “Jel je blagoslovit” puatje s s prevodjaskă kašă “jel osă ajbje marje korist” ili “jel osă iskušaskă bunje stvarurj” ili “Dimizov osă fakă s napredujaskă”. “Blagoslovit omu karje” (“Blažen äla karje”) puatje s s prevodjaskă kašă “Kum je binje alu omula!” Izrazu kašă “blagoslovit afost Domnu” puatje s s prevodjaskă kašă “Njeka Domnu s fije blagoslovit” ili “Slava alu Domnuluj” ili “Jo slavjesk p Domnu”. Ān kontekst d blagoslovu mănkarje, asta puatje s s prevodjaskă kašă “azahvaljit alu Dimizov d mănkarje” ili “aslavit p Dimizov ča lja dat mănkarje” ili “aposvetit mănkarje š aslavit p Dimizov d ja”.

¹⁰ **Bunā vorba, evanđelje, radosna vijest** Izrazu “evanđelje” značastje “Bunā vorba” š rubjaštje d porukā ili objavā karje začē alu lumjej nješto čije d je bun š če lji radujaštje. Ān Biblije, āsta nazivu obično rubjaštje d porukā d spasjala alu Dimizov d lumje p žrtva alu Isusuluj p kručje. Altje načinurj d prevodjalā d āsta izrazu puatje s uključaskā “bunā porukā” ili “bunā objavā” ili “poruka alu Dimizov d spasjalā” ili “bunje stvarurj karje Dimizov ānvacā d Isusu” ili “bunje stvarurj karje Dimizov rubja d” ili “če Dimizov začē d aja kum spasaštje p lumja”.

¹¹ **cara alu Dimizov, cara alu čeruluj** Izrazu “cara alu Dimizov” š “cara alu čeruluj” rubjaštje d vladavina alu Dimizov š autoritetu p narodu aluj š p tot aja ča fukut. Židovi maj mult koristja āsta izrazu “čerju” ān odnos p Dimizov kum izbignja s izgovorjaskā lumilje aluj. Ān knjigā ān Novi zavjet karje askris Matej, cara alu Dimizov akimato “cara alu čeruluj” daja če skrija d Židovj. Cara alu Dimizov rubjaštje d Dimizov karje vladjaštje p lumje ku sufljetu kašā š p Dimizov karje vladjaštje p pāmāntusta. Prorokurlje d zavjetu alu Bātrnā azās k Dimizov osā trimjatje p Mesija s vladjaskā ku pravda. Isusu, Bijatu alu Dimizov, je Mesija karje osā vladjaskā zauvjek p cara alu Dimizov. Ovisno d kontekst, “cara alu Dimizov” puatje s s prevodjaskā kašā “vladavina alu Dimizov (kašā caru)” ili “kānd Dimizov vladjaštje kašā caru” ili “Dimizov vladjaštje p tot”. Izrazu “cara alu čeruluj” isto puatje s s prevodjaskā kašā “Dimizov vladjaštje dāpā čerj kašā caru” ili “Dimizov vladjaštje p tot” ili “vladjaštje p čerj” ili “vladavina alu čeruluj p tot”.

¹² **cualje hrapave, kostrijet** Kostrijet afost gruba š hrapava vrstā d tkaninā karje s fiča d pāru alu krapāj ili devāj. Cualjilje karje fākutā d kostrijeti afost neudobna d om karje aduča. S duča kašā znaku d žalost, d tugā ili d pokajalā. Izrazu “kostrijet š činuša” afost izrazu kānd s rubjaštje tradicionalno d bol š d pokajalā. Āsta izrazu puatje s s prevodjaskā kašā “gruba tkanina d pjalje alu živutinje” ili “cualjilje karje fākutje d pāru alu krapā” ili “gruba, hrapave cualje”. Altje načinurj d prevodjalā d āsta izrazu puatje s uključaskā “gruba, hrapave cualje d žalost”. Fraza “s šagā ān kostrijeti š ān činušā” aputja s s prevodjaskā š kašā “s pokazaskā žalostu š poniznost aša če adučē grubje cualje š šadje ān činušā”.

¹³ **čist, očistiti** Izrazu “čist” doslovno značastje k nješto narje nikakva mrlje ili nečistoče. Ān Biblije, maj mult s koristjaštje ān prenesena

značalā kašā “svānt” ili “slobodan dāla grešalā”. “Očistiti” puatje s s prevodjaskā kašā “s spāl̃j” ili “s pročistještj”. Ān zavjetu alu Bātār̃n, Dimizov azās alu Izraelcilor karje živutinj aodredit kašā obredno “čistje” š karje irja “nečiste”. Samo čistje živutinj akutizat s s koristjaskā d mānkarje ili d žrtvā. Ān āsta kontekst, izrazu “čist” značaštje k živutuinjilje alu Dimizov irja prihvatitje d upotrebā d žrtvā. Omu karje avja određena bualā p pjalje irja nečista pānd pjalja nu s likuja binje š postanja nezarazna. Uputilje s s očistjaskā pjalja mora s s poštojaskā kum omula aputja jar s s proglasaskā “čist”. Maj klo “čist” s koristjaštje ān prenesena značalā kānd s rubjaštje d moralna čistoče. Āsta izrazu aputja s s prevodjaskā ku obična vorba d “čist” ili “pročistit” (ān gāndjalā k nuje prljav). Altje načinurj p karje puatje s s prevodjaskā āsta izrazusta: “obredno čisti” ili “ritualno čisti” ili “prihvatit la Dimizov”.

¹⁴ **čist, pročistiti, pročišćenje** S fi “čist” značaštje s naj manā ili naj nimika če nu trjebje s fije ačija. Očistiti če značaštje pročistještj aja š maknještj bilo čaja če zagadjaštje ili kontaminiraštje. Ān pogled p zakonu alu zavjetu alu Bātār̃n, “očistiti” š “očišćenje” s odnosaštje maj mult p čistjalā dāla stvarurj karje fače p stvaru ili p omu nečist, kašā če je buala, tjelesne izlučevine ili fičarja. Zavjetu alu Bātār̃n također avut zakonje karje rubjaštje alu lumje kum s očistjaskā dāla grešalā, obično p žrtvā alu njek živutinje. Aja afost samo privremeno š žrtvilje mora non stop s s ponavljaskā. Ān Novi zavjet, s fi očistit maj mult s odnosaštje p čistjalā d grešalā. Jedini način p karje lumja puatje potpuno š skroz s čistjaskā dāla grešalā je p drum d pokajalā š s primjaskā oprost u alu Dimizov, p drum d pouzdjalā ān Isusu š žrtva aluj. Izrazu “pročistiti” puatje s s prevodjaskā kašā “s lji fač čisti” ili “očistiti” ili “s lji očistješt dāla tuatā kontaminacije” ili “s t rišješt dāla tuatā grešalā”. Izrazu kašā “kānd azavršāt vrijamja d očistjalā” puatje s s prevodjaskā kašā “kānd sa čistit aša ča štiptat određene zālje”. Izrazu “atins čistjalā dāla grešalā” puatje s s prevodjaskā kašā “atins načinu p karje lumja puatje skroz s očistjaskā dāla grešalā alor”. Altu način d prevodjalā “očišćenja” puatje s uključaskā “čišćenje” ili “ku sufljetu spālat” ili “s postanještj obredno čist.”

¹⁵ **Domnu** Izrazu “Domnu” rubjaštje d njeko činje arje vlasništvo ili autoritetu p lumje. Kānd je skris ku marje početna slovā, aja je nazivu karje rubjaštje d Dimizov. (Primitic, međutim, kānd s koristjaštje kašā

obliku s s obratjaskā alu njeko ili la ānčipjalā alu rečenice, puatje s ajbje marje slovā, a ipak s ajbje značalā “gospodaru” ili “domnu” ku mikā slovā “g” ili “d”.) Ān zavjetu alu Bātārñ, āsta izrazu također s koristjaštje ān izrazurj kašā če je “Domnu Dimizov Svemogući” ili “Gospodaru Jahve” ili “Jahve, Domnu alu nostru”. Ān Novi zavjet, apostoli koristja āsta izrazu kašā če je “Domnu Isusu” ili “Domnu Isusu Kristu”, karje komunicirjaštje k je Isusu Dimizov. Izrazu “Domnu” ān zavjetu alu Bātārñ također s koristjaštje kašā izravna referenca p Dimizov, posebno ān citaturj dāñ zavjetu alu Bātārñ. Na primjer, zavjetu alu Bātārñ arje: “Blagoslovit āla karje vinje āñ lumilje alu Jahve”, a Novi zavjet začē: “Blagoslovit āla karje vinje āñ lumilje alu Domnuluj”.

¹⁶ **duavā licje, ku duavā trje fālč, licemjer, licemjerstvo** Izrazu “licemjer” rubjaštje d om karje fače stvarurj karje s činjaštje k je pravedno, ali karje p furiž fače ruavje stvarurj. Izrazu “licemjerstvo” rubjaštje d ponašala karje navodjaštje p lumja s gāndjaskā k je pravedan njeko činje nuje aša. Licemjeri vrja s lji vjadā kum fače bunje stvarurj kum lumja agāndja k je bunj. Maj mult licemjeri s rubjaskā pāntruv alta lumje karje fače istje stvarurj grešne karje š je sāngurj fače. Isusu p farizeji akimat k je lumja ku duavā trje licje daja če fiča pobožne stvarurj kašā če duča posebne cualje š s mālānkā māñkarje alu židovilor, ali na fost ljubazni nič pravedni kātri lumje. Licemjer vjadje manā āñ altje lumje, ali nu priznajaštje k sāngurj lji arje. Njeke ljimbe arje izrazu kašā “duavā licje” ili “ku duavā trje fālč” karje rubjaštje d licemjerje ili p djela alor. Altu načinu d prevodjalā “licemjeri” aputja s uključaskā “prevarantu” ili “njeko činje fače” ili “bahat, omu karje āñšalā”. Izrazu “licemjerstvo” aputja s s prevodjaskā kašā “āñšalā” ili “djela amičinuasje” ili “s fače”.

¹⁷ **farizej** Farizeji afost važna š moćna skupinā d vjerskje vođe alu židovilor āñ vrijamja alu Isusuluj. Afost lumje karje lukrjazā karje na fost sarač nič bugac, a njeki afost š popje. Dāla toc vođilje alu židovilor, farizeji afost maj rovj āñ načinu p karje tumača š poštivjaštje zakonu alu Mojsije š altje zakonurj š običajurlje alu Židovilor. Lja fost mult važno k narodu alu židovilor s rāmāje odvojiti dāla utjecaj karje nuje židovj pānglā jej. Lumilje “farizej” vinje dāla vorbā “odvojaštje”. Farizeji kridja āñ život dāpā muartje, a isto kridja k pustujaštje anđelurj š altje

sufljeturj. Farizeji š saduceji non stop s suprostavja alu Isusuluj š alu krščani karje atrijit än prvo stolječe.

¹⁸**fratje** Izrazu “fratje” obično rubjaštje d muška osobā karje podiljaštje p unu bijološki roditelj ku alta osobā. Än zavjetu alu Bätärn, izrazu “fracā” isto s koristja kašā općenito p rođakurj, kašā kum je članurlje dän ista sāmāncā, klan ili narod. Än Novi zavjet apostoli maj mult koristja izrazu “fracā” än odnosā p alcā kršćane, karje uključajtje p omurj š p mujerj, budući k je karje krjadje än Kristu članurlje alu una familjije asvāntā, ku Dimizov kašā alor Tata p čerj. Maj mult vorj än Novi zavjet apostoli koristja izrazu “sora” känd rubja d njeka krščankā ili kum naglasja k je uključic š omurj š mujerj. Na primjer, Jakov naglasajtje k rubjaštje d tuatā lumja karje krjadje känd spominjaštje “fracā š sorilje alu činje je potrebne cualje”. Än zavjetu alu Bätärn posebno, känd “fracā” koristjaštje općenito än odnos p članurj dän ista familjije, klan ili narod, puatje s s prevodjaskā kašā “rođakurj” ili “članurj alu neki klan” ili “zemljaci Izraelci”. Känd kontekst rubjaštje d älja karje krjadje än Krist, ästa izrazu puatje s s prevodjaskā kašā “fratje än Krist” ili “fratje än sufljet”. Akā s rubjaštje š d omurj š d mujerj, a izrazu “fratje” aprenisa krivo značala, atunča puatje s koristjaskā općenito izrazu d rođak karje s koristja känd s uklučja š omurj š mujerj. Altu način d prijevod d ästa izrazu kum s odnosa š p omurj š p mujerj karje krjadje aputja s fije “älja karje krjadje” ili “fracā š surorilje än Krist”.

¹⁹**frzdā manā** Nazivu “frzdā manā” s koristjaštje d om karje ku tuatā inima askultā p Dimizov, ali nu značajtje k äla om nikad nu grešajtje. Abraham š Noa afost smatric frzdā manā la intja alu Dimizov. Omu karje arje ugled “frzdā manā” s ponašajtje p načinu karje adučē alu Dimizov častu. Kätri unu stih, omu karje je frzdā manā je “om karje arje frikā d Dimizov š s okrinjaštje dāla rov”. Asta aputja s s prevodjaskā kašā “frzdā manā än osobinā” ili “skroz askultā p Dimizov” ili “karje Izbjegnjaštje grešala” ili “karje s cānje maj dāpartje dāla rov”.

²⁰**grešala, grešan, grešnik, griješiti** Izrazu “grešala” rubjaštje d radnje, d gändjalā š vorbje karje je pāntruv voja š zakonu alu Dimizov. Grešala puatje s rubjaštje d nedostatak s djelujaskā än aja če Dimizov vrja s fičem. Grešala uključajtje bilo karje radnje karje nu skultā p Dimizov ili karje nu ji gudjaštje, pa čak š stvarurlje d karje alcā nimika nu štije. Gändjala š djela karje nu s pokorjaštje la voja alu Dimizov s kjamā

“grešni”. Budući k je Adam asagrešāt, tuatā lumja s fače ku grešala karje uticjaštje p jej. “Grešniku” je njeko činje agrešāt, aša k je tuatā lumja grešnikurj. Farizeji akimat p lumja “grešnikurj” akā nu s cinja d zakon aša kum farizeji agāndit k trjebje. Izrazu “grešniku” isto s koristja d lumje karje s smatrja maj rov grešna lumje dāla alcā lumje. Na primjer, asta etiketa sa dat alu poreznikulor š alu prostitutkilje. Izrazu “grieh” aputja s s prevodjaskā ku vorbiljaštja ili ku fraza karje značaštje “karje na skultā p Dimizov” ili “s plječ pāntruv voja alu Dimizov” ili “ruavā ponašanje š gāndjala” ili “zločin”. “Griješiti” puatje s s prevodjaskā kašā “nu skultā p Dimizov” ili “s fakā rov”. Ovisno d kontekst, “grešan” aputja s s prevodjaskā kašā “pljin d ruavā djela” ili “rov” ili “nemoralan” ili “karje s bunjaštje pāntruv Dimizov”. Ovisno d kontekst, izrazu “grešnik” aputja s s prevodjaskā ku vorbilje ili ku fraza ān značalā “omu karje grešaštje” ili “omu karje fače ruavje stvarurj” ili “omu karje na skultā p Dimizov” ili “omu karje na skultā p zakonu”. Izrazu “grešnici” aputja s s prevodjaskā ku vorbilje ili ku fraza ān značalā “mult agrešāt lumje” ili “lumja d karje s smatrjaštje k je mult grešna” ili “nemoralna lumje”. Načinu d prevodjalā “poreznikurlje š lumja grešna” puatje s s uključaskā “lumja karje strānde banji d vlast š d altje multje grešne lumje” ili “mult grešna lumje, pa (čak) š poreznikurlje”. Ān izrazurj kašā “argacā d grešalā” ili “ālja p karje vladjaštje grešala”, izrazu “grieh” aputja s s prevodjaskā kašā “na skultā” ili “ruavje žalje š djela”.

²¹**gubā, bualā p pjalje** Asta frazā prevodjaštje grčka vorbā karje s koristjaštje d označalā duavā trje vrstje d bualā p pjalje. Tradicionalno s sporazumjaštje k rubjaštje d gubā. Omu karje avut una d aštja bualā p pjalje s smatrja k irja ku sufljet nečisti. P omu tribja s s cije maj dāpartje dāla alcā lumje kum p alcā nu prenisja bualā š kum na vinja ān kontakt ku altu om š l fiča p omula ku sufljet nečist (vjez Lev 13,45–46).

²²**Hramu** Hramu afost zgradā okružātā ku zidurlje ku karje irja pregraditje dvorištja undje Izraelci vinja kum aputja s s ruadje š s prenosaskā žrtvā alu Dimizov. S nalaza ān djal Morija ān trg Jeruzalem. Maj mult vorj izrazu “Hramu” rubjaštje d tuatā zgrada d Hram, če uključāštje dvorištja karje ukružā glavna zgradā. Njekad rubjaštje samo d zgradā. Hramska zgradā avut duavā prostorij: Svetinja š Svetinja nad svetinjama. Dimizov d Hram rubja kašā d prebivalištje aluj. Kānd Salomon avladit afukut Hramu, karje irja d tot loku d štujaļā

ān Jeruzalem. Ān Novi zavjet, izrazu “Hramu d Sufljet alu Svānt” s koristjaštje ān odnos p ālja karje krjadje ān Isusu daja če ān jej trijaštje Sufljetu alu Svānt. Obično kānd tekstu začē k irja lumja “ān Hram”, rubja d dvorištja pānglā zgradā. Asta aputja s s prevodjaskā kašā “ān dvorištja alu Hramuluj” ili “ān kompleks alu Hramuluj”. Kānd specifično rubjaštje d zgradā, neki prjevodi osā prevodjaskā “Hramu” kašā “zgrada alu Hramuluj”, kum aputja s fije jasno d čaja s rubjaštje. Načinu d prevodjalā d “Hram” aputja s uključaskā “kasa alu Dimizov asvāntā” ili “loku d štujalā alu svānt”. Hramu ān Biblije maj mult vorj s kjamā “domu alu Jahve” ili “kasa alu Dimizov”.

²³***hula, huliti, hulan*** Ān Biblije nazivu “hula” rubjaštje d vorbā karje aratā k narje multā poštovanje kātri Dimizov ili lumje. “Huliti” p njeko značaštje k rubještj pāntruv omula aša kum alcā akridja ān minjčunj ili rov d ja. Maj mult vorj huliti p Dimizov značaštje kleveta ili l vridještj, d karje s rubjaštje minjčunj ili s ponašaštje p nemoralan načinu karje l vridjaštje. Hula je d om karje tvrdjaštje k je Dimizov ili tvrdjaštje k postujaštje neki altu dimizov osim pravi Dimizov. Neki prijevod prevodjaštje āsta izrazu kašā “klevetati” kānd rubjaštje d hulā p lumje. “Huliti” puatje s s prevodjaskā kašā “rubjaštje ruavje stvarurj pāntruv” ili “obeščastiti p Dimizov” ili “klevetati”. Načinu d prevodjalā “hula” aputja s s uključaskā “rubještje strāmbā d alcā” ili “klevetati” ili “rubjaštje nješta če nuje”.

²⁴***inima*** Ān Biblije, izrazu “inima” maj mult s koristjaštje ān prenesena značalā ān odnos p gāndjala, osjećaju, želje š voje alu njeko. S aj “tarje inimā” obično je izrazu karje značaštje k omu ku kap tarje odbijaštje s askultā p Dimizov. Izrazurlje “ku tuatā inima amja” ili “tuatā inima” značaštje s fač nješto frzdā gāndjalā, skroz predano š spremno. Izrazu “s ja nješto la inimā” značaštje ozbiljno s t odnosāšt kātri nješto š prominješt aja ān životu alu tov. Izrazu “inimilje afrāntje” opisaštje p omu karje mult tužan. Jel afost emocionalno adānk povrjeditā. Njeke ljimbje koristjaštje altje dio d tjelā kašā če je “burta” ili “jetra” kānd rubjaštje d aštja ideje. Akā “inima” ili altu dio d tjelā narje aštja značalā, njeke ljimbje puatje s ambje potrebā s izrazaskā aja nefigurativno, ku izrazurlje kašā “gāndjalā” ili “osjećaju” ili “želje”. Ovisno d kontekst, fraze “ku tuatā inima amja” ili “ku tuatā inima” aputja s s prevodjaskā kašā “ku tuatā snaga amja” ili “skroz predano” ili “skroz” ili “skroz

m posvitjesk”. Izrazu “jaj la inima” aputja s s prevodjaskă kašă “s t bavještj ku aja ozbiljno” ili “binje gändjaštje d aja”. Izrazu “tarje inime” aputja također s s prevodjaskă kašă “ku kap tarje odbijaštje” ili “karje odbijaštje s askultă” ili “karje stalno nu skultă p Dimizov”. Načinurlje s s prevodjaskă “inima afrăntă” aputja s uključaskă “mult tužan” ili “karje s ositjaštje adănk povrjedit”.

²⁵ **inima, životu, sufljetu** “Inima” ili “sufljetu” je unutarnji, nevidljivi š vječni dio alu omuluj. Rubjaštje p nefizički dio alu omuluj. Izrazu “sufljetu” š “inima” puatje s fije doj različitje stvarurj ili puatje s fije doj nazivurj karje s odnosaštje p iste stvarurj. Kănd omu muarje, inima ili sufljetu aluj napustajštje tjala. Vorba “inima” ili “sufljetu” njekad s koristjaštje ăn prenesena znaçală karje s odnosaštje p tot omu. Na primjer, “inima karje asagrešăt” značaštje “omu karje asagrešăt” š “inima amja austinit” značaštje “jo sănt ustinit”. Ăn ista znaçală “inima amja” aputja s s prevodjaskă kašă “jo” ili “p minje”. Ăn Pisma alu Židovilor 4,12, fraza ăn alta znaçală “s odvajăštje sufljetu š inima” aputja s značaskă “s otkrijaskă p omula ăn notru”.

²⁶ **ispunjaskă** Izrazu “ispunjaskă” značaštje s dovršăštj ili s postignještj nješto će sa očekujit. Kănd s ispunjaštje proročanstvo, aja značaštje k Dimizov afukut s s dogodjaskă aja ča fost zăs ăn proročanstvo. Akă omu ispunjaštje obeçală ili zavjetu, aja značaštje k fače aja ča zăs će obečit k fače. S ispunještj odgovornost značaštje s fača zadatku će ca dat ili će kată dăla tinje. Ovisno d kontekst, “ispunjaskă” aputja s s prevodjaskă kašă “postignještj” ili “dovršăštj” ili “s fač s s dogodjaskă” ili “sa skulc” ili “s obavještj”. Fraza “sa ispunit” aputja s s prevodjaskă kašă “sa ostvarit” ili “sa dogodit” ili “sa odigrit”. Načinurlje d prevodjală “ispunajskă” kašă ăn izrazu “ispunještj služba ata” puatje s uključaskă “dovršăštj” ili “practicirještj” ili “s služăštj p alcă lumje kum Dimizov ta kimat s fač”. Izrazu “ispunit ku Sufljetu” figurativan je izrazu karje značaštje k Sufljetu alu Svănt fače p omu sposoban s fakă voja alu Dimizov. Izrazu “ispunjaskă” je izrazu karje maj mult značaštje “pod kontrolom”. Lumja je “ispunjic ku Sufljetu” kănd sljedjaštje vodstvo alu Sufljetu alu Svănt š potpuno s naslonjaštje p jel s lja žutje s fakă aja će Dimizov vrja. Ăsta izrazu puatje s s prevodjaskă kašă “capăn ku Sufljetu alu Svăntuluj” ili “pod kontrolom d Sufljetu alu Svăntuluj”. Rečenica kašă “afost ispunit ku Sufljetu alu Svănt” puatje s s prevodjaskă kašă “jel afost viuv ăn

potpunost p šala alu Sufljetu alu Svāntuluj” ili “ān potpunost la vodit Sufljetu alu Svāntuluj”. Āsta izrazu sličan je alu značālaj kašā izrazu “s triješt p Sufljet”, ali “ispunit ku Sufljetu” naglašastje potpunost ku karje omu dopustjaštje alu Sufljetu alu Svānt s upravljaskā ku životu aluj ili s uticaskā p jel.

²⁷ ***Isusu, Isusu Krist, Krist Isusu*** Isusu je Bijatu alu Dimizov. Lumilje “Isusu” značastje “Jahve spasaštje”. Izrazu “Krist” je nazivu karje značastje “pomazanik” š alta je vorbā d Mesija. Alja duavā lumilje maj mult s kombinirjaštje kašā “Isusu Krist” ili “Krist Isusu”. Aštja lumilje naglasastje k je Bijatu alu Dimizov Mesija karje avinjit s spaskā p narodu dāla vječna kaznā d grešala alor. P čudesan način, Sufljetu alu Svānt auzrokojit k je vječni Bijatu alu Dimizov fukut kašā omu. Aluj roditelji p pāmānt anđelu azās s ji dja lumilje “Isusu” daja ča fost kuljes s spaskā p lumja dāla grešala alor. Isusu afukut multje čudurj, karje aotkrijit k je jel Dimizov š k je Kristu, odnosno Mesija.

²⁸ ***izabraniku, izabrani narod, Izabranik, izabrani, akuljes, kuljeg*** Izrazu “akuljes” doslovno značastje “ālja karje akuljes” š s odnosaštje p ālja karje Dimizov apostavit ili akuljes s fije narodu aluj. “Izabraniku” ili “Izabraniku alu Dimizov” titula je p karje s odnosaštje p Isusu, karje Dimizov akuljes p Mesija. Izrazu “kuljeg” značastje s kuljeđ nješto ili p njeko ili s odlučestj nješto. Maj mult s koristjaštje ān odnos p odridjala alu Dimizov p lumje k ji pripadnjaštje š ji služaskā. S fi “kuljes” značastje s fi “selektiran” ili “postaviti” s fi ili s fač nješto. Dimizov akuljes p lumja s fije svānt, s fije odvojic d svrhā s adukā bun plod d sufljet. D aja s kjamā “izabrani” ili “izabranici”. Nazivu “izabranik” njekad s koristjaštje ān Biblije ān odnos p lumje karje je odreditā kašā če je Mojsije š caru David karje Dimizov apostavit kašā vođa p narodu aluj. Također s koristjaštje ān odnos p narod Izrael kašā narodu karje akuljes. Fraza “izabrani” bātārj je nazivu karje doslovno značastje “izabranici” ili “narodu karje akuljes”. Asta frazā ān izvorna lġimbā ān množinā kānd s odnosaštje p lumje karje krjadje ān Kristu. Fraza “karje afost kuljes” također puatje s s prevodjaskā kašā “karje afost postavic” ili “karje afost selektirani” ili “karje Dimizov akuljes”. “Tam kuljes” puatje s s prevodjaskā kašā “tam postaviti” ili “jo tam kuljes”. Ān odnos p Isusu, “Izabranik” također puatje s s prevodjaskā kašā “izabraniku alu Dimizov” ili “karje Dimizov akuljes p Mesija” ili “p āla karje Dimizov apostavit”.

²⁹ **Izak** Izak afost jedini bijat alu Abraham š alu Sara. Dimizov aobečit k osā lji dja bijat š akā jaštje mult bātārnj. Lumilje “Izak” značaštje “jel rādje”. Kānd Dimizov azās alu Abraham k Sara osā fakā bijat, Abraham arās k daja če amiždoj afost mult bātārnj. Njeka vrijamje maj klo, Sara isto arās kānd auzāt vorbaja. Dimizov aispunit obečalā š alu Abraham š alu Sara aša bātārnā sa fukut Izak. Dimizov azās alu Abraham k savezu karje asklopit ku jel takoder s vridjaskā š d Izak š d sāmānca aluj zauvjek. Kānd Izak afost tānār, Dimizov iskušāt vjera alu Abraham aša če ja zapovjedit s ji žrtvujaskā p Izak. Jakov, bijatu alu Izak, avut duavāsprjače (12) fičorj alu karje sāmānca maj klo apostanit duavāsprjače (12) d plemena d narod alu Izrael.

³⁰ **Jakov, Izrael** Jakov afost maj tānār fičor blizanc alu Izak š Rebeka. Lumilje “Jakov” značaštje “jel apukā peta”, čije izrazu karje značaštje “jel varaštje”. Jakov kānd sa fukut sa cānāt d petā alu fratusov blizancu Ezav. Multje aj maj klo, Dimizov apromitit lumilje alu Jakov ān “Izrael”, če značaštje “je s burjaštje ku Dimizov”. Jakov afost mintos š lukav. Angāsāt načinu s ja blagoslovu alu prvi fičor š pravo imanje dāla fratusov maj bātārn, Ezav. Ezav afost mult nikāžāt š la vurut s l umuarje, aša k Jakov apljikat dān domovinā. Ali, mult aj maj klo, Jakov sa tors ku mujarja aluj š ku kupi ān pāmānt Kanaan undje atrijit Ezav, š familija alor atrijit mirno una pānglā altā. Jakov avut duavāsprjače (12) fičorj. Sāmānca alor apostanit duavāsprjače (12) plemena alu Izrael.

³¹ **Judeja** Izrazu “Judeja” s odnosaštje p dio d pāmānt ān Izrael alu bātārn. Njekad s koristja ān gāndjala strāmtā a njekad ān gāndjala largā. Njekad “Judeja” s koristjaštje ān gāndjala amikā samo ān odnos p regije karje smjestitā p južni dio ān Izrael alu bātārn, zapadno dāla Mrtvo more. Njeki prjevodurj p regijaja kima “Juda”. Njekad “Judeja” s koristjaštje ān largā gāndjalā š s odnosaštje p tuatje regije ān Izrael alu bātārn, če uključaštje p Galileja, Samarija, Peruja, Idumeja š p Judeja (Juda). Dal vrja prevoditelji binje s naznačaskā razlikaja, largā značalā Judeja (npr. Luka 1,5) puatje s s prevodjaskā kašā “pāmāntu Judeja”, a ān gāndjala astrmtā (npr. Luka 1,39) puatje s s prevodjaskā kašā “regija Judeja” ili “regija Juda”, budući k je aja dio d pāmānt ān Izrael alu bātārn undje je sāmānca alu Juda prvo atrijit.

³² **kjem, kimat, kjamā, pozivu** Izrazurlje “kjem” š “kjamā” doslovno značaštje s zāč nješto āntarje alu njeko činje nuje upruapje. Postojaštje

š duavā trje prenesena značalā. “Kjamā” p njeko značaštje s striđj ili āntarje rubit alu njeko činje dāpartje. Također puatje s značaskā s rođj p njeko d pomoć, posebno p Dimizov. Maj mult ān Biblije, “kjem” arje značalā “s kumprij” ili “s zapovidještj s vije” ili “s kac s vije”. Dimizov kjamā p lumja s ji vije š s fije narodu aluj. Aja je alor “pozivu”. Izrazu “kimat” s koristjaštje ān Biblije ān značalā k Dimizov aodredit ili akuljes p lumja s ji fije kupi, s ji fije argac š s rubjaskā poruka aluj d spasjalā p Isusu. S fi “kimat p lumilje alu altuluj” značaštje s s dja alu njeko lumilje alu altuluj. Dimizov začē k jel akimat p narodu aluj p jel. Altu izraz “p lumilje tam kimat” značaštje k Dimizov štije lumilje alu omuluj š k p ja posebno akuljes. Izrazu “ta kimat” puatje s s prevodjaskā kašā “ta rugat d pomoć” ili “ta rugat āpripā”. Kānd Biblija začē k p noj Dimizov “akimat” s ji fim argacā aluj, aja puatje s s prevodjaskā kašā “posebno p noj nja kuljes” ili “nja odredit p noj” s ji fim argacā aluj. Izrazu “pozivu alu tov” puatje s s prevodjaskā kašā “namjera ata” ili “namjera alu Dimizov d tinje” ili “posebni lukru alu Dimizov d tinje”. “Kjem lumilje alu Domnuluj” puatje s s prevodjaskā kašā “s kac p Domnu š s ovisješt d jel” ili “s t uzdještj ān Domnu š s la skulc”. “Kjem d” nješto puatje s s prevodjaskā kašā “s kac” ili “s zahtivještj” ili “s zapovidještj”. Izrazu “vu kimate ku lumilje alu mjov” puatje s s prevodjaskā kašā “vam dat lumilje alu mjov aša če aratā ku aja k lji pripadnjic”. Kānd Dimizov začē: “Ta kimat p lumilje” aja puatje s s prevodjaskā kašā “štiuv lumilje alu tov š tam kuljes”.

³³ **Krist, Mesija** Izrazu “Mesija” š “Krist” značaštje “Pomazanik” š rubjaštje d Isusu, Bijatu alu Dimizov. Š “Mesija” š “Krist” s koristjaštje ān Novi zavjet ān odnos p Bijatu alu Dimizov, p karje Dimizov Tata apostavit s vladjaskā kašā caru p narodu aluj š kum lji spasa dāla grešalā š muartje. Ān zavjetu alu Bātārn, prorokurlje askris proročanstva d Mesija usutje aj majdatā njego ča vinjit p pāmānt. Maj mult vorbje karje značaštje “pomazanik” s koristja ān zavjetu alu Bātārn s s rubjaskā d vinjala alu Mesije. Isusu aispunit multje d alja proročanstva š afukut multje čudurj karje dokaza k je jel Mesija, a altje dāla alja proročanstva osā s ispunjaskā kānd jel s āntuarče. Vorba “Krist” maj mult s koristjaštje kašā naslovu, kašā “Krist Isusu”. Ku vrijamja “Krist” ančiput s s koristjaskā kašā dio lumilje aluj: “Isusu Krist”. Āsta izrazu

aputja s s prevodjaskā s koristjaskā značala aluj “Pomazanik” ili “alu Dimizov Pomazani Spasitelj”.

³⁴ **s krjez, s krjez ān, uvjerenje** Izrazurlje “s krjez” š “s krjez ān” blisko je ljigac, ali arje alta značalā. “S krjez” puatje s s prevodjaskā kašā “s šti k je istinito” ili “s šti k je točno”. “S krjez ān” puatje s s prevodjaskā kašā “potpuno s t pouzdještj” ili “s t pouzdještj š s skulc” ili “skroz s t naslonještj š s pratještj”.

³⁵ **s kumpr, kumprat, āla karje kumprā** Izrazu “s kumprat” š “otkupljenje” rubjaštje d platjalā š ators nješto ān drāt če majdatā afost zarobit ili ān vlasništvo alu altuluj. “Otkupitelj” je omu karje kumprā p njeko ili nješto. Dimizov alu Izraelcilor adat zakonu d aja kum s kumprje p lumja ili stvarurj. Na primjer, njeko aputut s kumprje p om karje afost argat aša če platjaštje cijena kum argatu arfi oslobodit. Vorba “otkupnina” isto rubjaštje d asta praksā. Akā alu njeko pāmāntu afost vindut, rođaku alu omula aputut s “ukumprje” ili “s ukumprje ān drāt” kum pāmāntu arāminja ān familije. Aša praksā aratā kum Dimizov kumprā p lumja karje je argac ān grešalā. Kānd amurit p kruče, Isusu applatit cijena d grešala alu lumjej š akumulat p toc ālja karje s uzdjaštje ān jel d spasjala alor. Lumja p karje Dimizov akumulat oslobodic je d grešalā š d kazna aluj. Ovisno d kontekst, izrazu “otkupiti” aputja s s prevodjaskā kašā “s kumprā āndrāt” ili “platještj s s oslobodjaskā”.

³⁶ **kupilu, kupij** Ān Biblije, izrazu “kupilu” često s koristjaštje kum općenito s rubja d njeko činje je tñār, karje uključaštje š mič kupi, š isto jaštje ān slikovita značalā. Ān Biblije, učenikurlje njekad s kjamā “kupi”. Maj mult izrazula “kupi” s koristjaštje ān odnos p sāmānca alu njeki om. Izrazu “kupij + genitiv” puatje s s odnosaskā p osobinā, s opisaskā kum je njeko. Njeki primjer d asta arfi: kupi alu lumināj, kupi alu Dimizov š kupi alu Nikuratuluj. Āsta izrazu također puatje s rubjaskā d lumje karje kašā kupi alu sufljetuluj. Na primjer, “kupi alu Dimizov” rubjaštje d lumje karje pripadnjaštje alu Dimizov p vjerā ān Isusu. Izrazu “kupi” puatje s s prevodjaskā kašā “sāmānca” kānd rubjaštje p praunukurj ili pra-praunukurj alu njeki om. Ovisno d kontekst, “kupi + genitiv” trjebje s s prevodjaskā kašā “lumja karje arje osobinā + genitiv” ili “lumja karje s ponašaštje kašā”. Akā je moguće, izrazu “kupi alu Dimizov” atribja s s prevodjaskā kum skrije budući k je očinstvo alu Dimizov važna temā ān Biblije. Puatje s s prevodjaskā kašā “lumja karje pripadnjaštje

alu Dimizov” ili “kupi alu Dimizov än sufljet”. Känd Isusu akimat p učenikurlje aluj “kupi”, aja isto aputja s s prevodjaskä kašä “ortači alji mjej” ili “učenikurlje alji mjej karje vu vrjauv”. Känd Pavao š Ivan rubja d lumje karje krjadje kašä d “kupi”, aja isto aputja s s prevodjaskä kašä “fracä š surorilje alji mjej karje kridjec”. Fraza “kupi d obečalä” puatje s s prevodjaskä kašä “lumja karje aprimit aja čije Dimizov lja obečit”.

³⁷ **loku d kaznit, Had, Šeol** Nazivurlje “Had” š “Šeol” s koristjaštje än Biblije än odnos p muartje š loku undje sufljeti alu lumje pljakä känd muarje. Značala alor slična. Hebrejski izrazu “Šeol” maj mult s koristjaštje än zavjetu alu Bätärn känd općenito rubjaštje d lok d muartje. Än Novi zavjet, grčki izrazu “Had” s rubjaštje d lok d sufljeti alu lumje karje sa pobunit pänturv Dimizov. D aštja sufljet s rubjaštje kum pljakä “änzos” än Had. Aja njekad punje än kontrast s pljakä “änsus” än čerj, undje trijaštje sufljeti alu lumjej karje krjadje än Isusu. Izrazu “Had” s koristjaštje una ku vorba “muartja” än knjigä d Otkrijit. Än zadnja vrijamje, š muartja š Had osä fije runkat än marje Fok, karje je Pakao. Än zavjetu alu Bätärn izrazu “Šeol” aputja s s prevodjaskä kašä “loku d morc” ili “loku d sufljeti alji morc”. Njeki prjevodurj asta prevodjaštje kašä “jama” ili “muartja”, ovisno d kontekst. Än Novi zavjet izrazu “Had” aputja s s prevodjaskä kašä “loku d sufljeti alji morc karje nu krjadje” ili “loku d muke d morc”.

³⁸ **lumilje** Än Biblije, vorba “lumilje” s koristjaštje än duavä trje prenesena značalä. Än neki konteksturj, “lumilje” puatje s odnosaskä p ugledu alu njeko, kašä än izrazu “fičem nuavä lumilje”. Nazivu “lumilje” također puatje s odnosaskä p gändjala la nješto. Na primjer, “uništjaštje lumilje alu idolilor” značastje s uništjaskä älja idolilor aša nimilja s nusä sitjaskä š nusä štujaskä. S rubještj “än lumilje alu Domnuluj” značastje s rubještj ku säla aluj š autoritetu, ili kašä prestavniku aluj. “Lumilje” alu njeko puatje s odnosaskä p om, kašä än izrazu “nuje altu lumilje p čerj p karje putjem s nji spasäm”. Izrazu kašä “lumilje aluj alu bun” aputja s s prevodjaskä kašä “ugledu aluj alu bun”. S fač nješto “än lumilje” alu njeko aputja s s prevodjaskä kašä “ku autoritetu” alu njeko ili “p dopustjalä” alu njeko li “kašä predstavniku” alu omula. Izrazu “s fač cije lumilje” aputja s s prevodjaskä š kašä “s fač s saznajaskä multä lumje d noj” ili “s fač s gändjaskä lumja k ištjem mult važni”. Izrazu “älja karje surutä lumilje alu tov” aputja s s prevodjaskä kašä “älja karje

t vrja”. Izrazu “uništjaštje lumilje alu idolilor” aputja s s prevodjaskā kašā “s s rišaskā d idolurj alji poganj aša nimilja s nu s dja d gänd” ili “s fakā s prestanjaskā lumja s štujaskā dimizovurj minčinošj” ili “skroz s uništjaskā tuatje idolurlje aša lumja s nu razmisljaksā uopće d je”.

³⁹ **lumja alu pāmāntusta, narodu, ne-židov, lumje karje narje frikā d Dimizov** Nazivu “poganin” rubjaštje d bilo karje činje nuje Židov. Poganji je lumje karje nuje sāmānca alu Jakov. Ān Biblije, nazivu “neobrezani” isto s koristjaštje ān prenesena značalā ān odnos p poganj daja če mulc dāla jel na obrezāt fičorji kum afukut Izraelci. Budući k Dimizov akuljes p Židovi s fije posebni narodu aluj, je agāndit d poganj kašā d autsajderi karje nikad nu puatje s fije narodu alu Dimizov. Židovi također s kima “Izraelci” ili “Hebreji” ān alta vrijamje ān povjest. Toc alcā lumje s kima poganji. Poganin puatje s s prevodjaskā kašā “nuje Židov” ili “nežidovski” ili “nuje Izraelac” (zavjetu alu Bātārñ) ili “ne-židov”. Tradicionalno, Židovi nu mānka ku poganji š nu s družā ku jej, če ān ānčipjalā stvarja problem alu prva bisjarikā.

⁴⁰ **milosrđe, milosrdan** Izrazu “milosrđe” š “milosrdan” rubjaštje d ažutalā alu lumje karje trjebje, posebno känd je ān stanje d ponižalā. Izrazu “milosrđe” isto puatje s uključaskā značalā d njekaznjalā p lumje k nješto afukut krivo. Capāñā om kašā kum afost caru s opisjaštje kašā “milosrdna” känd s ponašaštje kātri lumje blago njego rov. S fije milosrdan isto značaštje s oprostještj alu njeko činje nuavā p njeki način anaudit. Pokazām milosrđe känd ažutām alu lumjej karje trjebje. Dimizov je milosrdan kātri noj š vrja š noj s fim milosrdni kātri alcā. Ovisno d kontekst, “milosrđe” puatje s s prevodjaskā kašā “bun” ili “suosjećanje” ili “samilost”. Izrazu “milosrdan” aputja s s prevodjaskā kašā “karje aratā samilost” ili “bun kātri” ili “karje oprostjaštje”. “S pokazaskā milosrđe” ili “sa smilujit” aputja s s prevodjaskā kašā “s ponašaskā ljubazno” ili “s fi suosjećajan kātri”.

⁴¹ **nada, t nadještj** Izrazu “nada” rubjaštje d očikujalā ili capāñā želje s s dogodjaskā nješto. Ān Biblije, izrazu “nada” isto arje značalā “d pouzđjalā” kašā izrazu “amjaje nada ān Domnu”. Rubjaštje d sigurna primjalā d aja če Dimizov aobečit alu narodu aluj. Izrazu “apus nada ān” aputja s s prevodjaskā kašā “apus pouzdanje ān” ili “sa pouzdit”. Izrazu “gāsaskā nada ān vorbilje alji tjalje” aputja s s prevodjaskā kašā “siguran sānt k vorba ata istinita” ili “vorba ata m ažutā s m pouzdjesk

ān tinje” ili “kānd puj urjajke la vorba ata, sigurno osā fiuv blagoslovit”. Fraza kašā “nada ān” Dimizov aputja s s prevodjaskā kašā “pouzdjala ān Dimizov” ili “štije sigurno k Dimizov osā fakā aja ča obečit” ili “s fi siguran k je Dimizov vjeran”.

⁴²**napastujaštje, napastu, iskušala** S napastujaštje p njeko značaštje s pokušaštj s l navadještj p nješto rov. Napastu je nješto će potičaštje p njeki om s fakā nješto pogrešno. P lumja napastujaštje alor naravu alu rov š altje lumje. Sotona isto napastujaštje p lumja s na skultje p Dimizov š s grešaskā pāntruv jel s fakā rov. Sotona napastujit p Isusu š apokušāt s l navadjaskā s fakā nješto rov, ali Isusu sa oduprit alu tot napastu alu Sotonej š nikad na sagrešāt. Njeko činje “iskušaštje p Dimizov” nu pokušaštje s l natirjaskā s fakā nješto rov, već radije nastavjaštje ku kap tarje će na skultā kātri jel pānla mjeraja k Dimizov mora s odgovorjaskā ku kazna. Aja s kjamā š “iskušala” p Dimizov. Izrazu “napastujaštje” aputja s s prevodjask š kašā “s pokušaštje s navadjaskā p grešalā” ili “navadit” ili “uzrukujaskā voje d grešalā”. Načinu d prevodjalā “napadnještj” aputja s uključaskā “stvarurj karje napastujaštje” ili “stvarurj karje p njeko navadjajtje p grešalā” ili “stvarurj karje uzrukujajtje voje d nješto rov”. Ān kontekst napastujaštje p Dimizov, asta aputja s s prevodjaskā kašā “s puj p Dimizov p iskušalā” ili “s tistirješt p Dimizov” ili “s iskušāštj strpljenja alu Dimizov” ili “s uzrukuješt k Dimizov mora s kaznjaskā” ili “ku kap tarje s nastavještj s na skule p Dimizov”.

⁴³**Nikuratu, Sotona, Rov** Nikuratu je ku sufljetu biće karje Dimizov astvorit, ali karje sa pobunit pāntruv Dimizov š apostanit dušmanu alu Dimizov. Nikuratu ili đavao također s kjamā “Sotona” ili “Rov”. Nikuratu mržaštje p Dimizov š tot će Dimizov astvorit, daja će vrja s ja loku alu Dimizov š vrja s l štujaskā kašā Dimizov. Sotona iskušāštje p lumja s s pobunjaskā pāntruv Dimizov. Dimizov atrimjes p Bijatu aluj, p Isusu, s spasaskā p lumja dāla kontrolā alu Sotonāj. Lumilje “Sotona” značaštje “protivniku” ili “dušmanu”. Vorba “đavao” značaštje š “optužitelj”. Vorba “đavao” također puatje s s prevodjaskā kašā “optužitelj” ili “Rov” ili “caru alu sufljeti alji rovj” ili “glavni sufljetu alu rov”. “Sotona” puatje s s prevodjaskā kašā “Protivniku” ili “Dušmanu” ili ku njeki altu lumilje karje aratā k je jel đavao. Āštja izrazurlje atribja s s prevodjaskā drugačije dāla demon š sufljeti alji rovj.

⁴⁴ **obrezati, obrezanje** Izrazu “obrezati” značastje s taje prepucij alu om ili alu kupil. Obredu d obrezujalā puatje s izvodjaskā ān vezā ku altje: Dimizov azapovjedit alu Abraham s obrezaskā p tot omu ān familija aluj š āntrā argac kašā znaku d savez alu Dimizov ku je. Dimizov isto azapovidit alu sāmānca alu Abraham s nastavjaskā s fakā aja d tot fičoru karje sa fukut ān familija alor. Fraza “obrezujalā d inimā” rubjaštje d “tijat” ili otklonjaštje grešala dān om. Ku sufljetu, “obrezani” rubjaštje d lumje karje Dimizov aočistit dāla grešalā p sāndilje alu Isusuluj š karje narodu aluj. Izrazu “neobrezani” rubjaštje d ālja karje još na fost tjelesno obrezāc. Također puatje s s odnosaskā, ān prenesena značalā, p ālja karje još uvijek nuje obrezāt ku sufljetu, odnosno karje još uvijek narje odnosu ku Dimizov.

⁴⁵ **okrinjaštje dāla grešalā, okrinjaštje la Dimizov** Izrazu “pokajaštije” š “pokajanje” s odnosaštje s okrinjaskā dāla grešalā š s āntuarče la Dimizov. Ān Biblije, “pokajaštije” obično značastje s s okrinjaskā dāla grešalā š načinu d gāndjala š ponašala alu lumjej a kātri načinu d gāndjalā š ponašala alu Dimizov. Kānd lumja uistinu s pokajaštje d grešala alor, Dimizov lji oprostjaštje š lja ažutā s askultā. Izrazu “pokajaštije” aputja s s prevodjaskā ku vorba ili fraza ān značalā “s okrinjaskā dāla grešalā”.

⁴⁶ **omu ān karje afost sufljet alu rov** Omu karje je opsjednut ku sufljeti alji rovj ān jel arje demon ili sufljet alu rov karje upravljaštje ku gāndjala š ku djela aluj. Isusu alikujit p lumja karje avut sufljeti alji rovj ān jej aja će lji zapovidja alu sufljeti alji rovj s jašā d jej. Aja često s kjamā “aputirit” sufljeti alji rovj. Altu načinu d prevodjalā d āsta izrazu aputja s uključaskā “p karje upravljaštje sufljeti alji rovj” ili “p karje upravljaštje sufljetu alu rov” ili “karje ān jel arje p sufljetu alu rov”.

⁴⁷ **otkupnina** Izrazu “otkupnina” rubjaštje d količinā d banji ili altā vrstā d isplatā karje s zahtivjaštje ili s platjaštje d oslobodjalā p om karje je zarobit. Kašā glagol, “otkupještj” značastje s uplatještj ili s fač nješto binje kum aspasa p njeko činje afost zarobit, zatočit ili ānkis. Asta značalā “s kumprj ān drāt” slična je značalā “otkupještj”. Isusu adopustit s l umuarje kašā otkupnina s oslobodjalā d lumje karje grešāt dāla alor zarobitā grešalā. Āsta je činu p karje Dimizov kumprā āndrāt p narodu aluj aja će plātjaštje kaznā d grešala alor ān Biblije s kjamā “otkupljenje”. Izrazu “otkupještj” aputja s s prevodjaskā kašā “s platještj

d oslobodjalä” ili “s platještj cjenä d oslobodjalä” ili “s kumprj än drät” p njeko. Fraza “platještj otkupnina” aputja s s prevodjaskä kašä “s platještj cjena”.

⁴⁸**pakao, apa d fok** Pakao je konačni lok d bolurj frzdä kraj š patjalä undje Dimizov osä kaznjaskä p toc karje s bunjaštje päntruv jel š odbacaštje planu aluj d spasjalä p žrtva alu Isusuluj. Također s spominjaštje kašä “apa d fok”. Pakao s opisaštje kašä loku d fok š grjavä patjalä. Sotona š sufljeti alji rovj karje l sljedjaštje osä fije runkat än pakao, undje s primjaskä vječna kaznä. Lumja karje nu krjadje än žrtva alu Isusuluj d grešala alor š nu s pouzdjaštje än jel d spasjalä, zauvjek osä fije kaznic än pakao. Izrazu “pakao” aputja s s prevodjaskä kašä “loku d patjalä” ili “konačni lok d tamä š d bol”. Izrazu “apa d fok” aputja s s prevodjaskä kašä “more d fok” ili “marje fok (d patjalä)” ili “polje d fok”.

⁴⁹**Pasha, Atrikut** “Pasha” je nazivu d vjerski blagdan karje Židovi slavjaštje tot anu, s s dä d gänd kum Dimizov aspasät p sāmānca alor p Izraelci dān argacije än Egipat. Nazivu d ästa blagdan vinje däla činjenice k Dimizov “atrikut” pänglä kasa alu Izraelcilor š nu amurät p fičori alor känd amurät p prvi fičor karje sa fukut alu Egipcānilor. Pashalna proslavä uključaštje poseban mänkarkje vuaje frzdä manä karje atijat š afukut, kašä š mälaju karje fukut frzdä germä. Aja mänkarkje lji da d gänd p mänkarkje karje Izraelci mänka än sara majdatä njego ča fudit dān Egipat. Dimizov azäs alu Izraelcilor s mälānčje aja mänkarkje tot anu kum sa da dä gänd š slavja p Dimizov “karje atrikut” pänglä kasa alor š kum lja oslobodit dān argacije än Egipat.

⁵⁰**pāmāntu, alu pāmāntusta, svjetovno** Izrazu “pāmāntu” obično s odnosaštje p dio d svemir än karje lumja trijaštje: p Pāmānt. Izrazu “svjetovan” ili “alu pāmāntusta” opisjaštje ruavje vrjednosti š ponašalä alu lumjej karje trijaštje än pāmāntula. Än multje konteksturj, “pāmāntu” s odnosaštje p čerj š p pāmānt, kašä š tot če s nalazaštje än ja. Än multje konteksturj, “pāmāntu” zapravo značaštje “lumja än pāmānt”. Njekad s sporazumjaštje k aja s odnosaštje p lumja ruavä p pāmānt ili p lumje karje na skultä p Dimizov. Apostoli koristja “pāmāntu” känd rubja d sebična ponašalä š vrjednost strikatä alu lumjej karje trijaštje p pāmāntusta. Aja puatje s uključaskä samopravedne religijske praksä karje s ovisaštje p trudu alu lumje. Aša lumja š stvarurj s kjamä “alu

pāmāntusta”. Ovisno d kontekst, “pāmāntu” puatje s s prevodjaskā š kašā “svemiru” ili “lumja d pāmāntusta” ili “stvarulje strikac p pāmānt” ili “rovj gāndjala alu lumjej p pāmānt”. Izrazu “tot pāmāntu” maj mult značaštje “multā lumje”, a s odnosaštje p lumje karje trijaštje ān njeiki lok. Na primjer, “tot pāmāntu avinjit ān Egipat” aputja s s prevodjaskā kašā “multā lumje d partja alu pāmāntuluj avinjit ān Egipat” ili “lumja d tot pāmāntu pānglā Egipat avinjit ānklo”. Još unu način p karje puatje s s prevodjaskā “tot pāmāntu apljikat ān kraju aluj undje sa fukut ānklo s s skrije ān popisu alu rimulor” puatje s fije “multā lumje karje atriжит ān lok undje avladit caru alu Rimuluj apljikat...” Ovisno d kontekst, izrazu “svjetovno” puatje s s prevodjaskā kašā “rov” ili “grešno” ili “sebično” ili “bezbožno” ili “strikat” ili “p utjecaju alu vrjednost strikatā alu lumjej āsta pāmānt”. Izrazu “rubja aštja stvarurj ān pāmānt” puatje s s prevodjaskā “rubjaštje aštja stvarurj alu lumjej alu pāmāntuluj”. Ān altu kontekst, “p pāmānt” puatje s s prevodjaskā š kašā “triještj āntrā lumje alu pāmāntuluj” ili “triještj āntrā lumje karje narje frikā d Dimizov”.

⁵¹**popa amarje** Izrazu “popa amarje” s odnosaštje p posebni popā karje afost odredit d službā kašā vođa alu toc alcā popje alu Izrael. Jel afost jedini karje akutizat s utrije ān maj svānt lok ān Hram kum aprinisa posebna žrtvā udatā ān an. Izraelcurlje avut multje popje, ali samo unu marje popā daturdatā. Kānd Isusu afost pukat, Kajfa afost službeni popā amarje. Sokru alu Kajfe, Ana, također maj klo s spominjaštje daja če k afost bivši popa amarje karje vjerovatno avut još uvijek moć š vlast p lumje. “Popa amarje” aputja s s prevodjaskā kašā “vrhovni popā” ili “maj marje popā karje je arje marje čin”.

⁵²**popa, svećenstvo** Ān Biblije, popa je njeko činje akuljes s prinosaskā žrtvā alu Dimizov ān lumilje an narodu alu Dimizov. “Svećenstvo” afost lumilje d dužnost ili položaju alu popāj. Ān zavjetu alu Bātār, Dimizov akuljes p Aron š p sāmānca aluj s ji fije popje d narodu alu Izrael. “Svećenstvo” afost pravo š odgovornost karje atriča dāpā tata p bijat ān klanu alu Levitor. Popilje alu Izrael afost odgovorni d prinosalā d žrtvā alu narod alu Dimizov, una pānglā alta dužnost ān Hram. Popilje također prinosja redovna rugualā alu Dimizov ān lumilje alu narodu aluj š obavlja altje vjerskje obrede. Popilje izgovorja službena blagoslovjalā p narod š lji ānvāca zakonu alu Dimizov. Ān vrijamja alu Isusuluj, postoja altje razinje d popje, karje uključuja p glavni popilor š

p popa amarje. Isusu je alu nostru “popa amarje” karje posredujaštje d noj an prisustvo alu Dimizov. Jel aprinisat p jel kaša konačna žrtvā d grešalā, če značaštje k žrtvilje karje aprenosāt popilje alu lumjej nuje više potrebne. An Novi zavjet, tot omu karje krjadje an Isusu s kjamā “popa” karje puatje s vije izravno la Dimizov an rugualā s poseidujaskā d jel š d altje lumje. An bātarnā vrijamje, postoja š popje poganj karje prinosa žrtvā alu dimizovurj minčinošj kum irja Baal. Ovisno d kontekst, izrazu “popa” puatje s s prevodjaskā kaša “omu d žrtvā” ili “posredniku alu Dimizov” ili “posredniku d žrtvā” ili “omu karje Dimizov punje s l prestavlaskā”. Njeki prjevodi možda radije uvijek začē nješto kaša “popa alu Izrael” ili “popa alu židovilor” ili “popa alu Jahve” ili “popilje alu Baal” kum arfi jasno k aja s nu odnosaštje p suvremena vrstā d popje.

⁵³**pravedan, pravda, pravedno** Aštja izrazu s odnosaštje p pošteno ponašalā katri altā lumje an skladu ku zakonu alu Dimizov. Zakonu alu lumjej karje održaštje mjerila alu Dimizov ku ispravna ponašalā katri alta lumje također pravedni. S fi “pravedan” značaštje s djeluještj p fer š bun način katri alc. Također s sporazumjaštje poštenje š integritet s fakā aja čije moralno bun an vojki alu Dimizov. S djeluještj “pravedno” značaštje s tretirještj lumja p način karje je ispravan, bun š prikladan katri zakonu alu Dimizov. S primještj “pravda” značaštje s primješt pravedan tretman p zakon, arfi zaštita d zakon ili kaznā pāntruv zakon karje aprekršāt. Njekad izrazu “pravedan” arje marje značalā “āla karje pratjaštje zakonu alu Dimizov”. Ovisno d kontekst, altu načinu d prevodjalā “pravedan” puatje s uključaskā “moralno bun” ili “pošten”. Izrazu “pravda” aputja s s prevodjaskā kaša “pošten tretmanu” ili “posljedice karje azaslužāt”. “S djelujaskā pravedno” aputja s s prevodjaskā kaša “tretirještj pošteno” ili “s ponašaskā pravedno”. An njeki konteksturj, “pravedan” aputja s s prevodjaskā kaša “bun”.

⁵⁴**pravedan, pravednost** Izrazurlje “pravedan” š “pravednost” s odnosaštje p apsolutna dobrota, pravda, vjernost š ljubav alu Dimizov. Daja k je Dimizov pravedan, jel mora s sudjaskā grešala. Aštja izrazurlje također maj mult s koristjaštje d opisjal d om karje askultā p Dimizov š karje moralno bunā. Međutim, budući k je tuatā lumja asagrešāt, nimilja osim Dimizov nuje skroz pravedan. Primjeri alu lumje karje Biblija kjamā k je “pravedni” jaštje Noa, Job, Abraham, Zaharija š Elizabeta. Kānd lumja s uzdjaštje an Isusu d spasjala alor, Dimizov lji

čistjaštje dāla grešala alor š lji proglašastje k je pravedni p temelju pravednost alu Isusuluj. Kānd s rubjaštje d Dimizov, nazivu “pravedan” aputja s s prevodjaskā kašā “savršeno bun š pravičan” ili “karje uvijek postupjaštje binje”. “Pravednost” Alu Dimizov aputja s s prevodjaskā kašā “savršena vjernost š binilje”. Kānd s rubjaštje d lumje karje askultā p Dimizov, izrazu “pravedan” aputja s s prevodjaskā kašā “moralno bun” ili “pravičan” ili “karje trijaštje život ugodan alu Dimizov”. Fraza “pravedni” aputja s s prevodjaskā kašā “pravedna lumje” ili “lumja karje arje frikā d Dimizov”. Ovisno d kontekst, “pravednost” također aputja s s prevodjaskā ku vorbilje ili fraza ān značalā “binilje” ili “s fije savršen la intja alu Dimizov” ili “s ponašāštj p bun način s askulc p Dimizov” ili “s fač maj marj binilje”. Njekad “pravedni” s koristjaštje ān prenesena značalā š s odnosaštje p “lumje karje gāndjaštje k je bunj” ili “lumja karje s fače k je pravedni”.

⁵⁵**preljub, preljubnički, preljubnik, preljubnica** Izrazu “preljub” s odnosaštje p grešalā ān karje omu ān brak arje spolne odnose ku njeko činje nuje mujaraja ili omu alor. Izrazu “preljubnički” opisaštje aša ponašalā ili p omu karje fače grešalā. Izrazu “preljubnik” općenito s odnosaštje p bilo karje om karje fače preljub. Njekad izrazu “preljubnica” s koristjaštje s odridja mujarje kašā osobā karje afukut preljub. Preljub prekršaštje obečalā karje omu š mujarja adat una alu alt ān savezu alu brakuluj. Dimizov azapovidit alu Izraelcilor s nu fakā preljub. Izrazu “preljubnički” maj mult s koristjaštje ān prenesena značalā s opisaskā p narodu alu Izrael kašā je karje na skultā p Dimizov, posebno kānd štuja minčinošj dimizovj. Āsta izrazu aputja s s prevodjaskā kašā: “s aj spolne odnose ku alta mujarje” ili “s fi intiman ku altu om”. Njeke ljimbe puatje neizravno s rubjaskā d preljub, pa aputja s zākā “sākulkā ku altu om karje nuje alu je” ili “s fije nevjeran alu mujarja aluj”.

⁵⁶**proroku, proročanstvo, proricati, karje vjadje, proročica** “Proroku” je omu karje rubjaštje poruka alu Dimizov alu naroduluj. Mujarja karje aja fače s kjamā “proročica”. Maj mult prorokurlje upozorja p lumja s s okrinjaskā dāla grešalā alor š sa skultje p Dimizov. “Proročanstvo” je poruka karje proroku rubjaštje. “Proricati” značastje s rubjaskā poruka alu Dimizov. Maj mult poruka d proročanstvo rubja d nješto če trjebje s s dogodjaskā ān budućnost. Multje proročanstva ān zavjetu alu Bātārn već sa ispunit. Ān Biblije zbirka knjige karje askris prorokurlje njekad s

kjamā “Prorokurlje”. Na primjer, fraza “zakonu š prorokurlje” načinu je d rubjalā d tot hebrejska Svāntā pismā, karje je također kunuskutā kašā “zavjetu alu Bātārn”. Bātārnj nazivu d prorok afost “karje vjadje” ili “njesto činje vjadje”. Njekad izrazu “karje vjadje” s odnosaštje p prorok mičinos ili njeko činje s bavajaštje ku vračanje. Izrazu “proroku” aputja s s prevodjaskā kašā “glasogovorniku alu Dimizov” ili “omu karje rubjaštje d Dimizov” ili “omu karje rubjaštje porukilje alu Dimizov”. “Omu karje vjadje” aputja s s prevodjaskā kašā “omu karje arje viđenje” ili “omu karje Dimizov adat s vjadā budučnost”. Izrazu “proročica” aputja s s prevodjaskā kašā “glasnogovornica alu Dimizov” ili “mujarja karje rubjaštje d Dimizov” ili “mujarja karje rubjaštje porukilje alu Dimizov”. Načinu d prevodjalā “proročanstva” aputja s s uključaskā “poruka dāla Dimizov” ili “proročka porukā”. Izrazu “proricati” aputja s s prevodjaskā kašā “s rubjaskā vorba dāla Dimizov” ili “s zākā poruka dāla Dimizov”. Izrazu ān prenesena značalā “zakonu š prorokurlje” aputja također s s prevodjaskā kašā “knjigilje alu zakonuluj š alu prorokuluj” ili “tot čije skris d Dimizov š d narodu aluj, karje uključastje zakonu alu Dimizov š aja će prorokurlje aluj azās”.

⁵⁷ **rov, opak, opakost** Izrazurlje “rov” š “opak” s odnosaštje p bilo čaja će s suprostavljaštje alu svānt karaktjeru š voja alu Dimizov. Pānd “rov” puatje s opisaskā karaktjeru alu omuluj, “opak” puatje s odnosaskā mult p ponašala alu omuluj. Međutim, amiždoj izrazurlje mult je slične ān značala alor. Izrazu “opakost” s odnosaštje p stanje karje postojaštje kānd lumja fače ruavje stvarurj. Rezultaturlje alu rov, binje s vjadje ān aja kum lumja s ponašaštje unji kātri alc aša će umuarā, furā, punje minčunj š rov š neljubazno s ponašaštje. Ovisno d kontekst, izrazurlje “rov” š “opak” puatje s s prevodjaskā kašā “nuje bun” ili “grešan” ili “nemoralan”.

⁵⁸ **saducej** Saduceji afost politička skupinā d popilje alu židovilor ān vrijamja alu Isusu Kristu karje podrža vlastu alu rimuluj š na krizut ān uskrisnjalā. Mulc saduceji afost bugac Židovj ān marje položaj karje vudjaštje, kašā marje popje ili poglavari alu popilor. Dužnosti alu saduceji uključā brigā d hramski kompleks š zadaća alu popilor kašā š prenosjalā d žrtvā. Saduceji š farizeji avut capān uticuja p vođilje alu rimuluj s razapnjaskā p Isusu. Isusu rubja pāntruv alja duavā vjerskje skupine pāntruv sebičnosti alor š duavā trje fālč. Prihvatja samo prve

činč (5) knjigje d zavjetu alu Bătăr̃n š nu kridja ăn život maj ănklo d muartje.

⁵⁹ **Samarija, Samarijanac** Samarija fost lumilje alu trguluj š loku pănglă ja ăn sjeverni partje Izrael. Ăn zavjetu alu Bătăr̃n, Samarija afost glavni trg alu sjeverna cară alu Izrael. Maj ănklo š kraju pănglă jel s kima Samarija. Kănd Asirci aosvojit sjeverna cară alu Izrael, azarobit p lumja ăn trgu Samarija š anaritit maj mult p sjeverni Izraelcurj s napustjaskă loku š s preseljaskă dăpartje ăn altje trgurj ăn Asirije. Asirci takoder adus multje abandî ăn lok Samarije kum nadomjestja p Izraelcurlje karje sa odsljelit. Njeki Izraelcurj karje arămas ăn krajula sa surat ku abandî karje ănklo sa preselit, š sămăncia alor sa kimat Samarijanci. Židovi mrza p Samarijanci daja če irja pola Židovj š daja če sămăncia alor štuja p dimizovurj poganj. Ăn vrijamja alu Novi zavjet, regija Samarija graničit ku regija Galileja p sjever š regija Judeja p jug.

⁶⁰ **savezu** Savezu je službeni dogovoru ănră duavă părc, karje unu ili amižduvje părc mora s ispunjaskă. Ăsta dogovor puatje s postojaskă ănră pojedinc, ănră skupină d lumje ili ănră Dimizov š lumje. Kănd lumja fače savezu unji ku alc, obečăštje k nješto osă fakă š aja mora s fakă. Primjeru alu savezu alu lumje uključăštje bračni savez, dogovoru d lukru š ugovoru ănră državje. P multje lokurj ăn Biblije, Dimizov afukut savezurj ku narodu aluj. Ăn njeke savezurj, Dimizov aobečit s ispunjaskă dio aluj frzdă uvjet. Na primjer, kănd Dimizov uspostaviti savez aluj ku rodu alu lumja, aobečit k pămăntu nikad više nu l uništjăštje ku apa, š lumja nu mora s ispunjaskă ničunu uvjet kum ja če obečit s ispunjaskă. Ăn altje savezurj, Dimizov aobečit dio aluj samo akă lumja ji fi poslušni š akă lumja ispunja alor dio d savez. Ovisno d kontekst, načinu d prevodjală d asta puatje s uključaskă “odgovoru karje obavezan” ili “službena obveza” ili “blastămə” ili “ugovoru”.

⁶¹ **sămbătă, Šabat** Izrazu “sămbătă” s odnosaštje p šaptje (7) zălje ăn duminikă, d karje Dimizov azapovidit alu Izraelcilor s odvojaskă kašă zuva d odmor š s nu lukrjază. Dăpă aja če Dimizov azavršăt ku stvarjala alu pămăntuluj ăn šasă (6) zălje, d šaptje (7) zălje sa udinit. P isti način Dimizov azapovidit alu Izraelcilor s odvojaskă šaptje (7) zălje kašă posebna zuvă d odmor š d štujală. Zapovjed s “păzaskă sămbătă asvănt” una je dăla zjače zapovjedurj karje Dimizov askris p ploče d buluvan karje Mojsije adat alu Izraelcilor. Ăn skladu ku sustavu alu

Židovilor s brujaskă zăljlilje, sămbătă ăncapje ăn vinjer kănd suarilje pljakă, a trajaštje kănd suarilje pljakă ăn sămbătă. Asta aputja takoder s s prevodjaskă kašă “zuva d udinit” ili “zuva d udinjală” ili “neradna zuvă” ili “alu Dimizov zuva d udinit”.

⁶²**sinagoga** Sinagoga je zgradă undje Židovi s sastajaštje la štujaľă p Dimizov. Još dăla drevna vrijamje bogoslužja ăn sinagoga ukljućuja vrijamja d ruguală, d ĉitjală Svăntă pismă š ănvăcală dăn Svăntă pismă. Židovi prvo anćiput s gradjaskă sinagogje kašă loku d ruguală š d štujaľă p Dimizov p trgu alor daja ĉe mulc inš trija maj dăpartje dăla Hram ăn Jeruzalem. Isusu maj mult ănvăca ăn sinagogje š ănklo likuja p lumja. Vorba “sinagoga” puatje s s koristjaskă ăn prenesena znaćală ăn odnos p skupină d lumje karje ănklo s sastajaštje.

⁶³**služiti, služba** Ăn Biblije, izrazu “služiti” š “služba” s odnosaštje p služenje alu alcilor aša ĉe lji ănvacă d Dimizov š s brinjaštje d alor duhovne potribjală. Izrazu “služiti” puatje takoder s s odnosaskă p om karje služaštje alu lumje p ăsta naćinu. Ăn zavjetu alu Bătărn, popilje “asluža” alu Dimizov ăn Hram s ji prinosaskă žrtvă. Alor “služba” takoder ukljućaštje brigă păngľă Hram š prinosaskă ruguala alu Dimizov ăn lumilje alu naroduluj. Ăn Novi zavjet, “službeniku” alu Bună vorbă afost njeko ĉinje ănvăca p alcă d porukă d spasjală p vjera ăn Isusu. Maj klo službeniku s kima “argat”. Lukru d služală alu lumje puatje s ukljućaskă ku sufljetu s služaskă pisti ănvăcala d Dimizov. Takoder puatje s s odnosaskă p služală alu lumje p fizićki, kašă ĉe je briga d bulnav š s priskribljaskă mănkarje d sărać. Ăn kontekst s služaštje alu lumje, “služaštje” takoder puatje s s prevodjaskă kašă “brinit d” ili “s ispunjaskă potreba”. Kănd s rubjaštje d služală ăn Hram, izrazu “s služaskă” aputja s s prevodjaskă kašă “s služaskă alu Dimizov ăn Hram” ili “s prinosaskă žrtvă alu Dimizov d lumje”. Ăn kontekst služală alu Dimizov, asta puatje s s prevodjaskă kašă “s služăšt” ili “s lukrjez d Dimizov”. Izrazu “aslužăt” aputja s s prevodjaskă kašă “sa pobrinit d” ili “sa poskrbit d” ili “ažutat”.

⁶⁴**s spasăštj, siguran** Izrazu “spasăštj” s odnosaštje s păzăštj p njeko dăla nješto loše ili štetno. “S fi siguran” znaćaštje s fi zaštitit dăla rov ili opasnost. Lumja puatje fizićki s s spasaskă ili s skuată dăla rov, opasnost ili muartje. Akă je omu “spasăt” ku sufljet, aja znaćaštje k alu je, p drumu p muartja alu Isusuluj p kruće Dimizov aoprostit š la aspasăt dăla

kaznā ān pakao d grešala aluj. Lumja puatje s spasaskā ili s skuatā lumja dāla opasnost, ali samo Dimizov puatje s spasaskā p lumja dāla vječna kaznā d grešala alor. Načinu d prevodjalā “spasāštj” aputja s uključaskā “skoc” ili “pāzaštje d rov” ili “s t maknještj dāla rov” ili “s t pāzaštj dāla muartje”. Ān izrazu, “činje god vrja s spasaskā životu aluj”, izrazu “spasāštj” aputja s s prevodjaskā kašā “pāzaštj” ili “s zaštitještj”. Izrazu “siguran” aputja s s prevodjaskā kašā “zaštitit dāla rov” ili “la lok undje nu puatje nimilja s c naudjaskā”.

⁶⁵ **sudještj, sudu** Izrazurlje “sudještj” š “sudu” maj mult s odnosaštje s adukā odluke d aja pānglā aja jaštje li nješto moralno bun ili pogrešno. “Sudu alu Dimizov” maj mult s odnosaštje p odluka aluj s osudjaskā nješto ili p njeko kašā grešala. Sudu alu Dimizov obični uključāštje kaznā d lumje pāntruv grešala alor. Izrazu “sudještj” puatje također s značaskā “osudješt”. Dimizov uputjaštje p narodu aluj s nu sudjaskā unji p alcā p āla način. Alta značalā je “s presudješt āntrā” ili “s sudještj āntrā”, kašā kānd s odlučāštje d aja karje om ān njeki spor upravu. Ān njeki konteksturlje, alu Dimizov “sudu” je aja če jel aodlučit k je bun š pravedno. Ālja je slični alu odluka aluj, zakonu ili propisu. “Sudu” puatje s s odnosaskā p sposobnost mudro s s adukā odlukā. Omu karje arje nuje bun “sud” narje mudrost s adukā mudre odluke. Ovisno d kontekst, načinu d prevodjalā “sudještj” puatje s uključaskā “odlučeštj” ili “sudještj” ili “kaznještj” ili “odridještj”. Izrazu “sudu” puatje s s prevodjaskā kašā “kazna” ili “odlukā” ili “presudā” ili “odredbā” ili “osudā”. Ān njeki kontekst, izrazu “la sud” aputja također s s prevodjaskā kašā “la zuvā d sud” ili “ān vrijamje kānd Dimizov asudja p lumja”.

⁶⁶ **sufļjet, duhovan** Izrazu “sufļjet” s odnosaštje p ne fizički dio alu lumjej karje nu puatje s s vjadā. Kānd omu muarje, sufļjetu aluj napustjaštje tjela. “Sufļjetu” također puatje s s odnosaskā p stav ili emocionalno stanje. Izrazu “sufļjet” puatje s s odnosaskā p om karje narje fizička tjelā, posebno p sufļjetu alu rov. Sufļjetu alu omuluj je talu aluj karje puatje s kunuaštje p Dimizov š s krjadā ān jel. Općenito, izrazu “ku sufļjetu” opisaštje bilo čije ān nefizički pāmānt. Ān Biblije posebno rubjaštje p bilo čaja čije ljigat d Dimizov, a posebno p Sufļjetu alu Svāntuluj. Na primjer, “mānkarja alu sufļjetuluj” rubjaštje d ānvācala alu Dimizov karje dā mānkarje alu sufļjetuluj alu omuluj. “Duhovna

mudrost” s rubjaštje d znanje š d pravedna ponašalā karje vinje p sāla alu Sufljetuluj alu Svānt. Dimizov je sufljet š jel astvorit p alcā sufljeturj karje narje fizička tjelā. Anđeli je sufljet, š uključastje p ālja karje sa pobunit pāntruv Dimizov š apostanit sufljeti alji rovj. Izrazu “sufljet (d nješto ili p njeko)” puatje isto s značaskā “karje arje osobine (d nješto ili p njeko)” kašā ān izrazu “sufljet d mudrost” ili “ān sufljet alu Ilije”. Primjeri “sufljet” kašā stavu ili emocije uključā p “sufljet d frikā” ili “sufljet d ljubomorā”. Ovisno d kontekst, njeki altje prevodurj “sufljet” aputja s uključaskā “nefizičko biće” ili “ānontru” ili “unutarnje biće”. Ān altu kontekst “izrazu” sufljetu aputja s s prevodjaskā kašā “sufljetu alu rov”. Njekad izrazu “sufljet” koristjaštje d izražalā d osjećaj alu omuluj kašā ān slučaj “sufljetu mi sa žalostit alu mjov ān majadānk biće”. Asta isto aputja s s prevodjaskā kašā “afost žalostit ān sufljetu alu mjov” ili “amositit marje žalost”. Izrazu “sufljet (p njeko ili d nješto)” aputja s s prevodjaskā kašā “karaktjeru (p njeko ili d nješto)” ili “utjecaju (p njeko ili d nješto)” ili “stavu (p njeko ili d nješto)” ili “gāndjala (p njeko ili d nješto)”.

⁶⁷ ***sufljetu alu rov, nečisti sufljet*** Tuatje aštja nazivurlje rubjaštje d sufljeti alji rovj, karje sufljetu s protivjaštje alu voja alu Dimizov. Dimizov astvorit p anđelurlje karje ji služa. Kānd Nikuratu sa pobunit pāntruv Dimizov, njeki anđelurlje isto sa pobunit š Dimizov lja izbacāt dāpā čerj. S krjadje k je sufljeti alji rovj upravo je “anđelurlje karje akāzut”. Njekad aštja sufljeti alji rovj s kjamā “nečisti sufljet”. Izrazu “nečisti” značastje “rov” ili “nuje svānt”.

⁶⁸ ***Sufljetu alu Svānt, Sufljetu alu Dimizovuluj, Sufljetu alu Domnuluj*** Tuatje aštja izrazurlje s odnosaštje p Sufljetu alu Svānt, karje je Dimizov. Unu pravi Dimizov postujaštje vječno kašā Tata, Bijatu š Sufljetu alu Svāntuluj. Sufljetu alu Svāntuluj također s kjamā š “Sufljet” š “Sufljetu alu Jahve” š “Sufljetu alu istināj”. Budući k je Sufljetu alu Svāntuluj Dimizov, jel je apsolutno svānt, beskonačno čist š moralno savršen ān tot naravu aluj š ān tot aja će fače. Una ku Tata š ku Bijatu, Sufljetu alu Svānt afost aktivan ān stvarjalā alu pāmāntuluj. Kānd Bijatu alu Dimizov, Isusu, sa torsi ān čerj, Dimizov atrimjes p Sufljetu alu Svāntuluj la narodu aluj kum lji vudja jel, ānvāca, tješa š s lji osposobjaskā s fakā voja alu Dimizov. Sufljetu alu Svānt avodit p Isusu š jel vudjaštje p toc karje krjadje ān Isusu.

⁶⁹ **suosjećanje, suosjećajan** Izrazu “suosjećanje” s odnosaštje p osjećaj d brigā d lumje, posebno d ālja karje patjaštje. “Suosjećajan” omu vudjaštje račun d lumje š lja žutā. Vorba “suosjećanje” obično uključajtje brigā d lumje ān potrebā, kašā š djelovanje kum s lji ažuta. Biblija začē k je Dimizov suosjećajan, k je pljin d ljubav š d milā. Ān pisma alu Pavle d lumje ān Kolosi, jel lji začē s s brinjaskā d lumje š aktivno s ažutje alu ālja karje je ān potrebā. Doslovno značajtje vorba “suosjećanje” jaštje “utroba milosrđa”. Asta je izrazu karje značajtje “milosrđe” ili “sažaljenje”. Načinu p karje “suosjećanje” puatje s prevodjaskā puatje s uključaskā “marje brigā d” ili “blagotvorno milosrđe”. Izrazu “suosjećajan” također puatje s s prevodjaskā kašā “brižan š vrja s ažutje” ili “duboko privržen š milosrdan”.

⁷⁰ **svānt, svetost** Izrazurlje “svānt” š “svetost” s odnosaštje p karaktjeru alu Dimizov. Dimizov je skroz odvojit s razdvojit dāla tot čije grešalā š če nuje bun. Samo je Dimizov apsolutno svānt. Jel fače p lumja š p stvarurlje svāntje. Omu karje je sānt pripadnještje alu Dimizov š odvojit kum asluža alu Dimizov š ja duča slavā. Objekt karje Dimizov aproglasāt k je svānt je āla karje je odvojit d slava aluj š d upotrebā aluj, kašā če je žrtveniku karje služaštje ān svrhā s s prinosaskā žrtva p jel. Budući k je Dimizov svānt, lumja nu puatje s vije la jel osim akā jel aja nu dopustjaštje, daja če je obična lumje grešna š nuje bunj. Ān zavjetu alu Bātārn, Dimizov aodvojit p popa kašā svānt d određena služba aluj. Jej mora s s čista obredno dāla grešalā kum avinja la Dimizov. Dimizov također odvojit kašā svānt njeke lokurj š stvarurj karje aluj pripadnja ili ān karje jel sa objavit, k ča fost Hramu aluj. Načinu d prijevod “svānt” puatje s uključaskā “odvojit dāla Dimizov” ili “karje pripadnjaštje alu Dimizov” ili “savršeno čist” ili “savršeno frzdā grešalā” ili “odvojit dāla grešalā”. “S fač svānt” maj mult s prevodjaštje kašā “posvetiti”. Puatje također s s prevodjaskā kašā “s odvoještji (p njeko) d slava alu Dimizov”.

⁷¹ **svetinja, svetinja nad svetinjama** Ān Biblije, izrazurlje “svetinja” š “svetinja nad svetinjama” s odnosaštje p doj djelurj alu šator d sastanak ili zgradā d Hram. “Svetinja” afost prva soba, ān karje s nalaza žrtveniku d tāmaje š astalu ku posebni “mālaju d pristujalā”. “Svetinja nad svetinjama” afost alta, sasvim unutarinja sobā, š sadržā kufjeru d savez. Gruasā, grijev firjangā aodvojit vanjska sobā d sobā karje je ānontru. Popa amarje irja jedini popā karje akutizat s untrje ān svetinja nad

svetinjama. Njekad izrazu “svetinja” s odnosaštje š p zgradā š dio alu dvorištje ofi šatoru d sastanak ofi d Hram. Također puatje općenito s odnosaskā p bilo karje lok karje je odvojit d Dimizov. Izrazu “svetinja” također puatje s s prevodjaskā kašā “soba odvojitā d Dimizov” ili “posebna sobā d susret ku Dimizov” ili “loku rezervit d Dimizov”. Izrazu “svetinja nad svetinjama” aputja s s prevodjaskā kašā “soba karje maj mult odvojitā d Dimizov” ili “maj posebna soba d susret ku Dimizov”. Ovisno d kontekst, načinu d prevodjalā općenito d izraz “svetinja” aputja s uključaskā “posvećeni lok” ili “loku karje Dimizov aodvojit” ili “loku ān kompleks alu Hram karje je svānt”.

⁷²**svetište** Izrazu “svetište” doslovno značaštje “loku svānt” š s odnosaštje p lok karje Dimizov afukut svānt ili aposvetit. Također puatje s s odnosaskā p lok karje tindje zaštitā š sigurnost. Ān zavjetu alu Bātārñ, izrazu “svetište” maj mult s koristjaštje ān odnos p šator d sastanak ili zgradā alu Hramuluj undje s nalazaštje “loku svānt” ili “svetinja nad svetinjama”. Dimizov arubit d svetište kašā d lok undje jel atriijt āntrā narodu aluj, Izraelc. Dimizov također afost “svetište” ili sigurni lok d narodu aluj ān karje puatje s gāsaskā zaštitā. Āsta izrazu arje osnovna značalā “loku svānt” ili “loku karje je odvojit”. Ovisno d kontekst, izrazu “svetište” aputja s s prevodjaskā kašā “loku svānt” ili “zgrada asvāntā” ili “alu Dimizov asvāntā boravište” ili “loku asvānt d zaštitā” ili “loku asvānt d sigurnost”. Fraza “šekel alu svetište” aputja s s prevodjaskā kašā “vrsta d šekel karje s dā d šator d sastanak” ili “šekel karje s koristja kašā porez d održalā alu Hramuluj”.

⁷³**svjedočanstvo, svjedočeštj** Izrazurlje “svjedočanstvo” š “svjedočeštj” s odnosaštje s dja izjava d nješto će ištjem sigurni k je istina. Maj mult omu “svjedočaštje” d nješto ča iskušāt d prva mānā. Svjedoku karje “asvjedočit ku minčulilje” nu rubjaštje istinā d aja će sa dogodit. Njekad izrazu “svjedočanstvo” s odnosaštje p proročanstvo karje arubit proroku. Ān Novi zavjet, āsta izrazu maj mut s koristjaštje ān odnos p aja kum sljedbenikurlje alu Isusuluj asvjedočit d događajurj ān životu, muartje š uskrisnjalā alu Isusuluj. Izrazu “svjedočaštje” ili “s daj svjedočanstvo” aputja također s s prevodjaskā kašā “s zač činjenice” ili “s zač aja ča vizut ili auzāt” ili “s zač d osobno iskustva” ili “s daj svjedočanstvo” ili “s zač će sa dogodit”. Načinu d prevodjalā “svjedočanstva” aputja s uključaskā “izvještaj d aja ča sa dogodit” ili “izjava d aja čije istina” ili “dokazu”

ili “ča fost azās” ili “proročanstvo”. Fraza “alor d svjedočanstvo” aputja s s prevodjaskā kašā “s lji pokazāštj čije istina” ili “s lji dokazāštj čije istina”. Fraza “kašā svjedočanstvo pāntruv jej” aputja s s prevodjaskā kašā “če osā lji pokazaskā grešala alor” ili “s lji otkrijaskā licemjerje alor” ili “karje osā dokazaskā k je dāvinā”. “S dja svjedočanstvo ku minčunilje” aputja s s prevodjaskā kašā “s zāč minčunj stvarurj d” ili “s izjavještj stvarurlje karje nuje istinite”.

⁷⁴**štujesk, poklonještj** “Štujesk” značastje s dja čast, s slavješt š s puj urjajke la njeko, posebno la Dimizov. Āsta izrazu doslovno značastje “s t poklonještj” ili “s kaz ān zos” kum alu njeko ku ponizjala ada častu. Noj štujim p Dimizov kānd ji služām š ji dām častu, l slavim š nji pokorim la jel. Kānd Izraelci štuja p Dimizov, aja maj mult uključa žrtvā d životinj p žrtvenik. Izrazu “štujesk” aputja s s prevodjaskā kašā “s t poklonještj” ili “s daj častu š s ji služāštj” ili “s l poštuješt š s l skulc”. Ān neki kontekst, aputja također s s prevodjaskā kašā “ku ponizjala s l slavještj” ili “s daj častu š slava”.

⁷⁵**učeniku** Izrazu “učeniku” rubjaštje d om karje provodjaštje mult vrijamja ku učitelju, s ānvacā dāla karaktjeru š ānvācala alu učiteljuluj. Lumja karje pratja p Isusu š punja urjajke la ānvācala aluj š askultā, s kima “učenikurlje”. Ivan karje bātjazā također avut učenikurj. Tijekom služba alu Isusuluj, afost mulc učenikurj karje l pratja š punja urjajke la ānvācala aluj. Isusu akuljes duavāsprjače (12) d učenikurj s ji fije maj upruapje karje l sljedjaštje. Ālja lumje apostanit kunuskuc kašā “apostoli”. Alu Isusuluj duavāsprjače (12) d apostolurj anastavit s fije kunuskuc kašā aluj “učenikurlje” ili “duavāsprjače” (12). Nješto maj datā njego će Isusu apljikat ān čerj, azapovidit alu učenikurlje aluj s ānvacje p alcā lumje d aja kum š je s postanjaskā učenikurlje alu Isusuluj. Bilo činje krjadje ān Isusu š askultā ānvācala aluj s kjamā učeniku alu Isusuluj. Izrazu “učeniku” puatje s s prevodjaskā ku vorba ili ku izrazu ān značalā “sljedbeniku” ili “studentu” ili “āla karje ānvacā dāla njeko”.

⁷⁶**učitelji d zakonu alu Mojsije** Učitelji d zakonu alu Mojsije afost službenici karje afost odgovorni s skrije ku māna ili s prepisaskā važne državne ili vjerske dokumente. Altu lumilje d učitelji d zakonu alu Mojsije afost “ālja karje štije zakonu” ili “stručnjakurlje ān zakonu alu Židovilor”. Učitelji d zakonu alu Mojsije afost odgovorni s prepisaskā š s

pžaskā knjige alu zavjetu alu Bātārñ. Jej isto prepisa, pža š tumača gāndjala alu lumje karje krjadje š komentururlje p zakonu alu Dimizov. Maj ānklo učitelji d zakonu alu Mojsije afost važni dužnosnici alu vladāj. Āñ Biblije, važni učitelji d zakonu alu Mojsije uključāštje p Baruh š Ezra. Āñ Novi zavjet, učitelji d zakonu alu Mojsije obično irja dio d vjerska skupinā karje s kima “farizeji” š alja duavā skupine maj mult vorj s spominjaštje una.

⁷⁷**ulje karje miruasā, smirna** Smirna je ulje ili začin karje s fače d smolā d ljemñ smirna karje krjaštje āñ Afrika š āñ Azija. Povezana je d tāmāje. Smirna takoder s koristjaštje d fukut miros, parfema š ljakurj, š d pripremjalā d morc d āngrupalā. Smirna afost una d darurj karje mudracā adat alu Isusuluj kāñd sa fukut. Alu Isusu anudit vin mješāt ku smirna kum ji ublaža bolu kāñd la razapñit.

⁷⁸**uns, pomazaniku** Izrazu “uns” značaštje s unđj ili s dāšārc ulja p om ili predmet. Njekad ulja s mješa ku začinurlje, dāla čaja s dobidaštje dulče miros. Izrazu s koristjaštje š āñ prenesena značalā āñ odnos p kuljidalā š s fač capāñ p njeko āñ Sufljet alu Sufljetuluj. Āñ zavjetu alu Bātārñ, popilje, carulje š prorokurlje afost unšj ku ulja kum s lji odvojaskā d posebna službā d Dimizov. Predmetulje kašā žrtveniku ili šatoru d sastanak takoder s unđja ku ulja kum s pokaza k osā s koristjaštje d štujaļā š s adrikā p Dimizov. Āñ Novi zavjet, p bulnavi s unđa ku ulja d likujalā. Novi zavjet dadavorj (2) skrije k p Isusu mujarja auns ku ulja karje miruasā āñ činu d štujaļā. Udatā Isusu rubja k aša l priprema d āngrupalā karje osā vije. Dāpā aja kāñd Isusu amurit, ortači aluj apriprimit tjala aluj d āngrupalā, aša će la uns ku ulja š ku začinurlje. Nazivu “Mesija” (hebrejski) š “Krist” (grčki) značaštje “Pomazani(k)”. Mesija Isusu je āla karje afost akuljes š uns d Prorok, Marje popā š Car. Ovisno d kontekst, izrazu “uns” aputja s s prevodjaskā kašā “dāšārc ulja p” ili “s puje ulje p” ili “s posvitjaskā š s dāšartā ulja karje miruasā”. “S fi pomazan” aputja s s prevodjaskā kašā “s fi posvećen ku ulja” ili “s fi pus” ili “s fi posvećen”. Āñ njeki konteksturlje, izrazu “pomazati” aputja s s prevodjaskā kašā “s puj”. Izrazu kašā “popa karje uns” aputja s s prevodjaskā kašā “popa karje irja posvetit ku ulja” ili “popa karje afost odvojit ku ulja karje s dāšartā”.

⁷⁹**uskrisnjala, s skualā dāla morc** Izrazu “uskrisnjala” rubjaštje d aja će s dogodjaštje kāñd omu karje muarje s āntuarče āñ život. S

uskrisnještj p njeko značaštje s torč p omula jar än život. Samo Dimizov arje snagä s fakä aša nješto. Vorba “uskrisnjala” maj mult s odnosaštje p äntručala alu Isusuluj dälä morc än vij. Känd Isusu azäs: “Jo sänt uskrisnjala š životu”, agändit k je jel izvoru d uskrisnjala š äla karje fače s s äntuarkä lumja än život. Vorba “uskrisnjala” aputja također s s prevodjaskä kašä “äntors än život” ili “s postanještj jar viuv” ili “s postanještj viuv dāpā aja će irja mort”. Doslovno značaštje vorbasta “skulat” ili “čin d drikat”.

⁸⁰ *s m uzdjesk, uzdjesk, uzdjala* Izrazu “s m uzdjesk” s odnosaštje p vjerä k je nješto ili njeko istinit ili p jel poc s t naslonještj. P “uzdjala” omu puatje s naslonjaskä k osä fakä š s rubjaskä aja čije bun š istinito. Uzdjala je skroz ljigat d vjerä. Akä nji uzdim än njeko, avjem vjerä än äla om k osä fakä aja će obečit. S avjem uzdjala än njeko takoder značaštje s ovisim d omula. “S ni uzdim än” Isusu značaštje s kridjem k je jel Dimizov š k amurit p kruče kum apatja grešala anuasträ š s nji oslonjim p jel s nji spasaskä. “Pouzdana vorbä” s odnosaštje p nješto čije zäs, a p čaja aputja s s računjaskä k je istina. Načinu d prevodjalä “s m uzdjesk” putje s uključaskä “s krjez” ili “s aj vjerä” ili “s aj sigurnost” ili “s ovisještj”. Fraza “s puj uzdjala ata än” mult je ista än značälä “s m uzdjesk”. Izrazu “uzdjesk” aputja s s prevodjaskä kašä “p karje poc s t oslonještj” ili “äla alu karje poc uvijek s krjez”.

⁸¹ *vječän, vječit, vječnost* Izrazurlje “vječän” š “vječit” arje mult slična značälä š s odnosaštje p nješto će uvijek osä postujaskä ili će trajaštje zauvjek. Izrazu “vječnost” s odnosaštje p stanje d postojalä karje narje äncipjalä nič kraju. Također puatje s s odnosaskä p život karje nikad nu prestajaštje. Maj änklo d životusta p pämänt, lumja osä provodjaskä vječnost ili p čerj ku Dimizov ili än pakao odvojit dälä Dimizov. Izrazurlje “vječni život” š “vječiti život” s koristjaštje än Novi zavjet än odnos p vječna trijalä ku Dimizov p čerj. Fraza “än vijeke vjekova” adučē gändjala alu vrijamje karje nikad nu pristanjaštje š izražjaštje kum je vječnost ili aja čije vječno. Altje načinurj d prevodjalä “vječän” ili “vječit” puatje s uključaskä “beskonačan” ili “neprestan” ili “karje uvijek s nastavjaštje”. Izrazurlje “vječni život” š “vječiti život” također puatje s s prevodjaskä kašä “životu karje nikad nu prestanjaštje” ili “životu karje s nastavjaštje frzdä prestajalä” ili “adrikatä tjela anuasträ s trijaskä vječno”. Ovisno d kontekst, altje načinurj d prevodjalä “vječnosti” puatje

s uključaskā “karje postojastje afar d vrijamje” ili “životu karje nikad nu prestanjaštje” ili “životu an čerj”.

⁸²**vjera, kridjala** Općenito, izrazu “vjera” s odnosaštje p kridjalā, pouzdjalā ili sigurnost an njeko. “S aj vjerā” an njeko značaštje s krjez k je aja će začē š fače istina š vrjedno s t pouzdještj. “S aj vjerā an Isusu” značaštje s krjez alu tuatā anvācala alu Dimizov d Isusu. Aja posebno značaštje k lumja s pouzdjaštje an Isusu š an žrtva aluj k osā lji čistjaskā dāla grešala alor š s lji spasaskā dāla kaznā karje zaslužastje pāntruv aja grešalā. Prava vjera ili kridjala an Isusu osā fakā k omu s proizvodjaskā bunje plodurj an sufljet ili ponašala daja će an je trijaštje Sufljetu alu Svānt. Njekad “vjera” s odnosaštje općenito p anvācala alu Isusuluj, kašā an izrazu “istine vjere”. An kontekstu kašā će je “pāžāštj vjera” ili “napustještj vjera”, izrazu “vjera” s odnosaštje p stanje d kridjalā an tuatā anvācala d Isusu. An neki kontekst, “vjera” puatje s s prevodjaskā kašā “kridjala” ili “uvjerenje” ili “pouzdjala” ili “sigurnost”.

⁸³**vjeran, vjernost** S fi “vjeran” alu Dimizov značaštje binje s triještj an skladu ku anvācala alu Dimizov. Aja značaštje s ji fi odan š s l kulc. Stanje alu omuluj karje vjeran s kjamā “vjernost”. An omu karje je vjeran puatje s s krjadje k uvijek osā ispunjaskā obečalā aluj š dužnost kātri alcā lumje. Vjerni om uporan je an neki zadatakurj, čak š känd je lung š grjev. Kridjala an Dimizov je dosljedno s fač aja će Dimizov vrja s fičem. An multje konteksturlje, “vjeran” puatje s s prevodjaskā kašā “odan” ili “predan” ili “pouzdan”. An altje konteksturlje, “vjeran” puatje s s prevodjaskā ku vorbilje ili fražā an značalā “karje nastavjaštje s krjadje” ili “karje uporan an vjerā š askultā p Dimizov”. Načinu p karje puatje s s prevodjaskā “vjernost” uključastje “nastavjaštje s krjadje” ili “odanost” ili “pouzdanost” ili “kridjala š s askulc p Dimizov”.

⁸⁴**vlast** Izrazu “vlast” s odnosaštje p moć, kontrolā ili autoritet p lumje, životinji ili pāmānt. D Isusu Kristu s začē k arje vlast p tot pāmāntu kašā proroku, popa š caru. Vlastu alu Sotonāj d tot je porazātā ku muartja alu Isusuluj Kristu p kruče. Känd sa stvorit, Dimizov azās alu omuluj k osā ajbje vlastu p pještj, pujurj š tuatje životinj p pāmānt. Ovisno d kontekst, altje načinurj d prevodjalā alu āsta izrazu puatje s uključaskā “autoritet” ili “moć” ili “kontrola”. Izrazu “s arje vlast p” aputja s s prevodjaskā kašā “s vladješt p” ili “s upravlještj”.

⁸⁵ **vorbă, poslovică, priče** Izrazu “vorbă” obično s odnosaštje p mikă vorbă ili lekcija karje s koristjaštje s objasnjaskă ili s ânvacă moralna istină. Isusu akoristit poredba kum ânvăca p učenikurlje aluj. Š čak također rubja ân poredbe alu mult lumje karje l pratja, nu lji zača uvijek značala alor. Poredba aputja s s koristjaskă s s otkrijaskă istina alu učenikurlje aluj pând je ista aja istină arămas skunsă dăla lumje d karje irja farizeji, karje na krizut ân Isusu. Proroku Natan azăs alu David poredbă kum ja pokaza k afukut marje grešală. Vorba d bun Samarijancu primjeru je poredba karje je vorbă. Alu Isusuluj usporedba d bătărñ š nuavje mjehurj d vin primjeru je d poredba karje aslužăt kašă lekcija ka pomoću karje učenikurlje aputja s razumjaskă ânvăcala alu Isusuluj.

⁸⁶ **zakon, zakonu alu Mojsije, zakonu alu Dimizov, zakonu alu Jahve** Tuatje aštja izrazurlje s odnosaštje p zapovjedurj š uputje karje Dimizov adat alu Mojsije, š karje Izraelc mora s askultje aštja zakonurj. Izrazurlje “zakonu” š “zakonu alu Dimizov” također s koristjaštje općenito p tot će Dimizov vrja s askultje narodu aluj. Ovisno d kontekst, “zakonu” puatje s s odnosaskă p: zjače (10) zapovjedurj karje Dimizov askris p ploče d buluvan d Izraelcurj; tuatje zakonurj karje Mojsije aprimit; prve činč (5) knjigje d zavjetu alu Bătărñ; tot zavjetu alu Bătărñ (karje također s spominjaštje kašă “pisma” ân Novi zavjet) ili tuatje uputilje š voja alu Dimizov. Izrazu “zakonu š prorokurlje” s koristjaštje ân Novi zavjet ân odnos p hebrejska Pisma asvântă (ili “zavjetu alu Bătărñ”). Aštja izrazurlje aputja s s prevodjaskă aja će s koristjaskă množina, kašă “zakonurlje” budući k s odnosaštje p multje uputje. “Zakonu alu Mojsije” aputja s s prevodjaskă kašă “zakonurlje d karje Dimizov azăs alu Mojsije s lji dja alu Izraelcilor”. Ovisno d kontekst, “zakonu alu Mojsije” aputja također s s prevodjaskă kašă “zakonu karje Dimizov azăs alu Mojsije” ili “zakonu alu Dimizov karje Mojsije askris” ili “zakonurlje karje Dimizov azăs alu Mojsije s lji dja alu Izraelcilor”. Načinu d prevodjală “zakonu” ili “zakonu alu Mojsije” ili “zakonu alu Dimizov” puatje s uključaskă “zakonurlje dăla Dimizov” ili “zapovjedurlje alu Dimizov” ili “zakonurlje karje Dimizov adat” ili “tot će Dimizov zapovidjaštje” ili “tuatje uputilje alu Dimizov”. Izrazu “zakonu alu Jahve” aputja također s s prevodjaskă kašă “zakonurlje alu Jahve” ili “zakonurlje karje Jahve zapovjedit s s puje urjajke” ili “zakonurlje dăla Jahve” ili “stvarurlje karje Jahve azapovidit”.

⁸⁷ **znaku, dokazu, podsjetnik** Znak je predmet, događaju ili radnja karje komunicirjaštje posebna značalā. Znakurlje puatje s fije posetnikurlje p nješto ča fost obečit. Duga karje Dimizov astvorit p čerj afost znaku karje da d gānd p lumja k jel nikad više nusā uništjaskā tot životu p pāmānt ku potopu. Dimizov azapovidit alu Izraelcilor s obrezaskā p fičori alor ān znak alu savezu aluj ku je. Znakurlje puatje s otkrijaskā ili s uputjaskā p nješto. Anđelu azās alu pastilulor znaku karje lja tribut s lja žutā s štije karje kupil ān Betlehem afost Mesija karje tek sa fukut. Juda asurutat p Isusu ān znaku alu popilor k je Isusu afost āla p karje atribut s la puče. Znakurlje puatje s dokazaskā k je nješto istina. Čudurlje karje afukut prorokurlje š apostoli afost znakurlje karje dokazāt k rubja porukilje alu Dimizov. Čudurlje karje Isusu afukut afost znakurlje karje dokazāt k je jel uistinu pravi Mesija. Ovisno d kontekst, “znaku” također puatje s s prevodjaskā kašā “signalu” ili “simbolu” ili “oznaka” ili “dokazu” ili “pokazatelju” ili “gesta”.

⁸⁸ **životu, triještj, živući, viuv** Tuatje aštja izrazurlje s odnosaštje p stanje d fizički život. Također s koristjaštje ān prenesena značalā ān odnos p stanje d život ān sufljet. Ovisno d kontekst, “životu” puatje s s prevodjaskā kašā “postojanje” ili “om” ili “sufljet” ili “biće” ili “iskustvo”. Izrazu “triještj” aputja s s prevodjaskā kašā “prebivati” ili “nastavještj” ili “pustuještj”. Izrazu “kraju alu životu aluj” aputja s s prevodjaskā kašā “kānd aprastanit s trijaskā”. Izrazu “apoštedit životu alu mjov” aputja s s prevodjaskā kašā “adopustit mije s trijesk” ili “nu ma umurāt”. Izrazu “ariskirit životu alor” aputja s s prevodjaskā kašā “sa izložāt la rov” ili “afukut nješto ča putut s lji umuarā”. Kānd Biblija rubjaštje d trijalā ku sufljetu viuv, “životu” puatje s s prevodjaskā kašā “životu ān sufljet” ili “vječni život”, ovisno d kontekst. “Život ān sufljet” aputja također s s prevodjaskā kašā “Dimizov p noj fače vij ān sufljetu alu nostru” ili “novi život p Sufljetu alu Dimizov” ili “anuastrā oživljavanje ān notru ān om”. Ovisno d kontekst, izrazu “s daj život” aputja s s prevodjaskā kašā “s fač s trijaskā” ili “s daj vječni život” ili “s fač s trijaskā vječno”.

⁸⁹ **žrtveniku** “Žrtveniku” afost adrikatā strukturā p karje Izraelci apridja živutinjilje š žitaric kašā prinosu alu Dimizov. Ān vrijamja alu Biblije, gradja jednostavne žrtvenikurj oblikujitje ku humku dāla pāmānt butut ili pažljivo pusje marje buluvanj unu pānla altu aša će fukut ku aja

marje stabilnă gomilă. Altje skupine d lumje karje atrižit pănglă Izraelc
takoder gradja žrtvenikurj kum aprinisa žrtvă alu dimizovilor alor.

50 VORBJE DĂN BIBLIJE

openbiblestories.org

BUNĂ VORBA ALU LUKE

rombib.com

